శ్రియై నమః

శ్రీలక్ష్మీహయవ[illegible]

పాఞ్చ[illegible]

లక్ష్మీనారాయణోపదిష్టే మోక్షశాస్త్రే, శ్రీపాంచరాత్రే,

శ్రీవిష్ణుతిలకాఖ్యోయంగ్రన్థః.

కొండమూర్, కోయిల్, ఇయ్యుణ్ణి, రాఘవాచార్యేణ

పరిశోధితః.

కో. ఇ. రాఘవాచార్యేణ

వాజపేయం * కృష్ణశాస్త్రిణాచ

శ్రీమత్కల్యాణపుర్యాభరణాయమానాయాం

బెంగళూరు బుక్ డిపో ముద్రాక్షరశాలాయాం

ముద్రాపితస్సన్ విజయతేతరామ్.

Bangalore.

1896.

శ్రీ ... నమః.

శ్రీ జానకీ జాన...

పాంచరాత్రస్థ విషయా...

	పుటసంఖ్య.		పుటసంఖ్య.
అఙ్కురార్పణమ్	౧౬౩	అతివృష్టిశమనమ్	౭౩
అక్షమాలాః	౨౦౬	అత్రధర్మవిశేషః	౫౭
అక్షరన్యాసః	౧౮౬	అధమాదయః	౬౫
అంగన్యాసః	౯౮	అధికారివిశ్వే	౨౩౦
అగ్న్యావారాధనమ్	౧౨౫	అధివాసవిధిః	౨౧౦
అగ్నికార్యమ్	౧౧౫	అన్తర్హారే	౧౬౦
అగ్నికార్యవిధిః	౮౬	అన్తర్హారధామ్ని	౧౫౭
అగ్నికార్యవిధిః	౧౧౭	అనన్తః	౧౩
అగ్నిధ్యానమ్	౧౨౩	అనన్తగరుడవిష్వక్సేనాః	౨౦౬
అగ్నిప్రతిష్ఠా	౧౮౦	అనిష్టదర్శనమ్	౬౬
అగ్నిప్రాకారః	౧౦౪	అనుక్తమన్యతోగ్రాహ్యమ్	౧౧
అగ్నిప్రాకారమంత్రః	౧౦౪	అనుయాగవిధిః	౫౫
అగ్నిదాహే	౨౨౭	అపమృత్యుజయః	౭౨
అగ్నిభేదః	౧౨౪	అపూపౌ	౪౦
అగ్నిస్థానమ్	౬౧	అంబుపూరణమంత్రః	౪౬
అగ్నిసిద్ధిః	౭౨	అభిషేకః	౧౧౬
అగ్న్యుత్పాదనమ్	౧౨౦	అర్ఘ్యదానమ్	౩౩
అగ్న్యాశాన్తే	౨౨౮	అర్ఘ్యాదికల్పనమ్	౪౬
అణ్డసృష్టిః	౨౧	అర్ఘ్యాదిదానమ్	౪౭
అణ్డాని	౨౫	అర్చనమంత్రాః	౪౮
అణిమాదిః	౮౯	అర్ధమంటపమ్	౧౪౭
అతలాదిః	౨౩	అలంకారాసనమ్	౫౨

పాంచరాత్రస్థ విషయానుక్రమణికా సంపూర్ణా.

శ్రీ స్సైనమః.

పాంచరాత్రస్థ శుద్ధాశుద్ధ పత్రికా.

పుటం.	పఙ్క్తి.	అశుద్ధమ్.	శుద్ధమ్.
౧	౧౯	సప్రితీకాః	సప్రతీకాః
౮	౯	తవస్సి	తపస్సి
౧౧	౨౨	చక్రిమ	చకృమ
౧౪	౧	బృన్దస	బృన్దంస
౨౪	౨౧	యోజశ	యోజన
౨౬	౨౪	వచోభ్ప	వచోచ్ప
౩౧	౧౬	గంధర్వారే	గంధద్వారే
౩౨	౪	సమ్మత్రస్త్ర	సమత్రస్త్ర
౩౪	౨౩	కవసనాన	కల్పసన్నాన
౩౭	౧౬	పద్మచ	పద్మజ
౩౯	౩౦	చోషయేత్	శోషయేత్
౪౦	౩	దుగ్ధఉభే	దుగ్ధేఉభే
	౨౧	కర్దమత్	కర్దమవత్
౪౨	౧౧	ణామమా	ణాయామ
౫౧	౧౦	తన్తకా	దంతకా.
౫౩	౨౬	దారయేత్	ధారయేత్
౫౭	౧౫	రేశికా	రేఖికా
౬౦	౨౩	దేదేవా	దేవా
౬౨	౧	చతుష్విదం	చతుర్విదం
	౧౮	కంద	కంఠ
౬౩	౭	తనూలా	తన్మాలా
౬౪	౨౫	విరూథం	విరూఢం
౬౮	౫	అష్టావదశ	అష్టాదశ
౬౮	౩	ద్యోగి	ద్యోగీ
౮౧	౨౩	దిశిమా	దిశమా
౮౨	౬	వర్ణోగ్గన	వర్ణోఙ్న
౮౩	౨౫	దాదత్మాస్య	ద్వాదశాస్య
	౨౫	హుతీ	హుతిః
౮౪	౫	గురుశి	గురుంశి
	౧౭	సజ్గ్రిహహే	సంగ్రిహే
౮౫	౧౨	జేశ్భిష్యః	జేచ్ఛిష్యః
౮౬	౧౨	పురశ్చార్యా	పురశ్చర్యా
	౨౪	శ్భక్తి	చ్ఛక్తిః
౮౮	౧	స్వాత్వా	స్వాత్మా
	౪	దేహోత్థ్న	దేహస్థ
౮౭	౨౩	మభయోః	ముభయోః
౮౯	౩	విద్ధస్త్రై	షడస్త్రై
	౬	రచిలాని	రహితాని
౯౦	౧౫	యత్నశ్భ	యత్నశ్చ
౯౬	౧౨	బిందుయ	బిందుంయ
౧౦౩	౧	వారాస్త్రి	వారస్త్రి
	౨౦	అనంశశ్చ	అనన్తశ్చ
౧౦౬	౭	థాన	థ్యాన
౧౧౩	౧౩	స్తపనం	స్నపనం
౧౧౫	౩	మత్రేణ	మంత్రేణ
	౨౦	మత్రైగ్ర	మంత్రై
౧౨౬	౧౨	దసర్భం	సదర్భం
౧౩౯	౨౪	యోజ్యాం	యోజ్యా
౧౪౦	౧౫	లోభజే	లోహజే
౧౪౧	౨౫	వృత్త్ర	వృక్ష

శుద్ధాశుద్ధపత్రికా.

పుటం.	పఙ్క్తి.	అశుద్ధమ్.	శుద్ధమ్.
౧౫౨	౨౦	యుజ్యాఽన	యుజాన
౧౫౮	౨౧	తిష్ఠితత్స్వ	తిష్ఠితస్స్వ
౧౬౩	౪	లిప్యేనాం	లిప్యైనాం
	౭	పతు్కరః	పత్కరః
౧౬౬	౨౦	వాసత్తత్రి	వాసస్తత్రి
౧౮౨	౬	పీరికాం	పీఠికాం
	౨౩	కల్పయే	కల్పయేత్
౧౫౫	౨౨	క్షేతె	క్షేత్రే
౧౮౬	౩	ఆఘ్యఽ	అఘ్యఽ
౧౭౧	౧౮	ముధృత్య	ముద్ధృత్య
౧౭౫	౧౧	ఉకారం	ఊకారం
౧౭౭	౨	ఉరుమూ	ఊరుమూ
౧౭౯	౨౬	యజాఽ	యజ్ఞాఽ
౧౯౨	౨౦	పృథష్వోమ	పృథక్ష్టోమ
	౨౨	యాత్షోడ	యాత్లోడ
౨౦౪	౧౭	తతనంత	తదనంత
౨౨౯	౧౬	శుగాధిపం	ఖగాధిపం
౨౧౨	౧౦	స్త్రయ	త్రియ
౨౨౦	౨	క్షుదాఽ	క్షురాఽ
౨౨౩	౧౮	గదాధరా	గగాధర
౨౨౪	౯	పౌణిఽమా	పౌణఽమా
౨౨౮	౫	బుభుక్షా	బుభుక్షూ
౨౩౧	౨	వాంత్యరథీ	వాంతీరథీ

శుద్ధాశుద్ధపత్రికా సమాప్తా.

శ్రియై నమః.

శ్రీలక్ష్మీహయవదన పరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీమత్పాంచరాత్రే ఖగేశ్వరసంహితాయాం

శ్రీవిష్ణుతిలకే ప్రథమాధ్యాయ ప్రారంభః.

శ్లో॥ బృహస్పతిసురాధీశ వ్యాసగౌతమకౌశికాః । వసిష్ఠకణ్వచ్యవనశాణ్డిల్యభృగునందనాః॥ ౧॥ భారద్వాజాత్రిజాబాలిభరతాగస్త్యశౌనకాః। అన్యేచమునయస్సర్వే సమేత్యసహదైవతైః ॥౨॥ బ్రహ్మాణంలోకకర్తారం ప్రష్టుమారేభిరేకథాః। బ్రహ్మన్సర్వసురాధీశ స్రష్టాత్వం సర్వదేహినామ్ ॥ ౩ ॥ అదృష్టంనత్వయాకించిన్నపరోక్షంచవిద్యతే। *నైవాధీతంత్వయాకించిన్నసోప్యారాధితఃపరః॥ ౪ ॥ విదితంభవతస్సర్వం విష్ణోస్త్వమసినాభిజః । సంశయద్రుమవిచ్ఛేత్తాత్వమేవాన్యోనకశ్చన ॥ ౫ ॥ తస్మాత్త్వాం శరణంప్రాప్తా బృహస్పతిముఖావయమ్। ఇతిబ్రువాణాంస్తాన్విప్రాన్దేవరాజపురోగమాన్ ॥౬॥ బ్రహ్మాసకరుణః ప్రాహమందస్మితముఖాంబుజః । సర్వవేదవిదోయూయం భగవద్ధ్యానతత్పరాః॥౭॥ అసకృద్దేవతాస్సర్వాస్తపసారాధితాఃపునః। యుష్మాభిస్సకలాలోకానిర్జితాశ్చనసంశయః ॥౮॥ తపస్వినాంతాదృశానాం కిమాగమనకారణమ్ । ఇతిబ్రువాణంబ్రహ్మాణం ప్రాంజలిస్సబృహస్పతిః ॥౯॥ సంశయంప్రష్టుమారేభే దేవరాజప్రచోదితః । అధీతాస్సకలావేదాస్సప్రతీకానసంశయః ॥౧౦॥ నిష్ఠామలభమానాస్తే త్వామేవశరణంగతాః। జగత్సృష్టంసమావిష్టఃకః కేనచతురానన॥౧౧॥ జగత్స్థితస్సమాయాతంకుత్రాసాగమనాత్పురా। ఇతోయాస్యతితత్కుత్రకస్యాధీనమిదంజగత్ ॥౧౨॥ అనిశంవాజగదిదమితినస్సంశయోమహాన్। శ్రుత్వైవతద్భగవాన్బ్రహ్మాబృ

హస్పతిసమీరితమ్ ॥౧౩॥ రుద్రంపార్శ్వస్థమాలోక్య ప్రసీదన్నిదమబ్ర
వీత్ । సర్వేతపస్సునిరతాః ధర్మనిష్ఠామ సేరతాః ॥౧౪॥ సభాయాం
శ్రోతుమిచ్ఛంతి సర్వగుహ్యతమం మహత్ । బ్రహ్మణో వచనం శ్రుత్వా
భగవాన్ లోకశంకరః ॥౧౫॥ యదుక్తం దేవగురుణా తదేవాన్వవదత్స్వ
యమ్ । తచ్ఛ్రుత్వా భగవాన్ బ్రహ్మా కరుణారసవారిధిః ॥౧౬॥ ముని
భ్యస్సకలం తత్త్వం వక్తుం సముపచక్రమే ॥౧౭॥ శృణుతాద్య మునిశ్రేష్ఠా
యన్మాం యం పరిపృచ్ఛథ । బ్రహ్మాఖ్యః స జగత్సర్వం
జగత్. తేన సృష్టమిదం జగత్ ॥౧౮॥ తేన సంరక్ష్యతే విశ్వం
తత్ర లీయేత వై పునః । తత్రస్థం సకలం విశ్వం నానీ
శంతచ్చరాచరమ్ । వినా తేన న వర్తేత తన్న స్యాచ్ఛరణం మహత్ ॥౧౯॥
శ్రుత్వైతన్మునిశార్దూలో గౌతమస్సురచోదితః । జాతమానసకణ్డూ
తిః ప్రపచ్ఛ పరమేష్ఠినమ్ ॥౨౦॥ కిం బ్రహ్మా కింసమాచారం కుత్రాస్తే తత్కుతో
భవత్ । కిమర్థం వహతే విశ్వం కుత్ర తద్విలయిష్యతి ॥౨౧॥ గౌతమ
స్య వచశ్శ్రుత్వా సరుద్రశ్చతురాననః । గౌతమాదిమునిభ్యో వ్యాఖ్యా
తుం సముపాక్రమత్ ॥౨౨॥ యద్వ్యాప్య వర్తతే తేస
బ్రహ్మ. ర్వం సదాసిరవశేషతః । తదేవ బ్రహ్మజానీథ తస్య నా
స్తి ప్రతిక్రమః ॥౨౩॥ విద్యతే తస్య నోత్పత్తిర్వినాశో
వా కదాచన । స్థానం వా బ్రహ్మణో స్థానం కదాచిదిహ విద్యతే ॥౨౪॥
వినా తేన కదాచిచ్చ విశ్వం తత్సచరాచరమ్ । వర్తతే తేన పరంబ్రహ్మ బిభ
ర్తి సతతం జగత్ ॥౨౫॥ తత్రస్థం సకలం విశ్వం వినిర్గమ్య తదిచ్ఛయా ।
వికాసం ప్రాప్య చ పునస్సంకుళీభావమాశ్రితమ్ ॥౨౬॥ యాతి తత్ర లయం
విశ్వం పునర్నిర్గతి మసంతతః । న నాశో జగతో స్త్యాపి వినా మాన వికస్వ
రమ్ ॥౨౭॥ నిశమ్య బ్రహ్మణో వాక్యం భారద్వాజో మహామునిః । బద్ధాం
జలిపుటో భూత్వా పప్రచ్ఛ కమలాసనమ్ ॥౨౮॥ ప్రత్యక్షే జాయతే జన్తుః
కంచిత్కాలం విభాతి చ । తతో మరణమాసాద్య నభాతి జగతీతలే ॥౨౯॥

ఏవమేవమయాసృష్టా జన్తవోజగతీతలే । వదంతిచమహాన్తోపి సత్యవా
చస్తపస్వినః ॥ ౩౦ ॥ మరణంప్రాణినోనిత్యం జాతస్యచనసంశయః ।
అర్జితవ్యస్తతోధర్మశ్శరీరంక్షణభంగురమ్ ॥ ౩౧ ॥ అనిత్యం సకలంవి
శ్వంప్రపశ్యేవిలయంభజేత్ । తతోముముక్షవోభూత్వాధ్యాత్వాచిద్ఘన
మీశ్వరమ్ ॥౩౨॥ ఆనన్దంబ్రహ్మణోభ్యస్య బ్రహ్మభూయాత్వమాసితి। భా
రద్వాజవచశ్శ్రుత్వా బ్రహ్మాలోకపితామహః ॥౩౩॥
జగతోననాశః, ననాశోజగతస్సత్యం పుంసోజీవస్యయోగతః। పాం
చభౌతికపాకేన ప్రాణినోజాయతేవపుః ॥ ౩౪ ॥ వ
ర్ధతేచతతఃకాలే పురుషస్యవియోగతః । వపుఃపతతినిర్జీవఃవసుధా
వహ్నిజలేజలమ్ ॥౩౫॥ వాయుర్వాయౌమహీమహ్యామంబరంయా
తిచాంబరమ్ । కాష్ఠభూతంమహీభాగం ప్రేతంపశ్యన్తికజ్జనాః ॥౩౬॥
జీవోస్యద్వపురాసాద్య ప్రాణీభవతిపూర్వవత్ । ఏవమేవ భవేత్పంథా
లోకసృష్టేర్మునీశ్వరాః ॥౩౭॥ పిపీలికాదిసర్వేషాం జంగమస్థావరా
త్మనామ్ । శరీరస్యవిపర్యాసోనైవపుంసోవిపర్యయః ॥ ౩౮ ॥ సభూ
తారాంభవేన్నాశ స్సత్యంసత్యంబ్రవీమివః । పితామహవచశ్శ్రుత్వా
మహేంద్రఃపాకశాసనః ॥౩౯॥ జాతకౌతూహలోదేవంప్రష్టుంసముప
చక్రమే । భగవన్సర్వలోకేశత్వంమూలంసర్వదేహినామ్॥౪౦॥ త్వాం
వినానైవపశ్యామః సంశయచ్ఛేదనేగతిమ్ । జాయతేల్ప తనుఃప్రాణీప
శ్చాద్భూయాన్మహాతనుః ॥౪౧॥ నజానేకారణంతత్ర సంశయంఛేత్తు
మర్హసి । సంయోగేపంచభూతానాం సంయుక్త
వపుషోవృద్ధిహ్రాసౌ శ్చేష్టమానసి॥౪౨॥ జాతప్రాణంవపుర్భూయాద్బ
హుచేష్టాసమన్వితమ్ । జాతచేష్టేవపుష్యస్మిన్నత్తా
గ్నిఃపాంచభౌతికః ॥౪౩॥ నిర్దహేత్పార్థివంభూతముచ్యతేసత్యు
దిత్యపి । క్షుధాసంపీడితఃప్రాణీచాన్నేనశమయేత్క్షుధమ్ ॥౪౪॥ పంచ

భూతమయంచాన్నం పురుషేణవివర్జితమ్ । పంచభూతమయైరన్నైః పృథివ్యాదివపుర్గతమ్ । వర్ధతేరసభాగైస్తై ర్నాన్యథా వృద్ధిసంభవః ॥౪౪॥ అన్నపానాదిరహితః ప్రాణీయది మునీశ్వరాః । నవర్థతే తస్యవపుః క్షయంయాతినసంశయః ॥౪౫॥ ఉత్థాయాత్రిస్సరభసం ప్రష్టు కామస్స్వయంభువమ్ । బద్ధాంజలి పుటోభూత్వా వ్యాహర్తుముపచక్రమే ॥ పక్త్రిమాపంచభూతానాంయోగః పుంస స్తదనన్తరే। కథంభవతితత్కర్తా వర్తతేవాస్వయంభవేత్ ॥౪౭॥ అత్రేస్తువచనంశ్రుత్వా సాదరంచతురాననః । ఉత్తరంవక్తుమారేభేరహస్యమతిదుర్లభమ్॥౪౮॥

మాయాస్తివాసుదేవస్యకారణంవృద్ధిమానయోః। భూతానాంయోగపాకస్య యోగస్యపురుషస్యచ ॥ ౫౦ ॥ భూతానియోజయేన్మాయా జంతుజాతి విభాగతః। పుమాంసంవిగ్రహేతస్మిన్ తతఃప్రాణి సచేష్టితః ॥ ౫౧ ॥ సాంజలిః ప్రణతోభూత్వా మునీం

మాయాపాంచభౌతిక వపుషి పురుషం యోజయతి.

ద్రోత్రిస్స్వయంభువమ్ । పప్రచ్ఛ కిమిదంబ్రహ్మన్ లోకస్రష్టాభవాన్ఖలు ॥ ౫౨ ॥ మాయయాయుజ్యతేదేహో జీవోపితదనన్తరమ్ । దేహీభవతి జీవోయం వర్తతేన్నేన తద్వపుః ॥ ౫౩ ॥ ఇత్యుచ్యతే భగవతా కర్తృత్వం కుత్రవర్తతే । స్రష్టేతిత్వామ్ విదుః ప్రాజ్ఞాః యాజ్ఞవల్క్యపురోగమాః ॥ ౫౪ ॥ ఉపదేశేనముఖ్యేన సంశయంమే వ్యపోహథ । ఇత్యుక్తోమునినాబ్రహ్మ ప్రాహత్రిముఖయోగినః ॥ అవామస్సృజదీశానో వాసుదేవస్సనాతనః ॥ ౫౫ ॥ సృష్టిసంహారయోస్సర్వ సాధనంముఖ్యకారణమ్ । మాయామపితతోవాదీ త్సృజతాం జగదిత్యపి॥ ౫౬ ॥ అపృచ్ఛంతంపరేశానమావయోర్కిస్యసాధనమ్।కథంకర్తాచభవేన్మహ్యం బ్రూహి జిజ్ఞాసతేప్రభో ॥౫౭॥ ఇతిపృష్టోజగన్నాథఃస్సృజస్వత్వం జగత్తవ । ఇయంస్యాత్సాధనం మాయా తత్తత్సంయోజనే

స్రష్టా బ్రహ్మ సృష్టి సాధనం మాయా.

మమ । పంచభూతమిదం విశ్వం సతతం మయ్యవస్థితమ్ ॥ ౫౯ ॥ పృథ్వ్యగ్నివాయుభూతాన్యాకాశైకరూపం సమాశ్రితమ్ । శరీరం తవ జానీహి తదేతన్మకుళీగతమ్ ॥ ౬౦ ॥ ఏతావన్మయి విశ్రాంతమితో భూయాద్వికస్వరమ్ । మనోబుద్ధీంద్రియాదీని వర్తంతే సాధనాన్యపి ॥ ౬౧ ॥ మాయాధీనాని సర్వాణి వర్తంతే త్వయి పద్మజ । స్రష్టుం ప్రయతమానస్త్వాం మాయేయం* పర్యుపాసతే ॥ ౬౨ ॥ త్వద్వాంఛానుగుణం సర్వం కరిష్యతి న సంశయః । ఇత్యుక్తో దేవదేవేన సనకాదీంస్తతోఽసృజమ్ । తే న సృష్టౌ మతిం చక్రుః తతోఽసృజమహం శివమ్ । భృకుటీకుటిలాద్దేశనార్యర్ధతనురీశ్వరః ॥ ౬౪ ॥ నిర్గమ్య లోకానసృజత్ యోషితః పురుషానపి ప్రజాపతీనహం సృష్ట్వా కృతకృత్యోఽభవం తతః ॥ ౬౫ ॥ తతోఽసృజన్ ప్రజానాథాః ప్రజాస్తే మదనుజ్ఞయా ॥ ౬౬ ॥ తాసాం లోకాంశ్చ సంసృష్టాః అన్యాని చ విశేషతః । చతుర్దశ చ లోకాస్తే మయా సృష్టా మునీశ్వరాః ॥ ౬౭ ॥ భూజలాగ్నిమరుద్వ్యోమ అహంకారాయవికస్వరాః । సర్వం జగదిదం వ్యాప్తం బ్రహ్మా తత్సృష్టికారణమ్ ॥ ౬౮ ॥ కర్తాఽహం సాధనం మాయా సర్వం నిగదితం మయా । బ్రహ్మణో వచనం శ్రుత్వా పునరత్రిరభాషత ॥ ౬౯ ॥ ఏనం రుద్రం మహాభాగం జగత్సంహారకారణమ్ । బ్రువంతి సర్వశాస్త్రాణి మునయశ్చ పరంతపాః ॥ ౭౦ ॥ సోఽయం విశ్వం ససర్జేతి యదాహ భగవాన్పురా । తజ్జిజ్ఞాసా బభూవాద్య కథ్యతాం యద్యనుగ్రహః ॥ ౭౧ ॥ శ్రుత్వాఽత్రివచనం బ్రహ్మా ప్రహసన్నిదమబ్రవీత్ । అర్ధనారీనరవపురయమాసీత్పురా మునే ॥ ౭౨ ॥ ససర్జ స తదా విశ్వం సృష్ట్వా కౌతూహలాన్వితః । దీర్ఘాయుషః ప్రజాస్సర్వే లోకాస్తాభిశ్చ సంతతాః ॥ ౭౩ ॥ ససాగరవనా పృథ్వీ భూభారా సహనాభవత్ । తతోఽహం యాచితో దేవైర్భూమిర్నిమజ్జేన్మహాంభసి ॥ ౭౪ ॥ త్రాహి త్రా

దీర్ఘాయుషః ప్రజాః.

హిసురేశాన ద్వారాసీత్ప్రాణిసంకటా । ఇతిసంప్రార్థితో దేవైస్తై
ర్భూయోదత్వాభయంపరమ్ ॥౨౫॥ కల్యాణగిరి శృంగాగ్రే భగవద్ధ్యానమా
సితమ్ । అద్రాక్షుః పరమం తేజః నేత్రసమ్మీలన
రుద్రో బభక్షుః ప్రాణినః. క్షమమ్ ॥ ౨౬ ॥ శివంశిరః ప్రమాణంమామాస
ప్రాదతతః పరమ్ । శివస్య బ్రహ్మరంధ్రేణ కుక్షి
స్తస్యసమాశ్రితమ్ ॥ ౨౭ ॥ కుక్షిస్థం పార్థివం భాగం దగ్ధుం సముప
చక్రమే ॥ ౨౮ ॥ తతః పరమయం దేవః క్షుధాతీవ పీడితః । కింకరిష్యే
క్షుధం కేన శమయిష్యేద్య కా గతిః ॥ ౨౯ ॥ ఇత్యార్తనిస్వనపర్దీనః
కల్యాణాద్రిమస్తమానసి । ఉన్మీల్యభోక్తుమారేభే భుక్తాస్తే చ ప్రజా
తయః ॥ ౨౯ ॥ అసమాప్తాంతరాగ్నిస్సర్వపశుజాతీనభక్షయత్ ॥౩౦॥
తతో భగ్నభరా పృథ్వీ జాతా సుఖశరీరిణీ । అదృష్ట్వా భూతలే ప్రాణినో
వ్యోమ్ని దేవాన్వ్యలోకయత్ ॥ ౩౧ ॥ దివి సీదంతి యే కేచిత్తాన్భో
క్తుముపచక్రమే । అమృతప్రాశినో యే చ తే ప్రాప్య జఠరం పునః ॥౩౨॥ ని
ర్గతాః పాయుమార్గేణ కాలాగ్నిసమతేజసః । అసుధాప్రాశినో యే
చ సర్వే జీర్ణాస్స్వోదరే ॥౩౩॥ సంకటం దేవలోకస్య తతో దృష్ట్వా ము
నీశ్వరాః । పాతాళాదిషు లోకేషు భుక్తేషు పశుజాతిషు ॥౩౪॥ అతిభీ
తో జగన్నాథం దృష్ట్వాముం పరమం శివమ్ । దక్షిణాదిగధీశాన ఆద
ధావ పరేతరాట్ ॥ ౩౫॥ మామేవ శరణం ప్రాప్య
యమప్రార్థనా. తుష్టావ చ పునః పునః । సర్వగస్రష్టః పరంధామ
స్ప్రణతార్తిహర ప్రభో ॥ ౩౬ ॥ త్వామేవ శరణం ప్రాప్తో గతిరన్యా న
విద్యతే । ప్రాణినో బహవో నష్టా గతాశ్చ యమసాదనమ్ ॥ ౩౭ ॥ సర్వ
లోకస్థితాః ప్రాప్య తే మాం సంకటయంతి చ । నాస్తి భూమౌ స్తత్ర భూతా
నాం వసనశ్వసనాదినామ్ । గతాగతగతిర్నష్టా లోకే మమ జగత్ప్ర
భో ॥ అన్యోన్యం తత్ర సంగమ్య మర్దయంతే పరస్పరమ్ ॥౩౮॥ నాహం
తద్భాసనేన శక్తః త్వామేవ శరణం గతః । ఇత్యుక్తోథ మహారాజేన తమాశ్వా

స్యపురతఃపునః । మానసేనైవయోగేన వాసుదేవమతోషయమ్ ॥ ౯౦॥ మార్గేణ బ్రహ్మరంధ్రస్య తేజస్తన్నిర్గతంబహిః । అగ్రేఽవస్యపురుషోబభూవాంగుష్ఠమాత్రకః ॥౯౧॥ తతఃక్షుధావినిర్ముక్తః సశివఃపురుషఃపురః। దృష్ట్వాప్రణమ్యపప్రచ్ఛ కస్త్వంపురుషసత్తమ ॥౯౨॥ కిమర్థంమే బభూవక్షుల్లోకవ్యత్యయకారిణీ। అపరాధంకమాసాద్యక్షుధా బహునిపీడితః ॥ ౯౩॥ ఇత్యుక్తఃపురుషస్తేన వ్యాజహార సశంకరమ్ । నకశ్చిదపరాధస్తే ప్రజాభిఃపీడితామహీ । తస్యాభారాపహారార్థంతపస్త్యేషప్రజాపతిః ॥ ౯౫ ॥ తపస్సిద్ధ్యై బభూవాహం క్షుదుద్బోధకరంమహః । క్షుధార్తాస్తాః ప్రజానష్టాః భూభారశ్చ వ్యపోహితః ॥ ౯౬ ॥

శివపురుషయోస్సంవాదః.

ప్రజానాం క్రూరకర్మాణిసీర్యతస్త్వాం రుద్రఇత్యపి। వక్ష్యంతి దేవతాస్సర్వాస్సంహర్తాస్యాదితఃపరమ్ ॥ ౯౭॥ సంహారేఽపిస్త్రిణిసర్వకాలే కాలేషుప్రళయాదిషు । తేసాధనంభవేన్మృత్యుఃకారణంబ్రహ్మణోఽలిపిః ॥ ౯౮ ॥ తవస్యాం హృదయేకుక్షౌ క్షుధముద్దీపయన్నహమ్ । ఇత్యుక్త్వా పురుషస్సోఽయం న్యపతద్బడబాముఖే॥ ౯౯॥ తతఃపరమయంశంభూరుద్రఇత్యుచ్యతేబుధైః । సంహర్తాసర్వజంతూనాం జరాయాంమృత్యుసంయుతః ॥౧౦౦॥ ఓషిక్రమంమమాత్రిత్యసంహారేన్మృత్యునాస్వయమ్। ఇత్యత్రిబ్రహ్మణోవాక్యంశ్రుత్వాసంతుష్టమానసః । పప్రచ్ఛపునరప్యన్యద్వాక్యంవాక్యవిశారదః ॥ ౧౦౧ ॥ నిత్యంబ్రహ్మపరంప్రోక్తంనిత్యంచజగదిత్యపి। ఉత్పత్తిశ్చలయస్తస్యరూపేమానవికస్వరే । భూతానాంపరిపాకేనజాయతేదేహినాంవపుః॥పురుషస్యనివేశేనవపుషఃప్రాణసంభవః ॥ ౧౦౩॥ కోఽయంపుమాన్కుతోజాతఃకిమాచారః కుతోలయః । కింస్వరూపో భవేదేష బ్రూహితత్వం ప్రజాపతే ॥౧౦౪॥ ఏవముక్తోఽత్రిణాబ్రహ్మ ప్రత్యుత్తరమభాషత ॥౧౦౫॥

శివస్య రుద్రత్వం సంహార సాధనం మృత్యుః బ్రహ్మలిపిశ్చ.

పుమాన్నిత్యశ్చ్యుతేజీవః చిత్స్వరూపస్స్వయంప్ర
జీవః. భః । శుద్ధస్ఫటికసంకాశః నిత్యోనలయమాశ్ర
యేత్ ॥౧౦౬॥ యథాబ్రహ్మాభవేన్నిత్యం తథానిత్యోభవేత్పుమాన్ । య
థాదీపోభవేద్దీపాత్ప్రవృద్ధోభాతిపూర్వతః ॥౧౦౭॥ యథాచ్ఛిన్నాత
రోశ్శాఖాసన్న్యస్తాధరణీతలే । ఫలప్రవాళకుసుమా విభాతిబహుశాఖి
నీ ॥౧౦౮॥ తథాజీవస్యసన్తానో దేహమాశ్రిత్యభాతిసః । నకుత్రాపిల
యఃపుంసో దేహాన్తరముపాశ్రయేత్ ॥౧౦౯॥ సంశ్రయేద్వాపరంబ్రహ్మ
సశేషాబ్రహ్మణోభవేత్ ।మాయాతిరోహితోజీవః దేహేషుపరివర్తతే॥
౧౧౦॥ తతోదేవంసమారాధ్యతపసాస్తప్త్వావిశేషతః। కృపాంలబ్ధ్వాపరే
శస్యమాయాంసంతీరయేదపి ॥౧౧౧॥ ఆరాధ్యతత్పరంబ్రహ్మ తదేవశ
రణంగతః । శరీరస్యనిపాతాన్తే పరేబ్రహ్మణిలీయతే ॥౧౧౨॥ తదేవ
సాక్షాత్కర్తవ్యం గతిర్నాన్యాతతోవినా । సుఖదుఃఖౌసమౌకృత్వా
శీతముష్ణంసహన్పునః ॥ ౧౧౩ ॥ ధ్యేయస్తత్పరమంబ్రహ్మపరిత్యజ్యక
ళేబరమ్ । లీయేతపరమేవ్యోమ్ని పరస్మిన్బ్రహ్మణిస్వయమ్॥౧౧౪॥ జగ
త్సర్వంయథాబ్రహ్మణ్యాస్యజీవోయథాసుఖమ్।సవికాసంలసత్యేషపుంసో
నోత్పత్తిరుచ్యతే ॥ ౧౧౫ ॥ నిశమ్యబ్రహ్మణోవాక్యంచ్యవనోఋషిసత్త
మః। వేపమానశరీరస్సన్బ్రహ్మాణంప్రష్టుమారభత్ ॥ ౧౧౬ ॥ దేవదేవ
జగన్నాథ దక్షిణాశాపతిర్యమః। త్వామేవశరణంప్రాప్తః కిమాచారో
జగద్గృహమ్॥ ౧౧౭ ॥ శ్రుత్వైతద్వచనంబ్రహ్మాభగవాన్ప్రత్యభాషత।
లోకేషుప్రాణిశూన్యేషు ధర్మరాజపురంగతాః॥ దేహాన్తరంసమాసా
ద్యవిచేరుస్తత్రతత్రవై ॥ధర్మరాజస్స్వయంయాతః స్వంలోకం శాసితుం
పునః॥ ౧౧౯ ॥ కౌశికస్తద్వచశ్శ్రుత్వా పృష్టంసముపచక్రమే । శివేన
ఖలుభుక్తానివపూంషిప్రాణినాంపురా। కథంధారకుక్షౌసమాంసాస్థ్య
జిన్నసంచయాన్ । జాతోతోవర్ధతేజంతుర్మరణం యాత్యతఃపరమ్॥
౧౨౧ ॥ జాతమాత్రేలఘుర్జంతుస్తతస్తస్యవపుర్మహాత్। వపుర్మ్న

ణతః పశ్చాత్ స్థూలమేవహి దేహినామ్ ॥ ౧౨౨ ॥ బహవోఽజంతవ శ్చైవం మ్రియంతేధరణీతలే । వపూంష్యపినదృశ్యంతే నవృద్ధాదృశ్య తేమహి ॥ ౧౨౩॥ క్వయాంత్యత్రతత్సర్వం బ్రూహి మేచతురాననః శ్రు త్వాతద్వచనంబ్రహ్మా ప్రతివక్తుంసమారభత్ ॥ ౧౨౪ ॥ పృథివ్యాంపా ర్థివోభాగ స్తైజసోఽవిరహేఽయది । వాయుర్వాయౌరసేచాప అంబరే ప్తతథాంబరమ్ ॥ ౧౨౫ ॥ తత్తత్రలయంప్రాప్య వపుస్తచ్ఛూన్యతాం వ్రజేత్ । యథాసీజ్జననాత్పూర్వం తథా మరణతః పరమ్ ॥ ౧౨౫½॥ విర హేపంచభూతానాం శూన్యభావంభజేద్వపుః । దేవస్య పరమేశస్య ఋక్షౌతద్దేహినాంవపుః ॥ ౧౨౭ ॥ సద్యోదగ్ధంతతోజీర్ణం శూన్యం పురుషవహ్నినా ॥ ౧౨౭½ ॥ విధేస్తద్వచనంశ్రుత్వాశౌనకోమునిసత్త మః । పప్రచ్ఛపరమేశానంసర్వహృద్యంవిశేషవిత్ ॥

మోక్షోపాయః

౧౨౮½॥ మోక్షోపాయస్తు కఃపుంసా మల్పాయా సేన సాధ్యతే । యస్తు ప్రసన్నో జగతా ముపదేష్టుం త్వమర్హసి ॥ ౧౨౯ ॥ మధ్యేసభం విశ్వసృష్టా ప్రష్టశ్శౌనక యోగినా । ఈషద్వసిష్ఠ మాలోక్య ప్రహసన్నిదమబ్రవీత్ ॥ ౧౩౦½ ॥ ఋషేశౌనకయోగీంద్ర శిఖారత్నతపస్వినామ్ । యద్గుహ్యంపృష్టవానేతత్తథాప్యేవ దిశామి తే ॥ ౧౩౧½ ॥ ప్రపత్తిఃపరమేశానే సైవస్యాత్పర

ప్రపత్తిః॥

మాగతిః । తమేవశరణంయాహినాన్యంమనసిధారయ ॥ ౧౩౨½ ॥ పంచరాత్రోక్తమార్గేణ తమేవార్చయపూరుషమ్ ॥ ౧౩౩ ॥ ప్రపన్నం త్రాతి భగవాన్ నాత్ర కార్యా విచారణా । నోపా యాంతరమస్త్యన్య త్తంవినాపురుషోత్తమమ్ ॥ ౧౩౪ ॥ తతస్తం యా హిశరణం పరంబ్రహ్మసనాతనమ్ ॥ ౧౩౪½ ॥ సుప్రపన్నస్యశేషస్యాసిపా తోవపుషోయది । పరం బ్రహ్మధ్రువం యాతి జీవో నిర్ధూతకల్మషః ॥ ౧౩౫½ ॥ శ్రుత్వైతద్బ్రహ్మణోవాక్యం శాణ్డిల్యో మునిపుంగవః । బ్ర

పంచరాత్రమ్॥

హ్మాణం ప్రష్టు మారేభె బద్ధాంజలిపుటస్స్వయమ్ ॥ బహుభిస్సంహితాభేదైర్విరుద్ధం పంచరాత్రకమ్మతం

త్రంతతోనసిస్థాస్యా త్తత స్తంకథమర్చయేత్ ॥ ౧౩౭౹ ॥ అధీతాస్సకలా
వేదాస్సాంగోపనిషదోమయా । నిష్ఠామలభమానోహం పంచరాత్ర
మధీతవాన్ । నాత్రాపి సమ్యఙ్నిష్ఠాసీ ద్యథానిష్ఠాభవేన్మమ। ప్రార్థ్య
యేతత్పరందేవముపదేష్టుం త్వమర్హసి ॥ ౧౩౯౹॥ సార్ధకోటిప్రమా
ణాని పంచరాత్రవచాంస్యపి । పరస్పరవిరోధీని నాత్రనిష్ఠా చతుర్ము
ఖ । సర్వేషాంజగతామత్రయథాబోధోభవిష్యతి । తథోపదేశఃకర్త
వ్యాముక్తిగకరతేయథా ॥ ౧౪౧౹ ॥ ఇత్యుక్తోభగవాన్బ్రహ్మా శాణ్డి
ల్యేనమహాత్మనా।ఉపదేష్టుంసమారేభేపంచరాత్రంసమగ్రతః॥౧౪౨౹॥
శాణ్డిల్యయోగినాంశ్రేష్ఠపంచరాత్రకృతశ్రమ । వక్ష్యేతత్పంచరాత్రా
ఖ్యం యన్మాంత్వం పరిపృచ్ఛసి ॥ ౧౪౩౹ ॥ సార్ధకోటిప్రమాణాని
పంచరాత్రవచాంస్యపి । అధీత్య తన్మయోభూత్వా

సార్ధకోటిప్రమాణం పంచరాత్రమ్॥

భగవంతంసమర్చయన్ । ఆనందమనుభూయాహ
మృషిభ్యఉపదిష్టవాన్ ॥౧౪౫॥ మత్తఃప్రాప్యేదిరేశా
స్త్రం మునయస్సంశితవ్రతాః । హరి మేవార్చయంతస్తే స్వశిష్యేభ్య
ఉపాదిశన్ ॥ ౧౪౬ ॥ అధీత్య పంచరాత్రాణి సర్వేవిప్రాణివస్తతః।
ముక్తాస్తేస్వర్గిణఃకేచిత్త్రైర్ణ్యాసీన్నారకీమహీ॥

సర్వే పంచరాత్రిణః॥

౧౪౭ ॥ కింకరాఃకృతరాజస్యచిక్రీడుస్తే యథాసు
ఖమ్ । తతోమయా హరిస్సాక్షాత్తపసైవ ప్రసాది
తః ॥ ౧౪౮ ॥ మాంరుద్రంకపిలంచైవ మత్రిణఃప్రా

సర్వేమాయాశాస్త్రమోహితాః॥

హకేశవః । యూయంకురుతశాస్త్రాణిస్వల్పాన్యా
సఫలాన్యపి ॥౧౪౯॥ ఆముష్మికవిరోధీని కరిష్యేచా
ద్ధమప్యహమ్। తదాజ్ఞయావయంసర్వేచక్రిమైవంపృథక్పృథక్॥౧౫౦॥
అధీత్యతానిశాస్త్రాణి ఫలాన్యాసాద్యదేహినః । వినింద్య పంచరాత్రాణి
దూషయంతఃపునఃపునః ॥ ౧౫౧ ॥ నష్టాస్తే ప్రాణినస్సర్వే పంచరాత్రే
కృతశ్రమాః। ముక్త్యుపాయంనజానంతి పాషణ్డోపహతాజనాః॥౧౫౨॥
బహుభిస్సంహితాభేదైర్భేదంయాంతిపరస్పరమ్। యస్మిన్యస్మింశ్చయ

స్తంత్రేతస్మిన్ తస్మిన్ ధృతవ్రతః । ఆరాధయన్ హ

ఏకత్రదీక్షితో నాన్యత్రకర్తవ్యః॥

రింభక్త్యాయముక్తిమార్గంసమాశ్రయేత్ ॥ ౧౫౩ ॥ ఏ
కస్మిన్దీక్షిత స్తంత్రే నాన్యంతంత్రంసమాశ్రయేత్ । ఆ
శ్రయేద్యది సంమోహాత్సత్యంనరకభాగ్భవేత్ ॥ ౧౫౪ ॥ తస్మాత్తం
త్రైకబద్ధస్సన్ తేనైవపురుషంయజేత్ । నాన్యథా స్యాద్గతి స్తస్య స్వతం
త్రోక్తక్రియాంవినా ॥ ౧౫౫ ॥ పితుర్వచనమక్లిష్టంజీవాతుం పంచరా
త్రిణామ్ । శ్రుత్వావసిష్ఠఃప్రారేభే ప్రష్టుంతంత్ర విశేషవిత్ । జానాసి
సర్వతంత్రాణి సన్తితంత్రాణ్యనేకశః । అనుక్తంపరతంత్రేణసాధమే
తత్క్రియాపరః ॥ ౧౫౬ ॥ ఏకతంత్ర ప్రవిష్ట స్సన్తం

అనుక్తమన్యతో గ్రాహ్యం॥

త్రాణ్యన్యాని చాభ్యసేత్ । నో చేత్కర్మాణినిర్ద్య
స్స్యాత్క్రియాహీనోభవిష్యతి ॥ ౧౫౭ ॥ ఏవమేవ
భవాన్సాహపంచరాత్రవిశారద । ఏకస్మిన్దీక్షిత స్తంత్రే కర్మకర్తుం
స్తథాన్యతః । బహుతంత్రసమభ్యాసాద్భవేత్తస్యాధికారితా ॥ తంత్రాం
తరప్రతిష్ఠాదౌ నాధికారోస్తికశ్చన । పృచ్ఛంతమేవంతనయం చతుర్భి
ర్వదనైరపి । ప్రహసన్నాహభగవాన్వసిష్ఠప్రముఖానృషీన్ ॥ ౧౬౧ ॥
యస్సాత్వతేనతంత్రేణదీక్షితస్సాన్యస్మునీశ్వరాః । స్వ

ఏకత్రదీక్షితస్సర్వత్రకర్తవ్యః॥

తంత్రేపరతంత్రేచ తస్యస్యాదధికారితా । ప్రవిష్టే
పౌష్కరేతంత్రే తస్యాప్యస్త్యధికారితా । సర్వ

పంచసంస్కారవాన్సర్వత్రాధికారీ॥

త్రాప్యధికారస్స్యాత్పంచ సంస్కారిణో ధ్రువమ్॥
౧౬౩ ॥ సర్వాస్వపిచ దీక్షాసు పంచ సంస్కార
సంజ్ఞితా । దీక్షాశ్రేష్ఠతరాప్రోక్తా సైవప్రీతికరీహరేః । తాపఃపుండ్రం
స్తథానామ మంత్రోయాగశ్చపంచమః । పంచసంస్కారదీక్షైషా దేవ
దేవప్రియంకరీ ॥ ౧౬౫ ॥ అనయాదీక్షితోయస్తుసర్వతంత్రాచరేత్క్రి
యామ్ । తేనైవారాధితో దేవో భుక్తి ముక్తి ప్రదోభవేత్ । తతోగ
త్వా మునిశ్శ్రేష్ఠో భగవంతం పితామహం । ప్రదక్షిణీకృత్యనత్వా తతః
ప్రష్టుంసమారభత్ ॥ ౧౬౬ ॥ విస్తరంపంచరాత్రాఖ్యం స్యాదిసమ్య

ష్వధార్యతే । యథాసుఖం తే జానీమ తథాన ఉపదిశ్యతాం । అగస్త్యస్య వచశ్శ్రుత్వా సర్వలోకపితామహః ॥౧౬౯॥ యదాహ భగవాన్ కస్మై తద్వక్తుముపచక్రమే । పురాహం పంచరా

శాస్త్రారంభః॥ త్రస్య మభ్యస్యపరమం మహాత్ । అజ్ఞానాన స్థిరీ

భావం పునరీశముపందిషమ్ । స్వామిన్సర్వజగన్నాథ సర్వభూతప్రియావహ ॥౧౭౦॥ బహూపదేశాన్నైవాహం స్థిరీభావముపాగతః । ఉపాయేనోచ్యతాం బ్రహ్మన్నస్తి చేన్మయ్యనుగ్రహః ॥౧౭౧॥ ఏవముక్తో మయా దేవస్సర్వభూతహితే రతః । ఉపదేష్టుం సమారేభే మహ్యం జిజ్ఞాసతే విభుః ॥ ... ... ॥౧౭౩॥

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే శ్రీవిష్ణుతిలకే,
బ్రహ్మోపదేశే శాస్త్రావతరణంనామ
ప్రథమోధ్యాయః.

అథ స్వర్గాదివర్ణనాత్మక ద్వితీయాధ్యాయ ప్రారంభః.

ఉపదేక్ష్యామి తే బ్రహ్మన్ శాస్త్రమేకమవాశ్శృణు । సార్ధకోటిప్ర

మాణేన హ్యుపదిష్టం మయా పురా ॥ ౧ ॥ శ్రేయ

భగవద్బ్రహ్మణో స్సంవాదః॥ సే సర్వజన్తూనాం భుక్తమేచవిశేషతః । సుఖబో

ధాయ సర్వేషాం తత్త్రిసార ఇహోచ్యతే ॥ ౨ ॥

మామనన్యమనాస్సమ్యగారాధ్య యది మాం భజేత్ । సముక్తిం భజత్యేజన్తుః భుక్తించ సవిశేషతః ॥౩॥ జ్ఞాయతే యేన తద్బ్రహ్మ తజ్జ్ఞానమితి క

థ్యతే । జ్ఞానేన బ్రహ్మ జానీయాత్ సతతం ధ్యానమా

జ్ఞానమ్॥ స్థితః ॥౪॥ అవ్యక్తమచ్యుతం బ్రహ్మ నాదిమధ్యాన్త

బ్రహ్మస్వరూపమ్॥ మక్షరమ్ । నిత్యతృప్తం నిరుపమం నిర్మలం పరమం మ

హః॥౫॥ వికారో నైవ వర్ణానాం తమసస్తత్పరం మహత్ । నోష్ణం న శీతం మిశ్రం వా సర్వాకారం నిరామయమ్ ॥౬॥ నిరాకారం పరం తత్వం న జ్ఞాతా తస్య విద్యతే । ముముక్షుభిస్తద్విజ్ఞేయం సర్వత్ర

వ్యాప్యవర్తతే ॥౭॥ తత్కారణవశాదాసీచ్చిద్ఘనం
భగవత్సృష్టిః॥ స్ఫటికప్రభం । అనేకార్కేందువహ్నీనాం తేజోరా
భగవత్స్వరూపం॥ శిరివామలమ్ ॥౮॥ భానుచక్రాంతరగతం ద్విహస్తం
చక్రధృత్పరమ్ । కిరీటహారకేయూరశ్రీవత్సవనమా
లికం ॥ ౯ ॥ మంజీరపీతవసనం చారుకుణ్డలమణ్డితం । తద్ధ్యేయం యో
గిభిర్నిత్యం వాసుదేవాహ్వయం మహః ॥ ౧౦ ॥ చత్వారో జజ్ఞిరే తస్మా
ద్వ్యూహాఖ్యాః పురుషోత్తమాః । సర్వాలంకార
వ్యూహభేదః॥ సంయుక్తాస్స్వస్వశక్తిమయాః పునః ॥ ౧౧॥ శ్రీవత్స
కౌస్తుభోరస్కా నిత్యానన్దస్వరూపిణః। తమాలకాశకుసుమ నీలాబ్జసమ
తేజసః ॥ ౧౨॥ చతుర్భుజో వాసుదేవస్సహి నారాయణస్స్మృతః। వా
సుదేవాదయస్సర్వే కేశవాదీనజీజనత్ ॥ ౧౩॥ తేస్సృ
నారాయణః॥ జన్నారసింహాదీన్మత్స్యాదీన్మూర్తిసంజ్ఞితాన్। ప్రథ
మో వాసుదేవాఖ్య స్సంకర్షణసమాహ్వయః ॥ ౧౪ ॥ ద్వితీయః కథితో
బ్రహ్మన్ప్రద్యుమ్నస్తదనంతరః । అనిరుద్ధస్తృతీయస్స్యాదిమే స్యుర్వ్యూ
హమూర్తయః ॥ ౧౫ ॥ తతో నారాయణో దేవస్తోయరాశిమజీజనత్ ।
అనిరుద్ధోఽసృజన్మాయాం సాసీత్త్రైసృష్టిసాధనమ్ ॥౧౬॥
సముద్రః మాయా పద్మనాభః పరో జజ్ఞ అనిరుద్ధాన్మహాత్మనః। మాయాం
పద్మనాభః న్యగ్రోధమసృజచ్ఛాఖాశత సమంచితమ్ ॥ ౧౭॥
న్యగ్రోధః॥ బ్రాహ్మ్యాది మూర్తయశ్చేష్టా నారాయణసమా
హ్వయాత్ । మత్స్యాదిమూర్తయస్సర్వే వాసుదేవాచ్చ జజ్ఞిరే ॥౧౮॥
పురుషాద్యాశ్చ చత్వారో జాతాస్సంకర్షణాదపి । సంకర్షణాద్ధయ
గ్రీవో జాతో జ్ఞానమయో హరిః ॥ ౧౯ ॥ అనన్తః ప
హయగ్రీవః అనంతః న్నగేశానః చక్రాద్యఖిలహేతయః । గరుడః పక్షి
గరుడః ణామింద్రో వాహనం భూషణాన్యపి ॥ ౨౦ ॥ అష్టౌ
దేవ్యః పార్షదాః॥ *శ్రియాదయో దేవ్యః శ్రీవత్సాద్దివ్యలాంఛనాత్ । జ
జ్ఞిరే కుముదాద్యాశ్చ అనిరుద్ధాన్మహాత్మనః ॥ ౨౧॥

పాదతో జజ్ఞిరే తస్య బృందం బృందసహస్రశః। విశ్వమూర్తిస్స్వయం
జాత అనిరుద్ధో మహాకృతిః ॥౨౨॥ సహస్రశీర్ష
విశ్వమూర్తిః॥ చరణ హస్తనేత్రసనాసికః । స్వాంగాదజీజనద్వి
శ్వం శృణుష్వ కమలాసన ॥౨౩॥ జజ్ఞాతే వహ్నిరింద్రశ్చ విశ్వమూర్తే
ర్ముఖాంబుజాత్ । జజ్ఞిరే చ షడంగాని ముఖాత్తస్మాన్మహాత్మనః॥౨౪॥
మూర్ధ్నో ద్యౌర్నయనాత్సూర్యశ్చన్ద్రమా మనసోభవత్ । దిశో దశా
భవన్ శ్రోత్రాత్ నాభేస్త్వంధరణీపదః ॥౨౫॥ ప్రాణాద్వాయురపా
నేభ్యో మృత్యవో జజ్ఞిరే పృథక్ । అంబుదాః కేశపాశేభ్యో ధియః కాలాశ్చ
జజ్ఞిరే ॥౨౬॥ వనస్థా అపి చౌషధ్యో రోమకూపాద్వినిస్సృతాః । బ్రా
హ్మణక్షత్రవిట్ఛూద్రా బాహూరుచరణోద్భవాః ॥౨౭॥ పరమాణు
స్వరూపేణ శ్రీభిస్సహితం జగత్ । తస్మిన్ తేజసి విశ్రాంతం తత ఆసీద్వి
కస్వరమ్ ॥౨౮॥ జీవః కౌస్తుభరూపేణ విశ్రాన్తో
జీవః॥ బ్రహ్మతేజసి । ఇచ్ఛయా వాసుదేవస్య జగత్యస్మిన్
ప్రపంచితః ॥౨౯॥ ధ్యానయోగార్చనైర్యోమాం సతతం పర్యుపా
సతే । జగతస్స వినిర్గత్య పునర్మే కౌస్తుభం భజేత్ ॥౩౦॥ కౌస్తుభా
ఖ్యో మణిర్జీవశ్చిద్ఘనస్సనిరామయః। అనాద్యన్తం భవేద్రత్నం సతతం
మయ్యవస్థితమ్ ॥౩౧॥ దీపాద్దీపో యథా వృద్ధిం ప్రాప్య భాతి తతస్తతః।
తథా జగతి జీవస్య వృద్ధిరద్య ప్రపంచితః ॥౩౨॥ జీవస్య వృద్ధిర్జగతి హ్రా
సో మయి న చాన్యథా। నోత్పత్తిర్న మృతిస్తస్య జీవస్య చతురానన॥౩౩॥
బ్రహ్మ జీవో జగచ్చేతి త్రైవిధ్యమిహ వర్తతే। తేజో
జగత్॥ రాశిర్భవేద్బ్రహ్మ భూతరాశిరిదం జగత్॥౩౪॥ జ్ఞా
నరాశిర్భవేజ్జీవ ఉత్పత్తిలయవర్జితః । బ్రహ్మణోఽస్య జగతస్తుర్య
ద్రేవ్యూహాసీదిదం జగత్ ॥౩౫॥ మణిరత్నప్రభావేన వికసత్యఖిలం
జగత్ । యదా జీవవియోగస్స్యాత్తదా మానమిదం జగత్ ॥౩౬॥ జగద
స్మిన్ ప్రళయే విశ్వం భజేత పరమాణుతామ్ । హ్రాసమేవ సమాసాద్య సోణు
బ్రహ్మణి లీయతే ॥౩౭॥ ఏవం సృష్టోనిరుద్ధోయం విశ్వరూపీ జగ

త్వ్రిభుః। *శ్రియాదిదేవీభిస్సార్ధమసంతాసనమేయివాన్ ॥౩౮॥ తో
యరాశిగపయోరాశే స్తస్మిన్నగ్రోధపల్లవే। శేషశయానఇంద్రాద్యైర్జ
గత్తత్పర్యపాలయత్ ॥ ౩౯ ॥ త్వత్సృష్టిమధునావక్ష్యే శృణుష్వకమలా
సన। నారాయణాంశే మహతి పయోరాశౌ పట

బ్రహ్మసృష్టిః॥

చ్ఛదే ॥ ౪౦ ॥ మాయయానిర్మితే పద్మనాభస్యా
నంతశాయినః। అనిరుద్ధాంశజాతస్య నాభౌపద్మమ్మహద్బభౌ ॥ సహ
స్రదళపర్యంతం రవ్యగ్నీందుసమప్రభమ్। అణ్డంహిరణ్మయమ్మధ్యే ద్యో
తయత్సకలాందిశః ॥ ౪౨ ॥ అణ్డంద్విధాస్వయంభిన్నన్తన్మధ్యేత్వం చతు
ర్ముఖః। జజ్ఞిషేసకలాన్లోకాన్స్రష్టుంవిశ్వస్యరేచ్ఛయా ॥౪౩॥ సృష్టమా
త్రేత్వయితతః పరమం ధ్యానమాస్థితః। ధ్యాయతస్తేపురోజజ్ఞేవిద్యు
త్పుంఘాతమబ్జజ ॥ ౪౪॥ తన్మధ్యేపురుషఃకశ్చిత్ పీతవాసాశ్చతుర్భుజః।
శ్రీవత్సకౌస్తుభోరస్కఃకిరీటాదివిభూషణః ॥౪౫॥ సర్వాయుధావృత
శ్శ్రీమాన్ సవేదాన్వైష్ణవాగమాన్। ఉపదిశ్యాగసోదృశ్యస్తతస్స్ర
ష్టాత్వమబ్జజ॥౪౬॥ రహస్యంపరమంవక్ష్యేవృద్ధిహ్రా

గుణచతుష్టయమ్॥

సస్తతోభవేత్। సత్వంరజస్తమశ్చా దానన్దా
ఖ్యోగుణాఇమే ॥ ౪౭ ॥ వృద్ధిహ్రాసౌస్యుర్జగతఏభిరేవనచాన్యథా। సం
సారగోచరాఆద్యాజగద్వృద్ధానివేశితాః ॥౪౮॥ ఆనన్దాఖ్యస్తురీయస్తుజగ
ద్ధ్రాసాయయుజ్యతే। హ్రాసాయవృద్ధయేచాపి యుజ్యతేప్రథమోగు
ణః॥౪౯॥ సృజామిరజసావిశ్వంసత్వతఃపాలయామ్యహమ్। తమసాసం
హరామ్యేతదిమేసాంసారికాగుణాః ॥౫౦॥ ఆనన్దేనతురీయేణ పాశితో
మోచయామ్యహమ్। ఆద్యంగుణంసమాసాద్య మధ్యమౌ ద్వౌపరిత్య
జేత్ ॥౫౧॥ సతురీయ్యంసమాసాద్య సంయుంజ్యాన్మమకౌస్తుభే। గుణౌ
ద్వౌమధ్యమౌప్రాప్యజగత్యేవలుఠన్తితే॥ ౫౨ ॥ సత్వాధికోమధ్యలఘుగ
యోషిమాంపర్యుపాసతే। సప్రాప్యమత్సమంరూపం జగత్యారాధ్య
తేపరైః ॥౫౩॥ మణిరత్నేవిలగ్నస్య సాయుజ్యగతిరుచ్యతే। భగవద్రూ
పమాసాద్యయోజగత్యర్చ్యతేపరైః ॥౫౪ ॥ ససారూప్యగతిఃప్రోక్తః*

సాలోక్యమపి సామీప్యం తత్ర భేదాః ప్రకీర్తితాః ॥ ౫౫॥ త్రైగుణ్యాద్బ
ద్ధ్యతే జన్తుస్తద్వియోగాత్ప్రముచ్యతే । జగన్మయీయం ప్రకృతిర్బద్ధా
సత్వాదిభిర్గుణైః ॥౫౬॥ బ్రహ్మానందమయం విద్యాత్సజీవో నిర్గుణో

ప్రకృతిసన్తానమ్॥

బ్జజ । జగతః ప్రకృతిర్నామ సా త్రైగుణ్యమయీ వి
ధే ॥౫౭॥ ప్రకృత్యా పురుషో బద్ధః కర్మత స్తత్స్వమాచ
రేత్ । కర్మ ప్రకృతి సన్తానం కథ్యతే కమలాసన ॥౫౮॥ క్రియా బలీయసీ
పుంసః పాశయేచ్చ పునః పునః । పాశితః కర్మణా జన్తు ర్భజతే జన్మసన్త
తిమ్ ॥౫౯॥ సత్కర్మ యది కుర్వీత తత్ఫలం పురుషోశ్నుతే । అసచ్చేత్క
ర్మకురుతే స పుమాన్ దుఃఖమాప్నుయాత్ ॥౬౦॥ తస్మాత్కర్మ్మ ప్రకుర్వా
ణశ్ఛిత్వా ప్రకృతిసన్తతిమ్ । మాం భజేత తపోధ్యానైర్ముముక్షుశ్చతురా
నన ॥౬౧॥ పురుషః ప్రకృతిశ్చేతి రూపే ద్వే చతురానన । తేనిత్యే మమబు
ద్ధ్యస్వ ప్రాణినామస్మ్యహం గతిః ॥౬౨॥ పురుషాధిష్ఠితా త్తస్మాజ్జగతోమ

తత్వసృష్టిః॥

హదాహ్వయమ్ । తత్వం తత్ర గుణైస్సాకం జజ్ఞే పురు
షమోహనమ్ ॥౬౩॥ అహంకారాస్త్రయోజాతా స్స
కాశాత్తస్య తత్వతః । వైకారికశ్చ తేజసో భూతాదిశ్చేతి తేత్రయః ॥౬౪॥
వైకారికాదహంకారాత్పంచజ్ఞానేంద్రియాణ్యపి । కర్మేంద్రియాణి పం
చాపి తేజసాజ్జజ్ఞిరే పురః ॥౬౫॥ భూతికాచ్ఛబ్దతన్మాత్రం తచ్చాకాశమ
జీజనత్ । ఆకాశాత్స్పర్శతన్మాత్రం తస్మాద్వాయురజాయత ॥ ౬౬ ॥
మరుతో రూపతన్మాత్రం తదప్యగ్నిమజీజనత్ । అగ్నేశ్చ రసతన్మాత్రం తస్మా
దాపోపి జజ్ఞిరే ॥ ౬౭॥ తాభ్యో గన్ధాఖ్య తన్మాత్రం తస్మాదాసీద్వసుంధ
రా । శబ్దైకగుణమాకాశం శబ్దస్పర్శగుణోనిలః ॥౬౮॥ రూపేణ తా
భ్యాం సహిత స్త్రిగుణో హవ్యవాహనః । పూర్వత్రయో రసశ్చాపి చాతు
ర్గుణ్యమపాం స్మృతమ్ ॥౬౯॥ శబ్దస్పర్శౌ రూపరసౌ గంధః పంచ గుణా
మహీ । మహత్యా తత్వసంహత్యా సృష్టాస్తా స్సకలాః ప్రజాః ॥ ౭౦ ॥

ద్వివిధంజ్ఞానమ్॥

సంహతిర్యత్ర భూతానాం తత్ర సన్నియతే పుమాన్ ।
జ్ఞానన్తు ద్వివిధం బ్రహ్మన్ సత్వాఖ్యం చ క్రియాఖ్యకమ్ ॥

సత్త్వస్యక్రియయాసిద్ధిః సాపిస్యాదభిచారిణీ । యమశ్చ నియమశ్చేతి
క్రియాఖ్యంద్వివిధంస్మృతమ్॥౨౨॥ సత్వాఖ్యంజ్ఞానమాప్నోతి తాభ్యాం
కమలసంభవ। జానీహిబ్రహ్మామిత్రంత త్సత్వాఖ్యంజ్ఞానముత్తమమ్॥౨౩॥

బ్రహ్మలక్షణమ్॥

జ్ఞేయంజ్ఞానేనతద్బ్రహ్మ శర్మణ్యానన్దతేజసి । లక్ష
ణంబ్రహ్మణోవక్ష్యే తద్గతైకమనాశ్శృణు ॥౨౪॥
అపిక్రియందివ్యరూపం స్వయంవేద్యం నిరంజనమ్ । నిర్దోషమనవచ్ఛి
న్నమస్పృష్టంనిర్వికల్పకమ్ ॥౨౫॥ అద్వన్ద్వమక్షయంశాన్తమర్కజ్యో
తిరనామయమ్ । చిదానన్దస్వరూపంత దదృష్టాన్తమబుద్ధిమత్ ॥౨౬॥
స్వభావనిర్మలంశుద్ధం గతాగతవివర్జితమ్ । నిర్మర్యాదం నిస్తరంగం
నిర్వికారంనిరాకులమ్ ॥౨౭॥ ప్రభవంసర్వభూతానాం వాసుదేవాహ్వ
యంమహః । హీనన్నక్షైర్గోక్షమాత్రై రసంసేవ్యమతర్కితమ్ ॥౨౮॥
సతతంయోగిభిర్ధ్యేయ మధ్యేయంచాప్యగోచరమ్ । ప్రధానప్రకృతేర
స్యర్ధోభ్యంభోక్తృనిరాశ్రయమ్ ॥ ౨౯ ॥ సర్వతోక్షిశిరోవక్త్రశ్రుతి
పాణిపదంపరమ్। అన్తర్బహిశ్చసర్వత్ర స్వయంవ్యాప్యప్రకాశతే॥౩౦॥
ఓంకారమక్షరంవ్యక్తం మాయారూపంశివంకరమ్ । మూలమన్త్రాత్మక
న్నిత్యమవ్యక్తమజమచ్యుతమ్ ॥౩౧॥ మహతోపిమహద్బ్రహ్మాస్మణో
రణుమ్మృదోర్మృదు । అమాయం చిద్ఘనంమూర్త మమూర్తం బ్రహ్మత

బ్రహ్మణః ప్రతీక సమర్థనమ్॥

ద్విధే ॥౩౨॥ జ్ఞానేక్షణేనపశ్యంతిబ్రహ్మతత్త్వంచరా
చరిణః । బ్రహ్మణాసకలంవిశ్వం సృష్టంతత్సర్వపా
ణినా ॥౩౩॥ దేశకాలావిశేషేణ సర్వతోవ్యాప్యతి
ష్ఠతి । తస్మాత్సర్వత్రచరణం బ్రహ్మేతిపరికీర్త్యతే ॥౩౪॥ అధోర్ధ్వం
తిర్యగుచ్చైశ్చ భాసయత్యఖిలంజగత్ । తత స్తత్సర్వశశ్చక్షుర్వస్తుజా
తంపురస్థితమ్ ॥౩౫॥ సర్వత్రబ్రహ్మణస్తస్యతస్మాత్తత్సర్వతోముఖమ్। ఆ
శ్రియన్తేహృషీకాని జ్ఞానాఖ్యానియథాశిరః । తథానానాశ్రయత్వేన
సజ్ఞేయస్సర్వతశ్శిరాః ॥౩౬॥ దూరస్థంవావిదూరస్థం యత్రకుత్రాపి
వాగతమ్ । శృణోతిశబ్దసంఘాతం తేనాసౌసర్వతశ్శ్రవాః ॥౩౭॥

భిన్నోపివహ్నిరయఃపిణ్డా దభిన్నఇవలక్ష్యతే । తద్వదవ్యక్తాత్పృథక్సూక్ష్మా
తోవ్యక్తమావృత్యతిష్ఠతి ॥౮౮॥ దర్పణస్యోదరేభాతి బహిస్థాః ప్రతి
మాయథా। దృశ్యతేతత్రతత్రైత త్తస్మాదవ్యక్తరూపతా ॥౮౯॥ జ్ఞా
నంనైవేంద్రియాధీనం సర్వత్రాస్యస్వభావతః । సర్వజ్ఞఃకథ్యతేతస్మాత్త
ద్బ్రహ్మాచతురానన ॥౯౦॥ అనాది జననాభావా దనన్తన్తదనాశతః॥
ఆద్యన్తయోశ్చరాహిత్యా దమధ్యంకమలాసన ॥౯౧॥ వ్యాప్త్యాసర్వ
త్రసక్తస్య పరోక్షత్వాదసత్వనః । త్రిభిర్గుణైరబద్ధోపి బద్ధవత్తేషుతిష్ఠ
తి ॥౯౨॥ యథాపుష్కరపర్ణేషు స్వచ్ఛమంభః ప్రతిష్ఠితమ్ । అన్తర్బ
హిరభివ్యాప్య తిష్ఠత్యేకోమహార్ణవే ॥ ౯౩ ॥ నిమగ్నస్యైవకుంభస్య
బహిరన్తరపాంస్థితిః । పరక్షేత్రజ్ఞయోరైక్య మాత్మనోశ్శ్రీశచో
దితమ్ ॥౯౪॥ క్షేత్రజ్ఞస్య బహుత్వంహి దేహభేదాత్ప్రతీయ్యతే ।
యథానానావిధైర్ద్వారైః పురాన్నిర్యాంతిదేహినః ॥౯౫॥ నిర్యాన్తి
బ్రహ్మాణ్డస్తస్మాత్సహిసర్గోనిగద్యతే। అన్తర్విశన్తితైర్ద్వారై ర్యథాతత్పుర
వర్తినః ॥ తథైవయాన్తిశబ్రహ్మ సాహిసంహృతిరుచ్యతే ॥౯౭॥ జ్యో
తిర్మణ్డలమధ్యస్థం రుక్మాభంద్విభుజంవిభుమ్ । భాసయన్తంజగత్సర్వం
తేజఃపుంజైస్స్వవర్తిభిః ॥౯౮॥ బ్రహ్మమధ్యేభ్రువోర్మధ్యే నాభిచక్రే
గళావటే । జిహ్వాగ్రేతాలుమధ్యేచ భావయన్తి జితేన్ద్రియాః ॥౯౯॥
ధ్యాత్వాధ్యాత్వాపరంబ్రహ్మలీయన్తేబ్రహ్మతేజసి । అగ్నిమధ్యే యథా
స్వర్ణం భాసతేసక్తపత్పృథక్ । తథాబ్రహ్మణిలగ్నోపి మణిరూపేణదృ
శ్యతే ॥౧౦౦॥ జగత్కరీషవద్భాతివత్సరూపేణతే

జీవజగతోః స్థానం॥

జసి । వృద్ధిహ్రాసౌస్తిజగతో జీవయోగవిరామ
తః ॥ ౧౦౧ ॥ మహదాదీనితత్వాని నిత్యాన్యేవనసం

తత్వానాం నిత్యత్వం॥

శయః । నోత్పత్తిర్నలయస్తేషాం వికాస హ్రాస
మాప్నుయుః ॥ ౧౦౨ ॥ స్థితిస్తేషాం జగత్యేవగు

జగజ్జీవసంయోగః॥

హ్యామేతచ్చతుర్ముఖ । యథారకశశినోర్యోగ స్త
థాశ్రీవత్సరత్నయోః ॥౧౦౩॥ శ్రీవత్సరత్నయోర్యోగా ద్వికాసఃప్ర

కృతేరపి । సర్గకాలస్తయోర్యోగే విరామే ప్రళయో మహాన్ ॥౧౦౪॥
చిత్తప్రసాదనాజ్జ్ఞానం తత్ప్రకారో ద్యకథ్యతే। శివా
చిత్తప్రసాదనమ్॥
ద్యోపరాగరహితం నిర్మలం తస్య జాయతే ॥౧౦౫॥
విజ్ఞానం తస్య భగవత్సమారాధనకర్మభిః। అనాథవిలయో యోగో యో
గాఙ్గైశ్చయమాదిభిః ॥౧౦౬॥ శౌచమిజ్యాతపశ్చర్యా స్వాధ్యాయా
భ్యసనం తథా। పరదారపరద్రవ్యవైముఖ్యం శాస్త్రసేవనమ్ ॥౧౦౭॥
అశ్రద్ధతాభోజనాదౌ స్నానం తీర్థనిషేవణమ్। బ్రహ్మచర్యం మితా
హారో మౌనమింద్రియనిగ్రహః ॥ ౧౦౮ ॥ అహింసాచోపవాసశ్చ దు
ష్టాహారవివర్జనమ్। అక్రూరతా వృద్ధసేవా క్షమా మైత్రీ దయా స్త
థా ॥౧౦౯॥ వైరాగ్యం పుత్రదారేష్వప్యేతైశ్చిత్తప్రసాదనైః। జ్ఞానం
ప్రత్యఙ్ముఖం భూయాత్తేన యాతి పరంపహః॥౧౧౦॥
సంసృతి బంధన హేతుః ॥
శుభాశుభాత్మకం కర్మ కృత్వా మాయావశం గతాః।
భోగాయ తనమాసాద్య తత్తత్కర్మప్రవాహజమ్॥
దుఃఖం సుఖం వా పురుషా భుంజతే యేజితేంద్రియాః। సంసృతిస్సా చతు
ర్వక్త్ర తస్యాః కర్మైవ కారణమ్ ॥౧౧౨॥ కరోతి కర్మ చావిద్యావివశః
పురుషస్స్వయమ్। చిత్తప్రసాదనైస్సర్వైర్యాయాత్సంసృతిసంక్ష
యః ॥౧౧౩॥ క్షీణే కర్మణి సంసారహేతౌ ముక్తిరనన్తరమ్। అవిద్యా
వివశః కర్మ కురుతే పురుషస్స్వయమ్ ॥౧౧౪॥ సత్త్వం
అవిద్యా॥
రజస్తమశ్చేతి తిస్రో విద్యాశ్చతుర్ముఖ। తాభిర్ని
బధ్యతే జన్తుస్తద్వశః కర్మ కారయేత్ ॥౧౧౫॥ గుణత్రయమయీ విద్యా
మాయేత్యవధారయ। మాయయా త్రివిధా మూర్తిర్నిద్రా కర్మా
థమోహినీ ॥౧౧౬॥ సత్త్వాదిగుణరూపాస్తాస్తాభి
మాయామూర్తిః॥ విద్యాః॥
స్సంసరతే పుమాన్। శ్రద్ధా భక్తిస్సమాధిశ్చ త్రివి
ధా ముక్తిహేతవః ॥౧౧౭॥ విద్యాభిస్తాభిరేవాయం
ఆదిసృష్టి ప్రకారః॥
సంసృతేర్ముచ్యతే పుమాన్। సర్వాకార వినిర్ముక్త
రూపమ్మే పరమాత్మనః ॥ ౧౧౮ ॥ దుర్విజ్ఞేయస్తథ

న్యేషాం శబ్దాదీనామగోచరమ్ । అవ్యక్తం వ్యక్తిమాపన్నం కదాచి త్పురుషేచ్ఛయా ॥౧౧౯॥ అహంకార సతోవ్యక్తా న్మహత్తోజస్యహం కృతిః । జజ్ఞిరే ఖల్వహంకారా త్తన్మాత్రాణ్యపి పంచచ ॥౧౨౦॥ ఏకాదశాపీన్ద్రియాణి తస్మాదేవ చతుర్ముఖ । మహత్తత్త్వం పృథివ్యాది పంచక చ యథాక్రమమ్ ॥౧౨౧॥ చేతనా చేతనే చోభే సృష్టిరేషా వధారయ। జీవప్రకృతి సంయోగ స్సృష్టేస్సర్వత్ర కారణమ్॥ ౧౨౨॥ సత్వాధికగుణశ్శ్రేయా నుత్తమస్సఉదాహృతః । రజోగుణాధికోవ ధ్యోజఘన్యస్తామసాధికః ॥౧౨౩॥ సత్వాధికా మాంయజంతే సర్వాన్దేవాన్రజోధికాః । దేవయోనీన్యజన్తే న్యేజఘన్యాస్తామసాధికాః ॥౧౨౪॥ జఘన్యా నరకం యాంతి మధ్యమాస్స్వర్గిణోపి ధే । మామేవయాన్తి శ్రేయాంస స్తత్వంహ్యాదివిచిన్తయ॥౧౨౫॥ భుక్త్వా బహూని మఃఖాని పునర్జన్మ కిలాన్తిమః। అశ్వమేధాదికానిష్ట్వా మధ్యనాక్చతథావ్యథా ॥౧౨౬॥ గత్వాగత్వానివర్తన్తే యజ్ఞ ధర్మపరాయణాః। మామేవ శరణం ప్రాప్య యజ్ఞమారాధయన్తియే॥౧౨౭॥ తేద్యాపిననివర్తంతే శ్రేయాంసశ్చతురానన। సత్వాఖ్యగుణయుక్తస్య లక్షణం వక్ష్యతేధునా । శౌచం ధృతిః క్షమా మానం తపో జ్ఞానమతః పరమ్ ॥౧౨౮॥ సత్యం శమస్సాత్వికస్య గుణాఃకల్యాణకారిణః। దంభః క్రోధ స్తథా దర్ప అహంకారఇతీదృశాః ॥౧౨౯॥ రాజసస్య గుణాఃప్రోక్తా ముక్తిమార్గ ప్రోధినః । నిద్రాలస్యంచ పైశున్యం నృశంస్యం ధర్మనాశనమ్ ।౧౩౦॥ తామసస్య గుణాఏతే కథితాం కమలాసన । కాయేన మనసా వాచా తపస్త్రివిధమాచరేత్ ॥౧౩౧॥ గురుదేవద్విజప్రాజ్ఞ పూజా శౌచమథార్జవమ్ । బ్రహ్మచర్య మహింసాచ తపశ్శారీరముచ్యతే ॥ ౧౩౨ ॥ అనుగ్రహపరావాచి భూతానాముపకారితా । స్వాధ్యాయో వేదమంత్రాణాం కథితం వాచికం తపః ॥౧౩౩॥ నిష్ఠా బ్రహ్మణి సన్తోష స్సామ్యభావో మనశ్శుచిః । జ్ఞానా

ఉత్తమాద్యా స్త్రివిధాః.

గుణినాం లక్షణమ్॥

శారీరాది తపశ్చర్యా॥

క్ష్యం ప్రియవశ్యం చ తత్ప్రోక్తం మానసం తపః ॥౧౩౪॥
సాత్వికాదితపః॥
ఫలాభిసంధిరహితం తత్తపస్సాత్త్వికం మతమ్ । ఆత్మనః ఫలసిద్ధ్యర్థం తదుక్తం రాజసం తపః ॥౧౩౫॥ పరేషాం కార్యసిద్ధ్యర్థం జయనిగ్రహహేతవే । తదుక్తం తామసం బ్రహ్మన్ బుద్ధ్యా త్వమవధారయ ॥౧౩౬॥ సూతే ప్రకృతిరాపన్నా వ్యక్తం సర్వం చరాచరమ్ । పునశ్చ లీయతే తత్ర బ్రాహ్మే హ్యాయుషి గతే

బ్రహ్మణోవయాంసి॥
సతి ॥౧౩౭॥ కల్పేష్వ్యగసహస్రే ద్వే దివారాత్రం తదాభవత్ । తేనైవ వత్సరో బ్రహ్మన్ షష్ట్యాత్ర శతత్రయైః ॥౧౩౮॥ బ్రహ్మణశ్శతమబ్దాస్స్యుస్తదన్తే ప్రళయో మహాన్ । ఏకస్య బ్రాహ్మఘస్రస్య మనవస్స్యుశ్చతుర్దశ ॥౧౩౯॥

ఏకోనసప్తతియుగకాలాః మనోరేకస్య యాంతి హి । అవాన్తరాశ్చ ప్రళయా బ్రహ్మణో దినమానతః ॥౧౪౦॥ చక్రయుక్తం యథా చక్రమవిరామం వివర్తతే । తథా విరామం లోకోఽయం * ॥౧౪౧॥ యాత్యాయాతి చతుర్వక్త్రస్వామిన్యా పురుషేచ్ఛయా । దినతుల్యే బ్రహ్మణోఽస్య రుద్రస్సంహరతే ప్రజాః ॥౧౪౨॥ సాయం సంహరతే రుద్రః ప్రాతస్సృజతి పద్మజః । బ్రహ్మరుద్రశ్చ ద్వావేతౌ సర్గసంహారకారిణౌ ॥౧౪౩॥

అండసృష్టిః.
వాసుదేవాదయస్సర్వే బహూన్యణ్డాని సస్రుజుః । ప్రత్యేకమణ్డరూపాణి వస్తుం సామాన్యతః క్షమః ॥౧౪౪॥ వాసుదేవాదిభిస్సృష్టా యే యే దేవస్య మూర్తయః । తైరణ్డాని సృష్టాని కోటిబ్రహ్మాత్పృథక్పృథక్ ॥౧౪౫॥ యోగినో యోగమాహాత్మ్యాత్సిద్ధిత్వాదణ్డం యాంతి తత్పదమ్ ॥౧౪౫॥ అణ్డస్యైకస్య రూపం చ

భూగోళవర్ణనమ్.
స్థితిం వక్ష్యే చతుర్ముఖ । అణ్డే హ్యేతద్వ్యత్సర్వత్ర నైవ భేదోఽస్తి తత్ర చిత్ ॥౧౪౬॥ చతురశ్రీభవేత్పృథ్వీ పంచాశత్కోటియోజనైః । విస్తీర్ణా సంతతం చేయం ఘనత్వకోటియోజనమ్ ॥౧౪౭॥ ద్వీపాని సప్త సంత్యత్ర సాగరాస్సప్త సంతి చ । జంబూద్వీపో భువో మధ్యే లక్షయోజనవిస్తృతః ॥౧౪౮॥ తద్భాగద్వి

గుణేనైవ క్షారవారిధినావృతః । ఉత్తరోత్తరమేకైకద్విగుణాయామవి
స్తరాః ॥౧౪౯॥ ద్వీపానిషట్సముద్రాశ్చశిష్టాస్తే చతురానన । జంబూ
ప్లక్షకుశక్రౌంచశాకశాల్మలిసంజ్ఞితాః ॥౧౫౦॥ పుష్కరాఖ్యశ్చస
ప్తైతే ద్వీపాః కమలసంభవ । లవణేక్షుసురాసర్పిర్దధిక్షీరజలాబ్ధిభిః ॥
౧౫౧॥ ఆవృతాస్సన్తి తే ద్వీపా జంబూద్వీపస్య మధ్యమే । భాగే మేరు
ర్మహానద్రిస్స్వర్ణవర్ణః ప్రకాశతే ॥౧౫౨॥ హిమవాన్నిషధో వి
న్ధ్యో హేమకూటోస్య దక్షిణే । వర్షం భారతమిత్యుక్తం తతో వక్ష్యేవ
ధారయ ॥౧౫౩॥ ఉత్తరే మేరుశైలస్య వర్షం కింపురుషం స్మృతమ్ । త
త్ర నీలో హయగ్రీవశ్శ్వేతాద్రిరత్నపానమాః ॥౧౫౪॥ మందరో దిశి
పూర్వస్యాం దక్షిణే గంధమాదనః । ఆసీత్ప్రతీచ్యాం విపులో వర్తం
తే తే మహాద్రయః ॥౧౫౫॥ అగ్రే కల్యాణశైలస్య బ్రహ్మణో మహతీ
పురీ । దిక్ష్వష్టాస్వపి సంత్యన్యా ఇంద్రాదీనాం తథా పురః ॥౧౫౬॥ మ
ర్యాదాయాం తథా భూమే ర్మర్యాదా పర్వతో మహాన్ । ఆవృత్య ధ
రణీమాస్తే ధరణీ తేవరత్స్యతే ॥౧౫౭॥ తత్ర సంతి మహాత్మానస్సిద్ధ
విద్యాధరాదయః । హిమవంతం సమారభ్య యావద్దక్షిణసాగరః ॥౧౫౮॥
తావత్స్యాద్భారతం వర్షం భూరేఖేయ ముదీరితా । స్వర్గాపవ
ర్గదం కర్మనరకానుభవాకరమ్ ॥౧౫౯॥ కృత్వాత్ర తత్ఫలం తేహి
ప్రాణినః కర్మకారిణః । చాతురాశ్రమసిద్ధిస్స్యాదిహ భారత సంజ్ఞితే ॥
౧౬౦॥ పుష్కరాఖ్యే మహాద్వీపే మానసాఖ్యో మహీధరః । తత్రాపి లోక
పాలానాం సన్తిపుర్యో నవక్రమాత్ ॥౧౬౧॥ వర్తతే పుష్కరే ద్వీపే బ్రహ్మ
ణో మహతీ పురీ । అబ్ధిస్స్వచ్ఛోదకైః పూర్ణస్తద్బహిస్స్వర్ణవన్మహీ ॥
లోకాలోకాహ్వయస్తత్ర భాతి సర్వకులాచలః । ఏష భాతి మహాశైలో
మహీలోకస్య పాలవత్ ॥ ౧౬౩ ॥ లోకాలోకగిరేర్మూర్ధ్ని వైకుం
ఠస్య గృహం మహత్ । తత్రాస్తే భగవాన్విష్ణుర్దేవీభిః పార్షదైరపి ॥
౧౬౪ ॥ మహతాండకటాహేన ధరణీయం సమావృతా । పంచాశత్కో
టివిస్తీర్ణా సద్వీపాద్రిమహార్ణవా ॥ ౧౬౫ ॥ భూమేరథస్తాద్దత

అం. తదధో వితలాహ్వయమ్ । తదధస్సుతలో[illegible]
అతలాదిః॥ స్తదధో మహాదాహ్వయః ॥ ౧౬౬ ॥ రసాతల[illegible]
తోఽధస్తాత్తతోఽధస్తాత్తలాతలః। పాతాళాఖ్య స్తతోఽధస్తా దిమేసప్త
తలాదయః ॥ ౧౬౭ ॥ యోజనానాంసహస్రాణి దశైతేష్వతలాదిషు ।
మనుష్యాద్యా మహీలోకే దానవా ద్యతలాదిషు । అ త లా ది భ వా
భోగానస్వర్గేఽపికదాచన ॥౧౬౮॥ తేజోభిస్సర్వరత్నానాం వ్యాప్తా
స్తఅతలాదయః । చంద్రతారార్కవహ్నీనాం తేజఃకాంత్యా నవిద్య
తే ॥ ౧౬౯ ॥ నస్వర్గేఽపిమణిభూషాయా దతలాదినివాసినామ్ । కపిలో
నామభగవాన్తా న్త్యాద్విష్ణుస్సనాతనః ॥౧౭౦ ॥ పాతాళేనాగరాజేం
ద్రైశ్శాస్తేపారిషద్రైస్సహ । తాపసీంతనుమాసాద్యవిష్ణుశేషో నపాయి
నీమ్ ॥ ౧౭౧ ॥ శేషోనామమహానాగో బిభర్తిశిరసాజగత్ । అధస్తా
దస్యనాగస్యకూర్మః కాలానలాహ్వయః ॥ ౧౭౨॥ శిఖాసహస్ర జటి
లో దుర్నిరీక్షస్సురాసురైః । అధస్తాత్తస్యకూర్మస్య శక్తిరాధారసంజ్ఞి
తా ॥ ౧౭౩ ॥ తదధోఽణ్డకటాహస్స్యాజ్జానీహికమలాసన । ఇమేతుఫ
లభూభాగాః పుణ్యరూపస్యకర్మణః ॥ ౧౭౪ ॥ అధోమహ్యాజలస్యా
పి నారకీనామమేదినీ। రౌరవాఖ్యశ్చనరకో మహారౌ
నరకలోకః॥ రవసంజ్ఞికః ॥ ౧౭౫ ॥ తప్తపూతికాఖ్యశ్చకుంభీ
పాకాహ్వయ స్తథా । శూలారోపణసంజ్ఞశ్చసూచ్యగ్రాఖ్యనిషేవణం॥
క్షురఖడ్గాభిధానాద్యాస్సూకరీతైలకుంభికా । అసిపత్రవనంచాపిమహా
జ్వాలాచకంపినీ ॥ ౧౭౬॥ వ్యాఘ్రసింహభయారణ్యం పూయశోణితక
ర్దమమ్ । శాల్మల్యో హేమవృక్షాశ్చ తప్తస్తంభోపసేవనమ్॥ ౧౭౭॥
దేహికర్మానుగుణ్యేనవర్తంతేఫలభూమయః । నరకేష్వపిదృశ్యంతేభో
గిభోగ్యైకభూమయః ॥౧౭౮॥ నస్వర్గోనాపినరకో యోగసంస్కృ
తచేతసామ్ ॥ ౧౭౯ ॥ భువర్లోకాదిలోకానాం శృణులక్షణమబ్జ
జ । భువస్సమోభువర్లోకో భూమేరుపరి వర్త
భువర్లోకాదివర్ణనం॥ తే ॥ ౧౮౦ ॥ ఉపరిష్టాద్భువో భానుస్సహస్రకిర

ణాన్వితః । స ప్రభిస్తురగైస్సార్థమేకచక్రరథోపరి । బ్రహ్మణోనగరీం
త్యక్త్వాసర్వతఃపరివర్తతే ॥ ౧౮౩॥ భూభాన్వోరంతరంప్రాహుర్భు
వర్లోకం మనీషిణః । తిర్యగూర్ధ్వమధశ్చాపి పతగస్య మరీచయః॥
బ్రహ్మణస్సదనంప్రాప్యప్రాదక్షిణ్యాన్నివర్తతే। భువర్లోకేవసంత్యే
తేసిద్ధవిద్యాధరాదయః ॥౧౮౪॥ అర్కాల్లక్షమితాదూర్ధ్వం చంద్ర
స్థానంసమీరితమ్ । సంచరన్తి తతశ్చోర్ధ్వం నక్షత్రాణి చతుర్ముఖ॥
౧౮౫ ॥ ఉచ్చైశ్చలక్షత్రయాత్సోమ్యావ్యోమ్నిసంచరతేగ్రహః । లక్ష
ద్వయమతీత్యాస్తేభార్గవస్తేజసాం వరః ॥ ౧౮౬ ॥ యోజనాత్తుతతో
భౌమస్తతో యోజనతో గురుః । గురోరూర్ధ్వం లక్షమితా ద్వివిపుత్ర
స్యసంస్థితిః ॥౧౮౭॥ లక్షలక్షోర్ధ్వదేశేషు నక్షత్రాణాం పదంవిదుః॥
సహస్రమృషయస్సన్తి తదుపర్యూర్ధ్వతేజసః ॥ ౧౮౮॥ తేషామ్మధ్యే
ధ్రువో నామ రాజాస్తేతేజసాంపతిః । ద్వాదశారంజగచ్చక్రం భ్రామ
యన్జగదవ్యయమ్ ॥ ౧౮౯ ॥ చక్రస్యనాభిమధ్యేయం ధ్రువ ఏకఃప్ర
కాశతే । ఆదిత్యధ్రువయోర్మధ్యే స్వర్గదేశ శ్చతుర్ముఖ ॥ ౧౯౦॥
విమానే తత్రగీర్వాణాస్సంచరంతిఇతస్తతః। జ్యో
స్వర్గః॥ తిస్స్వరూపిణస్సర్వేతత్రగంగామహానదీ ॥౧౯౧ ॥ త
త్రచిన్తామణీరత్నం కామధేనుస్సురద్రుమాః । క్రీడంత్యప్సరసస్తత్ర పీ
యూష్యందేవనిర్మితమ్ ॥౧౯౨ ॥ ఐరావతశ్చనాగేంద్రస్తథైవోచ్చై
శ్శ్రవాశ్శునః । సాక్షాదుపేంద్రో భగవాన్ సిద్ధవిద్యాధరాదిభిః । ఇం
ద్రేణపాలయన్స్వర్గమాస్తేకమలసంభవ॥౧౯3౪॥ ధ్రువాత్పరిమహా
లోకఃకోటియోజనసమ్మితః ॥ ౧౯౪॥ జనోలోకస్తతోభాతి కోటిద్వ
యతలోపరి । తత్ర స్తపోమయోలోకశ్శతకోటిభిరష్టభిః ॥౧౯౫ ॥ సత్య
లోకస్తద్విగుణస్సతేకమలసమ్భవ । మునీనాంతత్పదంవిద్ధితపసా భావి
తాత్మనామ్ ॥౧౯౬॥ లక్షయోజనవిస్తీర్ణసాలప్రాసాదవేష్టితమ్। ఉ
త్తరేసత్యలోకస్యవిష్ణులోకస్సుఖాకరః॥౧౯౭॥ వర్తతేశివలోకోపిస
త్యలోకస్యదక్షిణే । యావాన్ సత్యస్యవిస్తారస్తావతాస్యేద్వైష్ణవం

పదమ్॥౧౯౯॥తావదేవశివస్యాపిలోకఃకమలసంభవ ॥౨౦౦॥ సర్వైః
పారిషదైస్సార్ధం విష్ణులోకే మహీయతే ॥ తథైవ ప్రమథైస్సార్ధం
స్వలోకే భాసతే శివః ॥౨౦౧॥విష్ణులోకశ్చ వైకుంఠంజానీహికమలాసన।
అండభిత్తిరుపర్యస్తేకోటియోజనసమ్మితా॥౨౦౨॥
అండాని॥ హిరణ్మయాని చాండాని చైవంచిత్రాణివిద్ధిహి। వ
ర్తన్తేవప్రత్యండంభువనానిచతుర్దశ॥౨౦౩॥అనేకాండకటాహేనలో
కాస్సర్వేసమావృతాః। విభాంత్యండేషుతేలోకాస్సూత్రేమణయో
యథా ॥ ౨౦౪ ॥ అండందశగుణేనైవ వారిణాపరివేష్టితం । తతోద
శగుణోవహ్నిస్తద్వార్యావృత్యవర్తతే॥ ౨౦౫॥ సవాయునాతద్వదే
వ సవ్యోమ్నాచసమావృతః । సర్వం దశోత్తరంవిద్ధి వ్యోమతన్మహ
దావృతమ్ ॥ ౨౦౬ ॥ ఏవమణ్డాని సర్వాణి సంఖ్యాతుం నశక్యతే। స
ర్వాణిచాణ్డాన్యావృత్యచైకోనారాయణస్థితః । మయాదిఙ్మాత్రమ
త్రోక్తం చతురాననసంప్రతి॥ ... ॥౨౦౭॥

ఇతిశ్రీ పాంచరాత్రే శ్రీవిష్ణుతిలకే బ్రహ్మోపదేశే స్వర్గాది
వర్ణనంనామ ద్వితీయోధ్యాయః.

అథ తృతీయాధ్యాయ ప్రారంభః.

విరరామోపదిశ్యైవం పురుషస్సనాతనః । తతస్తంపురుషశ్రేష్ఠ
మపృచ్ఛమ్మునిసత్తమాః ॥ ౧ ॥ కియన్తోజాతయోబ్రహ్మన్తథావర్ణాశ్ర
మాఃప్రభో । ధర్మశ్చకీదృశస్తేషాం యోగయుక్తశ్చకీదృశః॥ ౨ ॥ కృప
యోపదిశస్వాద్యత్వాంవినానపరాగతిః । మామువాచతతోదేవః కృప
యామునిసత్తమాః ॥ ౩ ॥ శృణ్వద్యైకమనావక్ష్యే
జాతయః॥ యన్మాంత్వంపరిపృచ్ఛసి। బ్రాహ్మణాఃక్షత్రియావై
శ్యాశ్శూద్రాఇతిచతుర్విధాః ॥౪॥ జాతయస్సన్తిచైతేషాం మాత్రమాశ్చ
చతుర్విధాః । తత్ప్రకార మితోవక్ష్యే శృణుష్వకమలాసన ॥ ౫॥

బ్రహ్మచారీ గృహస్థశ్చ వానప్రస్థోఽథ భిక్షుకః। చత్వా
ఆశ్రమః॥ రఏవాశ్రమిణః కథ్యన్తే బ్రహ్మయోనిషు ॥౬॥ బ్రహ్మ
ఆశ్రమధర్మాః॥ చర్యం చ గార్హస్థ్యం వనయాత్రా చ భూభుజామ్।
ద్వావాద్యౌ వైశ్యజాతీనా ముద్వాహో వృషల
స్య చ। ఆశ్రమానుగుణం ధర్మం కుర్యాద్యో నిగదిష్యతే ॥౭॥ ఉపనీయ్య
గురోః పార్శ్వే వ్రతానుష్ఠానతత్పరః। వేదాన్ శాస్త్రాణి చాభ్యస్య స న
యేత్ప్రథమాశ్రమమ్ ॥౮॥ ధర్మప్రజార్థం కుర్వీత భార్యాసంగ్రహణం
తతః। తయా సహ చ ధర్మేణ నయేద్గార్హస్థ్యమాశ్రమమ్ ॥౯॥ భార్య
యా విపినం గత్వా తత్ర వన్యఫలాశనః। జితేన్ద్రియస్తపః కుర్వన్ వాన
ప్రస్థాశ్రమం నయేత్ ॥౧౦॥ పుత్రదారధనాదీని పరిత్యజ్య జితేన్ద్రి
యః। శిఖీ ముణ్డీ త్రిదణ్డీ వా బ్రహ్మధ్యానపరాయణః। యద్వైకదణ్డవాన్
భూత్వా నయేత్తుర్యమాశ్రమమ్ ॥౧౧॥ పాణిగ్రహణసంస్కారాః ప్రోక్తాః స్త్రీణాం
ప్రియయోప్యేణ సద్మజ। ఉద్వాహ్య మైథునం కుర్యాత్స్వ
వివాహః॥
స్వగృహ్యోక్తవర్త్మనా ॥౧౩॥ బ్రాహ్మణస్సర్వజా
తిస్త్రీరుద్వాహ్యాజనయేత్సుతాన్। అబ్రాహ్మణీషు సర్వాసు క్షత్రియో
జనయేత్ప్రజాః ॥౧౪॥ వైశ్యో వైశ్యాసు శూద్రాసు శూద్రస్స్వాసు ప్ర
ప్రజాయతే। ఉద్వాహ్య జనయేత్పుత్రాన్ ధర్మకామార్థసిద్ధయే ॥౧౫॥
జారేణ విధవాజాతో గోళసంజ్ఞః ప్రజాయతే। జార
కుండగోళౌ॥ జాతస్సభర్తృకః కుండ ఇత్యుచ్యతే బుధైః ॥౧౬॥ స్వా
సంకరజాతిః॥ సు స్వాసు స్వజాతీయః పరకీయాసు వక్ష్యతే। ద్విజో
భిషక్॥ ఢక్షత్రియాజ్జాతో జాయతే స భిషగ్వరః ॥౧౭॥ ఆయు
ర్వేదమధీయీత మన్త్రివద్మాంజిబన్ధనమ్। విప్రేణ
మాహూలికః॥ క్షత్రియాయాం చ జారతో జాయతే ప్రజా। సా జ్యో
తిషమధీయీత మన్త్రివచ్ఛకునాయనమ్ ॥౧౮॥
కర్మకః॥ వైశ్యాయాం బ్రాహ్మణోఢాయాం కర్మకః క్షురక
కులాలః॥ ర్మకృత్ ॥౧౯॥ చార్యాత్కులాలః కథితో విప్రా

పారశవః॥ ధాన్వృషలీసుతః। సతుపారశవో జ్ఞేయ స్సోర్చ్యమేత్స
ప్తమాతరః ॥౨౦॥ వాద్యానివాదయేద్దేష చౌర్యా
వ్యాధః॥ చ్ఛేన్స్మృగధావకః। పట్టబన్ధోచితౌవిద్ధి నృపజాకు
ణ్డగోళకా ॥౨౧॥ వైశ్యాయామాఢభూపాయాం
గోపః॥ గోపాలః పశుజీవనః। చౌర్యేణమాహిషో జ్ఞేయో
మాహిషః॥ మహిషాశ్వోపజీవకః ॥౨౨॥ క్షత్రోఢవృషలీపుత్రః
కరిబన్ధనః॥ కథ్యతే కరిబన్ధనః। చౌర్యేణశూలికో జ్ఞేయశ్శూలారో
శూలికః॥ పణతత్పరః ॥౨౩॥ మణివిక్రియిణౌ జ్ఞేయా వైశ్యజా
మణివిక్రియకః॥ కుండగోళకౌ। విద్వన్నృషలీపుత్రః కరణోద్యా
కరణః॥ తజీవకః ॥౨౪॥ చౌర్యాత్కటకకారస్స్యాదను
కటకకారః॥ లోమప్రజాఇమే। మాళవశ్చాశ్వపాలశ్చ శూద్రి
మాళవః॥ జౌకుండగోళకౌ ॥౨౫॥ క్షత్రోఢబ్రాహ్మణీపుత్రి
ప్రతిలోమాః॥ స్సూతఇత్యభిధీయతే। మౌంజీబన్ధనమప్యేష ప్రాప్నో
సూతః॥ త్యేవసమన్త్రికమ్ ॥౨౬॥ చౌర్యాదపిసమాతోస్య స్తద్వదేవోపనాయ
నమ్। బ్రాహ్మణ్యాం వైశ్యవిన్నాయాం రజకో వస్త్ర
రజకః॥ శుద్ధికృత్ ॥౨౭॥ మాగధస్తత్రచౌర్యేణ పాదజం
మాగధః॥ ఘాసిపీడయేత్। శూద్రేణజాతోబ్రాహ్మణ్యాం వివా
చండాళః॥ హాచ్చాగ్రతోథవా। చణ్డాళో వైశ్యవిన్నాయాం క్ష
తంతువాయః॥ త్రాణ్యాంతన్తువాయనః ॥౨౮॥ చౌర్యాత్పుళిన్ద
పుళిందః॥ శ్శూద్రోఢక్షత్రియాణ్యాంతుపుల్కసః। వైద్యశ్చ
పుల్కసః॥ చౌర్యతస్తత్ర జృంభనృత్తాదిదేశికః। వృషలేనో
వైద్యనర్తకాః ఢవైశ్యాయాం తక్షుస్స్వర్ణాదికారకః ॥౩౦॥ లోహా
తక్షః॥ యసారకో జ్ఞేయో నైల్యకృచ్ఛిల్పకృద్భవేత్। చౌ
తైలికః॥ ర్యేణతైలికో జ్ఞేయస్త ఇమే ప్రతిలోమజాః ॥౩౧॥

షట్కర్మనిరతోవిప్ర స్త్రికర్మాక్షత్రియోమతః। వైశ్య స్త్రికర్మా
కథితో విప్రజౌకుండగోళకా ॥ త్రికర్మాణౌసమేతౌ కలంశూద్రస్తు

జసేవయా ॥ ౩౩ ॥ అధ్యాపనంచాధ్యయనంయా
కర్మాణిషట్. జనంయజనంతథా । దానం ప్రతిగ్రహశ్చేతిషట్క
ర్మాణి చతుర్ముఖ । దానమధ్యయనం బ్రహ్మన్
త్రికర్మాణి. విప్రాదిగుణాః. యజనంత్రీణితత్పృథక్ ॥ ౩౪ ॥ శౌచమార్జవమా
స్తిక్యందాంతిర్దానంక్షమాశమః । జ్ఞానవిజ్ఞానస
మ్పత్తిర్విప్రస్య సహజాగుణాః ॥ ౩౫ ॥ తేజశ్శౌచంధృతిర్ధార్ష్ట్యం
యుద్ధేషాంపూర్వికాగతిః । దాతృత్వమీశ్వరత్వంచ క్షాత్రస్య సహజో
గుణః ॥ ౩౬ ॥ గోరక్షణంచవాణిజ్యం కర్షణంచ స్వభావజమ్ । కర్మ
వైశ్యస్యశూద్రస్యవర్తనం ద్విజసేవయా ॥ ౩౭ ॥
అష్టసంస్కారాః. ద్విజానామష్టసంస్కారా బ్రహ్మక్షత్రవిశాంవిధే ।
ద్విజత్వమష్టసంస్కారైస్తైర్వినావృషలో భవేత్ ॥ ౩౮ ॥ వృషలస్య న
సంస్కారో వర్తనం ద్విజసేవయా ॥ ౩౯ ॥ గర్భాధానం
పుంసవనం సీమన్తోన్నయనంతథా । జాతకర్మాఖ్యసంస్కారో నా
మాఖ్యాకరణంతథా । అన్నప్రాశన సంజ్ఞశ్చ చౌలాఖ్యో మౌంజిబన్ధ
నమ్ ॥ ౪౦ ॥ ద్విజానామష్టసంస్కారాస్తత్తద్గృహ్యోక్తవర్త్మనా । అ
థవామూలమన్త్రేణ ద్వాదశాక్షరతోథవా । సంస్కారాః కథితాబ్రహ్మ
న్యేస్వవశ్యైరధిష్ఠితాః ॥ ౪౧ ॥ ప్రాతస్సంధ్యాభిగ
పంచకాలవిభాగః. నముపాదానంతతఃపరమ్ । తృతీయమిజ్యాచరణం
స్వాధ్యాయాచరణంతతః । యోగఃపంచతమేకాలేపంచకాలికవర్త్మ
నామ్ ॥ ౪౨ ॥ పంచపంచఉషఃకాలస్సప్తపంచారు
ఉషఃకాలాది. ణోదయః । అష్టపంచ భవేత్ప్రాత శ్శేషస్సూ
ర్యోదయస్స్మృతః ॥ ౪౩ ॥ ఉత్థాయోపసిశయ్యాయామాసీనో ధ్యానమా
స్థితః । స్రష్ట్వాసర్వాణితత్త్వాని నామానీశస్యకీర్తయేత్ ॥ ౪౪ ॥ భూం
భూమ్యైనమఇత్యుక్త్వాపాదౌన్యస్యాన్మహీతలే । తీర్థాయతనమాలో
క్యస్వప్నదోషంవిమోచయేత్ ॥ ౪౫ ॥ తతోజలాశయంగత్వా తాం
దృష్ట్వాజలసంపదమ్ । విణ్మూత్రోత్సర్జనాయాథ శ్మశానోషర వర్జి

తే । అకేదారేతృణేదేశే విణ్మూత్రోత్సర్జనంచ

విణ్మూత్రోత్సర్జనం॥

రేత్। ఉదఙ్ముఖోదివాకుర్యాత్సంధ్యయోరుభయో
రపి ॥౪౮॥ దక్షిణాశాముఖఃకుర్యాద్యామిన్యాం వాయుసమ్ముఖః।
ఉత్సృజ్యమలమూత్రేద్వే శౌచదేశంసమాశ్రయేత్॥

శౌచం,

అపఃకుంభే సమాదాయ యావన్మలవిమోచనమ్।
మృజ్జలాభ్యాంశోధయిత్వాహస్తౌప్రక్షాళయేత్తతః ॥౪౯॥ మూత్రోత్సర్జ
నమాత్రేతు లింగశౌచంసమాచరేత్ । యావద్దుర్గంధనిస్సారోయథా
స్యాన్మనసశ్శుచిః ॥౫౦॥ తావన్మృదాజలేనాపి శౌచం కుర్వీతమానవః।
శోధయేద్యోనిదేశంచనారీమూత్రవిసర్జనే ॥౫౧॥ పాదహస్తో రుజం
ఘూనాం శౌచంకుర్యాత్తతఃపరమ్। ఉద్ధృతేనైవతోయేనశౌచంకుర్యా
దతన్ద్రితః ॥౫౨॥ జలాశయేన కుర్వీతకృత్వానరకభాగ్భవేత్। తతో
జలాశయంగత్వాకుర్వీతనఖశోధనమ్ ॥౫౩॥ కుర్యాద్ద్వాదశ గండూ
షాన్కుర్యాన్మలవిసర్జనే । షణ్మూత్రోత్సర్జనేకుర్యాద్ద్వామభాగేషు
వస్థసతె॥౫౪॥ ఆచమ్యప్రోక్ష్యచాత్మానం దంతధావనమాచరేత్ । న్య
గ్రోధప్లక్ష నింబానాం కాష్ఠమేకం సమాహరేత్॥

దంతధావనం,

౫౫ ॥ షడంగుళమితం బ్రహ్మన్కనిష్ఠాంగుళనాహ
కమ్ । తేనసంశోధయేద్దంతాన్గాథామేతాముదీరయేత్ ॥౫౬॥ ఆయు
ర్బలం యశోవర్చఃప్రజాంపశూన్వసూనిచ । బ్రహ్మప్రజ్ఞాంచ మేధాం
చ త్వన్నోదేహివనస్పతే ॥౫౭॥ అమాయాంశ్రాద్ధదివసే నకుర్యాద్ద
న్తధావనమ్ । దంతకాష్ఠంద్విధాభిత్వా జిహ్వానిర్లేహనంచరేత్॥ ౫౮॥
తతోద్వాదశ గండూషాన్కారయేదుద్ధృతాంబుభిః । కుక్కుటాసన
మాసీనః కుర్యాదాచమనద్వయమ్ ॥ ౫౯ ॥ నామ

ఆచమనమ్

త్రయేణమంత్రేణ మాషమగ్నజలంపిబేత్ । ఏకో
భవేత్తథాచామస్త్రిధాపానేనపద్మజ ॥౬౦॥ కుర్యాద్ద్వాదశమూర్తీ
నాం న్యాసమంగేషువైక్రమాత్ । తాల్వోర్నయనయోశ్నాసారంధ్ర
యోశ్శ్రోత్రయోరపి ॥౬౧॥ భుజయోరుదరేమూర్ధ్నిపూర్వంస్యా

ద్దక్షిణేతలే । మూర్తీనాం కేశవాదీనాంమంత్రేణన్యాసనంభవేత్ ॥౬౨॥
ప్రాణాయామత్రయం కుర్యాత్తత్ప్రకారోఽద్య వక్ష్యతే । నాసాదక్షి
ణరంధ్రేణ దేహస్థంవాయుముత్సృజేత్ ॥౬౩॥ వా

ప్రాణాయామః,

మేనపూరయేద్వాయుం తతఃకుర్వీతకుంభకమ్ । హృ
త్పద్మకర్ణికామధ్యేమాంభజేత్కనకప్రభమ్ ॥ ౬౪ ॥ ప్రణవంవ్యాహృ
తీస్సప్తగాయత్రీంతస్యమస్తకమ్ । జప్త్వాత్రివారంవాయుంతం దక్షిణే
నవిసర్జయేత్ ॥ ౬౫ ॥ కృతేచైవంత్రివారంస ఏకఃప్రాణాయతిర్భ
వేత్ । తతస్సర్వీతసంకల్పంస్నానార్థంకమలాసన ॥౬౬॥ గురుధ్యానం
పురాకృత్వామాంభజేత్కమలాసఖమ్ । కర్మస్థలం

సఙ్కల్పః.

తథావర్షమృతుం మాసస్తథాయనమ్ । తిథివారం
చనక్షత్రంయోగంకరణమేవచ । ఉక్త్వాకర్మకరోమీతి చోక్తిస్సంకల్ప
ఉచ్యతే ॥ ౬౭ ॥ ఓంతత్సదితిమంత్రేణసంకల్పేమాంస్మరేద్విధే । తీర్థరా
జమనుజ్ఞాప్యనాభిదఘ్నజలంవ్రజేత్ ॥౬౮॥ నారా

స్నానమ్.

యణం స్మరంస్తత్ర త్రిరాత్మానం నిమజ్జయేత్ ।
ఆచమ్య చతురశ్రంతత్తీర్థపీఠం ప్రకల్పయేత్ ॥౭౦॥

తస్మిన్నావాహయేద్దేవీం పుణ్యరూపాంసురాపగాం । అర్ఘ్యాదిభిస్తా
మారాధ్య తీర్థమంజలినాహరేత్ ॥ ౭౧ ॥ అభిమన్త్ర్యథ మూలే
న మూర్ధానమభిషేచయేత్ । ఏవంత్రిః పంచవాసప్త తతోదక్షిణహ
స్తతః ॥౭౨॥ మాషమగ్నోదకంగృహ్య స్మూలేనైవాభిమన్త్రయేత్ । త
త్పీత్వాతతఆచమ్య తీర్థపీఠగతంజలమ్ ॥౭౩॥ అభిమన్త్ర్యథమూలేన
తత్రాత్మానంనిమజ్జయేత్ । యావత్ప్రాణంమూలమన్త్రం మజ్జన్నేవజ
పేన్నరః ॥౭౪॥ ఆత్మానంపరిషిచ్యాథ కుర్యాదాచమనద్వయమ్ । విద్ధ్యే
తదవగాహాఖ్యం స్నానంకమలసంభవ ॥౭౫॥ అవగాహావ్యయేస్నా
నేదేవర్షిపితృతర్పణమ్ । స్నానశాటీంధరన్స్నాన మాచరేత్కమ
లాసన ॥౭౬॥ తీరమాసాద్యవస్త్రేణ కారయేదంగమార్జనమ్ । ఉత్త
ర్యావేష్టితశిఖః కౌపీనంధారయేత్తతః ॥౭౭॥ తతఃప్రక్షాళ్యపత్పాణీ

వస్త్రధారణమాచరేత్। శోధయిత్వార్ద్రవస్త్రం తత్పీడయేత్పితృతృప్తయే ॥౨౮॥ ప్రసంగాదత్ర వక్ష్యామి స్నానాని కమలాసన। వర్జయిత్వా శిఖాం స్నాయాత్ తత్కంఠస్నానం తదుచ్యతే ॥౨౯॥

గౌణస్నానమ్

నాభిజంఘోరుగుహ్యానాం క్షాళనం కాపిలం స్మృతమ్। ఆమయాఖ్యం భవేత్స్నానమార్ద్రవస్త్రేణ మార్జనమ్ ॥౩౦॥ తారవ్యాహృతిగాయత్ర్యాపోహిష్ఠామన్త్రసత్తమైః। ప్రోక్షణం మాన్త్రమేతాని స్నానాని కమలాసన ॥౩౧॥ ఉష్ణోదకేనామయినో యః స్నాయాత్తత్రాప్యుపద్రవే। కర్పితకణ్ఠస్నానాఖ్యం కాపిలన్తదుపద్రవే ॥౩౨॥ మార్జనం స్నానమప్యత్ర తత్రాశక్తస్య సర్వజ। అవగాహజలాభావే స్నానం స్యాదుద్ధృతాంబుభిః ॥౩౩॥ నార్యస్స్నాయాసురాకంఠం వినా పుణ్యనిమిత్తకే। తత ఆచమ్య సౌవర్ణే రాజతే దారునిర్మితే ॥౩౪॥ పాత్రే తోయం సమాధాయ పుణ్డ్రధారణమాచరేత్। ఉద్ధరణ్యోదకం గృహ్య వామహస్తోదరే న్యసేత్ ॥౩౫॥

పుణ్డ్రధారణమ్॥

అశ్వక్రాన్తేతి మన్త్రేణ శ్వేతమృత్స్నాం నివేశయేత్। పేషయిత్వా తతో మృత్స్నాం మూలేన మనునా జపేత్ ॥౩౬॥ అథవా చందనం గృహ్య గన్ధద్వారేతి మన్త్రతః। భూతాః పవిత్రమన్త్రేణ పేషణం కమలాసన ॥౩౭॥ సర్వత్ర మూలమన్త్రేణ జపస్స్యాదవిచారతః। అనామిక్యాథ తర్జన్యా దక్షిణేనైవ ధారయేత్ ॥౩౮॥ లలాటోదరే వక్షః కంఠయోర్దక్షిణోదరే। తథైవ దక్షిణభుజే కర్ణే సవ్యేతరే తథా ॥౩౯॥ వామోదరే వామభుజే వామకర్ణే చ పృష్ఠతః। పృష్ఠతః కంఠదేశే చ పుణ్డ్రాణ్యేతాని ధారయేత్ ॥౪౦॥ ధారయేదూర్ధ్వపుణ్డ్రాణి ముక్తికామశ్చతుర్ముఖ। ఆముష్మికఫలప్రేప్సుస్తిర్యక్పుణ్డ్రాన్న ధారయేత్ ॥౪౧॥ సర్వత్ర పుణ్డ్రమధ్యేషు హారిద్రారేఖికాన్వితా। ద్వాదశైతాని పుణ్డ్రాణి నోచేచ్చత్వారి ధారయేత్ ॥౪౨॥ లలాటే భుజయోర్వక్షోదేశే చ కమలాసన। అథవా ధారయేత్పుణ్డ్రమేకం ఫాలే చతుర్ముఖ ॥౪౩॥ కేశవాదీని నామాని తత్ర న్యాసః క్రమాత్స్మృతః। రేఖికా

సుశ్రియాదీనాం మన్త్రన్యాసం సమాచరేత్ ॥ ౯౪ ॥ శ్రియస్సుధో
ద్భవాయాశ్చ కమలాయాస్తతః పరమ్ । చంద్రసహోదర్యా విష్ణుపత్న్యా వైష్ణ
వ్యాశ్చ పరాగతేః ॥౯౫॥ హరిప్రియాయాశ్శార్ఙ్గిణ్యా దేవదేవ్యాస్తత
శ్శ్రియః లక్ష్మీనిర్ఘోరసుందర్యోర్న్యాసమన్త్రవదాచరేత్ ౯౬॥ స్వాన్
గురూన్ సకలాన్నత్వా సంధ్యోపాస్తిమథాచరేత్ । ప్రక్షాళ్య పాణీపా
దౌ చ కృత్వాచాచమనద్వయమ్ ॥౯౭॥ పవిత్రం కర
సంధ్యోపాస్తిః,
యోర్ధార్యం హ్యనామికాయాం కుశచ్ఛదైః । పవిత్రమే
కదర్భేణ ప్రేతకర్మణి ధారయేత్ ॥ ౯౮ ॥ నిత్యే కర్మణి దర్భాభ్యాం
ద్వాభ్యామేవ చతుర్భిః । పితృకార్యే త్రిభిర్దర్భై
పవిత్రాణి,
శ్చతుర్భిశ్చాభిచారకే ॥ ౯౯ ॥ పంచభిః పౌష్టికే దర
్భైష్షడ్భిశ్శాన్త్యం పవిత్రకమ్ । భోజనే వలయం కుర్యాత్సప్తభిస్సర్వక
ర్మసు ॥౧౦౦॥ ద్వాభ్యాం త్రిభిర్వా వలయం నైవైకేన కదాచన । ద్వ్యం
గుళం వలయం బ్రహ్మగ్రన్థిరేకాంగులీమతా ॥౧౦౧॥ చతురంగుళమా
యామం పంచముష్టిమితాః కుశాః । స పవిత్రకరో భూత్వా ప్రాణాయా
మత్రయం చరేత్ ॥౧౦౨॥ కాలక్రమానుగణ్యేన సంధ్యాసంకల్పమాచ
చరేత్ । సంధ్యా చతుర్విధా బ్రహ్మన్ శ్రుతిగుహ్యం
సంధ్యాచతుర్విధా.
సనాతనమ్ ॥౧౦౩॥ ప్రాతస్సంధ్యోదయాత్పూర్వం
సాయం సంధ్యాతతః పురా । మాధ్యాహ్నికీ దివామధ్యే నిశీథే తుర్యసం
జ్ఞికా ॥౧౦౪॥ జానుదఘ్నోదకే తిష్ఠన్ సంధ్యోపాస్తిం సమాచరేత్ ।
తీర్థమధ్యే హరిం ధ్యాయేచ్ఛంఖచక్రగదాధరమ్ ॥
ప్రోక్షణాదయః,
౧౦౫॥ ఆపోహిష్ఠాదిభిర్మన్త్రైః ప్రోక్షయేచ్ఛుద్ధవా
రిణా । ఉత్తానేనైవ హస్తేన కర్తవ్యం ప్రోక్షణం భవేత్ ॥౧౦౬॥ అవా
చీనేన హస్తేన కర్తవ్యం స్యాదవోక్షణమ్ । ముష్టీకృతేన హస్తేన కృతో
మభ్యుక్షణం భవేత్ ॥౧౦౭॥ తన్మంత్రైశ్శిరసి ప్రోక్ష్య జాన్వోర్వ్యస్య తు
యామచ । పునర్మూర్ధ్ని చ సంప్రోక్ష్య వ్యాహృత్యా పరిషేచనమ్ ॥
౧౦౮॥ ఆత్మనో మూలమంత్రేణ మన్త్రాచమనముచ్యతే । స్వగృహ్యోక్త

విధానేనమంత్రాచామోథవాభవేత్ ॥౧౦౯॥ ఆచమ్యదధిమంత్రేణ ఆ
పోహిత్యాదిభిఃక్రమాత్। పూర్వవత్ప్రోక్షణంబ్ర
అర్ఘ్యదానం॥ హ్మా న్మాత్మనఃపరిషేచనమ్॥౧౧౦॥ ప్రాణానాయ
మ్య సంకల్ప్యసూర్యాయార్ఘ్యంనివేదయేత్।సా
యంప్రాతస్త్రయందద్యాద్దివారాత్రౌస్సకృత్సకృత్ ॥౧౧౧॥ కాలా
తీతే సకృద్దద్యాత్ప్రాయశ్చిత్తార్థమబ్జజ । ఓం పూర్వయాచ గాయ
త్ర్యాప్యుత్క్షిపేదుదకాంజలిమ్ ॥౧౧౨॥ ఆఘ్రాదేశసమందద్యా
న్నోర్ధ్వంనాధఃకదాచన । స్థలేతిష్ఠఞ్జలేదద్యాజ్జలస్థానతలేక్వచిత్॥
౧౧౩ ॥ తలేతిష్ఠంస్థలే దద్యాజ్జలస్థస్తుజలేక్షిపేత్ । అతీత్యోదయమ
స్తంవా యస్సంధ్యాం పర్యుపాసతే ॥౧౧౪॥ ప్రా
కాలాతీత ఉపవాసః॥ యశ్చిత్తార్ఘ్యదానంచ దత్వాహ్యుపవసేన్నరః।
ఉపవాసాక్షమోనక్తంప్రసృత్యైకం పయఃపిబేత్।
అశక్తశ్చేద్దివాబ్రహ్మన్ ఫలమాత్రంస్సృతంపిబేత్॥
అతీతేనవమేభాగ ఉపవాసశ్చపూర్వవత్ ॥ ౧౧౫ ॥ రాత్రావథోప
వాసశ్చ రాత్రిసంధ్యావినాశనే ॥౧౧౬॥ పరిషిచ్య పరిక్రమ్యస్వాత్మా
నంబ్రహ్మచింతయేత్ । అసావాదిత్యమంత్రేణ తతఆచమ్య తర్పయేత్॥
౧౧౭ ॥ కేశవాదీన్నామభిర్మంత్రైరాచాంతస్తీరమావ్రజేత్ । సంధ్యో
పాసతి దేశస్య చత్వారింశత్పదాత్పరమ్ ॥ ౧౧౮ ॥ నాన్యత్రతీర్థమా
గచ్ఛేత గచ్ఛన్ సంధ్యాం వినాశయేత్ । ఆసాద్యతీరంసంప్రోక్ష్య కుశే
వా కృష్ణచర్మణి ॥ ౧౧౯ ॥ ఆసనాఖ్యేన మంత్రేణ
సంధ్యాజపః॥ నూపవిష్టోవసుంధరామ్ । సంప్రార్థ్య పృథ్వీమం
త్రేణ ప్రాణాయామ త్రయం చరేత్ ॥ ౧౨౦ ॥
ప్రాణాయామవిధావేతే మంత్రాఃపూర్వముదీరితాః । తాన్సర్వానే
కతఃకృత్వాదశవారంజపంచరేత్ ॥౧౨౧॥ తతఃప్రాణాన్సమాయమ్యగా
యత్ర్యావాహనంచరేత్ । అష్టోత్తర సహస్రంవా శతమష్టోత్తరంశ
తమ్ ॥౧౨౨॥ అష్టావింశతివారంవా గాయత్ర్యాజపఉచ్యతే । మూలమ

స్త్రిశిరస్కాం తాంగాయత్రీం వేదమాతరమ్ । జపేత మనసాధ్యాయ
న్తైదర్థం కమలాసన ॥౧౨౪॥ ఉత్తమాఖ్యేన మన్త్రేణ ప్రాణాయా
మపురస్సరమ్ । ఉపస్థానం తు గాయత్ర్యా త్రిష్ఠుభ్యష్టాక్షర మంత్రతః। పరి
చ కాలపరోధాత్వా సంధ్యోపస్థానమాచరేత్ ॥౧౨౫॥ నోచేద్గృహ్యో
క్తవిధినా హ్యుపస్థాయ కృతాంజలిః । సంధ్యాది దేవతానత్వా దిఙ్నమ
స్కారమాచరేత్ ॥౧౨౬॥ తతః పరిణమ్య దేవేశమాధారాదీంశ్చ తర్ప
యేత్ । కుర్వీత బ్రహ్మయజ్ఞాంతం కమలాలం చతుర్ముఖ॥ ౧౨౭॥ అ
ష్టాక్షరాద యో మంత్రా బహవో ముక్తిదాయకాః । తాన్ జపేత్తన్మ
నాభూత్వా తత్తత్కల్పోక్త వర్త్మనా ॥౧౨౮॥ నిర్గమయ్య తతో గా
హో దేవదేవం సమర్చయేత్ । వైష్ణవాంశ్చ తతో నత్వా హరేరాయతనం
వ్రజేత్ ॥౧౨౯॥ ప్రదక్షిణప్రణామాద్యైస్తోషయిత్వా జనార్దనమ్ । త
తో గృహం సమాసాద్య దేవార్చా ద్రవ్యమార్జయేత్ ॥౧౩౦॥ స్నానాది
దేవనత్యంత మేషాభిగమనక్రియా। ఉపాదానమతోవక్ష్యే తత్ప్రకారమ
తచ్ఛృణు ॥ ౧౩౧॥ మదర్చనాయ పుష్పాణి వనా

ఉపాదాన సంగ్రహః॥ పుష్పాణి

ద్వానందనాదపి । స్వారామాదాపణాద్వాపి కమనీ
య్యాని చార్జయేత్ ॥౧౩౨॥ అయాచితాని యోగ్యా
ని వాసుదేవార్చనావిధౌ । నిర్గంధాన్యల్పగంధాని దుర్గంధాని పరి
త్యజేత్ ॥౧౩౩॥ అన్యాయార్జితపుష్పాణి తథా దేవాంతరాణ్యపి। ప
తితాని చ భిన్నాని జీర్ణాని ముకుళాన్యపి ॥౧౩౪॥ కీటాదిదుష్టపుష్పాణి త
థా పర్యుషితాన్యపి । మ్లానాని నీచస్పృష్టాని వివర్ణాని ప్రతిలోమజైః ॥
౧౩౫ ॥ స్పృష్టాని చరణన్యాస లంఘితాన్యపి వర్జయేత్ । స్నాతశ్శు
ద్ధాంబరధరస్సా చాంతస్సూర్ధ్వపుణ్డ్రవాన్ ॥౧౩౬॥ పవిత్రపాణి
ర్నిష్ఠాయాం ద్వాదశాక్షర విద్యయా । హరిచందనమందార కల్పసాన
సంభవమ్ ॥౧౩౭॥ పారిజాతోద్భవం గ్రాహ్యం తులసీ చ విశాంపతే।
సౌగంధికోద్భవం పుష్పం సదా ప్రీతికరం మమ ॥౧౩౮॥ పాలాశం కేత
కీకుర్కుం మాధవీ చంపకద్రుమజమ్ । నంద్యావర్తం చ పున్నాగ మాల

తీసురపర్ణికాః ॥౧౩౯॥ ప్రియంగవం పాటలంచకర్ణికారంచయూథికా । శ్రీవృక్షంకురవకస్త్రీరోద్ధ్రంచ కరవీరజమ్ ॥౧౪౦॥ మల్లీసహచరీపుష్పే సౌవర్ణంవకుళంతథా । కున్దంచకుముదంపద్మ మిన్దీవర సితాంబుజే ॥౧౪౧॥ తథాశోకనదంపుష్పం బకపుష్పంవిశేషతః । దూర్వా మనోహరా గ్రాహ్యా మమపూజావిధౌసదా॥

దర్భాః॥ స్త్రీ పుమానితి దర్భోద్విప్రష్ట్యాం వక్ష్యేస్వనావిధా। స్త్రీదర్భాః పలదాబ్రహ్మన్ ప్రతిష్ఠోత్సవకర్మసు ॥ ౧౪౩ ॥ నిత్యేనైమిత్తికేచాపి పుమాన్ దర్భః ఫలప్రదః । అభిచారకయాగేచప్రేతపితృకర్మసు । కాశగప్రశస్తోవిజ్ఞేయః గకావ్యాస్త్రీదర్భఉచ్యతే ॥౧౪౪ ॥ కుశోదర్భశ్చ కాశశ్చ త్రయస్తే కమలాసన॥ ౧౪౫ ॥ అహన్యహనిగృహ్ణీయాద్దర్భాన్మూలమనుస్మరన్। అలాభో యదిదర్భాణామమాయాంవాసమాహరేత్ ॥౧౪౬ ॥ తత్రాప్యలాభే ప్రవర్ణ్యా మమాయాంవత్సరావధి । మాఘే షాణ్మాసికోదర్భోభయథాలాభంసమాజ్ఞయేత్ ॥౧౪౭॥ సాగ్రం మనోహరం గ్రాహ్యామగ్రహీనం వివర్జయేత్ । గృహ్ణీయాత్సమిధశ్చాపి శుచి

సమిధః॥ దేవసముద్భవాః॥౧౪౮॥ అశ్వత్థవటపాలాశప్లక్షౌదుమ్బరసంభవాః। నమ్యపామార్గ ఖదిరాగి కుశేనసమిధోనవ ॥౧౪౯॥ ఆయామస్సమిధాంతాలనికనిష్ఠానాహనంమతమ్। చర్మహీనే వినాశాయ భేదేక్షీణకులోభవేత్ ॥౧౫౦॥ శుతాసుభార్యానశ్యేతశాఖినీకలహప్రదా । ఉద్వేగాయభవేత్స్థూలా హ్రస్వానగ్రహంకారిణీ ॥౧౫౧॥ దీర్ఘాతివృష్టి జననీ గృహ్ణీ

పరిధయః॥ యాద్దోష వర్జితామ్ । కనిష్ఠా మధ్యమాంగుష్ఠానాహాంస్త్రీన్ పరిధీనపి । కుంభాయామాంశ్చ గృహ్ణీయాచ్ఛోషయేదాతపేపృథక్ ॥౧౫౨ ॥ ఆర్ద్రాగ పురాతనావాపి నదహేత్సమిధోనలే। ఆర్ద్రా బంధు వినాశాయ పుత్రహాన్యై పురా

తరాః ||౧౫౩|| సౌవర్ణం రాజతం తామ్రం రీతిజం
పాత్రాణి|| కాంస్యం చ మృన్మయమ్ | ఈదృశాన్యపి పాత్రాణి
శోధయే త్తద్విధిం శృణు ||౧౫౪|| సౌవర్ణాని
పాత్రశోధనమ్|| శాచూర్ణేన భస్మనా చాపి చూర్ణతః | శోధయే
ద్రాజతం పాత్రం తామ్రజం తింత్రిణీరసైః | భస్మ
నా కాంస్యపాత్రాణి మృద్భిః రీతిమయాని చ | మృన్మయం సతృణైర్మృద్భి
ర్వ్యావత్స్యన్మలశోధనమ్ ||౧౫౬|| సంఘృష్య శుద్ధతోయేన క్షాళయి
త్వా పున స్త్రిధా | నామత్రయాహ్వయే మర్ణైస్త్రిశః
శిలాహరణమ్|| శోధయేత చతుర్ముఖ|| ౧౫౭|| శుద్ధోదకాని గృ
హీత్వా త్రిఘ్రాణ వంస్మరన్ | ఆలిప్తే గోమ
చన్దనసంఘర్షణమ్|| యేనగేహే ప్రోక్ష్యపాత్రాణి విన్యసేత్ | తతశ్చ
న్దనకాష్ఠస్య శాణేసంఘర్షణం చరేత్ ||౧౫౯|| ఘన
సారం గంధతైలం తథా మృగమదం పునః | కేసరీమపి సంయోజ్య రాశీ
కృత్య నివేశయేత్ ||౧౬౦|| ధూపద్రవ్యం చ కర్పూరతాంబూలీదళసం
చయమ్ | పూగమేలాలవంగాని జాతీకోశఫలమార్జయేత్ ||౧౬౧|| గవ్యం
పయోదధి ఘృతమాజ్యం వా కమలాసన | తైలం మ
ఉపకరణద్రవ్యాణి|| ధుగుళం చామ్లం సర్షపం లవణం తథా || ౧౬౨|| ద్వా
మరీచీ తథా శుంఠీ గన్ధపత్రం చ జీరకమ్ | హింగుమాన్ది చ
శాకాదిః|| గృహీయా*త్తత్ర ళజ్జనళమజ్జ ||౧౬౩|| నిష్పావపనసా
మ్రం చ కారవల్లీ పటోలికా | కదళీ వజ్రవల్లీ చ తథైవా
గస్త్య పర్ణ్యపి ||౧౬౪|| గృహీయాత్పాకయోగ్యా
ఫలాని|| నివస్త్ర్యగ్రసు ఫలాన్యపి || ౧౬౫|| కదళీచూత పనస
జంబీర బదర్యపి | కపిత్థం నారికేళం చ నారంగం
దాడిమ స్తథా | జంబూఫలాని పక్వాని చార్జనీ
యాని పద్మజ ||౧౬౬|| భుక్త్యర్థమార్జనీయాని
పత్రాణి|| పత్రాణ్యద్య బ్రవీమి తే | పాలాశం కదళీ పత్రం

సైశాచారస్య సంభవమ్ ॥ ౧౬౭ ॥ చూతచ్ఛదాని చైతాని భుక్తి
యోగ్యానిచాహరేత్ ।శోధితంపాత్రమాదాయ వీధిపర్యటనంచరేత్ ॥
౧౬౮ ॥ దేవదేవార్పణార్హాణి దక్షిణ్యపి సకృద్వదేత్ ।ద్వివారం
నైవపృచ్ఛేత దత్తద్రవ్యాణిచార్జయేత్ ॥ ౧౬౯॥
లబ్ధమాత్రేణసన్తుష్టోగృహాత్ స్వసదనంవ్రజేత్ ।
ధాన్యసంగ్రహః॥ గోధూమయవనిష్పావ తిలమాషచణానపి॥౧౭౦॥
వ్రీహిముద్గకుళుత్థాని నవధాన్యాని చార్జయేత్।
అన్యానిభోగ్యద్రవ్యాణి సంపాద్యచతురానన ॥౧౭౧॥ ధాన్యానిరస
వర్గాంశ్చభానుపాదేనశోధయేత్ । శాకాదీన్యపిస
ద్రవ్యశుద్ధిః॥ ర్వాణి శుద్ధోదైః క్షాళనంచరేత్ ॥౧౭౨॥ రోమజ
కాష్ఠమ్॥ న్తువిహీనాని కాష్ఠాన్యపి సమాహరేత్ । గ్రన్థిహీ
నాని శుష్కాణి ఋజూని ఘనవన్త్యపి ॥ ౧౭౩ ॥
హవిర్విధానమ్॥ అశ్వత్థపుష్ప వృక్షాణాం కాష్ఠాని పరివర్జయేత్।
చుల్ల్యామగ్నిమాదీప్య పాకంకుర్యాద్విచక్షణః॥
శుద్ధాన్నమ్॥ ౧౭౪॥ సద్యోమృన్మయపాత్రేవా పాకస్స్వర్ణాది భా
జనే । తాలమాత్రసముత్సేధ స్తండులోపర్యపాంస్మృతః ॥ ౧౭౫ ॥
పూతిగన్ధోభి స్సటాచాప్యన్నానామతి పక్వతా । నభవిష్యద్యథావ
త్స్యాచ్ఛుద్ధమన్నంచతుర్ముఖ ॥౧౭౬॥ తణ్డులేపక్వమాపన్నే దర్వ్యా
పృష్ట్వా తతఃపరమ్।పాత్రాన్తరేయవాగూని గృహీత్వావ్యత్రనిక్షిపేత్ ॥
౧౭౭॥శుద్ధమన్నమిదంబ్రహ్మన్ శర్కరాన్నమిహో
శర్కరాన్నమ్॥ చ్యతే । పంచాంగుళ సముత్సేధ స్తండులోపరిపద్మ
జ ॥౧౭౮॥ సముద్గతేతండులేపక్వే అర్ధమాత్రేగుడాన్యపి । నిక్షిప్యపాక
పాత్రేస్మిన్ దర్వ్యాసవ్యాపిచాలయేత్ ॥౧౭౯॥ అవతార్యతతశ్చుల్ల్యాః
పాత్రాదన్నం శిలాతలే । సంయోజ్య ద్రావితంసర్పిర్ద్రాక్షాబిన్దూం
శ్చవిన్యసేత్ ॥౧౮౦॥ నారికేళరసంచాపి రసశిస్తూన్మనూన్యపి । ఏలా
ఫలంకేసరీంచ పక్వంచకదళీఫలమ్ ॥ ౧౮౧ ॥ దాడిమీఫలానిసంయోజ్య

పేషయిత్వా నివేశయేత్ । పాకస్తు పయసా కార్యో గుడాన్నస్య చతుర్ముఖ ॥౧౮౨॥

ముద్గాన్నమ్॥

ముద్గాన్న మద్య వక్ష్యామి చతురంగుళమున్నతిః । ముద్గతండులయోరూర్ధ్వ మపాం పక్త్వాథ తండులే ॥౧౮౩॥ అవరోప్య శిలామధ్యే నిక్షిపే దన్నసంచయమ్ । లవణం ద్రావితం సర్పిరాద్రికం చ నియోజయేత్ ॥౧౮౪॥

తింత్రిణ్యన్నమ్॥

తింత్రిణ్యన్నం తతో వక్ష్యే పాకశ్శుద్ధోదనం యథా । ఆయసే భాజనే తైలం చుల్ల్యామారోపయేత్తతః ॥౧౮౫॥ మరీచిం సర్షపం హింగుం తైలే తస్మింస్తు భర్జయేత్ । భర్జితే తు మరీచ్యాదౌ లవణం తింత్రిణీరసమ్ ॥౧౮౬॥ తైలే నియుజ్య చుల్ల్యాయాం యథా శుష్యతి తజ్జలమ్ । తైలం వినా నిశామాన్ద్రి భర్జయిత్వాథ చూర్ణ్య చ ॥౧౮౭॥ భర్జయిత్వాథ చణకం చూర్ణయిత్వా పృథక్పృథక్ । అవతార్యాన్న తైలస్తదన్నరాశౌ నివేశ్య చ ॥౧౮౮॥ పేషయిత్వా సమం చూర్ణైస్తైలేన సహ యోజయేత్ ॥౧౮౯॥

దధ్యోదనమ్॥

దధ్యోదనవిధిం వక్ష్యే పాకశ్శుద్ధాన్నవత్పురా । మరీచిం సర్షపం హింగుం గన్ధిపర్ణం చ పద్మ చ । భర్జయిత్వా తతస్తైలే దధిమధ్యే నివేశయేత్ ॥౧౯౦॥ ఆమం మరీచిం శుంఠిం చ చూతఖండాంస్తతః పరమ్ । నాళికేరస్య ఖండాంశ్చ యోజయే దన్నసంచయే ॥౧౯౧॥ దధ్యాన్నం ప్లావయేత్సమ్యగేతత్కమలసంభవ । సర్పిశ్చ నవనీతం చ దధ్నా సహ నియోజయేత్ ॥౧౯౨॥

తిలాద్యన్నమ్॥

తిలాంస్త్వచో మోచయిత్వా తింత్రిణ్యన్నే నివేశయేత్ । తత్తిలోదనమిత్యాహుః త్వక్సుక్తమ్మాషసంచయమ్ ॥౧౯౩॥ తండులైస్సహితం పక్వం సంస్కారో ముద్గభక్తవత్ । ఏతన్మాషోదనం బ్రహ్మన్ కుళుత్థాన్నం తథా భవేత్ ॥౧౯౪॥

సూపః॥

త్వక్సుక్తమాఢకీమాష మథవా ముద్గముచ్యతే । సూపాద్యమాఢకేన పక్వం స్యాత్ కించిల్లవణమిశ్రితమ్ ॥౧౯౫॥ పక్వం సూపం ... [illegible]

లేహ్యమ్॥

ణం క్షిపేత్ । తతస్తు లేహ్యం వక్ష్యామి తత్ప్రకార
మితశ్శృణు ॥౧౯౬॥ ఆమ్లం రసం న లవణం సంక్షి
ప్త్వా వగ్నౌ నివేశయేత్ । తత్ర శాకాది ఖండాని సమ్యక్కృత్వా తతః ప
రమ్ ॥౧౯౭॥ పేషయిత్వా మరీచింశ్చ తత్ర హింగు రసం పునః । నిక్షిప్య
దర్వ్యా చాలోడ్య సూపమాఢకిసంభవమ్ ॥౧౯౮॥ మర్దయిత్వా విశే
షేణ యద్వాపిష్టం చ చూర్ణకమ్ । హరిద్రామాది చూర్ణం చ భర్జి
తమ్పంకజాసన ॥౧౯౯॥ దధ్నా తక్రేణ నిక్షిప్య హస్తేనాలోడ్య వై పునః॥
*చుల్ల్యాం పాత్రే నియోజయేత్ ॥ పునర్దర్వ్యా సమా
లోడ్య సర్షపాన్ భర్జయేత్ ఘృతే ॥ ౨౦౦ ॥ తన్నిక్షిప్య తతో లే
హ్యం చుల్ల్యా అవతారయేత్ ॥౨౦౧॥ సమాహారో

రసః॥

రసానాం యః స రసః పరికీర్తితః ॥ స వక్ష్యతేధు
నా బ్రహ్మన్ తత్సమ్యగవధారయ ॥ ౨౦౨ ॥ పక్త్వా బహూదకే సూపం
సూపం సంత్యజ్య వై బహిః । తత్రామ్లం లవణం క్షిప్త్వా చుల్ల్యామారోపయే
త్పునః । గుడం చ తత్ర నిక్షిప్య కళింజం జీరకం తథా ॥౨౦౩॥ మరీచిద్వయ
మప్యత్ర చూర్ణయిత్వా పృథక్పృథక్ । ఏకదా యోజయిత్వాత్ర దర్వ్యా
చాపి విలోడయేత్ ॥౨౦౪॥ హింగూరసం చ సంయోజ్య గంధోత్పత్తిం వి
లోకయేత్ । ఘృతేన సర్షపాన్ సమ్యక్ భర్జయిత్వా వినిక్షిపేత్ ॥
౨౦౫॥ తతశ్శుద్ధోదకం కించిన్నియమ్యాగ్నౌ భువి క్షి

కదమ్బలేహ్యమ్॥

పేత్ । కదమ్బలేహ్యం వక్ష్యామి బహుస్వాద్వవధా
రయ ॥ ౨౦౬ ॥ పాత్రే మహతి వై దుగ్ధం పూరయిత్వాథ చోషయేత్ ।
పృథక్పాత్రాంతరే చామ్లం శుద్ధోదలవణం క్షిపేత్ ॥౨౦౭॥ తత్ర శాకా
ని సర్వాణి యాని యోగ్యాని భోజనే । మూలాని కన్దాని తథా ఖండయిత్వా
యథా లఘు ॥౨౦౮॥ నిక్షిప్యామ్లరసే సమ్యక్ పాచయిత్వాథ లేహ్య
వత్ । మరీచ్యాదీని చూర్ణాని హింగుసారం చ పూర్వవత్ ॥౨౦౯॥ యో
జయిత్వా విలోడ్యాథ సర్షపం ఘృతభర్జితమ్ । నిక్షిప్య పనసం చూతం
ద్రాక్షాం చ కదళీఫలమ్ ॥౨౧౦॥ ఏకత్ర నిక్షిపేత్పాత్రే తతో వక్ష్యే త్రపుష్ణు

స్వాహా । ఏలాఫలం లవంగం చ జాతీపత్రం ఫలం తథా। బిందూన్రసదాక్షి
ప్యోశ్చ తథా వై ఖండశర్కరామ్ ॥ ౨౧౧॥ సర్వం పాయసి నిక్షిప్య గోఘృ
తం తత్ర యోజయేత్ ॥ ౨౧౨॥ లేహ్యాన్ముద్గాన్ భక్ష్యపక్వాద్ద్వయం చైకత్ర యో
జయేత్ । తదా ఫలాని సర్వాణి తత్ర క్షిప్త్వా మధూన్యపి ॥ ౨౧౩ ॥ పున
పాయసమ్॥ శ్చుల్ల్యాం సమారోప్య శోషయేద్గాఢవహ్నినా । పా
యసం తత్ ప్రవక్ష్యే త్రిగుణం శ్వేతకమలాసన ॥ ౨౧౪॥ కద
ళ్యలేహ్యాన్ముద్గస్య యస్సంస్కారః పురోదితః। సగోధూమాలపక్వప్రో
క్తః పాయసాఖ్యరసో మహాన్ ॥ ౨౧౫॥ మాషాపూపా గుడాపూపా ద్వా
వపూపౌ శృణు స్వహా। నిస్త్వచం మాషమానీయ్య జలమధ్యే వినిక్షిపేత్॥
అపూపాః॥ ౨౧౬॥ ప్లావితే నీరతో మాషే మరిచిం జీరకం తథా।
లవణం చ వినిక్షిప్య శైలపుత్రే ప్రపేషయేత్ ॥ ౨౧౭॥
తాలాయామాంగులఘన మపూపం కదళీదళే ॥ కృత్వా సర్పిషి సంతప్తే క్షి
పేత్పక్వం నిరీక్షయేత్ ॥ ౨౧౮ ॥ మాషాపూపో భవేదేష గుడాపూప వి
ధిం శృణు। గోధూమచూర్ణం శుద్ధోదే లేహ్యవత్సంవిలోడ్య చ॥ ౨౧౯ ॥
శర్కరాం తత్సమం క్షిప్త్వా ఫలాన్యేలాని వ క్షిపేత్ । సంతప్తే గోఘృతే
దర్వ్యా క్షిప్త్వా పక్వం విలోకయేత్ ॥ ౨౨౦॥ దధ్ని
పృథుకమ్॥ తక్రే థవా శుద్ధే పృథుకం సంప్రశస్యతే । అభావే
దధితక్రాణాం శుద్ధతోయే విధీయతే ॥ ౨౨౧॥ గోధూమపిష్టం చణకస్య
పిష్టం పిష్టం యవస్యాపి సమన్త్రియం స్యాత్ । కళుంజకణ్యామ*పరీవినా
ద్రికం హింగూరస ఇణ్యాప్చమరీచిరేణవః ॥ ౨౨౨॥ దధ్యాన్నవతక్రేణజలే
నవాపి విలోడయేత్ కర్దమప్రాయపతే। గంధికణీం సర్షపం చ భర్జ
యిత్వా న గోఘృతే ॥ ౨౨౩ ॥ క్షిప్త్వా దర్వ్యా విలోడ్యాథ పక్వే సర్పిషి
నిక్షిపేత్ । ఏవమాదీని భక్ష్యాణి బహూని వివిధాని చ ॥ ౨౨౪ ॥ యథాశ
క్తి ప్రయం పక్త్వా దేవార్హం వినివేశయేత్ । సర్పిః పాత్రే వినిక్షిప్య
మరీచిం హింగు మాషజా ॥ ౨౨౫॥ భర్జయిత్వా తత
శాకవిధిః॥ శ్శాకాన్ ఖండితాన్ నిక్షిపేత్తతః । పాత్రాన్తరేణ

తత్పాత్రంపిధాయాథవనస్తతమ్ ॥౨౬॥ శాకేత్రిపాదపక్వేతు లవణంత
త్రనిక్షిపేత్ । సమ్యక్పక్వేషుశాకేషు వహ్నేస్సమవరోపయేత్॥౨౭॥
ఉపాదానాహ్వయంకాలమేవంనీత్వా తతఃపరమ్।

ఇజ్యాసంగ్రహః॥

మాధ్యాహ్నికాహ్వయంస్నానమిజ్యార్థంచ సమా
చరేత్ ॥౨౮॥ స్నాత్వామాధ్యాహ్నికం కృత్వాజప్త్వాజపమనుత్త
మమ్ తతస్సమర్పణంకుర్యాన్తోషార్థం ప్రీతయే మమ॥౨౯॥ ప్రక్షాళ్య
పాణీ పాదౌచ కుర్వీతా చమనద్వయమ్ । సపవి

సమారాధనం॥

త్రకరోభూత్వా ప్రవిశేద్యాగమన్దిరమ్ ॥౩౦॥
వ్యాహృత్యాప్రోక్ష్యధరణీంనత్వాద్విస్సపరమేశ్వరం।
ఆత్మదిగ్బంధనంకృత్వా కవాటాభిముఖస్థితః ॥౩౧॥ అస్త్రమన్త్రం
స్మరన్హస్తతాడనత్రయమాచరేత్ । వాయుమన్త్రేణదేవేశకవాటో
ద్ఘాటనంచరేత్ ॥౩౨॥ ద్వారస్యవామభాగేనదక్షిణేన పదావిశేత్।
దీపానుజ్వాల్యసదనే నిర్మాల్యాని స్వమస్తకే ॥౩౩॥ ధృత్వాతద్దేవ
గన్ధానిస్వయంవక్షసిధారయేత్ । వేదికాపాత్రబిమ్బాని యథార్హం
శోధయేత్తతః ॥౩౪॥ చణ్డప్రచణ్డావారభ్య పార్షదాన్తం సమర్చ
యేత్ । శుక్లోపవీతోత్తరీయ్యశ్చన్దనాద్యనులేపనః ॥౩౫॥ సితోర్ధ్వ
పుణ్డ్రతిలకః దేవదక్షిణమాశ్రితః । పూర్వపశ్చాన్ముఖే దేవేస్వయంస్యా
దుత్తరాముఖః ॥౩౬॥ యామ్యోత్తర ముఖే దేవే స్వయంప్రాచీము
ఖోభవేత్।కుశేషుకృష్ణత్వచివాస్వస్తికంవాథపద్మకమ్ ॥౩౭॥ బధ్వా
ద్వారంసమాచ్ఛాద్యనిచ్ఛిద్రంకాణ్డవస్త్రతః। ప్రవ

భూతశుద్ధిః.

ర్తితే తూర్యఘోషే భూతశుద్ధిం సమాచరేత్ ॥
౩౮ ॥ అపక్రామన్తు భూతాని పిశాచప్రేతగు
హ్యకాః । సర్వేషామవిరోధేన విష్ణోఃకర్మ సమారభే ॥౩౯॥ నిష్క్రా
మన్తు పిశాచాయేయేభూతాభువి పారగాః।యేభూతావిఘ్నకర్తార
స్తేగచ్ఛన్త్వాజ్ఞయా హరేః ॥౪౦॥ కూర్మాదీన్దివ్యలోకం తద
నుమణిమయం మణ్డపంతత్రశేషం తస్మిన్ధర్మాదిపీఠం తదుపరికమలం

చామరగ్రాహిణీశ్చ। విష్ణుం దేవీవిభూషాయుధగణమురగం పాదుకే
వైనతేయం సేనేశం ద్వారపాలాన్ కుముదముఖగణాన్ విష్ణుభక్తాన్
ప్రపద్యే ॥ ౨౪౧॥ ఇతి గత్వా దేశికస్త్విస్తతో ఘ

ఘంటార్చనం.

ణ్టార్చనం చరేత్ । బ్రహ్మాణమపి ఘణ్టాయాం ముఖే
చ సుదర్శనమ్॥ ౨౪౨॥ సూత్రేనన్తాదినాగేంద్రాన్ ర
సనాయాం సరస్వతీమ్। నాదే ప్రజాపతిం గన్ధపుష్పాద్యైరర్చయేత్పృథక్।
ఏవమభ్యర్చ్య తాం ఘంటాం చాలయేత్పరిచారకైః॥ ౨౪౩॥ అగ్నిప్రాకార

దిగ్బన్ధనమ్.

మన్త్రేణాస్త్రన్యాసేన పద్మజ। ఆత్మదిగ్బన్ధనం కుర్యా
దగ్నిప్రాకారముద్రయా॥ ౨౪౪॥ చాక్రం షడక్షరం
ధ్యాత్వా చక్రముద్రాం శిరోపరి। విన్యస్య చేత్థమాత్మా

ప్రాణాయామః.

నం సంగోప్య చతురానన॥ ౨౪౫॥ ప్రాణాయామమాత్ర
యం కుర్యాత్తత్ప్రకారోద్య వక్ష్యతే। ప్రణవాఖ్యస్య
మన్త్రస్య ఛన్దోన్యాసాదికం చరేత్ ॥ ౨౪౬॥ ద్వారాద్దక్షిణనాసస్య
ద్వాత్రింశన్మాత్రయా స్వయమ్। వాయుం విసృజ్య వామేనా పూర్య షోడ
శమాత్రయా ॥ ౨౪౭॥ మాత్రయాథ చతుష్షష్ట్యా కుమ్భకం చతురానన। దే
వయాగేషు సర్వేషు ప్రాణాయామే సదా మనుః ॥ ౨౪౮॥ ప్రణవః కథ్య
తే బ్రహ్మన్ తతో దక్షిణనాసయా । పూర్వవద్విసృజేద్వాయుమేవం త్రి
శ్చతురానన ॥ ౨౪౯॥ ప్రాణాయామేషు సర్వేషు తర్జనీ మధ్యమాంగు
లీ । నస్పృశేతాం యథా నాసాం ప్రాణాయామస్తథోచ్యతే॥ ౨౫౦॥
దక్షిణేనైవ హస్తేన ప్రాణాయామం సమాచరేత్ । అనామికాకనిష్ఠా
భ్యాం వామనాసాపుటే విధే ॥ ౨౫౧ ॥ సవ్యేతరేతథాంగుష్ఠో వాయ్వా
ర్జనవిసర్జనే । యోగముద్రాం ప్రదర్శ్యాథ నా

భూతశుద్ధిః.

భౌ వాయుమహామసుమ్ ॥ ౨౫౨॥ వేద్యాకారమోం
యమితి తస్మాదుత్థితవాయునా। భూమేః దేహం పా
ప్మానం శోషయిత్వా నిరమ్మయమ్॥ ౨౫౩॥ హృత్పంకజే రమిత్యగ్నిమంత్రం
రక్తం ధ్యాయంస్మరేత్ । సత్రికోణాకృతిస్తస్మాదుత్థిత జ్వాలయా వపుః॥

౨౫౪ ॥ దగ్ధంభస్మచ నిర్ధ్యాయకం తేపి తాళకుతరమ్ । చతురశ్రిష్ఠి
తాళం స్మృత్వాలమితిపద్మజ ॥౨౫౫॥ తేనసంస్తంభయేదగ్నిం స్వదే
హోత్థం స్వమూర్ధని । వృత్తంస్మరేదో వమితివారుణం స్ఫటిక ప్ర
భమ్ ॥౨౫౬॥ తజ్జామృతాంభసా దేహంక్షాళితంను
తత్త్వసంహారః. నసాస్మరేత్ । పృథివ్యాదీని తత్త్వాని ప్రళయక్రమ
మాశ్రితః ॥౨౫౭॥ భగవన్న్యాసపో భూత్వాపరమా
త్మనిసంహరేత్ । చతురశ్రాం పీతవర్ణాం పృథ్వీంపఞ్చగుణాంవిధే॥
౨౫౮ ॥ ఘ్రాణోపస్థేంద్రియ యుతాం గన్ధమాత్రేతుసంహరేత్ । జ
కారగ పృథివీమన్త్రి ష్టకారో ఘ్రాణసంజ్ఞికః ॥౨౫౯॥ *ఉపస్థమంత్ర
శ్చకారస్తకారో గన్ధసంజ్ఞికః । అర్ధ చంద్రాకృతీ శ్వేత ఆపస్తాశ్చ
చతుర్గుణాః ॥ ౨౬౦ ॥ జిహ్వాసా య్యింద్రియయుతా గన్ధ
తన్మాత్రయాసహ । సంహరేద్రసతన్మాత్రే ఘకారగస్త్వాపఅబ్జజ ॥౨౬౧॥
తకారో రసనామన్త్రిశ్చకారగస్పాయురుచ్యతే । థకారో రస తన్మాత్రం
తతశ్శ్రీణుచతుర్ముఖ ॥౨౬౨॥ త్రికోణగపాటలో వర్ణగత్రిగుణో గ్ని
సమీరితః॥ దృష్ట్యాపాదేనసంయుక్తస్తంతయారసమాత్రయా ॥ ౨౬౩॥
సంహరేద్రూపమాత్రాయాం గకారో వహ్నిరుచ్యతే । డకారోదృష్టి
మన్త్రిస్స్యాజ్జకారశ్చరణే మనుః ॥౨౬౪॥ దకారో రూపమాత్రాస్స్యా
ద్వృత్తంధూమ్రంగుణద్వయమ్ । త్వక్కరాభ్యాంయుతంవాయుంస్పర్శ
మాత్రేసమాహరేత్ ॥౨౬౫॥ వాయోగఖకారో మంత్రిస్స్యాడ్ఢకారస్తుత్వ
చో మనుః। ఝకారగకరమన్త్రిస్స్యాద్ధకారస్స్పర్శఉచ్యతే॥౨౬౬॥ గుణై
కమాకారహీనంనీలోత్పలదళప్రభమ్। ఆకాశంశ్రోత్రవాగ్భ్యాంచశబ్దమా
త్రేసమాహరేత్॥ ౨౬౭॥ కకారఆకాశమన్త్రో ణకారశ్శ్రోత్రసంజ్ఞి
కః । ఞకారో వాఙ్మనుగప్రోక్తో నఙ్ శబ్దో మనురుచ్యతే॥ ౨౬౮॥ శబ్దం
మనసి సంహృత్య మనశ్చతదహంకృతౌ।అహంకారంతథాబుద్ధౌ తాంబు
ద్ధింప్రకృతౌ తథా॥౨౬౯॥ప్రకృతింసంహరేజ్జీవే పకారో మానసో మనుః।
అహంకృతేగఫకారస్స్యాద్బకారో బుద్ధిసంజ్ఞికః॥ ౨౭౦॥ భకారః ప్ర

జీవస్వరూపమ్. కృతిస్సప్రోక్తో మకారో జీవ ఉచ్యతే । జీవోయంపా
సనాహీన స్సుసూక్ష్మో భాసుర ప్రభః ॥ ౨౭౧॥
పద్మనాలోచ్ఛ్వాతస్తు ర్యథాసూక్ష్మతరా భవేత్ । తాదృశీ
సుషుమ్నానాడీ సర్వజన్తుషు వర్తతే ॥ ౨౭౨ ॥ మరుతా కుంభకాఖ్యే
న జీవస్తత్ర సమాహరేత్ । అన్తర్దేహాన్తయా నాడ్యా రోపయేదూర్ధ్వ
ముచ్చకైః ॥ ౨౭౩॥ దేహాద్బహిర్వినిర్గత్య వ్యాప్య మార్తాండమండలమ్ ।
నిర్గతం మండలాత్తస్మాత్ ధ్యాయేత్తం బ్రహ్మణి ధ్రువే ॥ ౨౭౪॥ తద్దక్షిణప
దాదుత్థమగ్నిస్స్యాత్వాऽగ్నిమన్త్రితః । తదుత్థజ్వా
తత్త్వసృష్టిః, లయా దేహం నిర్దగ్ధం భావయేత్తతః ॥ ౨౭౫॥ ఆకా
శేయుతపూర్ణేందుప్రభం బీజం నివృత్తికృత్ । ధ్యా
త్వామృతమితి మన్త్రింతత్తస్మాద్ధ్యాయేత్సుధానిధిమ్ ॥ ౨౭౬॥ తదథాపాండ
రం పద్మం తస్మిన్ జీవం స్మరేత్తతః । సకాశాద్బ్రహ్మణో జాతం జీవాత్మప్ర
కృతిం పునః ॥ ౨౭౭॥ ఉత్పన్నా చ ప్రకృతేర్బుద్ధిః బుద్ధేర్జాతా మహంకృతిమ్ ।
అహంకృతేర్మనో జాతం శబ్దమాత్రాంచ మానసాత్ ॥ ౨౭౮॥ ఆకాశం చ త
తో ధ్యాయేచ్ఛ్రోత్రవాక్సహితం తతః । ధ్యాయేచ్చ స్పర్శతన్మాత్రాం తతో వా
యుం త్వచా సహ ॥ ౨౭౯॥ కరేణ చ తతో ధ్యాయేత్తన్మాత్రాం రూపసంజ్ఞి
కామ్ । తతో వహ్నిం దృష్టిపద్భ్యాం రసమాత్రాం హుతాశనాత్ ॥ ౨౮౦॥
ఆపస్తు రసతన్మాత్రాద్రసనావాయుసంయుతాః । తాభ్యస్తు గన్ధతన్మాత్రాం
ధ్యాత్వా పృథ్వీం తతః పరమ్ ॥ ౨౮౧॥ ఘ్రాణోపస్థేంద్రియయుతాం ధ్యాత్వే
త్థం చతురానన । పృథ్వ్యాదిభూతజం స్మృత్వా బుద్ధ్యా పాండరపంక
జమ్ ॥ ౨౮౨॥ ఉపరిష్టాత్ప్రబుద్ధం తచ్చింతయిత్వా తదుద్భవైః । పీయూషైగ
పూరితైగకుంభైరభిషిక్తం నిజం వపుః ॥ ౨౮౩॥ వాసు
మంత్రజపః. దేవార్చనాయోగ్యం చిన్తయిత్వా తతః పరమ్ । మూ
లం వా ద్వాదశార్ణం వా హ్యన్యం వా మంత్రముత్త
మానసారాధనమ్॥ మమ్ ॥ ౨౮౪॥ సృష్టిస్థితి లయన్యాస పూర్వం జపమ
థాచరేత్ । విన్యస్యాంగేషు మన్త్రాణి మన్త్రోక్త

ధ్యానమాచరేత్। న్యాసబీజానిసర్వాణిగంధాద్యైస్సమ్యగర్చయేత్॥
౨౮౫॥ఆత్మానమీశ్వరంధ్యాయేచ్ఛంఖచక్రగదాధరమ్। శ్రీవత్సకౌస్తుభో-
పేతంవనమాలావిరాజితమ్ ॥౨౮౬॥ నాభౌబ్రహ్మాంజలింబధ్వా బుబు-
కాయఃప్రసన్నధీః । నాసాగ్రన్యస్తనయనః దన్తైర్దన్తాన్న సంస్పృ-
శేత్ ॥౨౮౭॥ జిహ్వాంతాలునివిన్యస్య కించిత్కుంచితమస్తకమ్। శృత
బాహుద్వయోభూత్వా సర్వబాహ్యేన్ద్రియాణ్యపి ॥౨౮౮॥ కృత్వా
మనస్సులగ్నాని మనోబుద్ధౌనివేశయేత్। బుద్ధింభగవతిధ్యాయేత్ భగ-
వన్తంహృదంబుజే ॥౨౮౯॥ అగుష్ఠమాత్రంపురుష మాసీన-కర్ణికాన్త-
రే।ఉచ్చైఃస్వవపుషఃపాదపద్మాచ్ఛ్వేతాద్వినిస్సృతామ్॥౨౯౦॥హరేర్మూ-
ర్ధ్నిపురశ్చాపి నిపతన్తీంసురాపగామ్ । ధ్యాత్వాతత్తీర్థతఃకుర్యాద్దే-
వస్యార్ఘ్యాదికల్పనమ్ ॥౨౯౧॥ అభిముఖ్యప్రార్థనాదీని తత్రకృత్వా
థమానసైః । స్వాగతందేవదేవేశ సన్నిధింభజమేఽచ్యుత ॥ ౨౯౨ ॥
గృహాణమానసీంపూజాంయథార్థం పరిభావితామ్। ఇతిప్రార్థ్యా-
ర్చయేద్దేవం యథాజాహ్యేతథాన్తరే ॥ ౨౯౩ ॥ హోమాన్తమిష్ట్వా
దేవేశం తతస్తంప్రార్థయేదపి । నమస్తే సర్వలోకేశ భగవన్మంత్ర-
విగ్రహ ॥౨౯౪॥ ఆరాధయామిత్వాంబింబేతావన్ని-
మన్త్రశుద్ధిః॥ వసమేహ్యాది। ఇతిప్రార్థ్యనివేద్యాథమన్త్రశుద్ధిం
సమాచరేత్ ॥౨౯౫॥ ప్రణవేనైవ మన్త్రేణ శోష-
ణందాహనంతథా। స్తంభనంప్లావనంచాపి ప్రబుద్ధీకరణంతథా॥౨౯౬॥
సాంముఖ్యకరణంకృత్వామంత్రబీజానిపద్మజ । తతశ్శుద్ధంమహామంత్రం
బీజసంపుటితంక్రమాత్ ॥౨౯౭॥ జపేత్తదక్షమాలాయాం కరపర్వణి
వాక్రమాత్ ।అష్టోత్తరసహస్రంవాశతమష్టోత్తరంతువా॥౨౯౮॥ అష్టా-
వింశతివారంవాజప్త్వామన్త్రంసమాచరేత్।బాహ్యా-
బాహ్యారాధనమ్॥ ర్చనావిధింబ్రహ్మన్వక్ష్యామిశృణువిస్తరాత్॥౨౯౯॥
గళంతీం విష్ణుగాయత్ర్యా ప్రక్షాళ్య శుచివారిచ।
ఆనుపూర్వ్యప్రణవేనేవపూజాద్రవ్యాణితారతః॥౩౦౦॥

పాత్రశోధనం॥ శుద్ధోదకేన సంప్రోక్ష్య పూజాపాత్రాణి శోధయేత్।
అంబుపూరణమంత్రః॥ సర్వత్రపాత్రశుద్ధిర్వాంగాయత్రీవైష్ణవీమనుః॥౩౦౧॥
ప్రణవో మంత్ర ఇత్యుక్తస్సర్వత్రాంబుప్రపూరణే॥
ఆధారపాత్రే దేవస్య పురతో వాత్మనోథవా ॥౩౦౨॥
పాత్రస్థాపనమ్॥ మధ్యదక్షిణవామేషు పాద్యార్ఘ్యాచమనాని
వై। విన్యస్య చాంబునాపూర్య ప్రణవేన స్పృశే
త్పృథక్ ॥౩౦౩॥ ఏలాలవంగకర్పూర కేసరీకుంకుమాన్యపి। చాంపే
యముకుళం చాపి తక్కోలం చన్దనం న్యసేత్॥౩౦౪॥
దాహనప్లావనమ్॥ ద్వాదశారం మహచ్చక్రం హస్తమధ్యేథ దక్షిణే। తస్య
మధ్యే స్మరేత్సూర్యం హకారో మంత్ర ఉచ్యతే ॥
౩౦౫॥ దీప్తైస్తద్రశ్మిభిర్దగ్ధం పూజాద్రవ్యం స్మరేదపి। దాహనాహ్వ
యముద్రాం చ దర్శయేత్కమలాసన ॥౩౦౬॥ వామే కరతలే ధ్యాయేత్
పంకజం షోడశచ్ఛదమ్। శ్వేతం తదంతరే చంద్రం కలాషోడశమండితమ్॥
ధ్యాయేద్వమితి మంత్రస్య పీయూషైస్తద్వినిర్గతైః। అంశుభిః ప్లావితం
ధ్యాత్వా దర్శయేత్ప్లావనముద్రికామ్ ॥ ౩౦౭ ॥ ఉభయోర్హస్తయో
ర్దేవం ధ్యాత్వా నారాయణం హరిమ్ । ధ్యాత్వా ద్రవ్యాణి సంస్పృ
శ్య హస్తాభ్యాం తాని పద్మజ ॥౩౦౮॥ పాత్రాణి విష్ణుగాయత్ర్యా హ
స్తాభ్యామభిమంత్ర్య చ । యాగయోగ్యాని సర్వాణి చింతయిత్వా తతః
పరమ్॥౩౧౦॥ స్వీం సురభ్యై నమ ఇతి తస్యా ముద్రాం
అర్ఘ్యాదికల్పనమ్॥ ప్రదర్శయేత్। దుగ్ధపూర్ణాని పాత్రాణి స్మృత్వా
ర్ఘ్యాదిప్రకల్పనమ్॥౩౧౧॥ అర్ఘ్యం పాద్యం తథా
చామం కల్పయామ్యంతముచ్చరేత్। ప్రణవాది స్మరన్మంత్రం సంస్పృ
శేత్తత్పృథక్పృథక్ ॥౩౧౨॥ పాత్రాంతరే గృహీత్వార్ఘ్య ముదకం విన్య
సేత్పృథక్ । అర్ఘ్యాదిత్రిషు పాత్రేషు దేవతావాహనం చరేత్॥౩౧౩॥
శ్రియమర్ఘ్యే పితౄన్పాద్యే వాగీశం చరమే తథా । ఆవాహ్యాభ్యర్చ్య
చాధార స్థాపితం పాత్రమాహరేత్ ॥౩౧౪॥ సంస్థాప్య వామే హస్తే తత్

కూర్చం తదుపరిన్యసేత్ । అభ్రిమధ్యం సముద్ధృత్య సప్తకృత్వోభిమ
న్త్రయేత్ ॥౩౧౫॥ మూలేనతజ్జలంకించిత్కించిత్పాత్రేషువిన్యసేత్।తచ్ఛే
షేణాస్త్రమంత్రేణ ద్రవ్యాణ్యాత్మానమబ్జజ ॥ ౩౧౬॥

యోగపీఠ పరిక ల్పనమ్॥

కూర్చేన ప్రోక్షయేత్పశ్చా దచ్యుతార్చన మార
భేత్ । అభిన్నే సహజే విష్ణోః పీఠే పీఠార్చనమ్మ
తమ్ ॥౩౧౭॥ ఆధారశక్తిం కూర్మాఖ్యం కాలాగ్నిం తదనంతరమ్। అనం
తం చ తతో భూమిం పీఠాధోర్చనమిష్యతే ॥౩౧౮॥ అనంత స్తదుపర్యా
స్తే భూమిరాస్తే తదుచ్ఛ్రితైః । ఆగ్నేయాదిషు కోణేషు ధర్మం జ్ఞానం త
తః పరమ్ ॥౩౧౯॥ వైరాగ్యమైశ్వర్యమథ సమభ్యర్చ్య దిశాస్వపి । క్ర
మేణాధర్మమజ్ఞాన మవైరాగ్యం తతోర్చయేత్ ॥౩౨౦॥ అనైశ్వర్యం చ
తన్మన్త్రైః ప్రణవాదినమోన్తకైః । చతుర్హస్తా స్సింహవక్త్రా రచి
తాఞ్జలిసంపుటాః ॥౩౨౧॥ జఘన్యాభ్యాం చ హస్తాభ్యాం దధానా యో
గపీఠికామ్ । కల్పితాఙ్గపాదరూపేణ చాష్టాధర్మాదయో విధే ॥ ౩౨౨ ॥
మధ్యే సదాశివోభ్యర్చ్యో గి పాదరూపేణ కల్పితః । ఋగ్వేదం చ యజు
ర్వేదం సామవేదమథర్వణమ్ ॥ ౩౨౩ ॥ అభ్యర్చయేత్పీఠదేశే దిక్షు
చైతాన్ చతుర్ముఖ । ఈషారూపా ఇమే సర్వే పీఠదేశం సమాశ్రితాః॥
వైకారికాద్యహంకారా నర్చయే త్తదుపర్యపి । గుణత్రయార్చనం
పశ్చాత్ కుర్వీత తదనంతరమ్ ॥౩౨౫॥ పంచభూతార్చనం కుర్యా త్త
తోపరి చతుర్ముఖ। పంచభూతాని సర్వాణి దేవదేవస్య తూలికా॥౩౨౬॥
అథాస్తరణరూపాయ జీవాయాభ్యర్చనం చరేత్ । అగ్నిసోమ సహ
స్రాంశు మండలాన్యర్చయే త్తతః॥ ౩౨౭॥ తదూర్ధ్వం ద్వాదశదళం
కర్ణికాకేసరాన్వితమ్ । అవ్యక్తకమలం శ్వేత మర్చయే త్తదనంతరం॥
౩౨౮॥ భద్రాసనం సమభ్యర్చ్య త్రిమూర్త్యర్చనమాచరేత్ । బ్రహ్మా
ణం వహరిం శంభుమర్చయేద్దేవదక్షిణే ॥౩౨౯॥ సనత్కుమారం సన
కం సనందం చ తదుత్తరే । దుర్గాం విఘ్నేశ్వరం చాథ నారదం పశ్చిమే
ఽర్చయేత్ ॥ ౩౩౦ ॥ వాయవ్యే దేవదేవస్య గురూణామర్చనమ్మతమ్ ।

అర్చనమన్త్రాః॥ తత్తన్నామచతుర్థ్యన్తం ప్రణవాదినమోన్తకమ్॥

౩౩౧॥ఉద్ధృత్య తేనమన్త్రేణ సర్వేషామర్చనం విధేః.
గన్ధైర్గపుష్పైశ్చ ధూపైశ్చ దీపై రేషాం సమర్చ
నమ్ ॥ ౩౩౨ ॥ ప్రతిష్ఠా రహితేస్థానే ధర్మాద్యా

ధర్మాద్యావాహనం॥ వాహ్య పూజయేత్ । పూజితే పూర్వ మావా
హ్యపూజనేన తతేసతి ॥ ౩౩౩ ॥ పునరావాహనం

భగవదావాహనమ్॥ నైవ కేవలార్చనమిష్యతే । యావ దుద్వాసనం
విష్ణోస్తావన్నావాహనమతమ్ ॥౩౩౪॥ ప్రతిష్ఠిత
స్యబింబస్య పునర్నావాహనంమతమ్। బింబాన్తరంచేదత్రాస్తి ధ్రువా
ఖ్యంకమలాసన ॥ ౩౩౫॥ జంగమారాధనేతత్ర పూజామావాహ్య కా
రయేత్ । జంగమేషుచబింబేషు ధ్రువాదావాహనంమతం॥౩౩౬॥ నైక
బేరవిధావత్ర తత్రానావాహనంభవేత్ । కుంభేగ్నౌ స్థండిలేకూర్చే
యత్రకుత్రాపిచాన్యతః ॥౩౩౭॥ ఆవాహ్యపూజనంకుర్యా దుద్వాసన్తు
క్రియావధౌ।సాలగ్రామశిలాయాన్నావాహోద్వాసనముచ్యతే॥౩౩౯॥
యోగపీఠప్రకల్ప్యైవ దేవతావాహనంచరేత్। అస్తిచేత్జంగమం
బింబంనాస్తిచేత్ధ్రువబిమ్బకమ్ ॥ హృదంబుజాద్దేవదేవ మావాహ్యా
ర్చనమిష్యతే । పునరుద్వాసనంనైవ కారయేన్మానసేతతః ॥ ౩౪౦ ॥
సమీపంధ్రువబింబస్య గత్వాలోక్యతదాననమ్। స్వా

సామ్ముఖ్యాదిః॥ మిన్నభిముఖోభూయా ఇతిసంప్రార్థయంస్తతః ॥
దర్శయిత్వాచ తన్ముద్రాం స్వాగతం చేతి తంవ
దేత్ । దర్శయన్నపితన్ముద్రాం ప్రార్థనా ముద్రయాతతః॥౩౪౨॥
ప్రార్థయేతస్థితింతత్రసర్వదాకమలాసన।సామ్ము

ఆరాధనమంత్రః॥ ఖ్యాదిషు సర్వేషు మూలమంత్రో మహామనుః ॥
౩౪౩॥ద్వాదశాక్షర విద్యావా నారాయణమంత్రోథ
వాభవేత్ ॥౩౪౪॥ సర్వత్రైవోపచారేషు మంత్రేష్వేతేష్వప్యజ।
ఆసనంతుసపర్యాఖ్యందత్వాతదనువద్మజ ॥౩౪౪॥

న్యాసవిధిః॥ మంత్రాక్షరాణాం విన్యాసం దేవాంగేషు సమాచ
రేత్। సృష్టిస్థితి లయశ్చేతి న్యాసస్త్రివిధోఽభ
వేత్ ॥ ౩౪౬ ॥ స్థితే దేవే స్థితిన్యాస ఆసీనే సృష్టిసంజ్ఞకః । శయనే సం
హృతిన్యాసః స్వసంహారశయనం యది ॥ ౩౪౭ ॥ విశ్వరూపే స్థితిన్యాసః
యానారూఢే త్రయం భవేత్ । భోగే యోగే చ శయనే స్థితిన్యాసం ప్ర
చక్షతే ॥౩౪౮॥ ఏవం బిమ్బానుగుణ్యేన మంత్రన్యాసం విధాయ చ। శ్రీ
ద్ధోలాద్యాదిమహామన్త్రై రఙ్గన్యాసం సమాచరేత్ ॥౩౪౯॥ బిమ్బన్యస్తే
నమన్త్రైస్తు తద్బిమ్బం సమ్యగర్చయేత్। అఙ్గన్యాసాత్పరం కుర్యాద్వ్యా
పకన్యాసముత్తమమ్॥౩౫౦॥ చక్రశఙ్ఖాఖ్యమన్త్రాభ్యాం తే ద్వే ముద్రే ప్ర
దర్శయేత్। దేవీనాం పద్మముద్రామప్యన్యేషామంజలిర్భవేత్॥౩౫౧॥
పుష్పాంజలిం వికీర్యాథ గాథా మే నామ ముదీరయేత్ । విభో సకలలోకేశ
విష్ణో జిష్ణో ప్రభో హరే ॥౩౫౨ ॥ త్వాం భక్త్యా పూజయామ్యద్య భోగై
రర్ఘ్యాదిభిః క్రమాత్ । దివ్యేనార్ఘ్యోపచారేణ యథాశక్తి యథా
విధి॥ అర్చయిష్యామి సమయే భగవన్తం జనార్దనమ్।
అర్ఘ్యాదిదానమ్. ఇతి విజ్ఞాప్య దేవేశ మర్ఘ్యం తత్పాత్రాన్తరేణ చ॥
౩౫౪ ॥ గృహీత్వాంబు సకృద్దేవ శిరస్యర్ఘ్యం సమ
ర్పయేత్ । కూర్చేన ప్రోక్షణం కుర్యాత్తచ్ఛేషం తు ప్రతిగ్రహే ॥౩౫౫॥
పాత్రే విన్యస్య చ తతః పాద్యాంబు గ్రహణం తతః। ప్రోక్షణం పాదయో
ర్విష్ణోస్తచ్ఛేషం పూర్వవత్క్షిపేత్ ॥ ౩౫౬॥ తచ్ఛేషేణాత్మశిరసి ప్రోక్ష
యేచ్ఛ్రద్ధయా సహ । ఏవం ద్విః పాద్యదానం స్యాత్తోయమాచమనీయ
తః ॥౩౫౭ ॥ గృహీత్వా దేవవదనే దద్యాదాచమనత్రయమ్ । సతత్ర
కూర్చవిన్యాస ఆచాన్తం తం స్మరేత్తతః॥౩౫౮॥
మధుపర్కః ప్రతిగ్రహే క్షిప్తేచ్ఛేషం మధుపర్కం నివేదయేత్ । ఫ
లాన్యేలాఫలం సర్పిశ్శర్కరా చ మధూన్యపి॥౩౫౯॥
పంచానామపి సంయోగో మధుపర్క ఉదీరితః । ఏకబేరవిధానేషు నైవా
వాహనమిష్యతే ॥౩౬౦॥ బహుబేరేషు సర్వేషు మూలాదావాహనం

మతమ్ । ఆసాద్య జంగమం బిమ్బం యోగపీఠార్చనాదికమ్ ॥ ౩౬౧ ॥ గుర్వ
ర్చనాన్తం కృత్వాథ అర్ఘ్యం దత్వా తాన్త్రరేజ

ఆవాహనం జఙ్గమేషు ॥ లమ్ । గృహీత్వా మూలబిమ్బస్య నాసాన్తం తత్స
ముద్ధరేత్ ॥ ౩౬౨ ॥ మూలబేరస్య హృదయ ద్వారా
దక్షిణనాసయా । నిర్గతాం భగవచ్ఛక్తిం ధ్యాయేత్ తాన్త్రరేజ
తే ॥ ౩౬౩ ॥ సర్వత్రావాహనే కాలే సకూర్చం గురుమ్బ ఉచ్యతే । దీపాద్దీ
పవదాకృష్య ధ్రువాద్బిమ్బాత్తతః పరమ్ ॥ ౩౬౪ ॥ కూర్చేన చలబిమ్బ
స్య మూర్ధ్ని ప్రోక్షణమాచరేత్ । ద్వారేణ బ్రహ్మరన్ధ్రస్య ప్రవిష్టాం
బింబహృత్పదే । ౩౬౫ ॥ తచ్ఛక్తిం భావయేద్ధీమాన్ ప్రణవేన తతః పరమ్ ।
బ్రహ్మరన్ధ్రం విధాయాథ సాన్నిధ్య స్వాగతాదికమ్ ॥ ౩౬౬ ॥ ఆచరే
న్మధుపర్కాన్తం యాగాన్తం ప్రార్థనామతా । దాసోఽహం తే జగ
న్నాథ సపుత్రాది పరిగ్రహః ॥ ౩౬౭ ॥ ప్రియస్త్వం పరమాధికర్తవ్యే
మాన్నియుంక్ష్వ హితే సదా । ఇతి విజ్ఞాప్య దేవే

పరివారకల్పనమ్ ॥ శం పరివారాన్ ప్రకల్పయేత్ ॥ ౩౬౮ ॥ ఏకబేర విధా
నేతు సురసిద్ధాన్తపారితే । కల్పనం పరివారాణాం
న కుర్వీత చతుర్ముఖ ॥ ౩౬౯ ॥ అన్యత్ర బహుబేరేతు పరివారార్చనం
మతమ్ । యోగాసనాబ్జపత్రేషు ప్రాగాది ద్వాదశస్వపి ॥ ౩౭౦ ॥ శ్రీవ
త్సం వనమాలాం చ యోగమాయాం చ వైష్ణవీమ్ । విమలాం చ తథా
సృష్టిం తత్ర ఉత్కర్షిణీమపి ॥ ౩౭౧ ॥ ప్రజ్ఞాం సత్యాం తథైశానీం మ
నుకమ్పాం పితామహీమ్ । ఆవాహ్య తాసాం పరితస్తథా చామరధారి
ణీః ॥ ౩౭౨ ॥ వ్యాప్తిం కాన్తిం తతస్తృప్తిం శ్రద్ధాం విద్యాం జయాం క్షు
మామ్ । శాన్తిం షష్టసమావాహ్య ప్రథమావరణేఽర్చయేత్ ॥ ౩౭౩ ॥ త
తో ద్వితీయావరణే శఙ్ఖి చక్ర్యాది పూజనమ్ । శఙ్ఖీ చక్రీ గదీ పద్మీ ముసలీ ఖడ్గీ
శార్ఙ్గిణౌ ॥ ౩౭౪ ॥ వజ్రీత్యష్టౌ సమావాహ్య య

దిగీశాః ॥ జేదాయుధధారిణః । ఇన్ద్రాద్యాశాసు సర్వాసు ది
గీశానర్చయేత్తతః ॥ ౩౭౫ ॥ ఇన్ద్రో వహ్నిర్గపరే

ఈశః నైఋతో వరుణోఽనిలః । కుబేరశ్శంభురిత్యేతే దిగీశాః కమలాసన॥ ౩౭౬ ॥ పాదుకాయాం మనస్తం చ సేనేశం శివదిక్స్థితమ్ । అగ్నిదేవస్య పక్షీన్ద్రం గన్ధపుష్పాదిభిర్యజేత్ ॥ ౩౭౭॥ స్నానార్థ

స్నానాసనమ్॥ మాసనం దద్యాత్ దేవాయ చతురానన । ఆసనం గంతురీశస్య పాదయోః పాదుకాం న్యసేత్॥ ౩౭౮॥

సఙ్గృహ్య దేవం హస్తాభ్యామాసనే వినివేశయేత్ । అర్ఘ్యాది దానం కుర్వీత యథాపూర్వముదీరితమ్ ॥ ౩౭౯ ॥ అర్ఘ్యం పాద్యం తథాచామం దన్తకాష్ఠం తతః పరమ్ । కాష్ఠేన దేవవదనే సవ్యాదారభ్య దక్షిణమ్ ॥౩౮౦॥ శోధనార్థం తు దన్తానాం స్పర్శయిత్వా తతః పరమ్॥ జిహ్వానిర్లేఖనం దద్యాత్ తన్తకాష్ఠాంతరేణ చ ॥౩౮౧॥ గణ్డూషం చ తతో దద్యాదాచామం తదనంతరమ్ ॥ తైలాభ్యంగం తతో దద్యాచ్ఛుద్ధమామలకాంబు చ ॥౩౮౨॥ తైలవ్యపోహనార్థం స్యాద్ధాత్రీచూర్ణాభిషేచనమ్ । శుద్ధోదకే నాభిషేక మభిషేకం ఫలామ్బు

పంచామృతమ్ భిః॥ ౩౮౩ ॥ పంచామృతాభిషేకం తు కారయేత్తదనంతరమ్। పయోదధిఘృతం బ్రహ్మన్ మాక్షికం మధు శర్కరా ॥ ౩౮౪ ॥ ఏతేషాన్తు సమాహారాత్పంచా

నిత్యస్నపనమ్॥ మృతముదీరితమ్ । ఏవం మామభిషిచ్యాథ నిత్యస్నపనమాచరేత్॥ ౩౮౫ ॥ తత్ప్రకార మిహాఖ్యాస్యే శృణుష్వ కమలాసన । దేవాగ్రే వేదికామధ్యే ధాన్యపీఠే నివేశితమ్ ॥ ౩౮౬ ॥ గంధద్రవ్యైరపాం పూర్ణం తంతుపల్లవభూషితమ్। స్నపనోక్తవిధానేన సంస్కృతం కూర్చసంయుతమ్॥౩౮౭॥ ఆవాహ్యాభ్యర్చితం సమ్యక్ మూలమన్త్రాభిమన్త్రితమ్ । పుంసూక్తేన స్తతే బ్రహ్మన్ తమాదాయాభిషేచయేత్ ॥ ౩౮౮ ॥ నివేద్య ధూపదీపాఘ్ర్యాద్యుపచారపురస్సరమ్॥ శుద్ధోదకేన దేవం తం సావిత్ర్యా పరిషేచయేత్ ॥౩౮౯ ॥ తతస్సహస్రధారాభి రభిషిచ్య చతుర్ముఖం । సహస్రధారాస్నానామ్బు యే పిబన్తి ద్విజాదయః ॥౩౯౦ ॥ తేషామంతర్గతం పాపం వినశ్యతి నసంశయః

శయః । ప్రతిద్రవ్యాభిషేకంతు శుద్ధో దేనాభిషేచయేత్ ॥ ౩౯౧॥
తతశ్శుద్ధేన వస్త్రేణ దేహ సమ్మార్జనం భవేత్ । ఆర్ద్రవస్త్రం
పరిత్యజ్య ధౌతంవస్త్రం సమర్పయేత్ ॥ ౩౯౨ ॥ ప్రణవేన బ్రహ్మ
సూత్రం దద్యాదాచమనం తతః॥ అస్త్ర మంత్రే
పటకవిధిః॥ ణపటకంప్రోక్ష్యతస్మైనివేదయేత్॥౩౯౩॥ ఏకభా
గంగంధవస్తు కటుకస్తుద్విభాగతః । పటకేశ స్త్రద్వి
భాగీసర్వాణ్యేకత్రచూర్ణయేత్॥౩౯౪॥ భర్జయిత్వాథసంచూర్ణ్య
సమశర్కర యాసహ । మధుసర్పిశ్చ సంయోజ్య దేవాయ వినివేద
యేత్॥౩౯౫॥ ఏలాలవంగజాతీద్వేతథావాలమరీచకమ్। షట్చగంధాఖ్య
వస్తూని కటుకానితతశ్శృణు ॥౩౯౬॥ మరీచిః పిప్పలీశుంఠీ కలంజంజీర
కస్తథా । పంచైతాని పటేశాని తాళీశః కమలా
అలఙ్కారాసనం॥ సన ॥౩౯౭॥ తతఆచమనందద్యాదలంకారాసనం
పరమ్। పూర్వవత్పాదుకేదత్వా ప్రాపయేచ్ఛతదా
సనే ॥౩౯౮॥ అర్ఘ్యంపాద్యం తథాచామం దత్వాధూపోత్థధూమతః॥
కేశాన్విశోషయేత్పశ్చాత్ గంధంపుష్పంసమర్పయేత్॥౩౯౯॥ భూష
ణానిచసర్వాణి తిలకంచాంజనంతతః । దర్శనం
ధూపదీపే॥ దర్పణస్యాపి ధూపస్యా ఘ్రాపణ స్తతః ॥౪౦౦।
దీపస్య దర్శనం పశ్చాత్ ధూపేవహ్నిం సమర్చ
యేత్ । దర్శయేద్ధూపముద్రాంచ దీపపాత్రేకర్మచయేత్॥౪౦౧॥
దీపముద్రాంప్రదర్శ్యాథ దర్శయేద్దేవనేత్రయోః।
మాత్రాదానమ్॥ మాత్రాదానం తతోదద్యా త్తత్ప్రకార ఇహో
చ్యతే॥౪౦౨॥ సౌవర్ణాదిషుపాత్రేషు యద్వావే
త్రలతాకృతే।తండులంచతతోవస్త్రంతదూర్ధ్వంవిన్యసేత్తిలాన్॥౪౦౩॥
తిలేషువిలిఖేత్పద్మంవిశ్వమంత్రేణపఙ్కజ । కర్ణికాకేసరయుతం చతు
ర్దళసమన్వితమ్ ॥౪౦౪॥ హేమంఫలంచమధ్యాద్యే ప్రతిపర్ణంపృథ
క్పృథక్। సచూర్ణపూగంతాంబూలంవిన్యసేత్కర్ణికాతలే॥౪౦౫॥

పాత్రముద్ధృత్యహస్తాభ్యాం దీపస్యేవాత్యపిదర్శయేత్ । దేశికాయస్వ
యం దద్యాత్ గోవిందః ప్రీయతామితి ॥౪౦౬॥
ఘటదీపః॥ తిరస్కృతిం వ్యపోహ్యాథ ఘటదీపార్చనం చరేత్।
అర్చనావిశ్వమన్త్రేణ ఘటదీపస్యపద్మజ ॥౪౦౭॥
త్రిః పరి భ్రామయేద్దేవం గుణమన్త్రైస్త్రిధా స్వ
భోజ్యాసనమ్॥ యమ్ । భోజ్యాసనంతతో దద్యాత్ ప్రాపయేత్త
త్రపూర్వవత్ ॥౪౦౮॥ పాద్యమర్ఘ్యంతథాచామం
మధుపర్కం నివేదనమ్ । తాంబూలంచ తతో దత్వా ప్రణవేన తతఃప
రమ్ ॥౪౦౯॥ సిద్ధంభోజ్యం తథాభక్ష్యం లేహ్యంచోష్యంరసాన్యపి।
పాయసంచఫలాదీని ప్రోక్షయేదస్త్రమన్త్రతః ॥౪౧౦॥ వర్మణా పరిషి
చ్యాథ ప్రణవేనార్ఘ్యాణాంబుచ । దత్వాథభోజ్యవస్తూనాం దాహన
ప్లావనంచరేత్ ॥౪౧౧॥ దర్శయేత్సురభీంముద్రాం తతో దద్యాత్తద
ర్హణమ్ । వామజానుంసమున్నమ్యప్రస్తావభూమింతదన్యతః॥౪౧౨॥
ఏకత్రిపంచసప్తాష్టనవవామూలమన్త్రతః । దేవస్యదక్షిణేహస్తేహవి
ర్న్యాసంసమాచరేత్॥౪౧౩॥నివేదనేపునర్వైష గ్రాహ్యాముద్రాప్రకీర్తి
తా । పానకంచాపిపానీయం హస్తప్రక్షాళనంతతః ॥౪౧౪॥ ఆచామ
న్దేవదేవాయ దద్యాత్తాంబూల సంచయమ్ । ఆరాత్రిమంగళంకుర్యా
దన్తేదేవస్యపద్మజ ॥౪౧౫॥ ఆరాత్రిమంగళంకుర్యాద్దేవమన్త్రాసనస్థి
తే । దేవీనామర్చనం చైవం తత్తన్మన్త్రైర్నచాన్యథా॥ ౪౧౬॥ స
ర్వాసామపిపూజానాం విధిరేషనచాన్యథా।మా
నుషే మన్దిరేచైష విధిరేవంమతేష్వపి॥౪౧౭॥యది
దేవాలయే॥ విష్ణోరాయతనే విశేషో వక్ష్యతేధునా । పాదప్ర
క్షాళనాచామౌ కారయేద్గోపురాద్బహిః॥౪౧౮॥మ
హామంటపమాసాద్య కుర్యాత్పుణ్యాహపూజనమ్ । తజ్జలైః ప్రోక్షణం
కుర్యాన్మంటపావరణాదిషు॥౪౧౯॥ గన్ధమాల్యాని దైవాని విష్వక్సేనా
యదాపయేత్ ।విష్వక్సేనధృతం సర్వం దేశికో ధారయేత్స్వయమ్।

౪౨౦॥ మూలబేర స్థితాం శక్తిం కర్మార్చాయాం
పడచా॥ సమావాహయేత్ । కర్మార్చా చోత్సవార్చా చ బల్య
ర్చా చ తద్ద్వైవ చ ॥౪౨౧॥ యాగార్చా తీర్థయా
త్రార్చా శయనార్చేతి షట్క్రమాత్ । ఆవాహనం క్రమాదేషాం పూర్వా
త్పూర్వాత్పరే పరే ॥౪౨౨॥ దేవీభ్యాం వా వినా వాపి దేవార్చనముదీ
ర్యతే । మూలదేవగతాం శక్తిమాత్సవ్యామర్చయేద్గురుః॥ ౪౨౩॥ ప్ర
వర్తితే వేదఘోషే కాండపస్త్రే ప్రవ్యపోహితే । సేవా
ఘటదీపః॥ ర్థం వైష్ణవాదీనాం ఘటదీపార్చనం చరేత్ ॥ ౪౨౪॥
ఘటదీపం సముద్దీప్య దేవదాస్యో మహానసాత్ ।
ఆధారపాత్రే దేవస్య స్థాపయేయుః పురో భువి ॥౪౨౫॥ పూర్వః త్రిగ
పరిభ్రామ్య నిక్షిపేన్మంటపాద్బహిః । ఘటదీపస్తుయః పశ్యేద్దేవస్యపు
రతస్థితః॥౪౨౬॥ స ప్రజన్మార్జితం పాపం తత్క్షణాదేవ నశ్యతి । దేవార్చ
నే సమాప్తేథ దేవీనామర్చనస్మృతమ్ ॥ ౪౨౭ ॥ ఆలయాశ్రిత దేవానా
మర్చనన్తదనన్తరమ్ । పున్దేవార్చనతః పశ్చాత్ శ్రీ దేవార్చనమిష్య
తే ॥౪౨౮॥ పర్యాప్తే పూజనే తేషాం ద్వారపాలాన్సమర్చయేత్ । అన
న్తసేనేశఖగ పూజనం తదనన్తరమ్ ॥ ౪౨౯ ॥ భక్తబింబార్చనం కు
ర్యాత్ విహగేన్ద్రార్చనాత్పరమ్ । తదన్తే బలిదానం స్యాత్ చండాదీ
నాం యథాక్రమమ్ ॥ ౪౩౦ ॥ పార్షదేభ్యో బలిం దద్యాత్ బలిపీఠే చతు
ర్ముఖ । బల్యర్చా సహితం కుర్యాత్ బలిదానం దినే దినే ॥ ౪౩౧ ॥
అంతే స్యాదుత్సవం విష్ణోస్సేవాయై సర్వదేహి
మన్త్రాసనమ్॥ నామ్ । పునర్మంత్రాసనే దేవం నివేశ్య కమలాసన ॥
౪౩౨॥ అర్ఘ్యాది మధుపర్కాన్తం కృత్వా కాండ
పటం తతః । వ్యపోహ్య దేవం నీరాజ్య ప్రాశయేత్పాద్యమద్భుతత్ ॥౪౩౩॥
ప్రాశనం విష్ణుపాద్యస్య త్రిఃఖలూక్తం చతుర్ముఖ । ఆద్యన్తయోగ ప్రోక్ష
ణం స్యాత్ గంధపుష్పాణి ధారయేత్ ॥౪౩౪॥ పాదుకా శిరసా ధార్యా
బాహ్యోర్వరసి వా విధే । అక్ష్ణయాత్పాదతులసీం కర్ణయోరుభయో

రపి ॥ ౪౩౫ ॥ ధార్యాసా వాసుదేవాన్నం పావనం సర్వదేహినామ్॥ విష్ణుపాదోదకేనైవ పితృశ్రాద్ధంసమాచరేత్ ॥౪౩౬॥ విష్ణోర్నివేదితాన్నేన శ్రాద్ధకర్మాణికారయేత్ । భుంజీతవిష్ణునైవేద్యం దేవేభ్యోఽపినివేదితమ్॥౪౩౭॥ చండాదిపరివారాణాంయదన్నంచనివేదితమ్॥ తన్నభుంజీతమనుజః జలేగ్వావానిక్షిపేత్ ॥౪౩౮॥ ఆద్రియేదేవదేవాయ యద్యత్తస్మైనివేదితమ్। తేనైవస్వగృహేవిష్ణుంతోషయేదవిశంకితః॥౪౩౯॥ విష్ణుప్రసాదాన్సర్వేభ్యో యథాయోగ్యంవిచక్షణః । దత్వాకాష్ఠపఠేనైవ తిరోధాయతతఃపరమ్ ॥౪౪౦॥ యథాశక్తిజపంకుర్యాద్ధ్యేన విష్ణుస్సమర్చితః । ఆవాహనక్రమేణైవ పునరుద్వాసనంమతం ॥౪౪౧॥ అదర్శయన్స్పృష్టదేశంనిర్గచ్ఛేద్యాగమందిరాత్। విధాయతత్కవాటాభ్యాం ద్వారాచమ్యబహిర్గతః ॥౪౪౨॥ ఇజ్యాంసమ

అనుయాగవిధిః॥ ప్యాహరయే అనుయాగంతతశ్చరేత్ । గృహస్థేభ్యోయతిర్గృహ్ణన్ శిక్ష్యేభిక్షాంకుటింవ్రజేత్॥౪౪౩॥

తతోదేవేశమభ్యర్చ్య నివేద్యాన్నం తతఃపరమ్। బలిందత్వాన్నమశ్నీయాత్ వస్త్రవృత్తిపసేయది॥౪౪౪॥ పక్త్వావన్యంసమభ్యర్చ్య దేవేశంవినివేద్యచ । వైశ్వదేవాదికంసర్వం సమాప్యకమలాసన ॥౪౪౫॥ భిక్షుకానతిథీన్వృద్ధా నారాధ్యతదనంతరమ్। తతోభుంజీతవిధివత్ గృహస్థంపరమేశ్వరమ్ ॥ ౪౪౬ ॥ ఆరాధ్యవైశ్వదేవంచ సమాప్యశృణుపద్మజ। యతీనాం భిక్షుకాణాంచ భిక్షాందత్వా తిథీనపి ॥

భోజనవిధిః॥ బాలాన్వృద్ధా నాతురాంశ్చ భోజయిత్వా శిశూనపి । ఇష్టైస్సమేతోభుంజీత నైకభుక్తిః ప్రశస్యతే ॥౪౪౮॥ పాదౌపాణీవిశోధ్యాథ ద్విరాచమ్య పరంశృణు । ప్రాక్పశ్చద్వదనోనోచెద్దక్షిణాభిముఖస్స్వయమ్ ॥౪౪౯॥ శోధితేభుక్తిసదనే కుక్కుటాసనసంస్థితః। చతురశ్రంసమాలిప్తేగోమయేనమహీతలే॥౪౫౦॥ విన్యసేద్భోజనంపాత్రం దక్షిణేతీర్థభాజనమ్ । భుక్తిపాత్రే పానపాత్రం పరివేషణమాచరేత్ ॥౪౫౧॥ అన్నంశాకంతతోభక్ష్యం రసలే

హ్యేచ పాయసమ్ । మధ్వాజ్యాపేయ వస్తూని సూపంచ పరివేష
యేత్ ॥ ౪౫౩ ॥ పవిత్ర వలయం ధృత్వా మూలేన మనునాజలమ్ ।
అభిమంత్ర్య తతఃప్రోక్ష్య వాయ్వగ్ని వరుణాక్షరైః ॥ శోషయిత్వాత
తో దగ్ధ్వాప్లావయిత్వామృతేనచ । వైష్ణవ్యాచాపి గాయత్ర్యా తదన్న
మభిమంత్ర్యచ ॥౪౫౪॥ హృత్పుణ్డరీకవిలసద్బ్రహ్మణే వినివేదయేత్ ।త
ర్జన్యంగుష్ఠమధ్యాభిర్వామహస్తస్యపద్మజ ॥౪౫౫॥ భుక్తిపాత్రంస్పృ
శన్సమ్యక్పరిషేచనమాచరేత్ । పరిషేచన వేళాయాం నాన్నం హ
స్తేనలఙ్ఘయేత్ ॥ ౪౫౬ ॥ వ్యాహృత్యాపరిషిచ్యాథ స్వస్వగృహ్యోక్త
వర్త్మనా । నోచేద్వ్యోమాఖ్య మంత్రేణ పరిషిచ్యతతఃపరమ్ ॥ ౪౫౭ ॥
పరిషేచనహస్తంతచ్ఛోధయేచ్ఛుద్ధవారిణా । దేవపాదోదకేనైవ పూ
ర్వాపోశనముచ్యతే ॥౪౫౮॥ ప్రాణాదిపంచప్రాణేభ్యో హవనంప్రోద
యేనవై । కుర్వీత పంచరాత్రజ్ఞ ఆహుతిగ్రాసముద్రయా ॥౪౫౯॥ మహా
హుతిగ్రాసముద్రైవ భోజనేషుప్రకీర్తితా । తతస్సూపాదిభిస్సార్ధంభుం
జీతచతురానన ।౪౬౦॥ ఆభోజనం వామహస్తం నత్యజేద్వైష్ణవో
త్తమః । అన్యానిమానిభుంజీత పానపాత్రేణపాయసమ్ ॥౪౬౧॥ పీత్వా
పాదోదకేనైవ పునరాపోశనంచరేత్ । తతఉత్థాయ నిర్గత్యహస్త
ప్రక్షాళనంచరేత్ ॥౪౬౨॥ శోధయిత్వాముఖంసమ్యగ్గండూషాన్ ద్వా
దశాచరేత్ ॥ శుద్ధసద్మనిచేద్బ్రహ్మన్ గండూషాన్పూర్వమాచరేత్ ।
౪౬౩ ॥ తతోముఖంచ హస్తౌచ క్షాళయేచ్చతురానన । తతఃపాదౌ
చసంశోధ్యకుర్యాదాచమనద్వయమ్ ॥౪౬౪॥ వైష్ణవ్యాచైవగాయత్ర్యా
సూర్యాయార్ఘ్యం సకృచ్చరేత్ । సకృదాచమ్య శుచిని దేశే మూల
మనుంతథా ॥౪౬౫॥ ద్వాదశాక్షరవిద్యాంచ గాయత్రీం వైష్ణవీమపి
యథాశక్తిస్స్వయంజప్త్వాప్రణమ్యపరమేశ్వరమ్ ॥౪౬౬॥ దత్వాద్విజేభ్య
స్తాంబూలం స్వయం కుర్యాచ్చచర్వణమ్ । ఇజ్యా
స్వాధ్యాయః ॥ విధిరయంబ్రహ్మన్నితః స్వాధ్యాయఉచ్యతే ॥౪౬౭॥
ఉపదేశక్రమాన్ప్రాప్య ప్రణమ్యవిధిపూర్వకమ్ ।

అభ్యసేద్వేదవేదాంగాన్ పురాణశ్రవణంచరేత్ ||౪౬౮|| స్వయమధ్యా
పయేద్వేదాన్ పురాణపఠనంచరేత్ | అన్యానిచాపిశాస్త్రాణిశిష్యావయే
చ్ఛృణుయాదపి||౪౬౯|| గ్రహక్షేత్రాదికార్యాణి శ్యేనిజ్యోపకరణానిచ|
మనంతీర్థయాత్రార్థం రాజకార్యంతదాచరేత్ ||౪౭౦|| వాణిజ్యాది
క్రియాశ్చాపి గ్రంథానాంలేఖనంతథా | ఏవమాదీనిచాన్యాని కాలేస్వా
ధ్యాయసంజ్ఞకే ||౪౭౧|| తతోయోగవిధింవక్ష్యే

యోగః||

తచ్ఛృణుష్వయథాతథమ్ | సాయంస్నానం ప్రకు
ర్వీత ప్రతీయది చతుర్ముఖ || ౪౭౨ || ఆదిత్యేస్త

ప్రదోషే జప సంకోచః||

మితేచార్ఘ్యమర్ఘ్యదానత్రయంచరేత్ | ప్రదోషేజ
పసంకోచః కర్తవ్యః కమలాసన ||౪౭౩|| త్రయోద
శ్యాంసంధ్యాయాంజపస్యార్ధశసంఖ్యయా| అన్యేముచేత్ప్రదోషేమ
అష్టావింశతిసంఖ్యయా || ౪౭౪ || గాయత్రీంతుజపేద్ధీమాన్ నాన్యమ
న్త్రజపస్మృతః| ప్రదోషేముయజేద్దేవంనరకేసరిణంవిభుమ్||౪౭౫||
ఉపస్థాయతతోబ్రహ్మన్ భోజనాన్తంసమాచరేత్ | సన్ధ్యోపస్థానమా
రభ్య దేవమన్దిరదర్శనం ||౪౭౬|| స్వగృహేదేవతార్చాచ భగవన్నా
మకీర్తనమ్ | ఏతానికృత్వా భుంజీత రాత్రౌకమ

యోగః||

లసంభవ || ౪౭౭ || అనుయాగోక్తవిధినా కార
యేద్రాత్రిభోజనమ్ | పాదౌప్రక్షాళ్య పాణీచ
కృత్వాచామఃప్రసన్నధీః ||౪౭౮|| వివిక్తందేశమాసాద్య బృస్యాంవా
వ్యాఘ్రచర్మణి | పవిత్రంకరయోర్ధృత్వా ప్రాణాయామంసమాచరేత్||
౪౭౯|| సంహృత్యసర్వతత్త్వాని అనతిక్రమ్యతంవిధిం| పరమాత్మనియుం
జీతప్రతిరాత్రంమహానిశి ||౪౮౦|| అజ్ఞాతయోగమార్గశ్చేత్ శయితః
స్మయనేత్రతః | ఉత్థాయాథమహానిశ్యాం పాదపాణీవిశోధ్యచ ||౪౮౧||
పవిత్రపాణిరాచాన్తః శుచిదేశంసమాశ్రితః| ఆసీనఆసనేశుక్లే స్త్రీ
యోగంసమాచరేత్ ||౪౮౨|| భగవన్తంహృదిధ్యా

శయనవిధిః||

యేత్ యావద్బ్రాహ్మముహూర్తకమ్| శయనస్య

విధింవక్ష్యే పాదపాణీ విశోధ్యచ ॥౪౮౩॥ ఆచమ్య శయనంప్రా
ప్య స్వపేత శయనే సుఖమ్ । త్యజేత యోషితస్సంగం ఋతుకాలే
చతుర్ముఖ ॥౪౮౪॥ అసంగమేకశయనం పరసంగాత్పృథక్పృథక్ ।
ఋతుస్నాన దినాత్పశ్చాదాద్వాదశదినంవిధే ॥౪౮౫॥ ఉపవీత్యేవ
సంగచ్ఛే న్నివీతంపరతోయది । రతికాలే ముఖంశుద్ధం యోషితాం
కమలాసన ॥౪౮౬॥ అష్టమ్యేకాదశీపర్వప్రతిపత్తుల్యమాతిథౌ । ఆర్ద్రా
శ్లేషభరణీజ్యేష్ఠాస్వాతీహస్తేచవైధృతౌ ॥౪౮౭॥ సంక్రాన్త్యాంశ్రాద్ధదివసే
మందమంగళవారయోః । ఉత్సవే దేవదేవస్య గ్రహణే చంద్రసూర్య
యోః ॥౪౮౮॥ అన్యత్రపుణ్యకాలేషువ్రతేషుసహ

యోషితాం పంచ కాలవిభాగః॥

యోషితా । సంగమంనైవకుర్వీతప్రవాసాదాగతం
వినా ॥౪౮౯॥ పంచకాలవిధింవక్ష్యే యోషితామ
పిపద్మజ । ప్రాతస్స్నాత్వావిధానేనశిఖావర్జంసుమఙ్గలీ ॥౪౯౦॥ న్యాస
వర్జతయాఽఽచమ్యవస్త్రమార్ద్రంపరిత్యజేత్ । ధౌతవస్త్రేణసంవీతా
ఫాలఇందుకలాసమమ్ ॥౪౯౧॥ సర్వత్రోర్ధ్వకలాతుల్యం ధారయేత్పుం
డ్రముత్తమమ్ । హరిద్రారేఖతామ్మధ్యే ధృత్వాన్యాసానిచాచరేత్ ॥
౪౯౨ ॥ గురూన్నత్వాతతఃకుర్యాదుపదేశవిధానతః । జపమష్టోత్త
రాదీనాం తతఆచమ్యవైష్ణవాః ॥౪౯౩॥ నత్వాద్విజేభ్యస్తాంబూలీం
దత్వాసాధ్వాలయంహరేః । పుత్రాద్యైస్సహచండాదీన్నత్వాంతర్గృ
హమాప్నుయాత్ ॥౪౯౪॥ తత్రనత్వాపరందేవం క్షేవీగపుష్పఫలాదిభిః ।
తోషయిత్వా పరిక్రమ్య పునశ్చ స్వగృహంవ్రజేత్ ॥౪౯౫॥ ఆత్మన
స్సదనేదేవం ప్రణమ్య స్తోత్రమేదపి । ఏతావాన్

ఉపాదానమ్॥

ప్రథమఃకాల ఉపాదానమితస్స్త్రియః ॥౪౯౬॥ అర్జి
తాన్యపివస్తూని భాజనాన్యపిశోధయేత్ । యథా
హరేర్నివేద్యేతి స్తథాపాకం సమాచరేత్ ॥౪౯౭॥ వస్త్రాణాంశో
ధనంకుర్యాదాతపే శోషయేదపి । ఉపాదానస్య

ఇజ్యా॥

సమయ ఇజ్యాసమయఏవవా ॥౪౯౮॥ ఇతఇజ్యా

విధింవక్ష్యే శృణుష్వ యదితేమతిః । పూజాన్తే దేవదేవస్య పాదో
దకనిషేవణమ్ ॥ ౪౯౯ ॥ పాదుకాధారణంతస్య గంధపుష్పాద్యలం
కృతిః । తులస్యా భక్షణంచాపి భుక్తిభూమి విశోధనమ్ ॥౫౦౦॥ కార్య
స్య సాధనంచాపి వైశ్వదేవాదికర్మసు । భిక్షుభ్య అన్నదానంచ స్థవి
రాణాం తతఃపరమ్ ॥ ౫౦౧ ॥ పత్యుశ్శ్వశురయోశ్చాపి భక్తానాం
పరివేషణమ్ । తేషాంతోయాదిదానంచతాలవృన్తాది సేవనమ్॥౫౦౨॥
తాంబూలాది ప్రదానంచ సఖీభి స్సహభోజనమ్ । తాంబూలీ ధార
ణాన్తంసఇజ్యాకాలఉదీరితః ॥ ౫౦౩॥ పురాణశ్రవణంచాపిధ్యానంభ
గవతఃపునః। జపంచాష్టాక్షరాదీనాం పాత్రాణాం
స్వాధ్యాయ॥ శోధనంతతః ॥ ౫౦౪ ॥ స్వాధ్యాయకాల ఉదితః
యోగః॥ యోగకాలస్సఉచ్యతే । సంధ్యాయాం మన్త్ర
జాపశ్చ దీపారోపశ్చమందిరే ॥ ౫౦౫ ॥ స్వగృహే
చాపిదేవస్య సన్నిధౌపరితోగృహమ్ । దర్శనం దేవదేవీనాం గురూ
ణాంవందనన్తథా ॥౫౦౬॥ భిక్షూణామన్నదానంచ గురూణాంపరివే
షణమ్ । తోయతాంబూలదానంచ శయ్యాలంకరణంతతః ॥౫౦౭॥ ప్ర
క్షాళ్య పత్యుశ్చరణౌ స్వహస్త చరణావపి । ఆచమ్యశయనంగత్వాభ
ర్త్రేతాంబూలపల్లవమ్ ॥౫౦౮॥ సంచూర్ణపూగందత్వాథ లవంగై
లాదిభిస్సహ।స్వయంచవాసనాద్రవ్యైస్సహతచ్చర్వణంచరేత్ ॥ ౫౦౯ ॥
భర్తుర్హస్తౌచచరణౌ బాహుభ్యాంపరిపీడయేత్ । యద్యస్తిసంగమేబు
ద్ధిస్తేనగచ్ఛేత్సుమంగలీ॥౫౧౦॥తతస్స్వశయనంప్రా
విధవాధర్మః॥ ప్యచిన్తయన్తీహరింస్వదా । స్వపేతఽథవిధవాధర్మో
వక్ష్యతేద్య శృణుష్వహ ॥ శ్రీచూర్ణతిలకంధార్యం పుండ్రమధ్యేచతు
ర్ముఖి । శిరస్స్నానంసదాతస్యా అన్యస్సర్వం పురో
అతిధర్మవిశేషః॥ దితమ్ ॥ ౫౧౨ ॥ యతీనాం బ్రహ్మచారిణాం విధవా
నాంచతుర్ముఖి। తాంబూలగంధపుష్పాది సేవనం
దూషణంరతిః ॥ ౫౧౩ ॥ విధవానాం యతీనాంచ రాత్రౌభుక్తిర్నశ

స్యతే । బ్రహ్మచారీ యతిశ్చైభా యథాలాభం హరియజేత్ ॥౫౧౪॥

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే శ్రీవిష్ణుతిలకే బ్రహ్మోపదేశే వర్ణాశ్రమధర్మ నిరూపణం నామ తృతీయోధ్యాయః.

చతుర్థాధ్యాయ ప్రారమ్భః.

యోగయుక్తలక్షణమ్.

లక్షణంయోగయుక్తస్య వక్ష్యామి శృణుపద్మజ । శరీరాదితపశ్చ ర్యోద్విషిధజ్ఞానవానపి ॥౧॥ మధ్యమాభ్యాంగుణాభ్యాంచ విముక్తశ్చ సులోమజః । స్వవర్ణాశ్రమధర్మేణమనిత్యాసక్తోహరిప్రియః ॥ ౨ ॥ స

యోగలక్షణమ్.

యోగయుక్తోవిజ్ఞేయస్సుశ్రీవ్రతో యోగలక్షణమ్ । అవ్యాకులస్యమనసో

యోగో ద్వివిధః.

బంధనంవిషయేయది ॥౩॥ యత్తద్యోగంవిజానీహిసయోగోద్వివిధోభ వేత్ । కర్తవ్యంహితంకర్మఇతియద్బంధనంనృణామ్ ॥ ౪॥ సకర్మ యోగఃకథితః జ్ఞానయోగ మితశ్శృణు । అథేశ్రేయసి చిత్తస్యసత

యోగేముక్త్యుపాయః

తంయన్నిబంధనమ్ ॥ ౫ ॥ జ్ఞానయోగస్సఏవస్యాత్సర్వసిద్ధిప్రదాయ కః । యస్మిన్యోగేమయిమనో విన్యస్తంసతతంవిధే ॥౬॥ సమామేవభజే

యోగాంగా, యమః.

దంతే మోక్షలక్షణమంజసా । యమశ్చనియమశ్చైభా యోగాంగా

నియమః,

శ్శృణువచ్మ్యహమ్ ॥ ౭ ॥ బ్రహ్మచర్యం దయాసత్యమహింసాజర్జ వంక్షమా । మితాహారోధృతిశ్చాచమతోధంచయమాదశ॥౮॥ వాసుదే వార్చనంతుష్టి రాస్తిక్యంచజపస్తపః । సిద్ధాంతశ్రవణందానమ

ఆసనాని

త్యాది నియమాస్స్మృతాః ॥ ౯ ॥ ఆసనాది విధింవక్ష్యే శృణుయోగప్రసా
ధనమ్ । విన్యసేద్దక్షిణేపార్శ్వే సవ్యంసవ్యేతుదక్షిణమ్ ॥౧౦॥ చరణం
కారయేద్గుహ్యామాసనంస్వస్తికంవిధే । సవ్యంపాదముపాదాయ దక్షి
ణోరూపరిక్షిపేత్ ॥ ౧౧ ॥ తథైవదక్షిణంపాదం సవ్యోరూపరివిన్య
సేత్ । పద్మాసనమిదంబ్రహ్మన్నాసనేషూత్తమం విదుః ॥ ఏకంచరణ
మన్యస్మిన్నూరావారోపయేద్యది । వీరాసనం విజానీహి సింహాసనమి
తశ్శృణు ॥ ౧౩ ॥ స్వస్తికంగుల్ఫదేశాభ్యాంవ్యుత్క్రమేణనిపీడయేత్ ।
ప్రసార్యజానునాఽధస్తాదేతత్స్వస్తికమాసనమ్ ॥౧౪॥ కూర్పరౌవిన్య
సేన్నాభౌ కరాభ్యాంపీడయేద్ధ్రువమ్ । సమున్నమేచ్ఛిరఃపాదౌ మా
యూరమిదమాసనమ్ ॥౧౫॥ సవ్యపృష్ఠేతరం గుల్ఫం విన్యస్యోర్ధ్వ
జ । తథేచ్ఛేత్తావన్యస్య గుల్ఫం యథాగోశయనం భవేత్ ॥౧౬ ॥ ఆసనం
గోముఖంవిద్ధిముక్తాసనమితశ్శృణు । వ్యుత్క్రమేణైవ గుల్ఫాభ్యాంపీ
డయేత్సీవినీద్వయం॥ ౧౭ ॥ ముక్తాసనమిదంవిద్ధివజ్రముక్తాసనంశృ
ణు । ముష్కోపరిక్షిపేత్సవ్యంగుల్ఫంతదితరంతథా ॥ ౧౮॥ తదూర్ధ్వం
విన్యసేదేతద్వజ్రముక్తాసనాహ్వయమ్। ముష్కస్యాధఃక్షిపేద్గుల్ఫౌసీ
విన్యోరుభయోరపి ॥ ౧౯ ॥ పాదౌసవేశ్యహస్తాభ్యామేతత్సింహాసనం
భవేత్ । భద్రాసనంవిజానీహి హ్యేతదేవచతుర్ముఖ ॥౨౦॥ ఆసనైర

ప్రాణాయామః

పియోగాంగైర్యమైశ్చనియమైస్తథా।సుసంయతోవిశేషేణ ప్రాణాయా
మోవిధీయతే ॥ ౨౧ ॥ షణ్ణవత్యంగులాయామం దేహమానం శరీరి

శరీరమానమ్.

ణామ్ । శరీరాదధికఃప్రాణఆయతో ద్వాదశాంగులైః॥ ౨౨॥ దేహస్థ
మనిలందేహసముత్థేనైవ వహ్నినా । న్యూనం సమంవా యోగేన వ

అగ్నిస్థానమ్.

ర్ధ్వక్ బ్రహ్మవదిష్యతే ॥౨౩ ॥ అగ్నిస్థానం దేహమధ్యే మహారాజతస

స్నిభమ్। అస్తేత్రికోణంద్వివిదాంచతురశ్రించతుష్పదమ్॥ ౨౪॥ వృత్తాకారంవిహంగానామష్టాశ్రిం స్వేదజన్మనామ్। షడశ్రిం సర్వ జంతూనామగ్నేరాకృతిరబ్జజ॥ ౨౫॥ అగ్నిరైన్యశ్వా నరాఖ్యోయం ప్రాణి

దేహమధ్యమ్

ప్రాణాపవత్యపి। అపానాద్వ్యంగుళాదూర్ధ్వం మధో మేఢ్రస్య తావతః॥ ౨౬॥ దేహమధ్యం చతుష్పాణాం సర్వేషామేవజన్మనామ్। కంఠస్థానే మనుష్యాణాం దేహమధ్యంనవాంగుళమ్ ॥ ౨౭ ॥ చతురంగుళముత్సేధాతావత్తైవాయతంవిదుః। అంధీకృతి స్త్రిరశ్చాంచ ద్విపదాంచ చతు

నాభిః.

ష్పదామ్ ॥౨౮॥ తుండమధ్యంతదిష్టంవై తన్మధ్యానాభిరుచ్యతే। ద్వాదశారంతత్రచక్రంవిద్ధిమాసానరాణ్యపి ॥౨౯॥ మూర్తయస్తేషు విష్ణావ్ద్యాఃద్వాదశ ద్వాదశస్వపి। తత్రతిష్ఠన్నహంచక్రింమాయయాభ్రామయామితత్ ॥౩౦॥ అరేషుభ్రమతేజీవస్సర్వదాకమలాసన। ప్రాణేన

కుండలిస్థానమ్.

సహితోజీవశ్చరత్యత్ర వినానహి ॥ ౩౧ ॥ ఊర్ధ్వంకుండలికాస్థానంనాభే స్త్ర్యగధోర్ధ్వతః।అష్టప్రకృతిరూపాసాచాష్టధాకుండలీకృతా ॥౩౨॥ వాయోరపిచ సంచారోజలానామాసనంతథా। పరితగకందపార్శ్వేతునిరుధ్యేవసదాస్థితా ॥౩౩॥ సమావేశ్యముఖేనైవ బ్రహ్మరంధ్రవిలేయథా। మరుతాయోగకాలేషు సాగ్నినా ప్రతిబోధితా॥ ౩౪॥ స్ఫురితాణాదయాకాశే నాగరూపామహోజ్వలా। వాయుర్వాతిము

సుషుమ్నా.

ఖేనైవ తతోయాతి సుషుమ్నయా ॥ ౩౫ ॥ కందమధ్యేస్థితానాడీసుషుమ్నేతిప్రకీర్తితా। పద్మసూత్రసమాభాతిరుజురూర్ధ్వప్రవర్తినీ॥ ౩౬॥ బ్రహ్మణోవివరంయావద్విద్యుదాభాసనాళికా। వైష్ణవీ బ్రహ్మనాడ్యే

ఇళాది నాడ్యః.

షానిర్వాణప్రాప్తిపద్ధతిః॥ ౩౭ ॥ ఇళాచపిఙ్గళాచోభేతస్యాస్సవ్యేతరే

ష్ఠితే । ఇడాసముత్థితాకన్దా ద్వామ నాసాపుటావధి॥ ౩౮ ॥ అన్యాస
ముత్థితోతస్మా దన్యానాసా పుటావధి । గంధినీ హస్తి జిహ్వేతి ద్వేచా
న్యేనాడికే తతః ॥ ౩౯ ॥ పురతశ్చ పృష్ఠత స్తస్యా వామేతర దృశౌ ప్ర
తి । పూషా యశస్వినీ త్యన్యే తస్మాత్కందాత్సముత్థితే ॥ ౪౦ ॥ సవ్యే
తర శ్రుత్యవధి వాయుమూల మలంబుసా । అధోగతా కుహూనాడీ
మేఢ్రావధిచ యాతిసా ॥ ౪౧ ॥ పాదాంగుష్ఠావధిః కందాత్ యథాధా
తా చ శైశినీ । దశప్రధానభూతా స్తా నాడ్యస్తాః కందసంభవాః॥౩౨॥ త
న్మూలా బహవ స్థూలా బహ్వ్యస్సూక్ష్మాశ్చ నాడికాః । ద్విసప్తతి సహ
స్రాణి స్థూలాస్సూక్ష్మాశ్చ నాడికాః ॥౪౩॥ సంఖ్యాతుం నైవ శక్యం
తే స్థూలమూలాః పృథగ్విధాః । యథాశ్వత్థాదిపత్రేషు స్థూలా స్సూక్ష్మా

ప్రాణాదివాయవః.

స్తథావిధాః ॥౪౪॥ ప్రాణోపానస్సమానశ్చాప్యుదానో వ్యానఏవచ ।
నాగకూర్మౌ చ కృకరః దేవద త్తధనంజయౌ ॥ ౪౫ ॥ చరంతి దశ నాడీ
షు దశ ప్రాణాదివాయవః । తేషు ప్రధానాః పంచైవ ప్రాణాద్యాః కమ
లాసన ॥ ౪౬ ॥ తేషు ప్రాణో భవచ్ఛ్రేష్ఠః జీవాత్మానం బిభర్తియత్ ।
ఆస్యనాసికయోర్మధ్యం హృదయం నాభిమండలమ్ ॥ ౪౭ ॥ పాదాం

ప్రాణాది స్థానమ్.

గుష్ఠమితి ప్రాణస్థానాని కమలాసన । అపానశ్చరతి బ్రహ్మన్ గుదమేఢ్రో
రుజానుషు ॥౪౮॥ సమానస్సర్వగాత్రేషు సర్వవ్యాపీవ్యవస్థితః । ఉదా
నస్సర్వసంధిస్థః పాదయోర్హ స్తయోరపి ॥౪౯ ॥ వ్యానశ్శ్రోత్రోరుక
ట్యాం చ గుల్ఫస్కంధగళేషు చ । నాగాదివాయవః పంచ త్వగస్థ్యాదిషు

ప్రాణాది చేష్టా.

సంస్థితాః ॥౫౦॥ తుందస్థం జలమన్నం చ రసానపి సమీకృతమ్ । తుంద
మధ్యగతః ప్రాణస్తాని కుర్యాత్పృథక్పృథక్ ॥ ౫౧ ॥ ఇత్యాది చేష్టనః
ప్రాణః కరోతి వపుషస్థితిమ్ । అపానవాయుః కురుతే మూత్రాదీనాం విస
ర్జనమ్ ॥౫౨॥ ప్రాణాపానాది చేష్టాదిక్రియతే వ్యానవాయునా । ఉదం

చతేశరీరస్థముద్గానేనవహ్నస్వతా ॥౫౩॥ పోషణాదిశరీరస్యసమానఃకురుతేసదా । ఉద్గారాదిక్రియానాగఃకూర్మోన్మేషాద్యాదినిమీలనమ్॥౫౪॥ కృకరస్తు క్షుధఃకర్తా దత్తానాదికనంజయః । మృతగాత్రస్యశోభాదీ

నాడీశుద్ధిః.

న్కరోతిసధనంజయః ॥ నాడీపయాన్మరుస్థానచేష్టాం జ్ఞాత్వాబ్జసంభవ । శుద్ధాయతేతనాడీనాం కథ్యతేవక్ష్యమాణయా ॥ ౫౬ ॥ వైష్ణవశికేకస్యవణోవ్మాత్తై స్నానశ్రమాను గుణైస్తథా। శోధయంతితదాచార్యైర్వాసు దేవార్చనేరతాః ॥౫౭॥ వివిక్తం దేశమాసాద్య జనసంఘవివర్జితమ్ । యోగాంగద్రవ్యసహితస్సుభేదాయుమయాసనే ॥౫౮॥ మృగత్వకుశకాశాద్యైశ్శిల్పితేవాయథారుచి। తాళమాత్రోన్నతేబ్రహ్మన్ తథాతాళద్వయాయతే ॥౫౯॥ స్వస్తికాద్యాసనంవశ్యమాసీనఃప్రాఙ్ముఖస్స్వయమ్ । ఋజుకాయశ్చనాసాగ్రన్యస్తనేత్రశ్చతుర్ముఖ॥ దంతైర్దంతాన్సంస్పృశ్య జిహ్వాంతాలునివిన్యసేత్ । కృతబాహుద్వయోభూత్వా కించిదుచ్చలితమస్తకః ॥ ౬౦ ॥ ప్రదృశ్యయోగముద్రాంచ

ప్రాణాయామః **రేచకాదిః**

ప్రాణాయామమథాచరేత్। రేచకంపూరణంవాయోః రోధనంకుంభకంతతః ॥౬౧॥ వాతనంరోధనంవాయోః ప్రాణాయామస్సముచ్యతే । దక్షిణేనైవహస్తేన పీడయేన్నాసికాపుటం ॥ ౬౨॥ శనైశ్శనైరథబహిఃక్షిపేత్పింగళయానిలమ్ । ద్వాత్రింశన్మాత్రయాకుక్షౌ పూరయేదిడ్యయానిలమ్॥౬౪॥ భూయష్షోడశమాత్రాభిశ్చతుష్షష్ట్యాతుమాత్రయా॥ సంపూర్ణకుంభవద్దేహం కుంభయన్మాతరిశ్వనా ॥౬౫॥ పూరయేన్నాడయా

హృదయాంబుజమ్

స్సర్వాఃపూర్యంతేమాతరిశ్వనా । హృదయాంభోరుహంచాపి వికసత్యబ్జసంభవ ॥౬౬॥ ఏవంకృతేసతిబ్రహ్మన్ చరంతిదశవాయవః । పూరణేనతథాకుక్షీ కరణాదుస్సుఖంస్థితమ్ ॥౬౭॥ గళరూపం వియూధంస్తు తదధోముఖమంబుజమ్। నాళంతాళమితంతస్యదళాష్టకసమన్వితమ్॥౬౮॥

కదళీపుష్పసంకాశం చంద్రకాంతసమప్రభమ్ । సంధ్యయోర్మధ్య

—* ప్రాణాయామఫలాని *—

రాత్రేచ ప్రాణాయామాంస్తుషోడశ ॥ ౬౯ ॥ ఏకాహమాత్రంకుర్వాణ
స్సర్వపాపాత్ప్రముచ్యతే । కిమన్యైర్బహుభిర్విప్రాస్త్రైః ప్రాణాయామ
పరాయణాః ॥ ౭౦ ॥ నిర్ధూయసర్వపాపానివత్సరత్రయపూరణాత్ ।
పశ్యంతిమామృషిబ్రహ్మన్ హృదయాంభోరుహేస్థితమ్ ॥౭౧॥ సంవత్సర
త్రయాదూర్ధ్వంప్రాణాయామపరోనరః । యోగసిద్ధోభవేద్యోగీవా
యుజిద్విజితేంద్రియః ॥ ౭౨ ॥ అల్పాశీస్వల్పనిద్రశ్చ తేజస్వీబలవాన్

—* అధమాదయః *—

భవేత్ । అపమృత్యుమతిక్రమ్య దీర్ఘమాయురవాప్నుయాత్ ॥౭౩॥
ప్రస్వేదజననంయస్య ప్రాణాయామేషు సోఽధమః । కమ్పనంవపుషో
యస్య ప్రాణాయామే సమధ్యమః ॥౭౪॥ ఉత్థానంవపుషో యస్యసఉ
త్తమ ఉదాహృతః । అధమవ్యాధిపాపానాం నాశస్స్యాన్మధ్యమేపు
నః ॥౭౫॥ పాపరోగమహావ్యాధినాశస్స్యాదుత్తమేపునః॥ అల్పవిష్ఠో
ల్పమూత్రశ్చ లఘుదేహోమితాశనః ॥ ౭౬ ॥ పశ్యేంద్రియః పటుమతిః

—* వాయుధారణమ్. *—

కాలత్రయ విదుత్తమః । రేచకంపూరణంముక్త్వా కుమ్భీకరణమేవచ॥
కరోతి త్రిషులోకేషు నైవతస్యాస్తిదుర్లభమ్ । నాభికందేచ నాసా
గ్రేపాదాంగుష్ఠేచ యత్నవాన్ ॥ ౭౮ ॥ ధారయన్మనసాప్రాణాన్స
న్ధ్యాకాలేషు సర్వదా । సర్వరోగవినిర్ముక్తో జీవేద్యోగీ గతక్లమః॥

—* ధారణ ఫలమ్. *—

కుక్షిరోగవినాశస్స్యాన్నాభికందేఽసుధారణాత్ । నాసాగ్రేధారణాద్దీ
ర్ఘమాయుస్స్యాద్దేహలాఘవమ్ ॥ ౮౦ ॥ పాదాంగుష్ఠేనవైధృత్వావా
యుంకమలసంభవ । వాయుమాకృష్య జిహ్వాగ్రేపిబన్నశ్రమ దాహ
భాక్ ॥ ౮౧ ॥ బ్రాహ్మేముహూర్తే సంప్రాప్తే వాయు మాకృష్య
జిహ్వయా । పిబతస్త్రిషు మాసేషు వాక్సిద్ధిర్భవతిధ్రువమ్॥౮౨॥ అభ్య

స్యతస్తు షణ్మాసాత్ మహారోగవినాశనమ్ । యత్ర యత్ర ధృతో వా
యు రంగే రోగాది దూషితః ॥౮౩॥ ధారణాదేవ మరుతస్తత్తదారో
గ్యమశ్నుతే । మనసో ధారణాదేవ శ్వసనో ధారితో భవేత్ ॥౮౪॥

మనస్థాపనాహేతుః.

మనసస్థాపనాహేతురుచ్యతే కమలాసన । కరణాని సమాహృత్య విష
యేభ్యస్సమాహితః ॥౮౫॥ అపానమూర్ధ్వమాకృష్య వక్త్రేణోప
రి ధారయేత్ । బధ్నన్ కరాభ్యాం శ్రోత్రాది కరణాని యథాక్రమమ్॥
యుంజానస్యయథోక్తేనవర్త్మనా నాసవశం మనః। మనఃపథస్స్వైవాయు
స్స్వవశే స్థాస్యతే సదా ॥౮౬॥ నాసికాపుటయోః ప్రాణః పర్యాయేణ
ప్రవర్తతే । తిస్రశ్చ నాడికాః ప్రాణాస్తాస్తాశ్చాపి చరంత్యమీ ॥౮౭॥
శంఖినీవివరే యామ్యే ప్రాణః ప్రాణభృతాం సతామ్ । తదంతశ్చ పునః కా
లం సౌమ్యే చరతి సంతతమ్ ॥౮౮॥ ఇత్థం క్రమేణ చరతా వాయునా వా
యుజిన్నరః । అహశ్చ రాత్రిం పక్షౌ చ మాసర్తువత్సరాదికమ్॥౯౦॥
అంతర్ముఖో విజానీయాత్ కాలభేదసమాహితః । అంగుష్ఠాదిస్వావ

అరిష్టదర్శనమ్.

యవస్ఫురణాద్దర్శనైరపి ॥౯౧॥ అనిష్టైర్జీవితస్యాపి జానీయాత్క్ష
యమాత్మనః । జ్ఞాత్వా యతేత కైవల్యప్రాప్తయే యోగవిత్తమః ॥౯౨॥
పాదాంగుష్ఠే కరాంగుష్ఠే స్ఫురణం యస్య నశ్యతి । తస్య సంవత్సరాదూ
ర్ధ్వం జీవితస్య క్షయో భవేత్ ॥౯౩॥ మణిబంధే తథా గుల్ఫే స్ఫురణం యస్య న
శ్యతి । షణ్మాసావధిరేతస్య జీవితస్య స్థితిర్భవేత్ ॥౯౪॥ కూర్పరే స్ఫు
రణం యస్య పరా త్రైమాసికీ స్థితిః । కుక్షౌ మేహనపార్శ్వే చ స్ఫురణా
ద్యుపలంభతః ॥౯౫॥ మాసావధిర్జీవతోఽస్య తదూర్ధ్వం శ్వేతదర్శ
నే । అశ్రుతే జఠరే ఘోరే దినాని దశ జీవితమ్ ॥౯౬॥ జ్యోతిః ఖద్యో
తవద్యస్య తదర్ధం తస్య జీవితమ్ । జిహ్వాగ్రే దర్శనే త్రీణి దినాని స్థితి
రాత్మనః ॥ జ్వాలాయా దర్శనే మృత్యుర్ద్విదినే నైవ సంశయః । ఏవ
మాదీన్యనిష్టాని దృష్ట్వా యుగక్షయకారణమ్ ॥౯౭॥ నిశ్శ్రేయసాయ యుం

ప్రత్యాహారః

జీత జపధ్యాన పరాయణః । మనసాత్మన్యనుష్ఠానం యదిదంనిత్యకర్మ ణామ్ ॥ ౯౯ ॥ ప్రత్యాహారస్సవిజ్ఞేయోయోగాంగత్వేన సేవితః । య

మర్మస్థానాని.

దాష్టౌ దశభేదేషు మర్మస్థానేషు ధారణమ్ ॥ ౧౦౦ ॥ స్థానాత్స్థాననంసమాకృష్య సాప్రత్యాహృతిరిష్యతే । పాదాంగుష్ఠం తథాగుల్ఫం జంఘామధ్యంతథైవచ ॥ ౧౦౧ ॥ మధ్యమూర్వోశ్చమూలంచపాయుర్హృదయమేవచ । మేహనం దేహమధ్యంచ నాభించ గళకూబరమ్॥ ౧౦౨॥ తాలుమూలంచ మజ్జంచ ఘ్రాణశ్చాక్ష్ణోశ్చమండలమ్ । భ్రువోర్మధ్యేలలాటస్య మూర్ధాచాపి తథా పరమ్ ॥ ౧౦౩ ॥ మూలం

పంచభూతస్థానమ్.

చరణయోర్మూలం మర్మాణ్యేతాని పద్మజ । పంచభూతమయే దేహేభూతేష్వేతేషుపంచసు ॥ ౧౦౪ ॥ మనసోధారణం యత్తద్యుక్తస్యచయమాదిభిః । ధారణాసాచసంసారసాగరోత్తారకారణమ్ ॥ ఆజానుపాదపర్యంతంపృథివీస్థానమిష్యతే । పీతలాశ్చతురశ్రాచవసుధావజ్రలాంఛితా ॥౧౦౫॥ స్మర్తవ్యా పంచఘటికా తత్రారోప్య ప్రభంజనమ్ । తస్యోపర్యాను మూలాంతంవారిస్థానం చతుర్ముఖ॥ ౧౦౬॥ అర్ధచంద్రసమాకారం శ్వేతమంబుజలాంఛితమ్ । స్మర్తవ్యమంగశ్వసన మారోప్యదశనాడికా। ఆనాభిదేహమధ్యాంతమగ్నేస్థానముదాహృతమ్ । తత్రసిందూరవర్ణోఽగ్ని స్త్రికోణ సదృశ స్తథా ॥ స్మర్తవ్యానాడికాప్రాణం ధృత్వాదశచపంచచ । నాభేరుపరినాసాంతంవాయుస్థానం సతత్రివ ॥ ౧౧౦॥ వేదికాకారవద్రిక్తో బలవాన్స్యాతమారుతః । స్మర్తవ్యస్తస్మిన్ కేనైవ ప్రాణమారోప్యమారుతమ్॥౧౧౧॥ఘటికావింశతింతస్మాత్ త్సాఘ్రాణాద్బ్రహ్మ బిలావధి । వ్యోమస్థానం నభస్తత్రభిన్నాంజన సమప్రభమ్॥ ౧౧౨॥ ధ్యేయంమారుతమాసేవ్యంకుమ్భకేనైవయల్లవాత్ । విశ్వంభరాంశజందేహం చతుర్బాహుం కిరీ

పంచభూతాంశః.

టిసమ్ ॥ ౧౧౩ ॥ అనిరుద్ధం పృథివ్యంశే యజేత భవముక్తయే। అబం
శేపూజయేద్యోగి నారాయణమునగ్రధీః॥౧౧౪॥ ప్రద్యుమ్నమగ్నావా
య్వంశేసంకర్షణమతఃపరమ్ । వ్యోమాంశేపరమాత్మానంవాసుదేవం

సమాధిః.

సమర్చయేత్ ॥ అచిరాదేవతత్ప్రాప్తిర్మ్యాంజానస్యనసంశయః। బద్ధ్వా
యోగాసనంపూర్వం హృద్దేశే రచితాంజలిః ॥ ౧౧౬ ॥ న్యస్త నా
సాగ్రనయనోజిహ్వాంవిన్యస్యతాలుని ।దన్తైర్దన్తానసంస్పృశ్య ఋ
జూకాయ అనన్యధీః ॥ ౧౧౭ ॥ సంహరేదింద్రియగ్రామంతతోబుద్ధ్యా
విశుద్ధయా । చింతనంవాసుదేవస్య పరస్యపరమాత్మనః ॥౧౧౮॥ స్వ
రూపవ్యాప్తరూపస్యస్వహృదంభోరుహాసనే । యత్ర ధ్యానం ప్రశం
సంతి కైవల్యఫలదంసదా ॥౧౧౯॥ యావన్మాత్రంవాసుదేవం చింతయే
త్కుంభకేనయః । సప్తజన్మకృతంపాపం తస్యనశ్యతియోగినః॥౧౨౦॥
నాభికంఠాత్సమారభ్య యావద్ధృదయగోచరమ్ । జాగ్రద్వృత్తిం విజానీ
యాత్కంఠస్థస్వప్నవర్జితమ్ ॥ ౧౨౧॥ సుషుప్తింతాలుమధ్యస్థంతుర్యం
భ్రూమధ్యసంస్థితమ్ । తుర్యాతీతం పరం బ్రహ్మ బ్రహ్మరంధ్రేతు లక్ష
యేత్ ॥౧౨౨॥ జాగ్రత్ స్థలంసమారభ్యయావద్బ్రహ్మబిలాంతరమ్। స

భగవధ్ధ్యానమ్.

దోవయన్తుతుర్యంస్యాత్తుర్యాన్తేవిష్ణురుచ్యతే॥ధ్యానమేవై చపసదాయు
క్తోవ్యోమ్నిచాత్యంతనిర్మలే। సూర్యకోటిద్యుతిధరం నిత్యోదితమధోక్ష
జమ్॥౧౨౪॥హృదయాంభోరుహాసీనంధ్యాయేద్వావిశ్వరూపిణమ్।అనే
కాకారరచితం అనేకవదనాన్వితమ్॥౧౨౫॥ అనేకభక్తసంయుక్తమనే
కాయుధమండితమ్।నానావర్ణధరందేవంశాంతముగ్రముదాహృతం॥
౧౨౬॥అనేకనయనాకీర్ణంసూర్యకోటిసమప్రభమ్। ధ్యాయతోయోగి
నస్సర్వంమనోఽజ్ఞానంవినశ్యతి॥౧౨౭॥హృత్పుండరీకమధ్యస్థంచైతన్యం
జ్యోతిరవ్యయమ్।కదంబగోళకాకారంతురీయాన్మండలాత్పరమ్॥౧౨౮॥

అనంతమానందమయం చిన్మయం భాస్వరం విభుమ్ । నివాసదీపసదృ
శమకృత్రిమమణిప్రభమ్ ॥౧౨౯॥ ధ్యాయతో యోగినస్తస్య ముక్తిః కర
తలే స్థితా । విశ్వరూపస్య దేవస్య రూపం యత్కించిదేవహి ॥౧౩౦॥
స్థవీయస్సూక్ష్మమన్యద్వా పశ్యన్ హృదయపంకజే । ధ్యాయతో యోగి
నో యస్య సాక్షాదేవ ప్రకాశతే ॥౧౩౧॥ అణిమాదిఫలం చైవ సకలం శా
కథాపరమ్। జీవాత్మనః పరస్యాపి యద్యేకముభయోరపి ॥౧౩౨॥ సమా
ధిస్సతు విజ్ఞేయః సర్వార్థానాం ప్రసాధకః । అహమేవ పరం బ్రహ్మ తది
దం ధ్యానమాస్థితః ॥౧౩౩॥ స్థాణుభూతాం దృఢం శశ్వద్విషయాన్నా
వబుధ్యతే। యథా బ్రహ్మ జలం వారాం ప్రవిష్టం నిశ్చలాం విధిమ్ ॥౧౩౪॥
చలస్వభావం త్యజతి తథా జీవః ప్రలీయతే । పరమాత్మని వైకుంఠే సమా
ధిస్తస్య యోగినః ॥౧౩౫॥ అచిరాత్పరమే తత్త్వే హ్యభిలాషః ప్రవర్తతే।
తదుపాయం ప్రవక్ష్యామి శ్రూయతాం కమలాసన ॥౧౩౬॥ ద్వాదశా
క్షరమారభ్య పరమాత్మధియా హరిమ్ । ఆసూచ్య భూమావాలిఖితే చక్ర
పద్మే సులక్షణే ॥౧౩౭॥ తస్యోపరి సువిస్తీర్ణే సమాసీనః కుశాసనే।
బధ్వా పద్మాసనం యోగీ సితే పక్షే తథోత్తరే ॥౧౩౮॥ అయనే శ్వసనం
పూర్వం ధారయిత్వా యథాక్రమమ్। దేహమధ్యస్థితం వహ్నిం దీపయి
త్వా సముజ్జ్వలమ్॥౧౩౯॥ హృత్పుండరీకమధ్యస్థం స్మరన్ బ్రహ్మసనా
తనమ్। విద్యుత్సహస్రసంకాశం యుగాంతానలసన్నిభమ్॥౧౪౦॥ తన్మ
యం చ స్వదైవతం కృత్వా తద్వహ్నిరశ్మిభిః । భూతదేహం దహేత్ప్రా
జ్ఞం ధృత్వా మంత్రస్వరూపధృత్ ॥౧౪౧॥ విముక్తమివ పక్షీనామా
సీనం చింతయేచ్ఛనైః । శనైః పరిణతం మంత్రం తనుతేజోమయం స
దా ॥౧౪౨॥ చిన్మయం సర్వగం శబ్దస్వరూపం భావయన్నపి । శనై
శ్శనైః స్థిరాం చ వినిపాయ్య తతస్స్వయమ్॥౧౪౩॥ బ్రహ్మసంపద్యతే యో
గీ న భూయస్సంసరేదిహ । ఇత్యేవం యోగసారోఽయం కథితః కమలా
సన ॥౧౪౪॥ నిత్యక్రియాతత్పరాణాం సంసారవిముఖాత్మనామ్। మద్భ
క్తానాం దీక్షితానాం వాచ్యోయముపసీదతామ్ ॥ ౧౪౫ ॥ ఇదం భవహ

రంపుణ్యాం యోగం సర్వార్థసిద్ధిదమ్। యోఽధీతే గుర్వనుజ్ఞాతస్స యాతి ప

మంత్రయోగః.

రమాం గతిమ్ ॥౧౪౬॥ యోగాంతరమితో వక్ష్యే తచ్ఛృణుష్వాబ్జసంభ
వ। ఐహికాముష్మికం సర్వం మంత్రయోగో దదాతిహి ॥ ౧౪౭ ॥ మన

మంత్రస్యార్థః

నాత్త్రాణనస్త్రాతి యతో మంత్ర ఉదీర్యతే। ఉపాస్యతేఽతో మంత్రం

సామాన్యతో మంత్రాభ్యాసే

యోగిభిస్సఫలకాంక్షిభిః ॥౧౪౮॥ యదృచ్ఛయా శ్రుతో మంత్రశ్ఛలేనాథ
బలేన వా। పత్రేక్షితో వా వ్యర్థస్స్యాత్ ప్రత్యుతానర్థకృత్ స్మృతః ॥

గురోర్గ్రాహ్యః

సర్వే మంత్రాస్సర్వఫలా గురువక్త్రాద్వినిస్సృతాః। తస్మాద్గురుముఖా

గురుకులవాసః

ద్దేవ మంత్రో గ్రాహ్యో మనీషిభిః ॥౧౫౦॥ కుర్యాద్గురుకులే వాసం వత్స
రాన్ ద్వాదశాథవా। నవ షడ్వా సమాస్త్రీన్వా మాసాన్ ద్వాదశ వాథ
షట్ ॥౧౫౧॥ ఉషిత్వా వరివస్యాభిస్సంపాద్య కరుణాం తతః। లభేత సేప్

విష్ణ్వర్చనాది

సితం మంత్రం బలాన్నైవ కదాచన ॥ ౧౫౨ ॥ విష్ణ్వర్చనాదిసిద్ధ్య
ర్థం విష్ణుసాయుజ్యసిద్ధయే। ఇహైవ ఫలసిద్ధ్యర్థం మంత్రాభ్యాసం

మంత్రగ్రహణకాలః

సమాచరేత్ ॥౧౫౩॥ దేశకాలాదినియమమరిమిత్రాదిశోధనమ్। పంచ
సంస్కారదీక్షాయాం మోక్షార్థీ నవిచారయేత్ ॥౧౫౪॥ విష్ణ్వర్చ
నాదిదీక్షాయాం స్వయంవ్యక్తస్థలాదిషు। అయనం మాస ఋక్షాణి తిథి
వారాదికం తథా ॥౧౫౫॥ అరిమిత్రాదికం తద్వదర్చకో న విచారయేత్।
మంత్రాణాముపదేశోఽయం దేశికస్య ముఖాంబుజాత్ ॥౧౫౬॥ అభియా

దీక్షా ఉపదేష్టవ్యః

తస్య దీక్షేతి తయా శిష్యపవిత్రతా। ప్రణతాయైవ శిష్యాయ సత్యవ

శ్రీమద్ధర్మిణే ॥౧౫౭॥ సక్తచిత్తాయ సతతం విహితేష్వేవ కర్మసు। వేద
వేదాంగయోగానాం సారాసార విదే పునః ॥ ౧౫౮ ॥ బహుశ్రుతా
య శీలాయ సతతం వృద్ధసేవినే । మంత్రాస్సముపదేష్టవ్యాః నాన్యాయ

మంత్రస్వీకారకాలః

చతురాసన ॥౧౫౯॥ మంత్రస్వీకారకాలోఽద్య వక్ష్యతే శృణు తన్మ
నాః । అర్కేందోరుపరాగే చ చైత్రే వా మార్గశీర్షకే ॥౧౬౦॥ ఏకా
దశ్యాం శుక్లపక్షే మంత్రదీక్షా ప్రశస్యతే । తత్ర వారాదిదోషాణి దేశికో
న విలోకయేత్ ॥౧౬౧॥ ఇతో వక్ష్యే విశేషేణ మంత్రారంభ దినం విధే।
చైత్రమాసే భవేద్దుఃఖం వైశాఖే రత్నసంపదః ॥౧౬౨॥ సాధకస్య మృతి
ర్జ్యేష్ఠే ఆషాఢే బంధునాశనమ్ । ఉత్తమా శ్రావణే బుద్ధిర్భాద్రపద్యాం
ప్రజాక్షయః ॥౧౬౩॥ సుఖమాశ్వయుజే మాసి కార్తికే జ్ఞానసంపదః।
శుభం భవేన్మార్గశీర్షే పుష్యే జ్ఞానవినాశనం ॥౧౬౪॥ మాఘే మేధా
భివృద్ధిస్స్యాత్ఫాల్గునే సర్వసంపదః । ఉత్తరాత్రితయం బ్రహ్మ రేవతీ పు
ష్యవాసవాః ॥ ౧౬౫ ॥ వాయుమిత్రపిత్రుత్వాష్ట్రనైఋత్యదితిశంక
రాః । ఇంద్రవిష్ణ్వీందుహస్తాశ్చ దీక్షాయాం శుభదా విధే ॥౧౬౬॥ చతు
ర్దశ్యష్టమీ పర్వ భౌమవారా న శోభనాః । చరస్థిరోభయాశ్చైవ వృషసింహద్వ
మధ్యాః క్రమాత్ స్మృతాః ॥౧౬౭॥ దీక్షాకాలే గ్రహాస్సర్వే రంధ్రస్థానే
వినాశదాః । మంత్రారంభే సదా వర్జ్యం పితృమాసచతుష్టయమ్ ॥౧౬౮॥
అన్యాస్తు శుభదా మాసా నామనంతి మనీషిణః । జన్మత్రయం చ సంక్రాం

ఆనుగుణ్యం

తిసౌమ్యవారాశ్చ శోభనాః ॥౧౬౯॥ సమభూమౌ సమాసీనః ప్రాఙ్ము
ఖో ధరణీతలే । లిఖేత్త్రిసోఽగ్రగా రేఖాస్తిర్యగ్రేఖాశ్చ తావతీః ॥౧౭౦॥
ఏవం కృతే తు చత్వారి కోష్ఠాని కమలాసన । ఐశానీం దిశమారభ్య ప్రా
దక్షిణ్యక్రమేణ వై ॥ ౧౭౧॥ అకారాదిక్షకారాంతం కోష్ఠేష్వేషు సమ
ర్పయేత్ । నామాద్యక్షరవర్ణో యం యస్మిన్కోష్ఠే విలోక్యతే ॥౧౭౨॥
తత్సిద్ధమితి జానీహి ప్రాదక్షిణ్యాదనంతరం । సాధ్యమిత్యుచ్యతే బ్రహ్మ

సుసిద్ధంతదనంతరమ్ ॥ ౧౭౩ ॥ అరిసంజ్ఞం తదన్యత్తు ఫలాన్యేషాంబ్రవీ
మీతే । మంత్రాద్యక్షరవర్ణోఽయం యస్మిన్కోష్ఠేనివేశితః ॥౧౭౪॥ ససా
ధకస్యఫలదోవక్ష్యమాణేనవర్త్మనా । యథోక్తేనజపేనైవసిద్ధసిద్ధా
మనుభజేత్ ॥౧౭౫॥ ద్విగుణాత్సాధ్యతేసాధ్యః క్వచిత్సిధ్యతివానవా।
సుసిద్ధేర్ధ జపాదేవ సిద్ధోమంత్రఃప్రసీదతి ॥ ౧౭౬ ॥వర్తతేయద్యరావ
ర్ణోఽనసిధ్యతికదాచన । పుత్రదారాత్మబంధూనాం మారణాయ ప్రవ
ర్తతే ॥౧౭౭॥ తస్మాద్విలోక్యసిద్ధాదీన్ పశ్చాన్మంత్రాణి సాధయేత్।

పరీక్షాహీనమంత్రాణి

చతుర్ణాంమూలమంత్రాణాంనానుగుణ్యపరీక్షణమ్ ॥౧౭౮॥ ప్రణవో
ష్టాక్షరోమంత్రఃద్వాదశాక్షరఏవచ । తథైవవిష్ణుగాయత్రీ మూలమం

మంత్రమాత్రదీక్షా

త్రాఇమేస్మృతాః ॥౧౭౯॥ మంత్రమాత్రైకదీక్షాయా విధిరత్ర ప్రవ
క్ష్యతే । సుపరీక్షితకర్తాణి స్నాతంశుద్ధాంబరశ్శుచిమ్ ॥౧౮౦ ॥ పూ
ర్వోక్తతిథినక్షత్రే పుణ్యకాలేశుచిస్థలే । యతీనాంవైష్ణవోవహ్నారితరే
షాంస్వగృహ్యవత్ ॥౧౮౧॥ కృత్వాచాగ్నిముఖంసర్వం పహ్నావావా
హ్యామామపి । నైవేద్యాంతం తథాహుత్వాచమూలమంత్రేణహోమ
యేత్ ॥౧౮౨॥అష్టోత్తరశతం ప్రోక్తంమూలేనసమిధాహుతీః। చరుణా
షోడశప్రోక్తం పుంసూక్తేనచతుర్ముఖ ॥౧౮౩॥ ఆజ్యేనమూలమంత్రేణ
పునరష్టోత్తరంశతమ్ । తతస్స్విష్టకృతంహుత్వా ప్రాయశ్చిత్తాహుతీస్త
థా ॥౧౮౪॥అంతేమంత్రోపదేశస్స్యాత్కాలేపూర్వావలోకితే । అగ్ని
స్థంకుంభముద్వాస్యశిష్యంకుంభాంబుభిస్తతః॥౧౮౫॥అభిషిచ్యతతస్స
మ్యక్ న్యాసధ్యానపురస్సరమ్ । మంత్రస్సముపదేష్టవ్యః యథాయో

పంచసంస్కారదీక్షా

గ్యంచతుర్ముఖ ॥౧౮౬॥ ప్రసంగాదత్రవక్ష్యామి పంచసంస్కారసంజ్ఞి
తామ్ । దీక్షాంమత్ప్రీతిజననీం పూజాయోగ్యేయయాఽబ్జజ॥ ౧౮౭ ॥
స్వయంవ్యక్తేతథాసైద్ధేచాఽర్షేవామానుషేతథా । మేపూజయితుమి

చ్ఛంతి మేచసంతిముముక్షవః॥౧౮౮॥ తేషామేతాం వినాదీక్షాంగతిరన్యా నవిద్యతే । తాపపుండ్రస్తథానామమన్త్రోయాగశ్చపంచమః ॥౧౮౯॥ పంచసంస్కారదీక్షైషా దేవదేవప్రియావహా । పంచసంస్కారదీక్షావాన్మహాభాగవతస్స్మృతః ॥౧౯౦॥ మహాభాగవతైరేవపూజ్యోదేవాలయాదిషు । దేవతాయతనేరమ్యే గృహేవాగురుశిష్యయోః॥౧౯౧॥ మతేవాశోభనదినే పంచసంస్కారమాచరేత్ । తదర్థమృత్విజశ్చా

ఋత్విగ్వరణమ్

ష్టౌ చతురశ్శక్త్య*భావతః॥౧౯౨॥ వృత్వాపూర్వదినేరాత్రౌ వంకురార్పణమాచరేత్ । షోడశస్తంభయుక్తాయాంప్రపాయాం వేదికోపరి॥ వ్రీహిభిస్తండులైశ్చాపి తిలైర్గపీఠంప్రకల్పయేత్ । దశాష్టకయుతంపద్మం తిలోపరిలిఖేద్గురుః ॥౧౯౩॥ హైమంవారాజతంత్రామ్రం కలశం మృత్తికామయమ్ । సూత్రవేష్టనసంయుక్తంమ్మృన్మయంచేచ్చతుర్ముఖ॥ ౧౯౪॥ కూర్చాపిధానంవిన్యస్య గంధాంబుపరిపూరితమ్। ఆమంకర్పూరచూర్ణంచ క్షిపేత్తత్రవిశేషతః॥౧౯౫॥ పర్యాప్తతోరణా*చోర్ధ్వ వేదఘోషేప్రవర్తితే । సజీర్ణే వాద్యఘోషేచ కుంభరత్నానినిక్షిపేత్ ॥౧౯౬॥ భగవత్ప్రతిమాంకాంచిత్ కుంభేవిన్యస్యపద్మజ । శరావేనపిధాయాథ యోగపీఠంప్రకల్పయేత్ ॥ ౧౯౭ ॥ తతోదేవంసమావాహ్య నైవేద్యాంతం సమర్చయేత్ । తతోష్టాక్షరమంత్రస్య సహస్రంజపమాచరేత్ ॥౧౯౮॥ ఋత్విజోఘోషయేయుశ్చ వేదానంగపురోగమాన్ । తతఃకుంభపురోభాగె కుండేవాస్థండిలేథవా ॥ ౧౯౯ ॥ స్వగృహ్యోక్తవిధానేన పంచరాత్రక్రమేణవా । సమ్యగగ్నింప్రతిష్ఠాప్యతత్రావాహ్యజగత్ప్రభుమ్ ॥౨౦౦॥ నైవేద్యాంతంసమభ్యర్చ్య సమిద్భిర్మూలమంత్రతః। అష్టోత్తరసహస్రంవా శతమష్టోత్తరంతువా॥ ౨౦౧॥ హుత్వాపురుషసూక్తేన చరుభిష్షోడశాహుతీః । ఆజ్యాహుతింతతఃకుర్యాదాదత్వాస్వేత్సమిధాహుతీః ॥ హుత్వాస్విష్టకృతంపశ్చాత్ప్రాయశ్చిత్తాహుతింతతః । తతఃపూర్ణాహుతింహుత్వా అనుజ్ఞా

ష్యద్విజానపి॥౨౦౪॥ తతఃకలశమభ్యర్చ్య శిష్యం తేనాభిషేచయేత్। పౌరుషేణైవ సూక్తేన కలశేనాభిషేచనమ్ ॥ ౨౦౫ ॥ తం శిష్యం శుద్ధవస్త్రాద్యైరలంకృత్య తతః పరమ్ । అగ్నికుండ సమీపేత ముదఙ్ముఖముపావిశేత్॥౨౦౬॥ బద్ధాంజలిస్తతశ్శిష్యో దండవత్ప్రణమేత్ క్షితౌ। ప్రార్థయేత గురుం శిష్యః గాథయా వక్ష్యమాణయా ॥౨౦౭॥ విష్ణుసాయుజ్యసిద్ధ్యర్థం నిత్యకర్మాదిసిద్ధయే । విష్ణ్వర్చనాసుదీక్షాం చ పంచసంస్కారమార్గతః ॥౨౦౮॥ దత్వానుజ్ఞాం రక్షరక్ష విష్ణుప్రీత్యై చ మాం తతః । ప్రార్థయంతమముం శిష్యం హోమకుండసమీపతః ॥౨౦౯॥ కుండస్య దక్షిణే పార్శ్వే ఉదఙ్ముఖముపావిశేత్ । చక్రశంఖం తథా సమ్యక్ పూజయన్మంత్రవిద్గురుః ॥౨౧౦ ॥ నైవేద్యాంతం సమభ్యర్చ్య హోమాగ్నౌ తాపయేత్పృథక్ । తప్తం దృష్ట్వాథ శిష్యస్య భుజమూలే చ దక్షిణే ॥౨౧౧॥ చక్రం తదితరే శంఖం విన్యస్య స్వస్వమంత్రతః। పశ్చాత్ప్రక్షాళ్య తౌ బ్రహ్మన్ పూజాస్థానే నివేశయేత్ ॥౨౧౨॥ పూర్వోక్తవిధినా కుర్యాత్ పుండ్రాణాం ధారణం తతః । దాస్యనామాపి శిష్యస్య దద్యాద్విష్ణోర్మహాత్మనః॥౨౧౩॥ చతుర్ణామ్మూలమంత్రాణా మస్యైషామిమపద్మజ। న్యాసధ్యానాదిసహిత ముపదేశస్తతః పరమ్ ॥౨౧౪॥ శ్రీమూర్తిదానం శిష్యాయ యాగవిద్యాసమన్వితమ్ । ఏతే హి పంచసంస్కారాః కథితాస్సంగ్రహేణ తే ॥౨౧౫॥ కుర్వీత ప్రతిసంస్కారం

ధర్మోపదేశః

సంకల్పం దేశికోత్తమః। ధర్మోపదేశం కుర్వీత తతశ్శిష్యాయ దేశికః॥౨౧౬॥ మంత్రఃపరస్యానాఖ్యేయాః నాక్షమాలాం ప్రదర్శయేత్। ముద్రాం సిద్ధిం నకథయేత్ గురుం సమ్యక్ప్రకాశయేత్ ॥౨౧౭॥ గురోర్నలంఘయేదాజ్ఞాం శయనం చాస్య నాక్రమేత్। నదూషయేద్వాఙ్మనోభ్యాం తత్ప్రియం సర్వదాచరేత్ ॥౨౧౮॥ గురువద్గురుదారేషు వర్తితవ్యమసన్నిధౌ। ఆచార్యమచ్యుతం శాస్త్రం త్రయం సమ్మానయేత్సదా॥౨౧౯॥ నైవస్పృశేన్నాస్తికాదీన్ నవసేత్తైస్సహాక్వచిత్। గురుదేవాగ్నివిప్రేషు చరణౌ న

ప్రసారమేత్ ॥౨౨౦॥ వాసుదేవమయంబ్రహ్మ జగత్సర్వం విచింత యేత్ । అభ్యర్చ్య వాసుదేవంత మాత్మపోషణమాచరేత్ ॥ ౨౨౧ ॥ జపంస్తోత్రంప్రణామంచ సంధ్యాస్వేవసమాచరేత్ । సంధ్యయోరుభ యోర్నిత్యమగ్న్యుపాస్తింసమాచరేత్॥౨౨౨॥భగవద్ధ్యానకైంకర్యంభ క్తప్రణతి మాచరేత్ । పుత్రదారాది విముఖః కామక్రోధౌ వివర్జ యేత్ ॥౨౨౩॥ సమస్తసర్వభూతేషు సంసారవిముఖోభవేత్ । శనై శ్శనైరింద్రియాణి విషయేభ్యోనివర్తయేత్ ॥ ౨౨౪ ॥ స్వసూత్రోక్తవి ధానేన పంచరాత్రోదితేనవా । నిషేకాదిక్రియాఃకుర్యాత్ భగవద్ధ్యా నమాస్థితః॥౨౨౫॥ సంకీర్తయేత్సదాబ్రహ్మ న్వాసుదేవంసనాతనమ్। సం సారవిముఖైస్స్వార్థం వేదాధ్యయనమాచరేత్॥౨౨౬॥ఏవంనిబోధయే ద్ధర్మా శిష్యాయగురుసత్తమః । శాంతిహోమంతతోహుత్వాపూర్ణా హుతిమతఃపరమ్ ॥౨౨౭॥ అగ్నించవిసృజేచ్ఛిష్యః గురవేదక్షిణామపి। వస్త్రాణిచయథాతోషం దత్వానుజ్ఞాపురస్సరమ్॥౨౨౮॥ బుధ్వాగ్నౌభక్తి పితథాదత్వా తతస్స్వనిలయంవ్రజేత్ । ద్విజానాంశూద్రజాతీనాంవిధి

→ క్షత్రియాదీనాం ←

శేషచతుర్ముఖ ॥౨౨౯॥ అన్యేషాంక్షత్రియాదీనాం కలశస్థాపనంవినా।

→ మంత్రభేదా ←

మంత్రభేదానితోవక్ష్యే తత్పురశ్చరణాదిచ ॥౨౩౦॥ తత్సిద్ధించవిశేషే

→ వర్ణాః ←

ణశృణుష్వకమలాసన । వర్ణస్వరవిభేదేన ద్వివిధా వర్ణజాతయః ॥ ౨౩౧॥ అచస్స్వరాహలోవర్ణాః యత్రాస్తేభారతీస్స్వయమ్ । అకారా ద్యాష్షోడశైవ స్వరాఅచఉదాహృతాః ॥౨౩౨॥ కకారాదిక్షకారాం

→ వర్గపంచకాః ←

తం పంచత్రింశద్ధలోమతాః । కాద్యాశ్చాద్యాశ్చ టాద్యాశ్చ తా ద్యాఃపాద్యాఃపృథక్పృథక్ ॥౨౩౩॥ పంచపంచైవవర్గాస్స్యుర్యాద్యా దశచతుర్ముఖ।హల్భిస్స్వరసమేతాసు ప్రత్యేకం షోడశాక్షరా॥౨౩౪॥

ఆహత్యరుద్రోత్తరషట్శతమక్షరమాతృకా। అనుస్వారో విసర్గశ్చ ద్వౌ
వేతావుపరిస్థితౌ ॥౨౩౫॥ నతిస్స్వాహా వౌషడితి హుం ఫట్ భ్యాం మస్తకం
విదుః । మాతృకాఖ్యసరస్వత్యాః ఋషిర్బ్రహ్మోదాహృతః ॥౨౩౬॥
ఛందో విరాట్ తథా దేవీ సాక్షాత్సా భారతీ మతా । మంత్రస్థవర్ణా బీ
జానిశక్తయస్స్వరా మతాః ॥౨౩౭॥ అకారాదిక్షకారాంత వర్ణా
మంత్రశ్చతుర్ముఖః। వర్గాష్టష్షడంగాని సర్వసిద్ధిప్రదో మనుః॥౨౩౮॥
రక్తాంబుజా కోకనదే శ్వేతాంబుదచయప్రభా । కోదండమైక్షవం శంఖం
రత్నానికుసుమాన్యపి ॥౨౩౯॥ దధానా పుస్తకం వ్యాఖ్యాం కరైర్జపప
టం తథా । సర్వసిద్ధిప్రదా దేవీ సదా మే వాచి నృత్యతు ॥౨౪౦॥ అయుతం
జపసంఖ్యా స్యాత్సహస్రం తర్పణం మతమ్ । తావానేవ భవేద్ధోమస్తతో

ప్రణవమనుః

దేవీ ప్రసీద ॥౨౪౧॥ ప్రణవస్య పురశ్చర్యామితో వక్ష్యే వధారయ। స్వ
రేష్వాద్యం తృతీయం చ తథా తత్ర త్రయోదశమ్ ॥౨౪౨॥ అనుస్వారశ్చ తై
స్సర్వైర్జాయతే ప్రణవో మనుః। ప్రణవస్య ఋషిర్బ్రహ్మా దేవీ గాయత్ర
ముచ్యతే॥౨౪౩॥ దేవతా పరమాత్మాస్య చాంగానాం ప్రణవో మనుః। హృ
న్మధ్యేష్టదళే పద్మే కర్ణికాయాం పరం మహః ॥౨౪౪॥ అజేయమరర్వ
హ్నీందు సహస్రైరపి చింతయేత్। లక్షత్రయం జపేత్త్రింశత్సహస్రం
తర్పణం మతమ్ ॥౨౪౫॥ తావద్భిరేవ హోమాస్స్యాత్తత స్సర్వార్థదో

హంసమనుః

మనుః । అథ హంసమనుం వక్ష్యే భుక్తిముక్తిప్రదాయకమ్ ॥౨౪౬॥ య
వర్గే చాష్టమో వర్ణస్తద్వర్గే సప్తమః పునః । ప్రణవశ్చ భవేన్మంత్రో
హంసైకాక్షరసంజ్ఞికః ॥౨౪౭॥ హంసైకాక్షర మంత్రస్య బ్రహ్మా ఋషి
రుదాహృతః। ఛందశ్చ దేవీ గాయత్రీ దేవతాస్య హయాననః ॥౨౪౮॥
యవర్గే చాష్టమం బీజం తద్వర్గే సప్తమం పునః। ప్రణవశ్చ భవేచ్ఛక్తిః ప్రీతి
కా హంసమంత్రతః ॥౨౪౯॥ స్వరదీర్ఘైః షడంగస్య వక్ష్యే ధ్యానమితః
శృణు। హయగ్రీవమహం వందే స్ఫటికాచలసన్నిభమ్ ॥౨౫౦॥ చం

ద్రిమండలమధ్యస్థం సరస్వత్యా సమన్వితమ్ । వ్యాఖ్యాంచ పుస్తకం శంఖం చక్రం చ దధతం కరైః ॥౨౫౧॥ మేఘగంభీరయా వాచా వ్యాఖ్యాంతం నిఖిలాగమాన్ । బ్రహ్మేశజహ్నుర వాగీశభారతీవ్యాస సేవితమ్ ॥ ౨౫౨ ॥ ప్లావ యంతం జగత్సర్వం స్వదేహోత్థామృతాంశుభిః । ఏవం ధ్యాత్వా జపేన్మంత్రం లక్షత్రయమతంద్రితః ॥ ౨౫౩ ॥ త్రింశత్సహస్రం జుహుయాత్ తావదేవాంబుతర్పణమ్। జపతర్పణహోమాంతే స్వయం సిధ్యతి మంత్రరాట్ ॥౨౫౪॥ సిద్ధేహంసవనో వాణీ వాచిన్యృ

సప్తార్ణః

త్యతి సర్వదా । అనేనమంత్రరాజేన నాసాధ్యం విద్యతే భువి ॥౨౫౫॥ ప్రణవం చ నతిం చాపి చతుర్థీం భగవత్పదే । ఉద్ధృత్య సప్తలక్షేణ జపహోమా

అష్టాక్షరః.

గ్నితర్పణైః ॥ మంత్రసిద్ధిర్భవేద్బ్రహ్మన్ ప్రతిష్ఠాన్యాససిద్ధిదా । అష్టాక్షరాఖ్యమంత్రస్య శృణూద్ధారం చతుర్ముఖ ॥ తారం నతిం సముద్ధృత్య నారాయణపదస్య తు । చతుర్థీముద్ధరేదేష మంత్రో అష్టాక్షరః స్మృతః ॥౨౫౮॥ స్వరేషు ప్రథమో బీజం శక్తిః స్యాత్తదనంతరమ్ । అంగన్యాసః కరన్యాసో వర్ణైరేవ విధీయతే ॥ ౨౫౯॥ అష్టాక్షరస్య మంత్రస్య ఋషిర్నారా

న్యాస విధిః.

యణో మతః । ఛందశ్చ దేవీ గాయత్రీ దేవో నారాయణః స్మృతః ॥౨౬౦॥ అస్త్రమంత్రేణ కరయోస్తలం పృష్ఠం చ శోధయేత్ । ప్రణవాదీనష్టవర్ణాన్ కరాంగులిషు విన్యసేత్ ॥ ౨౬౧ ॥ అంగులీనాం తు సర్వాసాం తారమాద్యంతపర్వణోః । మంత్రాక్షరాణాం విన్యాసో మధ్యమే పర్వణి స్మృతః ॥౨౬౨॥ అక్షరాణి సబిందూని ప్రాగగ్రప్రణవాని చ । ఏకైకమక్షరం ప్రోక్తం ప్రత్యేకాంగులిషు పృథక్ ॥ ౨౬౩॥ యామ్యేతరజనిమారభ్య తత్కనిష్ఠావధి క్రమాత్ । వామతర్జనిమారభ్య తత్కనిష్ఠాంత మవ్యయ॥ న్యస్తమంత్రాక్షరైర్విద్ధి స్థితిన్యాసం చతుర్ముఖ । యామ్యేతరజని మారభ్య తత్కనిష్ఠాంగులావధి ॥౨౬౪॥ యామ్యేతరకనిష్ఠాది తత్తర్జన్యం

తమాచరేత్ । సృష్టిన్యాసోభవేదేషస్సంహృతిన్యాసఉచ్యతే॥౧౬॥ఆ
రభ్యావామతర్జన్యాంయావ్యతర్జన్యవధ్యపి । విన్యస్తే సంహృతిన్యా
సోదక్షిణాంగుళిపర్వసు ॥ ౧౭ ॥ తదంగుష్ఠేనవిన్యాసః దక్షిణేతర
పర్వసు। వామాంగుష్ఠేనవిన్యాసఃకర్తవ్యస్సర్వకర్మసు॥౧౮॥పూ
ర్వస్యాశ్రమిణస్సృష్టిం వానప్రస్థగృహస్థయోః। స్థితిన్యాసోయతీనాం
తు సంహృతిన్యాసఉచ్యతే ॥౧౯॥ వాసుదేవాదిబింబేషునకరన్యసనం

అంగన్యాసః.

మతమ్ । తతస్తుదక్షిణేహస్తేపద్మంచక్రంస్మరేత్తతః ॥ ౨౦॥ శంఖం
గదాం తదావామేతేజస్తుకరయోస్తయోః। తాభ్యాముభాభ్యాం తేజో
భ్యాం దేహంవ్యాప్తంవిభావయేత్ ॥౨౧॥ కల్పితవ్యాపకన్యాసమం
గన్యాసమతస్శృణు । దక్షిణాంగుళీభిఃకుర్యాదంగన్యాసం యథాక్ర
మమ్॥౨౨॥ ప్రథమంప్రణవంమూర్ధ్నిన్యసేన్మధ్యమయాతతః। తర్జ
నీమధ్యమాభ్యాంతు నేత్రయోస్తదనంతరమ్॥ ౨౩ ॥ అంగుష్ఠానామి
కాభ్యాంచ ముఖేమంత్రాక్షరం న్యసేత్ । సాంగుష్ఠమ్యైవ తర్జన్యా
హృదయేన్యసనంమనోః॥౨౪॥న్యాసఃకనిష్ఠాంగుష్ఠాభ్యాంనాభిమధ్యేత
తఃపరమ్। త్ర్యంగుష్ఠాభిరంగుళీభిర్గుహ్యదేశేన్యసేత్తతః॥౨౫॥సమస్తాభి
రంగుళీభిర్జానునోర్న్యాసమాచరేత్ ।అఙ్గుళీభిస్తాభిరేవపాదయోర్న్యా
సనంతతః॥౨౬॥ప్రణవాద్యష్టవర్ణానాంన్యాసస్సృష్టావయంక్రమః।
నాభిదేశంసమారభ్యహృదయాంతంకృతేసతి॥ ౨౭॥ స్థితిన్యాసఃపాద
ముఖంచరణాంతంతుసంహృతిః। మూలమంత్రాక్షరందేహేవిన్యస్యై
వంవిధానతః ॥౨౮॥ హృదయాద్యంగమంత్రాణాం న్యాసంకుర్యాద
నంతరమ్।హృదయాద్యంతమంత్రాణికనిష్ఠాదిలాటదీనిపద్మజ ॥ ౨౯॥
అంగుష్ఠాదికనిష్ఠాంతముభయోర్హస్తయోర్న్యసేత్ । నేత్రమంత్రంన
ఖాగ్రేషు విన్యస్యతదనంతరమ్ ॥ హృదయాదిషడంగేషు మంత్రన్యాసం
సమాచరేత్ । క్రుద్ధోల్కాహృదయాహ్వానామహోల్కాశీర్షసంజ్ఞి
తా ॥ ౩౦ ॥ విరోల్కాతుశిఖామంత్రః వ్యుల్కా కవచ సంజ్ఞితా।

తేజోఽస్త్రా నేత్రమంత్రస్స్యాత్సహసోఽస్త్రాస్త్రసంజ్ఞితః॥౭౨॥ నతిహృ
దయమంత్రేచ స్వాహాకారంశిరోమనా। వౌషట్కారం శిఖామంత్రే
హుంకారమపివర్మణి॥౭౩॥ వౌషట్కారం నేత్రమంత్రేఽప్యస్త్రే-తే
నియోజయేత్। సర్వత్ర ప్రణవంపూర్వే తత్తన్నామచతుర్థియుక్॥
నత్యాద్యంతేనియుక్తంచ దంగమంత్రశ్చతుర్ముఖ। కేవలం హృద
యాదీని ఉలాకాభీ రచిలాని చేత్॥ జపధ్యానేషుయోజ్యాని సోలాకాని
హరిపూజనే। మంత్రాక్షరాణాం దాహోవి ప్రణవేనైవపూర్వవత్॥కృ
త్వాక్షరాణిచాభ్యర్చ్య ధ్యాయేన్మాంవక్ష్యమాణతః। నీలాంబుదచయ
ప్రఖ్యంచతుర్బాహుంకిరీటినమ్॥౭౪॥ శ్రీవత్స కౌస్తుభాకల్పం వన
మాలావిరాజితమ్। చక్రశంఖగదాపద్మంకుండలాళకమండితమ్॥౭౫॥
శ్రియాభూమ్యాలసత్పార్శ్వం శేషభోగేసుఖాసనమ్। చింతయంతంస
దాశర్మజగతాంహృదిచింతయేత్॥౭౯॥ అష్టలక్షం జపేన్మంత్రంత
ర్పయేత్తద్దశాంశతః। తత్తుల్యం జుహుయాదగ్నౌతతస్సిద్ధ్యతిమంత్ర
రాట్॥౮౦॥ శాంతిపుష్ట్యభిచారాణిప్రతిష్ఠోత్సవ కర్మచ। కుర్యాద
నేనమంత్రేణనాసాధ్యంతస్యవిద్యతే॥౮౧॥ వాసుదేవబ్రహ్మవిద్యాం

ద్వాదశాక్షరీ.

శృణుష్వద్వాదశాక్షరీమ్। సప్తవర్ణాన్సముద్ధృత్యపూర్వోక్తాన్కమ
లాసన॥వాసుదేవచతుర్థ్యంతంమన్త్రోఽయంద్వాదశాక్షరః।ద్వాదశాక్ష
రమ్మంత్రస్యవాసుదేవోఋషిస్స్వయం॥౮౩॥ఛన్దశ్చదేవీగాయత్రీవా
సుదేవశ్చదేవతా। బీజశక్తీమూలమంత్రప్రోక్తేకమలసంభవ॥౮౪॥అం
గానిప్రణవేనైవన్యస్యధ్యానమితశ్శృణు। హృత్పద్మకర్ణికామధ్యే
చతుర్బాహుమలంకృతమ్॥౮౫॥ శుద్ధస్ఫటికసంకాశమగ్నీందురవితే
జసమ్।కిరీటహారకటకకాంచీనూపురకుండలమ్॥౮౬॥ శంఖచక్రగదా
పద్మలసద్ధస్తచతుష్టయమ్। మృదూర్ధ్వపుండ్రతిలకంమేఘేసౌదామి
నీయథా॥౮౭॥ శ్రీభూమిభ్యాంసుఖాసీనం శేషభోగే విచింతయేత్।
జపోద్వాదశలక్షస్స్యాత్తద్దశాంశేనతర్పయేత్॥౮౮॥ తత్సమంజు

హృద్యయాదగ్నౌ మంత్రసిద్ధిస్తతో భవేత్ । శాంత్యాదిసర్వకర్మాణి సా

విష్ణుగాయత్రీ.

ధయేత్సాధకోత్తమః ॥ ౨౯౯ ॥ శృణుష్వ విష్ణుగాయత్రీం మంత్రరత్నం చతుర్ముఖ । నారాయణచతుర్థ్యంచ విద్మహేతి పదం తతః ॥ ౩౦౦ ॥ వాసుదేవచతుర్థ్యంచ ధీమహీతి తతః పరమ్ । తన్నో విష్ణుః పదం పశ్చాదుద్ధరేత ప్రచోదయాత్ ॥ ౩౦౧ ॥ ఇత్యుద్ధారే కృతే మంత్రో విష్ణుగాయత్రిసంజ్ఞితః । ఋషిర్బ్రహ్మా మనోరస్య ఛందో గాయత్రముచ్యతే । దేవతా విష్ణురేతస్య వకారో బీజముచ్యతే ॥ ౩౦౨ ॥ శక్తి*ర్యాకారో యస్య అంగాని ప్రణవో మనుః ॥ ౩౦౩ ॥ శంఖచక్రగదాపాణిం గరుడారూఢమచ్యుతమ్ । సౌమ్యం చతుర్భుజం దేవం స్ఫటికాద్రిసమప్రభమ్ ॥ ౩౦౪ ॥ ధ్యాత్వా జపేచ్చతుర్వింశల్లక్షం తద్దశాంశతః । తర్పణం తత్సమో హోమస్తతస్సిద్ధో మహామనుః ॥ ౩౦౫ ॥ సర్వమంత్రఫలం దద్యాత్సాధకస్య

సుదర్శనషడక్షరమ్.

నసంశయః । నాస్తి నాస్తి సమో మంత్రో విష్ణుగాయత్రిసమ్మితః ౩౦౬ ॥ తతస్సుదర్శనం మంత్రం గుహ్యాద్గుహ్యతరం శృణు । యవర్గే సప్తమాదించ తద్వర్గే ష్వష్టమాదిమమ్ ॥ ౩౦౭ ॥ తద్వర్గస్తద్ద్వితీయం తద్వర్గద్వితీయం తతః । తద్వర్గ ద్వితీయాదించ తద్వర్గాష్టమ పంచమమ్ ॥ బిందుం షడంతముద్ధృత్య సుదర్శనషడక్షరః । ఛందశ్చ దేవీ గాయత్రీ దేవతా చ సుదర్శనమ్ ॥ ౩౦౯ ॥ రేఫో బీజం తతస్స్వాహా శక్తిః కమలసంభవ । వక్ష్యే షడంగమంత్రాణి హృదయాదీని వై క్రమాత్ ॥ ౩౧౦ ॥ ఆచక్రాయ విచక్రాయ సుచక్రాయ తతః పరమ్ । జ్వాలాచక్రాయ త్రైలోక్యచక్రాయ తదనంతరమ్ ॥ అసురాంతకచక్రాయ ప్రణవాది చతుర్ముఖ । హృదయాదినమోంతాది షడంగన్యాసమాచరేత్ ॥ ౩౧౧ ॥ ధ్యాయేత్సుదర్శనం దేవం సహస్రదళపంకజే । కర్ణికాయాం చక్రధరం ద్విభుజం వృత్తలోచనమ్ ॥ దంష్ట్రాకరాళవదనం భృకుటీకుటిలేక్షణమ్ । మహోదరం మహాకాయం జపాకుసుమసన్నిభమ్ ॥ కిరండమకుటోపేతం రక్తాం

బర విభూషితమ్ । ధారయంతం శిఖారత్నం చక్రం మేఘ సమప్ర
భమ్ ॥౩౧౫॥ నాభినేమిసమాయుక్తంజ్వాలామణ్డలమస్పహమ్। జ్వలత్ష
డరసంయుక్తం ధ్యాయేత్ప్రక్షీణకల్మషః ॥౩౧౬॥ ఏవంధ్యాత్వాజపేన్మ
న్త్రింలక్షషట్కంయథావిధి । తర్పయేత్తద్దశాంశేన తత్సమం జుహు
యాదపి ॥౩౧౭॥ తతస్సిద్ధోభవేన్మంత్ర స్సర్వంతేనైవసాధయేత్। సా
ధకఃపానయేల్లోకాన్ మన్త్రేణానేనపద్మజ॥౩౧౮॥ భూతప్రేతపిశా

నృసింహమనుః

చానాంసంకటంవినివారయేత్ । నృసింహమంత్రంవక్ష్యామితన్మహ్యామ
వధారయ ॥౩౧౯॥ నాస్త్యస్యసదృశోమంత్రఃసర్వకార్యార్థసాధనే।
ఉగ్రంవీరంమహావిష్ణుం జ్వలంతంసర్వతోముఖమ్ ॥ ౩౨౦ ॥ నృసింహం
భీషణంభద్రం మృత్యుమృత్యుంనమామ్యహమ్ । విరాడృషి రనుష్టుప్చ
దేవతానరకేసరీ।౩౨౧॥మంత్రాదివర్ణోబీజంస్యాచ్ఛక్తిరంత్యాక్షర
స్సప్రతః । చతుర్భిశ్చ చతుర్భిశ్చ అష్టభిశ్చత్రిభిఃపరమ్ ॥ ౩౨౨ ॥
పంచభిశ్చాష్టభిర్వర్ణైరంగన్యాసంసమాచరేత్। స్ఫటికాచలసంకాశం
ధ్యాయేన్మంత్రీక్తవర్త్మనా ॥౩౨౩॥ మంత్రస్య లక్షజాపస్స్యాదయు
తంహోమతర్పణే।ముక్తిదోమంత్రరాజోయంముక్తిదశ్చాపిమంత్రిణే॥

గరుడమంత్రః

వశ్యాదిసర్వకర్మాణికురుతేసాధకస్స్వయం। మంత్రంతువైనతేయస్యశృ
ణుష్వకమలాసన ॥౩౨౫॥ యవర్గాంత్య తృతీయంచ పవర్గప్రథమా
దికమ్। తారంస్వాహాంతముధృత్య సాధయేత్సాధకోమనుమ్ ॥౩౨౬॥
ఋషిస్తుకాశ్యపశ్ఛందగపజ్త్రిర్దేవస్తుపక్షిరాట్। మన్త్రాదివర్ణోబీజం
స్యాచ్ఛక్తిస్స్వాహాకృతిర్భవేత్॥౩౨౭॥క్షౌమిత్యాదిషడంగానికథితాన్య
బ్జసంభవ। ఆజానుతస్సువర్ణాభమానాభితుహిమప్రభమ్॥౩౨౮॥ కుంకు
మారుణమాకంఠమాకేశాంతంసితప్రభమ్ । అనంతాదిమహానాగైరష్ట
భిర్భూషితంఖగమ్ ॥౩౨౯॥ ధ్యాయేచ్చతుర్షుసంధ్యాసువాహనేషూ
త్తమంహరేః । పంచలక్షంజపేన్మంత్రందశాంశేహోమతర్పణే॥౩౩౦॥

మన్త్రరాజస్తతస్సిద్ధో విషంనాశయతేక్షణాత్ । సర్వవిద్యాప్రిహామ

శ్రీమన్త్రః

న్త్రిసాధకస్యాసంశయః ॥ ౩౩౧ ॥ లక్ష్మీమన్త్రమితోవక్ష్యే శృణు
ష్వాంబుజసంభవ । యవర్గే పంచమంపూర్వం తద్వర్గేయద్ద్వితీయకమ్॥
౩౩౨॥ స్వరేచతుర్థంబిందుంచోద్ధృత్యబీజంశ్రియోభవేత్ । శృణుపం
చాక్షరంలక్ష్మ్యాస్సాధకస్యవిభూతిదమ్ ॥౩౩౩॥ యవర్గపంచమంపూ
ర్వంతద్వర్గేయద్వితీయకమ్ । స్వరేచతుర్థంబిందుంచయవర్గేపంచమం
పునః ॥౩౩౪॥ ద్వితీయంచయవర్గస్య తృతీయంచతతస్స్వరే। ద్వాద
శాఖ్యంయవర్గాదౌ నతిమప్యుద్ధరేత్తతః ॥౩౩౫॥ మఙ్కణోస్యఋషి
బ్రహ్మా పఙ్క్తిశ్ఛందఉదాహృతమ్ । దేవతాస్య స్వయం లక్ష్మీబీజ
మన్త్రఃపురోహితః ॥౩౩౬॥ శ్రీమిత్యాదిషడంగాని మన్త్రస్యాస్యాం
బుజాసన । దివ్యామృతోదధౌరత్నద్వీపేకల్పద్రుమాశ్రితామ్ ॥౩౩౭॥
పద్మోదరసమాసీనాం స్వర్ణాభాం పద్మగంధినీమ్ । ఉభయోర్హస్త
యోఃపద్మమితరాభ్యాంవరాభయమ్ ॥౩౩౮॥ దధతీమనవద్యాంగీంస
ర్వభూషాపరిష్కృతామ్ । ధ్యాత్వాజపేత్పంచలక్షందశాంశేహోమ
తర్పణే॥౩౩౯॥ తతోలక్ష్మీప్రసాదేనసాధకోభూతిమాప్నుయాత్। భూ
మిమన్త్రమితోవక్ష్యేశృణ్వేతత్కమలాసన ॥౩౪౦॥ పవర్గతుర్యషష్ఠం

భూమిమన్త్రమ్

చబిందుంచోద్ధృత్యలక్షయేత్।భూమ్యాశ్చతుర్థీంచనతింభూమిపంచా
క్షరోమహాన్ ॥౩౪౧॥ ఋషిఃకణ్వోస్యమన్త్రస్య ఛందఃపఙ్క్తిశ్చ దేవ
తా। మహీబీజమితోవక్ష్యేయవర్గాష్టమముద్ధరేత్ ॥౩౪౨॥ తద్వితీయే
పితుర్యంచ బిందు మప్యుద్ధరేత్తతః। బీజమన్త్రో భవేన్మహ్యాస్తేనాం
గన్యాసమాచరేత్॥౩౪౩॥ రక్తవర్ణాభవేత్పృథ్వీసర్వమన్యచ్ఛ్రియో
యథా। శాస్త్యయంపృథివీంసర్వాం యస్సాధయతితన్మనుం॥౩౪౪॥

ఆదిత్యమన్త్రః

ఆదిత్యమన్త్రంవక్ష్యామి తద్గుహ్యమతిదుర్లభమ్ । కవర్గతుర్యముద్ధృ

త్యస్తమంచస్వరేతతః ॥౩౪౫॥ టవర్గపంచమం పశ్చాత్ స్వరత్రితయమేవచ । విసర్గం చ యవర్గస్య సప్తమే షష్ఠమంతతః ॥౩౪౬॥ ద్వితీయే తు యవర్గస్య తృతీయం తతః పునః । స్వరే ద్వితీయ ముద్ధృత్య తవర్గే ఫ తృతీయకే ॥౩౪౭॥ తృతీయం చ తవర్గాదిం యవర్గాద్విమతరప

బ్రహ్మమంత్రః

రం। విసర్గే చోర్ధ్వతే బ్రహ్మణాదిత్యాష్టాక్షరో మనుః ॥౩౪౮॥ ప్రణవం పూర్వముద్ధృత్య తవర్గాద్యాదిముద్ధరేత్ । తవర్గాదిం యవర్గస్య సప్తమే ప్రథమం విధేః ॥౩౪౯॥ సముద్ధర తవర్గాదిం బ్రహ్మమంత్రోఽయ ముచ్యతే।

శివమంత్రః

ప్రణవం చ నతిం చాథ చతుర్థీం చ శివస్య చ ॥౩౫౦॥ ఉద్ధృతే శివమన్త్రో

మూర్తిమంత్రః

యం సర్వజ్ఞానాకరో మహాన్ । మత్స్యాదిదశమూర్తీనా మన్యాసాం యోషితామపి ॥౩౫౧॥ చండాదిపరివారాణాం సర్వేషాం కమలాసన। మంత్రోద్ధారవిధిం వక్ష్యే శృణుష్వ కమలాసన ॥౩౫౨॥ ప్రణవం పూర్వముద్ధృత్య చతుర్థ్యా నామచోద్ధరేత్ । అన్తే నతిమయం మంత్రః మూ

తత్వమంత్రః

ర్త్యాదీనాం ఫలప్రదః ॥౩౫౩॥ పృథివీముఖతత్వానాం సంహారోత్పాదనే తథా । మంత్రాక్షరరిపురావోక్తస్సబిందుర్యాదిసాక్షరః ॥౧౫౪॥ తత్వమంత్రాశ్చతుర్వక్త్ర ఫలదా మంత్రయోగినామ్। పూజోపకరణానాం చ

ఆయుధపూజామంత్రః

ఆయుధానాం చతుర్ముఖ ॥౧౫౫॥ ధూపాదిసర్వముద్రాణాం ముద్రారో మూర్తిమంత్రవత్। ద్వాత్రింశదక్షరాద్ధీనం కుర్యాదక్షరలక్షకం ॥౩౫౬॥

జపసంఖ్యా

దశాంశం జుహుయాదగ్నౌ తత్సమం చాంబుతర్పణమ్ । సర్వేషామపి మంత్రాణాం పూర్ణాహుతి వినేద్విజాః ॥౩౫౭॥ శ్రీవిష్ణుభక్తి కరితాః

కృతాదియుగజపః

భోజయేద్ద్వాదశావరాన్ । కృతేయథోక్తంకుర్వీత త్రేతాయాంద్విగుణంభవేత్ ॥౩౫౮॥ ద్వాపరేత్రి గుణంసర్వం కలౌకుర్యాచ్చతుర్గుణమ్। ద్వాత్రింశదక్షరేచోర్ధ్వానాం లక్షసంఖ్యాముదీరితమ్ ॥౩౫౯॥ ఏవంమంత్రం గురుముఖా దభ్యస్యతదనుజ్ఞయా । దేవాలయేనదీతీరే శైలేసాగరరో

జపస్థానమ్

ధసి ॥ ౩౬౦ ॥ మునీనా మాశ్రమేపుణ్యే వనేపుష్కరిణీజలే । న్యగ్రోధాశ్వత్థయోర్మూలే గవాంగోష్ఠేథవాజపేత్ ॥౩౬౧॥ కుటీరేపిసహాయస్యన్ పలాశకుశపుష్కలే | తులసీపుష్పకందాని యత్రశుద్ధోదకం

జపకాలః

బహు ॥౩౬౨॥ ఉషఃకాలేసముత్థాయ పూర్వాంసంధ్యాంసమాప్యచ ఉపస్థాయతతఃకుర్యాజ్జపంమాధ్యాహ్నికావధి ॥౩౬౩॥ స్నాత్వామాధ్యాహ్నికంకృత్వా ఇజ్యాయాభ్యర్చ్యమాంపునః । ఆసాయంచ జపేన్మంత్రంసాయంస్నానంతతశ్చరేత్ ॥౩౬౪॥ ఉపాస్యపశ్చిమాంసంధ్యామభ్యర్చ్యపురుషంపునః । అప్రభాతంజపంకుర్యా త్తుర్యస్నాయీయదిస్వయమ్ ॥ ౩౬౫ ॥ స్నాత్వోపాస్య తతఃకుర్యాదాప్రభాతం పునర్జపమ్। నైవేద్యాంతంసమభ్యర్చ్య జపంకుర్యాత్తతఃపరమ్॥౩౬౬॥ నిత్యం

మంత్రప్రయోజనం

త్రిషవణస్నానం తుర్యస్నానాత్ఫలాధికమ్ । మంత్రేణ స్థాప్యతే దేవో మంత్రేణైవవిసృజ్యతే॥౩౬౭॥ మంత్రాధీనస్తతో దేవస్తస్మాన్మంత్రపరో భవేత్ । పవిత్రపాణిరాచాంతో బృస్యాంవాదర్భసంస్తరే ॥ ౩౬౮ ॥

దిగ్వ్రతమ్

కృష్ణచర్మణివాసీనః ప్రాఙ్ముఖోవాప్యుదఙ్ముఖః । పశ్చిమ్ముఖోవాకుర్వీత నైవయామ్యముఖఃక్వచిత్॥౩౬౯॥ శిఖీవాజటిలోముండీ కర్పటాజినసంవృతః । చీరవస్త్రధరోయద్వా శంఖచక్రాదిలాంఛితః ॥ ౩౭౦ ॥

ఊర్ధ్వపుండ్రీతనుశ్శుద్ధఅక్షమాలాందధద్గళే। ఏకాంతాం భువమాశ్రి
త్యమౌనీజపమథాచరేత్॥ ౩౭౧॥ ప్రతిలోమాదిభిర్మ్లేచ్ఛైర్నభాషేతజ

వ్యర్థజపలక్షణమ్

పన్నరః। వ్యాహరేదపికార్యార్థం విప్రైర్జ్ఞానైర్న్యకదాచన॥౩౭౨॥
అవిధాయశిఖాబంధమకృత్వానిపవృతింపురా। పవిత్రంయజ్ఞసూత్రం
వానదధాసనికరేగతే॥ ౩౭౩॥ అకచ్ఛోవాథవానగ్న అవకుంఠిత మ
స్తకః। గచ్ఛన్శయానః ప్రలపన్ జపాన్నఫల మశ్నుతే ॥ ౩౭౪ ॥

భోజనాదిః

అభుంజానోవాయుభక్షః కించిన్నిరాశనోఽథవా। పర్ణాశనఃఫలాశో
వాశాకమూలాశనోఽథవా ॥౩౭౫॥ నోచేద్యవోష్ణికాహారః దుగ్ధాహా
రో ఘృతాశనః । భిక్షయిత్వాథ భుంజీత సాధకో లవణంవినా ॥
౩౭౬॥ వానప్రస్థో గృహస్థోవా స్వయంవాభార్యయాథవా। పక్వమ
న్నంచహరయే నివేద్యబలిమాచరేత్ ॥ ... ॥౩౭౭॥
భోజయిత్వాఽతిథీన్ వృద్ధాన్ భార్యాపుత్రశిశూనపి। భుంజీత శేష
మన్నాది పశ్చాత్స్వయమకుత్సయన్ ॥ ౩౭౮ ॥ అభ్యంగం వర్జయే
ద్యావత్పూర్ణాహుతిచతుర్ముఖ। ప్రత్యహంతర్పయేదగ్నౌజుహు
యాత్సమిదాదిభిః॥ ౩౭౯॥ స్వాహేతి జుహుయాదగ్నౌ తర్పయామీ
తితర్పయేత్। నమ ఇత్యర్చయేత్సమ్యగ్యథాకామం జపంచరేత్॥
౩౮౦ ॥ పుమాదిలింగంవక్ష్యామి శృణుష్వకమలాసన। నమోంతమం

మంత్రలింగాని.

త్రానపుంలింగాస్స్వాహాంతాస్తు స్త్రియోమతాః ॥ ౩౮౧ ॥ ఇతరా
స్త్వద్విపుంలింగాః తత్ఫలంవక్ష్యతేఽధునా। ఉచ్చాటనే వశీకారేవిద్వే
షేక్షుద్రకర్మసు॥ ౩౮౨॥ స్త్రియస్తు ప్రశస్తాఅన్యత్ర పుల్లింగా ఏ
వపూజితాః। సర్వత్ర ఖలుయుజ్యంతే పురుషార్థచతుష్టయే॥౩౮౩॥
న్యాసేనమోంతాస్స్వాహాంతాజపపూజాహుతిష్వపి।పుల్లింగేష్వపిదిజ్మా
త్రే వక్ష్యతే। పర్యంతామారణాద్యర్థేషస్మా

భూతాద్యుపద్రవే । హుంకారాంతాగపరిశస్యంతే వాషడంతాస్తుతే పునః ॥ ౩౮౫ ॥ ఆప్యాయనే నియుజ్యంతే ధర్మకామార్థభుక్తిషు। చతుర్థ్యంతాగపరిశస్యంతే ఓమంతాస్సర్వసిద్ధిదాః ॥ ౩౮౬ ॥ ఏక

ఏకస్మిన్సాధితే సర్వఫలమ్.

స్మిన్సాధితేమంత్రే జప్తైర్హోమైశ్చతర్పణైః। సాధకస్యసర్వార్థం ప్రసూతే నాత్రసంశయః॥ ౩౮౭ ॥ ప్రత్యహం జుహుయాదగ్నౌతర్ప

జపవిధిః.

యేచ్ఛుచిస్సదపిజపస్స్యాదక్షమాలయాంకరపర్వణివాభవేత్॥౩౮౮॥ చందనాగరుకర్పూరకేసరీక్షోదవారిభిః । తర్పయేదంజలిజలైఃన్యాస

అగ్నికార్యవిధిః.

ధ్యానపురస్సరమ్ ॥ ౩౮౯ ॥ అగ్నికార్యమితోవక్ష్యేపురశ్చర్యావిధానతః । షోడశస్తంభసంయుక్తామగ్నికుండసమన్వితామ్ ॥ ౩౯౦ ॥ ధూమనిర్గమనోపేతాం యాగశాలాం ప్రకల్పయేత్ । వృత్తంవా చతు

కుండలక్షణమ్.

రశ్రంవా మేఖలాత్రయ సంయుతమ్ ॥ ౩౯౧ ॥ యోనియుక్తం ప్రపామధ్యే కుండమేకంప్రకల్పయేత్ । హస్తమాత్ర సముత్సేధం హస్తమాత్రావటంతథా ॥ ౩౯౨ ॥ హస్తమాత్రసమాయామవిస్తారంతద్యథాభవేత్ । ఆరణ్యమథనాంతోత్థం యద్వాగ్నిం లౌకికం స్వయమ్॥ ఆహృత్య విధివత్కుండే నిక్షిప్యాభ్యర్చ్యవైపునః । ఆవాహ్యతత్రదేవేశంహోమాంతంసన్నిధింపునః ॥ ౩౯౩ ॥ ప్రార్థయేతతమభ్యర్చ్యహోమంకుర్యాద్దినేదినే । ఆహోమకాల పర్యంతం రక్షేదగ్నిమతం

జపకాలవిశేషః.

ద్రితః ॥ ౩౯౪ ॥ నహరేత్పరిధీన్దర్భాన్ ఉపస్తీర్ణాననపకర్షేత్। మంత్రదేవక్షణావారేషు తిథిమాసేషుసాధకః ॥ ౩౯౫ ॥ ఏకాదశ్యాం పౌర్ణమాస్యాం గ్రహణేసోమసూర్యయోః । విశేషయజనం కుర్యాజ్జపహోమాగ్నితర్పణైః ॥ ౩౯౬॥ కర్మాంతం యోషితాంసంగంతైలా

మోక్షపురశ్చర్యా.

భ్యంగంచవర్జయేత్ । నిగ్రహోనుగ్రహశ్చాత్ర ద్వంద్వజః యేన్మంత్ర సాధకః ॥ ౩౯౮ ॥ గోమూత్రయావకాహారః బ్రహ్మచర్యవ్రతేస్థితః। పూర్వోక్తం దేశమాసాద్య జపేల్లక్ష మతంద్రితః ॥ ౩౯౯ ॥ తర్పణేనాపి హోమేన దేహాంతేముక్తిమార్గభవేత్ । ఉపాసతే సయన్మంత్రం తస్మిన్ దేవేప్రియతే ॥ ౪౦౦ ॥ యేనయేనతు మంత్రేణ ప్రాణాయామపరోనరః । దేహావసానేతస్య స్యాత్తత్రయోగోక్తవర్త్మనా ॥౪౦౧॥

సిద్ధిప్రత్యయః.

వక్ష్యామి సాధకస్యాగ్రే జాతానభ్యుదయావహాన్ ।వ్యోమ్ని దేవగణాన్పశ్యేద్ఘోషం దుందుభినిస్వనమ్॥ ౪౦౨॥ సిద్ధైస్సంభాషణంచాపి విమానస్యావలోకనమ్ । భూతప్రేత పిశాచాది దర్శనం భూతలేతథా॥ ౪౦౩ ॥ హోమకాలేచసప్తార్చి స్త్రిశిఖగపరిదృశ్యతే । శుద్ధస్ఫటిక సఙ్కాశో దక్షిణావర్తసంయుతః ॥ ౪౦౪ ॥ దివ్యగంధోప లంభశ్చఛత్రబింబధ్వజాదికమ్। శంఖదుందుభినినాది వేదఘోష శ్రుతం పునః॥ ౪౦౫ ॥ పూర్ణాహుతివిధౌసిద్ధలింగాన్యేతానిలక్షయేత్ । సాధకస్తానిలింగాని కథయేన్నగురుంవినా ॥ అంతేవైష్ణవవిప్రేన్ద్రాన్ భోజయే

ముక్తిసిద్ధ్యాది విశేషాః.

ద్ద్వాదశావరాన్। లక్షజాపేనముక్తిస్స్యాత్సిద్ధిరక్షరలక్షతః ॥౪౦౬॥అర్ధకోట్యాతు దేవేన సదాభాషేత సాధకః । త్రిపాదకోట్యా దేవాద్యాః కింకరానాత్రసంశయః ॥ ౪౦౭ ॥ కోటిజాపేనదేవేశ స్వయమేవభవేద్ధ్రువమ్ । ఇతోధికేన జాపేన ఫలవత్తానవిద్యతే ॥ ౪౦౮ ॥ ఉపా

అణిమాదిః.

సతేసదాచైవ మణిమాద్యష్టసిద్ధయః । అణిమామహిమాచైవ గరిమాలఘిమాతథా ॥ ౪౧౦ ॥ ప్రాప్తిఃప్రాకామ్యమీశత్వంవశిత్వంచాష్టభూత

ధనాకర్షణమ్.

యః । చందనంకుంకుమంకుష్ఠం రోచనాలక్తకంతథా ॥ ౪౧౧ ॥ ఘన

సారంమృగమదం పిష్ట్వాతత్క్షోదవారిణా । ధనదం విలిఖేద్భూమౌ సప్తరాత్రంజితేంద్రియః ॥ ౪౧౩ ॥ ధ్యాత్వామంత్రేశ్వరం దేవంతదంతే మంత్రవిత్తమః । సాక్షాత్కరోతి ధనదం సతస్మై ధనమక్షయమ్॥ ప్రయచ్ఛతి ధనాఢ్యశ్చైరానీతంస్వాజ్ఞయాక్షణాత్ । వివిక్తం దేశమాసాద్య బహిర్గ్రామాదనన్యధీః ॥౪౧౪ ॥ సప్తరాత్రంనిశీథేషుజపో హోమ

స్త్రీవశ్యమ్.

పురస్సరమ్ । పద్మరాగ రుచం ధ్యాయేత్ స్త్రీవశ్యమపి సంస్మరేత్॥ ౪౧౫ ॥ కామయంతేతతస్సర్వాశ్చింతితాఃకమలాసన । ఫలైః పుష్పైశ్చలాజైశ్చ సప్తరాత్రం దినేదినే ॥ ౪౧౬ ॥ సహస్రం జుహుయాదగ్నౌచింతితాంకన్యకాంలభేత్ । లక్షితాః పాదయోఃపాంసూన్రక్తచందనమిశ్రితాన్ ॥ ౪౧౭ ॥ విధాయ పురుషాకారం స్త్రీరూపంవాయథేప్సితమ్ । కృత్వాప్రతికృతింతస్యన్యస్యాత్మానంస్మరేద్ధరిమ్ ॥ ౪౧౮॥ తాడయేన్మూల మనునా రక్తైస్తుయవవారిజైః । ప్రత్యహం మంత్రిజాపస్స్యాదష్టోత్తరసహస్రికమ్ ॥౪౧౯ ॥ వశ్యానారీ పుమాన్వాపి సప్తాహంతేజపాద్భవేత్ । తిలతండులదూర్వాణామాహుత్యైవ యథాక్రమమ్ ॥ ౪౨౦ ॥ బ్రాహ్మణక్షత్రియవిశాంవశ్యోమంత్రప్రభావతః। ధ్యాత్వాకరతలేచంద్రం తన్మధ్యేవిష్ఠితం హరిమ్ ॥ ౪౨౧ ॥ సుఖాసీనంపుండరీక కర్ణికాయాంసిత ప్రభమ్। ధ్యాయన్కరతలస్పర్శాత్సర్వవశ్యం

గుళికావిధిః.

క్షణాద్భవేత్ ॥ ౪౨౨ ॥ గుళికామథవక్ష్యామిసర్వకర్మప్రసాధనమ్। భూర్జపత్రేలిఖేచ్చక్రమష్టారం రోచనాదికైః ॥౪౨౩॥ చందనద్వయకాశ్మీర శశికస్తూరికాన్వితైః । హేమసూచ్యాలిఖేద్దేవం గంధద్రవ్యైస్తథాపరైః ॥ ౪౨౪ ॥ నాభి నేమియుతం చక్ర మష్టారంజ్వాలయాన్వితమ్ । అష్టస్వరేషు విలిఖేదక్షరాణ్యష్టపద్మజ ॥ ౪౨౫ ॥ ప్రాదక్షిణ్యేనవిస్పష్టం హ్రీంకారంమధ్యమేపదే । సాధ్యనామాదితత్రైవసోంకారంతదనంతరమ్ ॥ ౪౨౬ ॥ హ్రీంకారంనాభివలయే దిక్ష్వష్టాసు సమ

ర్పయేత్ । హ్రీంకారం నేమివలయే వశీకరణ మక్షరమ్ ॥ ౪౨౭ ॥ తత్తై
వాశాసు సర్వాసు పశంకురుపదాన్వితమ్ । తస్మిన్నావాహ్య దేవేశమి
ష్ట్వా మంత్రం జపే త్తతః ॥౪౨౮॥ అష్టోత్తరసహస్రంతు జుహుయాత్తా
పదాహుతీః । గుళికాం బిభృత స్తస్య సర్వం వశ్యం నసంశయః ॥ ౪౨౯॥

ఆకర్షణవిధిః

ఆకర్షణవిధింవక్ష్యే తం బ్రహ్మన్నవధారయ । భూర్జపత్రే లిఖేచ్చై
వ మష్టారం పూర్వవర్త్మనా ॥౪౩౦॥ గంధద్రవ్యై ర్లిఖేన్మంత్రం హేమ
సూచ్యా విచక్షణః । వేష్టయే ద్రక్త సూత్రేణ తత్తండ మభి మంత్రితమ్॥
౪౩౧ ॥ శిఖి చంచుపుటే న్యస్తం భావయిత్వా జపే త్తతః । తన్మంత్రసం
యుతం మంత్రం కృత్వా మాకర్షయేతి చ ॥ ౪౩౨ ॥ ఇత్థం సహస్రం సప్తా
హం జపేత్ప్రతిదినం సుధీః । ఆత్మానం గరుడారూఢం సాయుధాష్టభు
జం హరిమ్ ॥ ౪౩౩ ॥ బంధూక పుష్పసంకాశం భావయిత్వా జితేంద్రి
యః । వామోత్సంగే హరే ర్దేవీం విషక్తాం కామవిహ్వలామ్॥ ౪౩౪ ॥
పాశాంకుశ ధరాం లక్ష్మీం ధ్యాత్వాచ తదనంతరమ్ । నృపం బధ్వా
గళే పాశై స్తాడయిత్వా కశాదిభిః ॥ ౪౩౫ ॥ ఆయుధైః పృష్ఠతో మం
త్రమాకర్షయపదాన్వితమ్ । జప్త్వాయుతం సప్తదినం యోజనానాం శ
తేస్థితమ్ ॥౪౩౬॥ అపిభూపం నయత్యాశు సాధకో మంత్రతేజసా । ధనే
సమహతాయుక్త స్స్వయమేవాగతో నృపః ॥౪౩౭॥ వశ్యో భవతి కృత్వైవ
సంక్షిప్రాదీనపిచానయేత్ । యోషిదాకర్షణే చాపి మంత్రం కృత్వైవ
మంత్రవిత్ ॥౪౩౮॥ పంచబాణేషుభిర్విద్ధాం సర్వాంగేషు స్త్రియం స్మ
రేత్ । పాశబద్ధాంత థైవాన్యై రాయుధైరపి తాడితామ్ ॥౪౩౯॥ క్షిప్ర
మేవానయేన్నారీం సప్తాహాచ్ఛర వేగవత్ । దూరస్థితామపిత థారా
జ్ఞో వా మహిషీం ప్రియామ్ ॥౪౪౦॥ సాసమాయాతి కామార్తా మదవిహ్వ
లలాలసా । సమృద్ధా గాత్మనావాపి ధనై ర్వాపియథేప్సితైః ॥ ౪౪౧ ॥
సాధకం తోషయత్యేషా మంత్రజాపాద్యథోదితాత్ । మృతనారీకపాలే
చరోచనాద్యేనవస్తునా ॥౪౪౨॥ పూర్వవచ్చక్రమాలిఖ్య తస్మిన్యైభీష్ట

యోషితః। లిఖిత్వా నామధేయన్తత్ర కపాలం జ్వలనే పునః ॥౪౪౩॥
తాపయిత్వా జపేన్మంత్రం సప్తాహం పూర్వసంఖ్యయా। తతస్సిద్ధ్యతి నా

యక్షసాధనమ్

రీ సా హారస్థాపి యథేప్సితా ॥౪౪౪॥ యక్షాణామపి యక్షిణీనాం సాధనం
శృణు వక్ష్యతే। వటవృక్షే కుటీం కృత్వా తత్ర చక్రాబ్జమండలే ॥౪౪౫॥
ఆరాధ్య దేవం జుహుయాద్బిల్వవృక్షసమిచ్ఛతైః। దశభిః ప్రత్యహం మం
త్రీ సప్తమాహే పరీప్సితే ॥౪౪౬॥ పూర్వమేవ వటే యక్షీం యక్షం వా
కుంకుమాదిభిః। లిఖిత్వా కర్మ తత్సర్వం కుర్యాదభిముఖస్స్వయమ్ ॥౪౪౭॥
సప్తమేహ్ని వటే రాత్రౌ కంపతే భీతవత్ స్థితః। గుగ్గులుం ఘృతమిశ్రం చ
ధూపయేన్మంత్రవిత్తమః ॥౪౪౮॥ వటాభిముఖముత్థాయ యక్షీం వా
యక్షమేవ వా। తావంతం వా ధయా చేత అభీష్ట ఫలముత్తమమ్ ॥౪౪౯॥
మాతృత్వాచ్చ పితృత్వాచ్చ భ్రాతృత్వాచ్చ యథా యథా। పితృత్వం వా
థ భార్యాత్వ మీప్సితం సర్వమాప్నుయాత్ ॥ ౪౫౦ ॥ సాధకస్సైవ పి
త్రాది భూత్వా సర్వం సమాచరేత్। ప్రయచ్ఛంతి యథాయోగం య
క్షీ యక్షశ్చ మంత్రిణే ॥౪౫౧॥ మాతా చేన్మాతృవద్రక్షేత్ పితా చేత్పితృవ
త్తథా। ఏవం భ్రాతా ప్రియయోష్యన్యే యథాతత్త్రాం తత్పరాః ॥౪౫౨॥

విద్యాధర వశీకరణమ్

విద్యాధరవశీకార విధానం శృణు పద్మజ। అశోకవృక్షమూలే ర్చాం వ్యం
కుర్యాత్పూజాదిపూర్వవత్ ॥౪౫౩॥ విద్యాధరేణ యచ్ఛక్యం కర్తుమ
స్యాపి తద్భవేత్। అన్యేషాం దేవయోనీనామేవం కుర్యాద్యథావిధి ॥౪౫౪॥

పాతాళసాధనమ్

తే తే సర్వం ప్రయచ్ఛంతి మంత్రతుష్టా యథావిధి। పాతాళద్వారనిక
టే కారయేద్యాగమందిరమ్ ॥౪౫౫॥ చతుర్ద్వారసమాయుక్తం మధ్యే
కుండోపలక్షితమ్। సమీపే క్షీరవృక్షస్య జపేదక్షరలక్షకమ్ ॥౪౫౬॥ ప్ర
త్యేకమయుతం హోమస్తిలాదీనాం పృథక్పృథక్। అనన్యధీర్మితాహా
రః కర్మాంతే నాగకన్యకాః ॥౪౫౭॥ ఆగత్య మంత్రిణం సర్వా యాంత్యా

నీయస్వమాలయమ్ ! తత్రస్థైర్విదైర్భోగైః స్తోషయంతినసంశయః॥
దేహజం లోహితంమంత్రీ శ్మశానాం గారమిశ్రితమ్ | పేషయిత్వాలి

ఖడ్గసాధనమ్

ఖేఖడ్గం చతుస్తాలసమాయతమ్ ॥ ౪౫౯ ॥ శ్మశానదేశేతన్మూలం స్పృ
ష్ట్వామంత్రం జపేత్సుధీః । నిశీథే నిర్జనే తావత్ యావజ్జ్వాలాంవి
ముంచతి ॥౪౬౦॥ జ్వాలాభిరస్యశోభన్తే దిశోదశచతుర్ముఖ । నానా
విధానిభూతాని దృశ్యతేపరితస్తదా ॥ ౪౬౧ ॥ అభీతోనిశ్చలఃఖడ్గం
స్పృష్ట్వాజపేత్పునః । స్ఫురంతంపాణినాఖడ్గం గృహీత్వామష్టినా
దృఢమ్ ॥ ౪౬౨ ॥ మంత్రంజపన్నభోయాయా ద్యత్రవిద్యాధరాదయః।
విద్యామహిమ్నా తేషాంస రాజాభవతి మంత్రవిత్ ॥ ౪౬౩ ॥ య
క్షరాక్షసభూతానాం జేతామర్త్యేషు కింపునః । ఖడ్గహస్తస్సదా
మంత్రం జపన్యాతిత్రివిష్టపమ్॥౪౬౪॥ తత్రాపి భోగమతులం లభతే

శక్తివిద్యా

చాప్సరోగణైః । శంఖశుక్త్యుదరేమంత్రంలిఖేద్గోరోచనాదిభిః ॥౪౬౫॥
శూన్యాగారేశ్మశానేవా నిశీథేజపమాచరేత్ । జపేన్మంత్రవరం స్పృ
ష్ట్వాయావజ్జ్వాలాంవిముంచతి॥౪౬౬॥ ఉత్థాయ కన్యకాకాచి చ్ఛక్తి
మధ్యాప్చతుర్ముఖ।అక్షమాలాంచగుళికాంపాదుకాంతిలకంతథా॥౪౬౭॥
అంజనంచౌషధిరసంకపాలంమంత్రిగౌరవాత్।నదాతితిలకంధృత్వానర
నారీమృగాదయః॥౪౬౮॥ స్మృతిమాత్రాద్వశంయాంతిపత్రయాచాక్ష
మాలయా । జప్తామంత్రాన్ప్రసిధ్యంతిపురశ్చరణవర్జితాః॥౪౬౯॥ గుళి
కాంవదనేబిభ్రన్మంత్రీ సర్వత్రసంచరేత్ । అంజనంనేత్రయోర్న్యస్య
దృశ్యోభవతిధ్రువమ్ ॥ ౪౭౦ ॥ ఆరుహ్యపాదుకాంసద్యో వ్యోమగాం
చరతి వాంఛితం ॥ ౪౭౧ ॥ ఏషాయాంగమయతే శీఘ్రంవిషయా మ
జ్జజ।భుక్త్వౌషధంగతవ్యాధిర్చిరజీవీనసంశయః॥౪౭౨॥రసాయనేన
సంలిప్తేపాషాణాదౌభవేద్ధ్రువమ్ । హిరణ్యం భుక్తిమాత్రేణ తేజస్వీబ
లవాన్భవేత్ ॥౪౭౩॥కపాలేశ్మవినిక్షిప్యనిక్షిపేచ్ఛత్రుమూర్ధని।

అకస్మాన్మరణంయాతి సోప్యవాయుసుహృజ్జనః ॥ ౪౭౩॥ధరణ్యాంవిలి

ఇంద్రజాలవిద్యా

ఖేన్మాయాం కృష్ణవర్ణాఢ్యాం చతుర్భుజామ్ । సర్వాకల్ప యుతాంసౌ
మ్యాం సర్వావయవసుందరీమ్ ॥౪౭౪॥ అయుతంనియుతంవాపిమం
త్రమష్టాక్షరాదికమ్। పూజయిత్వాజపేన్మంత్రం సిద్ధాసాతదనంతరమ్॥
౪౭౫ ॥ ధరణ్యామంబరేవాపి చతురంగబలంమహత్ । దర్శయిత్వా
తుజగతాం త్రైలోక్యమపివాజగత్॥౪౭౬॥యక్షేష్టంవఙ్క్ష్ణేమంత్ర

అపమృత్యుజయః

గౌరవాత్కమలాసన। అశ్వత్థంమందవారేహస్పృష్ట్వాదక్షిణపాణినా॥
జపతో నాపమృత్యుస్స్యాద్యథోక్తేనైవసంఖ్యయా। ప్రత్యహంప్రాతరు

ఆరోగ్యం

త్థాయ సంధ్యాకర్మసమాప్యచ ॥ ౪౭౮॥ ఆదిత్యంతుజపేన్మంత్రంత
స్తాదారోగ్యమాప్నుయాత్॥౪౭౯॥ఇతోవాక్సిద్ధిమాఖ్యాస్యేయథావద

వాక్సిద్ధిః

వధారయ। ఖండయిత్వావచాంసమ్యక్ మధుపాత్రేవినిక్షిపేత్॥౪౮౦॥
యద్వాఘృతేక్షిపేద్బ్రాహ్మీం స్పృష్ట్వాలక్షంజపేన్మనుమ్। చంద్రమం
డలమధ్యస్థం శ్వేతవర్ణం హరింస్మరేత్ ॥౪౮౧ ॥ ముహూర్తే శోభ
నేప్రాశ్యేవచాభక్షణమాచరేత్। మూకాదయఃప్రవాచస్స్యుర్వాక్పతిప్రకా

అన్నసిద్ధిః

ర్యావిచారణా ॥ ౪౮౨ ॥ చంద్రమండల మధ్యస్థం శ్వేతపంకజ విష్టరే।
ద్విభుజంబాలవపుషం బాలాభరణ భూషితమ్ ॥ ౪౮౩ ॥ బిభ్రాణంపా
యసంపాత్రే దక్షిణేనైవపాణినా॥౪౮౪॥ ఇతరేణైవహస్తేనదధ్యన్నక
బళంతథా। ధ్యాత్వాన్నేనభవేద్దీనో మోమంత్రీబహువర్షమశ్నుతే॥౪౮౫॥

పుత్రలాభః

హిరణ్యనిర్మితంబింబం పూజయిత్వా జగత్పతేః । చక్రాబ్జ మండలేకుం
భంసమారాధ్యయథావిధి ॥౪౮౬॥ హుత్వాగ్నౌపాయసేనైవహోమా
న్తేస్థాపితైర్ఘటైః । అభిషిచ్యస్త్రియంసమ్యక్ స్నాపయిత్వాతదంబుచ॥

౪౮౭॥ తతఃపుత్రాన్సమీక్షేత తస్యాస్తుమనసేప్సితాన్ । విషదష్టమ

విషహరణమ్

వస్థాప్య ధ్యాత్వేశంగరుడోపరి ॥ ౪౮౮ ॥ దేవవిద్యాం సముచ్చార్యతీ
క్ష్ణాతుండేనతాడయేత్ । ఏవం ధ్యాత్వా విషంసర్వ మపోహ్యోత్థాప
యేన్మృతమ్ ॥౪౮౯॥ భుక్తంవిషేణసంస్పృష్టమన్నబీజశిలాథవా । జర
యేద్విద్యయాసర్వం యథాహంకమలాసన ॥౪౯౦॥ గ్రామాద్బహిస్తు

వృష్టిలాభః

శాలాయాం జపేద్ధోమపురస్సరమ్ । చక్రాబ్జమండలేదేవ మర్చయేదపి
పద్మజ ॥౪౯౧॥ సప్తాహమాజ్యసిక్తాభిస్సమిద్భిర్హోమమాచరేత్ । వైత
సీభిఃప్రతిదినం నియుతాయుతసంఖ్యయా ॥౪౯౨॥ వృష్టిర్భవతితద్రా

అతివృష్టిశమనమ్

ష్ట్రే తద్దేశేవాదినత్రయే । ఇక్షుసారావసిక్తాభిర్మరీచిభిరతన్ద్రితః ॥
సర్షపైస్సాజ్యపయుతైర్హోమమగ్నిపూర్వోక్తవర్త్మనా । అతివృష్టి

మంత్రాది దేవదర్శనమ్

ప్రశమనం భవేత్తత్రనసంశయః ౪౯౪॥ దిదృక్షుర్మంత్రిదేవస్య షణ్మాస
మనిశంజపేత్ । వ్రతీత్రిషవణస్నాయీ ప్రత్యక్షం దేవమీక్షతే ॥౪౯౫॥

సంగ్రామవిజయః

లభేతచవరాన్సర్వాన్ తస్మాత్కమలసంభవ । సంగ్రామవిజయన్మ
మప్రయోగం శృణుసాదరమ్ ॥౪౯౬॥ తోమరేషుకృపాణేషు శక్త్యాంబా
ణాయుధేషుచ । వాజిహస్తిలలాటేషు ధ్వజవస్త్రేచవైతథా ॥౪౯౭॥
చక్రమండలమాలిఖ్యపూజయిత్వాయథావిధి । హుత్వాచసమరంగ
చ్ఛన్శత్రుసైన్యాని నాశయేత్ ॥ ౪౯౮ ॥ సంగ్రామేవిజయంప్రాప్య

భూతాదిగ్రహ నివారణమ్.

గృహంయాతి యథాపురమ్ । భూతగ్రహపిశాచాది నివారణ విధిం శృ
ణు ॥ ౪౯౯ ॥ సమిద్భిర్జుహుయాదగ్నౌ కింశుకోత్థైర్మతత్రయమ్ ।
త్రిసహస్రంభవేజ్జాప స్తర్పణంతుశతత్రయమ్ ॥ ౫౦౦॥ భూతాదిగ్రహా

గ్రస్తానాం శిఖాబంధనమాచరేత్ । గుగ్గులూత్థేన ధూపేన ధూపయే
త్తదనంతరమ్ ॥ ౫౦౧ ॥ తాడయేన్మంత్రజప్తేనదండేన లతయాపివా ।
తతో బ్రూయాత్పిశాచాదిముంచామీత్యసకృద్ధ్రువమ్ ॥ ౫౦౨ ॥ కారయి
త్వాధశపథం శిఖాబంధంవిమోచయేత్ । స్థాపితైశ్చ కలశైరేవ స్నాప

గుళికా ప్రభావమ్.

యేద్గ్రహపీడితమ్ ॥ ౫౦౩ ॥ బంధయేద్గుళికాంపశ్చాత్ గ్రహదోషా
ద్విముచ్యతే । గుళికాధారణాన్నారీదుర్భగాసుభగాభవేత్ ॥ ౫౦౪ ॥ బ
ధ్వాచగర్భిణీసద్యస్సుప్రసూస్స్యాదపప్రసూః । అనృతుస్స్యాదృతుమతీ
విముఖాసుముఖాభవేత్ ॥ ౫౦౫ ॥ విరహాసంగతాభర్త్రా భవేదచిర
కాలతః । స్త్రీప్రసూస్స్యాత్పుంప్రసూతిస్స్యాదస్తనాస్తనమండితా ॥
౫౦౬ ॥ కుమారయక్షీపీడాదౌబాలానాంచయథోదితైః । విధిభిర్ము

సర్వోపయోగిగుళికావిధిః.

చ్యతేదుఃఖాత్ లభతే చాయురుత్తమమ్ ॥ ౫౦౭ ॥ భూర్జపత్రేలి
ఖేచ్చక్రం నాభినేమిసమన్వితమ్ । షడరం తత్రవిలిఖేత్స్యాదర్ణనషడక్ష
రమ్ ॥ ౫౦౮ ॥ పూర్వాదిషుసమాలిఖ్యమంత్రరాజమరాంతరే । నాభి
మధ్యేసాధ్యనామప్రణవేనసమన్వితమ్ ॥ ౫౦౯ ॥ వేష్టయేత్ప్రణవేనైవ
సాధ్యనామచతుర్ముఖ । హేమసూచ్యాలిఖేద్యంత్రం ద్రవ్యైశ్చంద
నమిశ్రితైః ॥ ౫౧౦ ॥ చందనద్వయకాశ్మీరరోచనాగరుసంజ్ఞితైః । ము
ఖ్యద్రవ్యైర్లిఖేచ్చక్రంగుళికాంకారయేత్తతః ॥ ౫౧౧ ॥ ధాన్యరాశి
షుసంస్థాప్యకుంభస్థాపనమాచరేత్ । కారయేత్సాధ్యకమార్గేణ జ
పహోమాదిపూర్వవత్ ॥ ౫౧౨ ॥ అభిషిచ్యతతస్తస్మై గుళికామ
పిబంధయేత్ । తతో విమోచయేదగ్నిం పూర్వోక్తాం సిద్ధిమాప్నుయాత్ ॥

కాలమృత్యుజయః.

కాలమృత్యుజయోపాయో వక్ష్యతే శృణు పద్మజ । పూర్వోక్తవత్స్మ
నాకుంభాన్ గుళికామపిపూజయేత్ ॥ ౫౧౩ ॥ రక్షేన్మాసద్వయంవ
హ్నింకుంభాంశ్చ గుళికామపి । కుర్యాత్తానజపంహోమంబ్రాహ్మణా

న్తోషయేదపి ॥ ౫౧౫ ॥ యజమానశ్శత్రియశ్చేత్తులారోహణ మాచరేత్ ।కలశైస్స్నపనంపశ్చాత్ గుళికాబంధనంతతః ॥౫౧౬॥ పూర్ణాహుతిం తతఃకృత్వా కుర్యాదగ్ని విసర్జనమ్ । అన్నాద్యైశ్చ తోషయే

మృత్యుదానమ్.

ద్విప్రాన్ కాలమృత్యుం నివారయేత్ ॥౫౧౭ ॥ అపమృత్యుజయార్థాయ మృత్యుదానమితశ్శృణు। సహస్ర నిష్కస్వర్ణేన కారయేత్ప్రతిమాంశుభామ్ ॥ ౫౧౮ ॥ ద్విభుజాంపురుషాకారాం భ్రుకుటీకుటిలేక్షణామ్ । కోలలోహితవస్త్రే తే మృత్యుప్రతికృతేస్మృతే॥౫౧౯॥ దంష్ట్రాకరాళం వదనం మృత్యోరిత్యవధారయ । సవ్యహస్తేథ వేద్యష్టిః పాశమన్యత్రవిన్యసేత్ ॥౫౨౦॥ పంచగవ్యేనసంశోధ్యపంచాప నిషదాదిభిః । సంస్నాప్యధాన్యరాశౌతంస్థాపయే త్తదనంతరమ్॥౫౨౧॥ సంహారోత్పాదనేకృత్వాసమావాహ్యస్వనామభిః। సమిచ్చరుఘృతైర్హోమమగ్నికుండేసమాచరేత్ ॥౫౨౨॥ ప్రోక్షయిత్వాయథాన్యాయంతం దద్యాత్పంచరాత్రిణే । అపమృత్యుభయంతస్య నకదాచి ద్భవిష్యతి॥

రసాతలప్రవేశః.

బిల్వదారుసమాసాద్యకుసుంభరజసాసుధీః। షడరంపూర్వవచ్చక్రంసాధ్యనామావిలిఖేత్ ॥౫౨౪॥ పాతాళాదియథోద్దేశం పన్నగాసురమండితమ్ । పరితోపి విలిఖ్యాథ కుండేచాధాయపావకమ్ ॥౫౨౫॥ నరమాంసేన జుహుయాత్ ద్వాదశాహం జపాదిభిః । తతో నాగాద

స్తంభనమ్.

యస్సర్వ ఉపస్థాస్యంతి మంత్రిణమ్ ॥ ౫౨౬॥ పద్ధతిం దర్శయంత్యస్య రక్షుం త్యేనంనసంశయః । శిలాతలేలిఖేచ్చక్రం షడరంసషడక్షరమ్॥ ౫౨౭ ॥ అరాంతరేమంత్రరాజంతన్నాభౌసాధ్యనామచ । స్థండిలేస్థాపయిత్వైతత్ దాసీనో జపమాచరేత్ ॥ ౫౨౮ ॥ స్తంభయేతి పదంచోక్త్వా జుహుయాదరక ఖండికామ్ । వివాహగర్భవాదాదౌక ధ్యాయాం స్తంభనంభవేత్ ॥ ౫౨౯ ॥ స్తంభనాంతరమాఖ్యాస్యేశ్శృణు

తతఃకమలాసన । ద్వేష్యపాద రజోమాత్ర మత్రై రంగార గోమయై॥
సంయోజ్యబిల్వకాష్ఠేతు ద్వేష్యస్య ప్రతిమాంలిఖేత్ । ప్రేతవస్త్రే౽లి
ఖేద్వాపి శంఖకీలమనంతరమ్ ॥ ౬౩౧ ॥ చతురంగుళ మాత్రంతు ప్రతి
మాంగానితాడయేత్ । కీలేన తేనమంత్రేణనిత్యం మంత్ర జపస్సమాహి
తః ॥ ౬౩౨॥ ధనాదిహానిర్ద్వేష్యస్యభవిష్యతి నసంశయః । తాడనం

ఉచ్చాటనమ్.

యత్రయత్రాంగే తత్రతత్రవ్యథాభవేత్ ॥౬౩౩॥ ఉచ్చాటనమితోవ
క్ష్యేయథావత్కమలాసన । శ్మశానాంగారచూర్ణేన నింబధుత్తూర
సంభవైః ॥ ౬౩౪ ॥ రసైరక్షుద్రుకాష్ఠేవాద్విహస్తప్రేతవాససి । పూ
ర్వవచ్చక్రమాలిఖ్య తత్రమంత్రాక్షరాణ్యపి ॥ ౬౩౫॥ సాధ్యనామలిఖ
దంతః ప్రాగాదిషులిఖేదచామ్ । ఆదింబిందుం తృతీయంచ పునర్బిం
దుయథాక్రమమ్ ॥ ౬౩౬ ॥ తదారూఢంరిపుంధ్యాయేత్కుండేచ్ఛాపా
కృతౌతతః । సమిద్భిర్నింబవృక్షస్య యద్వావిష మహీరుహః ॥౬౩౭॥
జుహుయాదనలేభీతఃఅమృతంపేషయేద్రిపుమ్। చైత్యవృక్షేచబధ్నీయా
ద్ధ్వజాంతంకమలాసన ॥ ౫౩౮॥ అంహోభిరేకవింశద్భిర్భార్యాపు
త్రాదిభిస్సహ । రిపుగపలాయతేసత్య మితోవిద్వేషణంశృణు ॥ ౫౩౯॥

విద్వేషణమ్.

అక్షకాష్ఠేనకుర్వీత స్నిగ్ధయోర్ప్రతిమాంద్విషోః । అన్యోన్యాభిము
ఖంకృత్వాతయోర్మంత్రంలిఖేదపి॥ ౫౪౦॥ విద్వేషయపదోపేతంనా
మధేయంచతుర్ముఖ । జపేన్మంత్రం తతోమంత్రీ కుండేహోమం స
మాచరేత్ ॥ ౫౪౧ ॥ మృత్యువర్ధన వృక్షోత్థ స్సమిద్భిర్హోమ
కర్మణిచ । అష్టోత్తరసహస్రేణహవనేనపరస్పరమ్ ॥ ౪౪౨ ॥ స్నిగ్ధ
యోర్జాయతేద్వంద్వంకాకోలూకాదిసమ్మితమ్। ఏవందశదినేయా
తే పయసాస్నాపయేత్తయోః ॥ ౫౪౩ ॥ భూయస్సప్రీతౌ భవేతాంతౌ

మారణమ్.

జానీహికమలాసన। మారణంవక్ష్యేతేకర్మణతచ్ఛృణుష్వాతిదారుణమ్॥

మధ్యకుణ్డ సమాయుక్తాం హోమశాలాం ప్రకల్పయేత్। అర్కావృ
క్షస్య ఫలకాం హస్తద్వయసమాయతామ్ ॥ ౫౪౫ ॥ తావతావిస్తృ
తాం బ్రహ్మన్ ఘనతశ్చతురంగుళామ్। గృహీత్వా విలిఖేత్తస్మిన్ దక్షి
ణాశాముఖో గురుః ॥ ౫౪౬ ॥ శత్రోర్వపుర్యథారూపం ప్రతికూలది
నాదిషు। కృష్ణపక్షే విశేషేణ ప్రకుర్యాన్మారణక్రియామ్ ॥౫౪౭॥ ప్రా
చీభాగేథ కుణ్డస్య షడశ్రం చక్రమాలిఖేత్। కృష్ణసూత్రైరలంకృత్య త
స్మింశ్చక్రే ప్రతిష్ఠితే ॥ ౫౪౮ ॥ కృష్ణగన్ధాంబుపుష్పాద్యైః పూజయిత్వా
తతః పరమ్। శ్మశానశత్రునిలయావల్మీకేభ్యో మృదం హరేత్ ॥౫౪౯॥ శ
త్రుపాదమృదం చాపి ధుత్తూరదళసారతః। పేషయేత్ఖరమూత్రేణ కా
రయేత్ప్రతిమాం రిపోః ॥ ౫౫౦ ॥ ప్రాణప్రతిష్ఠామంత్రేణ కుర్యాత్ప్రా
ణప్రతిష్ఠితమ్। పాదేనాక్రమ్య హృదయం సహస్రం జపమాచరేత్॥
విషయస్య ప్రభారూఢశత్రూణాం నేత్రయోర్హృది। కరయోః పాద
యోర్గేహ్యే శ్రోత్రయోర్ఘ్రాణరంధ్రయోః ॥ ౫౫౨॥ మర్మస్థానే
ష్వచాన్యేషు వేధాం కుర్యాద్విచక్షణః। యాని చాంగాని విద్ధాని తాని
క్షీణాని పద్మజ ॥ ౫౫౩॥ శ్మశానాగ్నిం తతః కుణ్డే నిధాయ తదనంతరమ్।
దక్షిణాగ్రాన్ ప్రతీచ్యగ్రాన్ దర్భాంశ్చ పరిధీనపి ॥ ౫౫౪ ॥ కృత్వా
కృత్వాత్మనో రక్షాం వేదఘోషే ప్రవర్తితే। బ్రాహ్మణేభ్యోథ సంద
త్వా తతో హోమం సమారభేత్ ॥ ౫౫౫ ॥ అష్టకాష్ఠస్రుక్స్రువాభ్యాం
కృష్ణాసిక్తతజ్జోక్షితైః। యద్వా రాజిలరక్తైస్సర్షపైశ్చ మరీచిభిః॥
౫౫౬॥ ఔషధైర్వ్యధిజనకైస్సమిద్భిశ్చాక్షవృక్షకైః। మంత్రం తేమా
రయేత్యుక్త్వా సహస్రం ప్రతివాసరం ॥౫౫౭॥ శత్రునామాపి సంయోజ్య
జుహుయాద్దక్షిణాముఖః। కృత్వా దర్శనకాలాంతం వాసరానేక వింశ
తి ॥౫౫౮॥ వేష్టాం ఫలకాం నిత్యం హోమధూమేన ధూపయేత్। అగ
రుం గుగ్గులుం చాపి ధూపార్థం మనలే దహేత్ ॥౫౫౯॥ సప్తస్వహస్సు వ
తీతేషు జ్వరితస్స్యాద్రిపుర్ధ్రువమ్। వ్యాధిపీడా భవేత్తస్య వివిధా కమలా
సన ॥ ౫౬౦॥ ద్విసప్తాహస్సు వీతేషు కృత్వా కాచిన్మహానిశి। ఖండమధ్యా

త్సముత్థాయ అట్టహాసం విముంచతి ॥ ౫౬౧ ॥ ప్రాణభిమర్నిరీక్షో సాకుంహాదుత్థాయదృశ్యతే । అభీతవత్స్వయంతిష్ఠేత్సాధకః కమలాసన ॥౫౬౨॥ బ్రూహి తే కింకరవాణీతి తతస్తాంచన దేద్గురుః । సపత్నం మారయేత్యుక్త్వా గురుర్బ్రూయాత్తతః పరమ్ ॥౫౬౩ ॥ హత్వా గురుం పునర్బ్రహ్మన్ కృత్వా పునరుపైష్యతి । ద్వావింశేహని సంప్రాప్తే బుద్ధ్వాగ్నిస్సహ మంత్రవిత్ ॥౫౬౪॥ హుతపూర్ణాహుతిర్లక్షం మంత్రరాజం స్వయం జపేత్ । తతస్సుదర్శనం మంత్రం నారసింహం స్వయం మనుం ॥ అపరాజితమంత్రం చ జప్త్వా పాపాద్విముచ్యతే । ఏకవింశదినే రాత్రౌ కుర్యాత్పూర్ణాహుతిం గురుః ॥ ౫౬౬॥ ఏవం రిపుం గురుర్జిత్వా గత్వా స్యాద్గతకిల్బిషః । రుగ్ణానాం శాంతికర్మాద్య వక్ష్యే శృణు చతుర్ము

శాంతికర్మ.

ఖ ॥౫౬౭॥ షోడశస్తంభసంయుక్తం వేదికుండపరిష్కృతమ్ । యాగమంటపమాకల్ప్య చతుస్తోరణసంయుతమ్ ॥౫౬౮॥ తిలవ్రీహియవైర్వేద్యాం ధాన్యపీఠం ప్రకల్పయేత్ । కలశాంశ్చ సప్తదశ స్థాపయేద్గంధవారిభిః ॥౫౬౯॥ మధ్యే యజేత మంత్రేశం పరితష్షోడశస్వపి । స్నపనోక్తవిధానేన కుంభపూజా చతుర్ముఖ ॥౫౭౦॥ చక్రాబ్జమండలే దేవమర్చయిత్వానలే తతః । సమిదన్నఘృతైర్హోమం సప్తరాత్రం చతుర్ముఖ ॥ ౫౭౧॥ కలశేషు జపం కుర్యాత్ప్రత్యేకం శతసంఖ్యయా । కుర్వీత భోజనం రాత్రౌ యావత్కర్మావసానికమ్ ॥ ౫౭౨॥ ప్రత్యహం బహుయమాద్బ్రహ్మన్ సహస్రం పరమావధి । శాంతిం ప్రయచ్ఛ మహతీమిత్యంతం మంత్రతఈరితః ॥ ౫౭౩ ॥ జపస్త్వయుతసంఖ్యాభిః ప్రత్యహం కమలాసన । భూర్జపత్రే లిఖేచ్చక్రం గుళికామపి కారయేత్ ॥౫౭౪॥ అభ్యర్చ్య సప్తరాత్రం తాం కర్మాంతే కలశాంబుభిః । స్నాపయిత్వా తతో రుగ్ణం గుళికాం బంధయేత్తతః ॥ ౫౭౫॥ తతః పూర్ణాహుతిం కృత్వా వీతిహోత్రం విసర్జయేత్ । రోగాదిశాంతిర్భవతి కర్మణానే

పుష్టియజనమ్.

సపద్మజ ॥ ౫౬ ॥ పౌష్టికంకర్మవక్ష్యామిసర్వేషాంపుష్టిదాయకమ్ ।
పూర్వవద్గుళికాంకృత్వారక్తసూత్రేణవేష్టయేత్ ॥ ౫౭ ॥ చతురశ్రకుం
భయజనంపూర్వవత్కమలాసన । విప్రమాభాస్మరేద్దేవంహోమమయే
త్సమిదాదిభిః ॥ ౫౮ ॥ పుష్టింప్రయచ్ఛేత్యంతంస్యాన్మంత్రజాపశ్చతు
ర్ముఖ । కృత్వాభిషేకం కర్మాంతే గుళికాబంధనం చరేత్ ॥ ౫౯ ॥
పూర్ణాహుతి స్సప్తమేహ్నాత్తదంతేగ్నివిసర్జనమ్ । ఏవంకృతే కర్మ

కర్మణాంకుండాని.

జాతేదీర్ఘమాయుర్వివర్ధనమ్ ॥ ౬౦ ॥ కర్మణోనుగుణం కుండం
వక్ష్యామికమలాసన । పౌష్టికేపంకజంకుండం శాంత్రం వృత్తం సమాచ
రేత్ ॥ ౬౧ ॥ అష్టాశ్రేవాత్రికోణేవా మారణం కర్మశస్యతే । ఉ
చ్చాటనంచాపకుండే యక్షకన్యాదిసాధనమ్ ॥ ౬౨ ॥ పంచాశ్రేషడ
శ్రేతు స్తంభనం కర్మకారయేత్ । సప్తాశ్రే మోహనం విద్ధి విద్వేష
స్తు నవాశ్రకే ॥ ౬౩ ॥ వశ్యాదీనాంవశీకారం దశాశ్రేకర్మకారయేత్ ।
ఏకాదశాశ్రే బ్రహ్మోదిక వశీకుర్యాదతంద్రితః । ద్వాదశాస్రేతు వై

కర్మణాంహోమః.

కుండంప్రశస్తకామస్సమారభేత్ ॥ ౬౪ ॥ యజ్ఞవృక్షోద్భవైశ్శాంతిస్సౌభా
గ్యంకుసుమైర్భవేత్ । ధూపద్రవ్యైస్సదారోగ్యంపుష్టిర్దధ్నాపయ
స్యపిః ॥ ౬౫ ॥ అన్నేనవివిధాఃకామానాజ్యేనాయుష్మతీనప్రజాః ।
శ్వేతపద్మైస్తు జుహుయాదిచ్ఛన్ బ్రహ్మశ్రియంనరః ॥ ౬౬ ॥ లక్ష్మీపు
ష్పైస్తుజుహుయాల్లక్ష్మీకామోథవాదుతైః । పద్మైర్బిల్వసమిద్భి
ర్వా జ్ఞానకామస్తుసర్పిషా ॥ ౬౭ ॥ కన్యాకామః కాలపుష్పైః గోకా
మోగోమయైఃపునః । ఆయుష్కామస్తుదూర్వాభిర్ద్యుమ్నకామస్తుపృ
త్స్నయా ॥ ౬౮ ॥ యవాగ్వేంద్రియకామస్తుతైలైస్సర్వజనప్రియః । బ
హ్మవర్చసకామస్తు బ్రహ్మవృక్షసముద్భవైః ॥ ౬౯ ॥ యవైశ్చ వేణు
భిశ్చైవ నీవారైశ్శాలిభిస్తథా । సర్వేకామాశ్చసిధ్యంతి హోతుర్బ

జైర్యథోదితైః ॥ ౪౯౧ ॥ లాజహోమేనసిధ్యంతి సర్వేకామా నసంశ
యః । అన్నేనాన్నాదికామస్తు పుత్రకామస్తుపాయసైః ॥ ౫౯౧॥ నిం
బపుష్పైర్హిరణ్యాద్యాః సర్వే సిధ్యంతి సర్పిషా । హోమే సర్పి

హోమద్రవ్యప్రమాణాని.

ర్మధుక్షీరధారాస్స్యుశ్చతురంగుళాః ॥ ౫౯౨ ॥ శుక్తిదధ్యాహుతి
గ్రాసం పాయసాద్యాహుతిర్భవేత్ । భక్ష్యాహుతిస్తదర్ధంస్యాత్ఫ
లైస్సపుష్పైరఖండితైః ॥౫౯౩॥ నిష్పావబీజమానాతుధూపద్రవ్యాహు
తిర్భవేత్। తిలవ్రీహియవాద్యైస్తుముష్ట్యర్ధాధాహుతిర్భవేత్॥
అష్టాంగుళాతదర్ధావా సమిద్దూర్వాషడంగుళా । మృద్వీకాతు ప్ర

పూర్ణాహుతిః.

మాణాతు గోమయాహుతిరిష్యతే॥౫౯౪॥పూర్ణాహుతిఘృతస్యస్యా
తుద్రుడుచేనచతుర్ముఖ । న్యూనాధికప్రమాణాంతుహవ్యకవ్యాహుతిం
కృతామ్ ॥౫౯౫॥ భుంజంతి దానవాదైత్యానఫలాయచకల్పతే । కుక్కు
టాండప్రమాణంతుచరోర్గిపిండంఘృతాప్లుతమ్ ॥ ౫౯౬ ॥ నిక్షిప్య చ
స్రుచోగ్రేతు అపిధాయస్రువేణచ।స సమిద్ధర్భకుసుమంజుహుయాన్మూ
లవిద్యయా ॥౫౯౭॥ ఏవంయోగవిభాగస్తేకథితఃకమలాసన । పరకా

పరకాయప్రవేశః

యప్రవేశాఖ్యాయోగిభిఃక్రియతేనిశమ్॥౫౯౮॥సప్రకారమిహాఖ్యాస్యే
శృణుష్వకమలాసన । పరపిండంనవంద్రష్ట్వాయావనే వయసంస్థితమ్॥
ఊర్ధ్వవక్త్రందీర్ఘపాదమేకాంతేశాయయేచ్ఛవమ్ । తత్పాదపా
ర్శ్వేశాయీతబధ్వాయోగాసనంతతః ॥ ౬౦౧॥ ఏకాగ్రమానసఃకు
ర్యాద్యోగాభ్యాసంప్రసన్నధీః । నాభిచక్ర అరక్షేత్రే భ్రమంతం జీవ
మాత్మనః ॥ ౬౦౨ ॥ పింగళేనేడయాయద్వానిర్గమయ్య బహిస్తతః।
నాసికాపుటమార్గేణఖగవద్గగనంనయేత్ ॥౬౦౩॥ సాకంసదశభిః
ప్రాణైఃక్రోశంయోజనముత్తరమ్।గత్వాగత్వానివర్తంతేయోజనాన్య
పియోగినః ॥౬౦౪॥ నాసికాపుటమార్గేణ నాభిచక్రంప్రవేశయేత్।

ఏవంనిత్యంసమభ్యస్యయోగీయోగంజితేంద్రియః॥౬౦౫॥ స్వదేహాత్తం నిర్గమయ్యనాసికాపుటపద్ధ్యయా। శవస్యనాసికారంధ్రవర్త్మనాం తథప్రవిశ్యచ॥౬౦౬॥నాభిచక్రంప్రవిశ్యాథ నాడీసంచారమాచరేత్। తత్రాపిపాతమాలోక్య తదన్యత్రప్రవేశయేత్ ॥౬౦౭॥ యథాసుఖం చరేద్యోగీసుందరేవపుషిస్థితః। యోగీసపాతయన్ గాత్రంవాసుదేవంయ

శరీర నిపాతః.

థాపున్నయాత్॥౬౦౮॥తన్మార్గమద్యవక్ష్యామిశృణుష్వైకాగ్రమానసః। బ్రహ్మచర్యేధృతమతిఃకుశశాయీజితేంద్రియః ॥ ౬౦౯ ॥ ముముక్షుర్మంత్రరాజంతంజపేల్లక్షమతంద్రితః। హృదయేకర్ణికామధ్యేధ్యాయేద్యోగోక్తవర్త్మనా ॥౬౧౦॥ శుద్ధస్ఫటికసంకాశంచతుర్బాహుం కిరీటినమ్ । అంగుష్ఠమాత్రంపురుషంజ్యోతిర్మండల మధ్యగమ్॥౬౧౧॥ ధ్యాయన్నహ్న్యాదిభిర్భోగైరంతర్యాగంసమాచరేత్ । యోగాభ్యాసబలేనైవగుణోత్కర్షగప్రజాయతె ॥౬౧౨॥ చంద్రార్కాగ్నిమయంబీజమర్కమండలసన్నిభమ్ । తతస్సూక్ష్మతరంబింబం రాజముద్గసమప్రభమ్ ॥౬౧౩॥ తంసర్వమంత్రాక్రమ్య స్థితావిద్యావిచక్షణాః । తతస్తురాజికాబీజప్రమాణంచింతయేత్క్రమాత్ ॥౬౧౪॥ ఉత్పాదకమథాస్యాభిర్వ్యస్యాంతేనాదఆశ్రితేః । తంతనీయసమత్యన్తమశ్వవాలసమప్రభమ్ ॥౬౧౫॥ బ్రహ్మనాడీ మనేనాశు పశ్యతిధ్యాన సేవనాత్ ।తతోంగరోమమంత్రంతుబీజవాలసమప్రభమ్॥౬౧౬॥ ధ్యాయేన్నియమమాస్థాయ బ్రహ్మనాడీప్రకాశకమ్ । ఏవం ధ్యాయన్నిమం పిండంపరిపక్వంపరిత్యజేత్॥౬౧౭॥ పరిజ్ఞాయపురాపిండంపాకలక్షణ ముత్తమమ్ । నిరుద్ధసంధిమాత్రంచకృత్వాదేవంసమీరితమ్॥౬౧౮॥ముక్త్వా

పరజీవయోర్న భేదః

తద్బ్రహ్మరంధ్రేణ ఉత్క్రాంతికరణేనచ । ధ్యాత్వా పరిత్యజేద్దేహం నిత్యాభ్యాసరతోయది॥౬౧౯॥ తద్బ్రహ్మపరమవ్యేతి వాసుదేవాఖ్యమవ్యయమ్ । తిలేతైలంఘృతేసర్పిః క్షీరేక్షీరంజలేజలమ్॥౬౨౦॥ తద్వన్నభేదోగృహ్యేత జీవాత్మపరమాత్మనోః । తప్తలోహేయథాతోయం

క్షణేనైవ ప్రలీయతే ॥ ౬-౨౧॥ అగ్నిదగ్ధాని బీజాని నరోహంతి యథా పునః ।
తద్వన్న జాయతే భూయో జీవాత్మా కమలాసన ॥ ౬-౨౨ ॥ యుక్తస్య

దేహపాతలక్షణమ్.

ప్యానవబోధస్య యోగయుక్తస్య సర్వదా । నివర్తతే తదాశబ్దః ప్రస్ఫుటో
దుందుభిస్వనః ॥ ౬-౨౩ ॥ స్పర్శం న శీతం నాత్యుష్ణం విజానాతి త్వగింద్రి
యమ్ । భ్రువోర్మధ్యే యథా జ్యోతిర్ద్వాదశాంతే వ్యవస్థితమ్ ॥ ౬-౨౪॥
ప్రత్యస్తమేతి వై శీఘ్రం నచోపయాతి వై పునః । నజానాతి సమాధిస్థో
హృద్గక్షమబ్జం యదాచరేత్ ॥ ౬-౨౫॥ పరిశుష్యతి గాత్రస్థం శోణితం
శ్లేష్మలక్షణమ్ । నవేత్తి పార్థివం గంధం సబాహ్యాభ్యంతరే యదా ॥ ౬-౨౬॥
పిండస్తదా ప్రబోద్ధవ్యః కాలేనైవాచిరేణ తు । పృథివ్యాం సంస్థితం
చైవం ధారణాయాం సమాహితః ॥ ౬-౨౭ ॥ నవేత్తి శబ్దం ప్రాగుక్తం పం
చమాత్వం చ మేక్షణే । స్థితస్సమేధా బాహ్యాసు శీతోష్ణేచ సవిందతి ॥
౬-౨౮॥ స్థితే దినే చతుర్థే పిండస్త్వక్షితేక్షణైః । రూపధ్యానం స
మాసాద్య పూర్వోక్తవిధినాయది ॥ ౬-౨౯ ॥ నాభ్యేతి హృదయాకాశే బహి
ర్వాజ్యోతిషాం పతిః । పిండపాతోహ్యవస్థం స్యాత్ జ్ఞాత్వారిష్టైరపు
రోదితైః ॥ ౬-౩౦॥ తృతీయేహ్ని చతుర్వక్త్ర సర్వమేతత్తదాక్షణే । సమా
ధిస్థ దివా యస్య యోగీ సమ్యక్ప్రవర్తతే ॥ ౬-౩౧॥ నవేత్తి పరమాన్నాదం తృ
షితః పరికంపతే । దినద్వయేన పిండస్య పాతోస్య ద్వితయక్షణే ॥ ౬-౩౨॥ స్థి
తేగగనభావేషు ప్రాగుక్తవిధినాయది । నవేత్తి పిధినాగంధం తద్బా
హ్యాసు శుభాశుభమ్ ॥ ౬-౩౩ ॥ తత్త్రైవైకదినేవాథ లక్షణే ప్రథమేక్షణే ।
౬-౩౪ ॥ ధ్యాత్వైవవిధినా సమ్యగ్యోగీ ధ్యానైకమానసః । మయిసన్న్య
స్తమనా వ్యాహరేన్మంత్రముత్తమమ్ ॥ ౬-౩౫॥ స్వయముత్క్రమతే

వైకుంఠ లక్షణమ్

పిండాద్వ్యాయాద్యోగనికేతనమ్ । దివ్యలోకేచ వైకుంఠే వయ్యేనపరిలి
వ్యతే ॥ ౬-౩౬॥ శేషాసనే సుఖాసీనం వైకుంఠే మణిమంటపే । అష్టబా
హుం విశాలాక్ష మష్టాయుధధరం హరిమ్ ॥ ౬-౩౭॥ శ్రీభూమిసహితం
దేవం సర్వాభరణభూషితమ్ । చతుర్భుజం వా వామేన హస్తేనాలిం

గ్యాపద్మజామ్ ॥౬౩౮॥ అష్టావారాస్త్రియస్తస్య వాలవ్యజనపాణయః।
తిష్ఠంతిపరితఃపశ్చాచ్ఛంఖాద్యాయుధధారిణః ॥ ౬౩౯ ॥ సేవంతేపు
రుషాస్తస్మాత్ బహిస్తిష్ఠంతిమూర్తయః । చతుర్వింశతి సంఖ్యాయా
స్తతోమీనాదిమూర్తయః ॥౬౪౦॥ పక్షీంద్రవిష్వక్సేనాభ్యాంకుముదా
దికైస్తథా । మహాభాగవతాస్తత్ర ద్వాదశాఽసురచింతకాః ॥౬౪౧॥
సేవంతేమంటపేనిత్యం పునరావృత్తివర్జితాః । ఇహాయతర్చ్యకుర్వ
ణావిష్ణోరాయతనాత్మకమ్ ॥౬౪౨॥ ముచ్యంతే యోగమాస్థాయ పురు
షాఃపరమంపదమ్ । ప్రాప్యాపితత్పరాద్వానాః సేవంతేపురుషోత్త

పురరక్షా

మమ్ ॥౬౪౩॥ పురరక్షావిధింవక్ష్యే తచ్ఛృణుష్వయథాతథమ్ । గ్రా
మాదినగరక్షోభే శాంతయేకర్మశస్యతే ॥౬౪౪॥ గ్రామాదిమధ్యమేదే
శేవేదికుండసమన్వితామ్। ప్రపాంకృత్వావేదికాయాంకుంభస్థాపనమా
చరేత్ ॥౬౪౫॥ ఆవాహ్యపూజనంకుర్యాత్ దినాన్యేకోనవింశతి। పలా
శసమిధాహోమోమూలమంత్రేణసౌదర్శనంతతః ॥౬౪౬॥ స్థాపయేత్పూజ
యేచ్చాపి గురుశాస్త్రవిధానతః। దిక్ష్వష్టాస్వపితంయంత్రం స్థాపయి
త్వావిధానతః ॥౬౪౭॥ కుంభతోయేనసర్వత్ర ప్రోక్షయేన్నగరాది
షు । పూర్ణాహుతింతతఃకృత్వాకుర్యాదగ్నివిసర్జనమ్ ॥౬౪౮॥ గ్రా

నామత్రయమంత్రః

మాదేరభివృద్ధిస్స్యాత్ సత్యముక్తంచతుర్ముఖ।నామత్రయమహామంత్ర
మితోవక్ష్యేశృణుష్వహ ॥౬౪౯॥ అచ్యుతశ్చాప్యనంతశ్చ గోవిందఇ
తితేత్రయః । తేషామాదౌ ప్రణవోద్ధారశ్చతుర్థీం త్రిషుచోద్ధరేత్ ॥
౬౫౦॥ నతింత్రిష్వపిచోద్ధృత్యనామత్రయమనుంజపేత్। నామత్రయా
ఖ్యమంత్రస్య మునివ్యాసఉదీరితః॥౬౫౧॥ ఛందస్తుదేవీగాయత్రీ దేవ
తాగరుడధ్వజః । అస్యన్తాబీజశక్త్యాఖ్యా యథేష్టం వినియుజ్యతే ॥
౬౫౨॥ మంత్రత్రయైష్షడంగాని ధ్యానమద్య బ్రవీమితే । అచ్యుతానం
తగోవింద రూపిణంవిభుమవ్యయమ్ ॥౬౫౩॥ భజేహంవాసుదేవంతం

శ్రీభూనీళాసమన్వితమ్ । కిరీటాది విభూషాంగం బ్రహ్మరుద్రాది సేవితమ్ ॥౬౫౪॥ శంఖచక్రగదాఖడ్గశార్ఙ్గబాణధరంసదా । ఇతిధ్యాత్వా జపేన్మంత్రం సాధకోక్షరలక్షకమ్ ॥౬౫౫॥ సపునాతిజగత్సర్వం నాత్రకార్యావిచారణా । సాధయత్యఖిలంకర్మ సత్యముక్తం చతుర్ముఖ॥

అగ్నిప్రాకార మన్త్రః

అగ్నిప్రాకారమంత్రం తేఉపదేక్ష్యామితచ్ఛృణు। ఛందసామాదిముద్ధృత్య యవర్గద్వితయంతతః ॥౬౫౬॥ అచాంద్వితీయంబిందుంచ నతించతతఉద్ధరేత్ । పవర్గాదిమచామాదిం యవర్గద్వితయంతతః ॥౬౫౭॥ అచాంద్వితీయంతదను యవర్గప్రథమాదిమమ్। కాలానలాత్మశబ్దస్య చతుర్థీంమపిచోద్ధరేత్ ॥ ౬౫౮ ॥ నతిమంతేసముద్ధృత్యమంత్రేజాపక పూరోదితః।

ముద్రావిధిః

ముద్రావిధిమిహాఖ్యాస్యే యాభిస్తుష్టోభవామ్యహమ్॥౬౬౦॥ ఏకాదశ మహాముద్రాః దేవమంత్రప్రసాధకాః । శంఖముద్రాచక్రముద్రాచాగ్నిప్రాకారముద్రికా ॥౬౬౧॥ పద్మాఖ్యాసురభిర్ముద్రా ముద్రేద్వేధూపదీపయోః । యోగముద్రా గ్రాసముద్రా మహతీగ్రాసముద్రికా॥౬౬౨॥ అంజలిఃపరమాముద్రాసర్వదేవప్రసాదినీ । ఏకాదశ మహాము

శంఖముద్రా

ద్రాః వర్ణయేతాఃపృథక్పృథక్ ॥౬౬౩॥ నిబధ్యాద్దక్షిణాంగుష్ఠంవామహస్తస్యముష్టినా। దక్షిణాంగుళిభిస్సవ్యాగ్వామముష్టింనిపీడయేత్॥౬౬౪॥ తర్జన్యాందక్షిణస్యాథవామాంగుష్ఠేనయోజయేత్ । శంఖము

చక్రముద్రా

ద్రేయముదితా చక్రముద్రామితశ్శృణు ॥౬౬౫॥ మణిబంధావుభౌకుర్యాత్తిర్యక్సంభ్రాంత చక్రవత్ । కనిష్ఠికాం దక్షిణస్య వామాంగుష్ఠే నివేశయేత్ ॥ ౬౬౬ ॥ తత్రైవ దక్షిణాంగుష్ఠే వామహస్త కనిష్ఠికామ్।

అగ్నిప్రాకారః

కరద్వయాంగుళీఃకుర్యాద్విరళాఃకమలాసన ॥౬౬౭॥ అయుధేష్వరము

ద్రైషా చక్రాఖ్యాసిద్ధిదాయినీ। విహాయ తర్జనీంసమ్య గంగుష్ఠేన కరాంగుళీః ॥౮౮॥ నిబధ్యభ్రామయేత్సమ్యగగ్నిప్రాకారసంజ్ఞికా।

పద్మముద్రా

పద్మముద్రామితోవక్ష్యేతచ్ఛృణుష్వచతుర్ముఖ ॥౮౯॥ మణిబంధౌ తుసంయోజ్య కరజాంస్తుప్రసారయేత్ । అంగుష్ఠావంతరావేశ్య తర్జన్యాతర్జనీంతతః ॥౯౦॥ కనిష్ఠికాంగుళీమన్య కనిష్ఠాంగుళి నాసహ। ఉభౌచకూర్పరౌసమ్య గ్యోజయేత్పద్మముద్రికా ॥౯౧॥ అంగుష్ఠే ద్వే

సురభిముద్రా

కనిష్ఠే ద్వే తథాస్యాత్తర్జనీద్వయం । మధ్యమాందక్షిణకరే నామికాం చతథేతరమ్ ॥౯౨॥ శ్లిష్ట్వాప్రసారయేద్భ్రష్టానకరయోరుభయోరపి । జ్ఞేయాసురభిముద్రాసా యోగద్రవ్య విశోధినీ ॥౯౩॥ ప్రత్యంగు

ధూపముద్రా

ళికనిష్ఠాదిహ్యుపర్యుపరిసంహరేత్ । అంగుష్ఠేనస్పృశేద్భ్రష్టాంతర్జన్యగ్రంతతఃపరమ్ ॥౯౪॥ ధూపోర్ధ్వధూపవద్ధస్తౌ ప్రభూతుల్యౌ ప్రసారయేత్। ధూపాభిధానాముద్రైషా దీపముద్రామితశ్శృణు ॥౯౫॥

దీపముద్రా

అగ్నిప్రాకారముద్రావన్నిబధ్యచతురంగుళీః । విసృజ్య తర్జనీమగ్రే దీపస్యఖలుదర్శయేత్ ॥౯౬॥ కథితా దీపముద్రైషా యోగముద్రా

యోగముద్రా

మితశ్శృణు । నాభేరధస్తాద్విన్యస్య సవ్యంకరతలంపునః ॥౯౭॥ ఉత్తానమితరంతద్వద్విన్యసేత్కరమీదృశమ్ । ఇయంతుయోగముద్రాస్యాత్

గ్రాసముద్రా

ముద్రాంగ్రాసాహ్వయాంశృణు ॥౯౮॥ అనామికామధ్యమయోరంగుష్ఠాంగుళిసంగతిః । ఆహుతిగ్రాసముద్రాస్యాత్ హోమే ప్రాణాహుతౌమతా ॥౯౯॥ సర్వేషా మంగుళాగ్రాణా మేకత్రఖలుసం

మహతీగ్రాసముద్రా

గతిః । మహతీగ్రాసముద్రైషా పరమాన్ననివేదనే ॥౧౦౦॥ భోజనే

అంజలిః

చప్రియోక్తవ్యాం ముద్రామన్యామితశ్శృణు। అంగుష్ఠాద్యంగులీస్సర్వా స్సంస్పృశేదితరైస్తథా ॥ ౯౧ ॥ అన్యోన్యం మణిబంధౌచ ముద్రైషాంజలిసంజ్ఞికా । సర్వేషామపి మూర్తీనాం దర్శనీయా విశేషతః ॥ ౯౨ ॥ ఈషద్వికసితాంగుల్యా దేవావాహనమాచరేత్। అంజలిస్త్వే

ముద్రావికారః

కహస్తేనపరవక్త్రాభిముఖ్యతః॥ ౯౩॥ ఏషాస్వాతంత్ర్యముద్రాస్యాదభయాఖ్యాచసాభవేత్ । ధ్యానముద్రాచసాబ్రహ్మన్ ప్రార్థనావక్ష్యతే

ప్రార్థనాముద్రా

ధునా ॥౯౪॥ మణిబంధస్య సంయోగస్త్వంజల్యాం యత్రహీయ్యతే। సాజ్ఞేయాప్రార్థనాముద్రా తయాసాన్నిధ్య యాచనమ్॥ ౯౫ ॥ జలాంజలిశ్చార్ఘ్యదానం జలేనాత్మాభిషేచనం। సర్వంప్రార్థనయా కుర్యాత్ ధారాదానంవిశేషతః ॥౯౬॥ అంగుష్ఠతర్జనీయోగో జ్ఞానముద్రాప్రకీర్తితా । న్యాసముద్రాపిసైవస్యా స్నత్వన్యాన్యం తయాచరేత్ ॥ ౯౭ ॥ ముద్రావికారా బహవః కింబహూక్త్యా చతుర్ముఖ। సర్వమంజలినాకుర్యా ద్ద్యాహిసర్వ ప్రియావహా॥౯౮॥ యోగాధ్యాయమిమంయస్తు శృణోతిపఠతేచయః।సోపిమత్పదమన్వేతి సత్యముక్తం చతుర్ముఖ ॥ ... ... ॥౯౯॥

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే శ్రీవిష్ణుతిలకే బ్రహ్మోపదేశే యోగాధ్యాయోనామ చతుర్థోధ్యాయస్సమాప్తః.

అథ పంచమాధ్యాయ ప్రారంభః.

పుణ్యాహవిధిః

పుణ్యాహాదివిధింవక్ష్యే శృణ్వేనంపద్మసంభవ । ప్రక్షాళ్యపాణిపాదౌచ ఉత్తర్యంవేష్టయేత్తదా ॥ ౧ ॥ *మృదుద్వాదశమృత్పుణ్డ్రైఃపవిత్రం కరయోర్ధరన్ । త్రిరాచమ్యోపవీత్యేవ*ఆచామత్రయమాచ

వస్త్రధారణమ్

రేత్ ॥౨॥ ప్రసంగాదత్ర వక్ష్యామి వస్త్రాదీనాం విధిం క్రమాత్। సవ్యం
కటిం సమారభ్య ప్రాదక్షిణ్యేన వేష్టయేత్ ॥౩॥ పురతస్స్యాచ్చతుష్ప్ర-
చ్ఛః పృష్ఠతశ్చైకకచ్ఛవాన్ । దైవే పైత్రే తథా బాహ్యే పంచక
చ్ఛో భవేన్నరః ॥ అభ్యంగే మైథునే ఘోరే విణ్మూత్రాణాం విసర్జనే। చతు
ష్కచ్ఛో భవేద్బ్రహ్మన్నితో నగ్న ఉదీరితః ॥౫॥ ప్రేతకర్మణ్యేకవాసాస్స్యాత్త

ఉత్తరీయమ్

రీయః పరత్ర చేత్ । అభ్యంగే చ తథా ఘోరే నోత్తరీయం ప్రశస్యతే ॥౬॥
దేవార్చనాయాం యోగే చ జపే స్వాధ్యాయకర్మణి । ఉత్తరీయం ద్విజై
ర్ధార్యముపవీతవదబ్జజ ॥౭॥ ఉత్సర్జనే మలాదీనాం మైథునే దంతధా
వనే । ఉత్తర్యం మస్తకే ధార్యం శయ్యాయాం శయనే తథా ॥ ౮ ॥ ప్రద
క్షిణాదిషు న్యస్త కటావుత్తర్య ధారణమ్ । మృతస్య శవదాహాంతం

ఊర్ధ్వపుండ్రః

నోర్ధ్వపుండ్రం మతం మమ ॥౯॥ అసపిండ్యం తు దాహాది సహరిద్రామ
తాబ్జజ । ఇతః పరత్ర పుండ్రాణి సహరిద్రాణి ధారయేత్ ॥ ౧౦ ॥ దైవ

పవిత్రమ్

మానుషయజ్ఞేషు పవిత్రే కరయోర్మతే। పంచకాలవిధౌ ధార్యం దక్షిణే
నామికాతలే ॥౧౧॥ విణ్మూత్రోత్సర్జనే ధార్యముత్తర్యాం తే చతుర్ముఖ।
స్నానే పాదకరయోః గండూషే దంతధావనే ॥ ౧౨ ॥ సవ్యేతరే కర్ణ
మూలే పవిత్రం ధారయేన్నరః । అభ్యంగే మైథునే ఘోరే పవిత్రం తు విస
ర్జయేత్ ॥౧౩॥ ఏకమేవ పవిత్రం స్యాత్ పైతృకే ప్రేతకర్మణి । దేవ

ఆచమనం

యజ్ఞేషు స్వస్త్రకుర్యాదాచమనత్రయమ్ ॥౧౪॥ ఆద్యంతే చ సకృత్ప్రోక్తమ
ధుపర్కే సకృత్సకృత్ । పూజాయాం బ్రహ్మయజ్ఞాదౌ యోగే శ్రాద్ధే చ
మైథునే ॥౧౫॥ మౌంజీయజ్ఞోపవీతాది ధారణే భోజనే తథా । ఆద్యం
తయోర్ద్విరాచామేత్ దేవయజ్ఞాదిపంచసు ॥౧౬॥ స్నానే సంధ్యాజపే

దంతధావనే పుండ్రధారణే । ప్రదక్షిణే ప్రణామే చ దానే స్వాధ్యాయకర్మణి ॥౧౭॥ ఆదౌ కుర్యాద్ద్విరాచామం సకృదంతే చతుర్ముఖ । అభ్యంగే వపనస్నానే మలమూత్రవిసర్జనే ॥౧౮॥ అంతే కుర్యాద్ద్విరాచామమాదౌ నాచమనం స్మృతమ్ । ఫలతాంబూలభక్ష్యాణాం భక్షణే కమలా

యజ్ఞసూత్రమ్

సన ॥౧౯॥ ఆచామో నైవ కర్తవ్యో యజ్ఞసూత్రవిధిం శృణు। రజ్జుత్రయో బ్రహ్మచారీ వానప్రస్థో గృహీ తథా ॥౨౦॥ షడ్రజ్జూః కథితో బ్రహ్మంశ్చతూరజ్జుర్యతిర్భవేత్ । రజ్జుత్రయో భవేత్స్నాతః నీరజ్జుర్వా యతిర్భవేత్ ॥౨౧॥ నిత్యకర్మ చ దైవం చ మానుషం పాంచకాలికమ్ । ఉపవీతీ వ కుర్వీత పారేతం పైతృకం తథా ॥౨౨॥ ప్రాచీనావీతీ కుర్వీత మైథునే ఘోరకర్మణి । నివీతీ పృష్ఠతోభ్యంగే నివీతీ కమలాసన ॥౨౩॥ ధారయేద్దక్షిణే కర్ణే యజ్ఞసూత్రం నివీతవత్ । మలమూత్రవిసర్గేషు స్యాదన్యత్రోపవీతవత్ ॥

పుణ్యాహవిధిః

వాసుదేవాఖ్యపుణ్యాహం వాచయేద్దేవసన్నిధౌ । మానుషం యది పుణ్యాహం మందిరం శూన్యతాం వ్రజేత్ ॥ ౨౫ ॥ తద్వాసుదేవ పుణ్యాహం శృణు వక్ష్యే చతుర్ముఖ । దేవాయతనమాసాద్య యద్వా యాగమహీం గురుః ॥౨౬॥ గోమయాలేపితే దేశే బ్రుస్యాదావాసనేష్వయమ్। యాగసంభారసహితః ప్రాఙ్ముఖోదఙ్ముఖోథవా ॥౨౭॥ ఆసీనస్స్వస్తికే పద్మే ప్రాణాయామత్రయం చరేత్ । పూర్వోక్తవర్త్మనా బ్రహ్మన్ భూతశుద్ధిం సమాచరేత్ ॥౨౮॥ తతస్సంకల్ప్య పుణ్యాహం తిలవ్రీహిమయే వాత్మకే । చతురశ్రాత్మకం పద్మం విలిఖేచ్ఛ్వేతవిద్యయా ॥౨౯॥ ప్ర

పంచోపనిషదః

సంగాత్ప్రవక్ష్యామి పంచోపనిషదో విధే । ఓంకారముద్ధరేత్పూర్వం యవర్గే షష్ఠమం మనుమ్ ॥౩౦॥ అచాం చతుర్దశతమం బిందుం చ తతః ఉద్ధరేత్ । నతిం పరం చతుర్థీం చ పరమేష్ఠ్యాత్మనామని ॥౩౧॥ చతుర్థీం చ నతిం చాథ ఉద్ధరేత్ప్రథమో మనుః । ప్రణవం పూర్వముద్ధృత్య యవ

ర్గాదిద్వితీయ్యకమ్ ॥౩౨॥ బిందుం నతిం సముద్ధృత్య చతుర్థీం చ పరస్య
చ । పురుషాత్మచతుర్థీం చ నత్యంతం సమ్యగుద్ధరేత్ ॥ ౩౩ ॥ ఏషద్వితీ
యోమంత్రస్స్యాత్ పురుషాఖ్యశ్చతుర్ముఖ। తతః ప్రణవముద్ధృత్య యవ
ర్గస్యద్వితీయకమ్ ॥౩౪॥ అచాంద్వితీయ్యం బిందుం చ నతింపరచతుర్థి
కమ్ । విశ్వాత్మనశ్చతుర్థీంచనతింవిశ్వాహ్వయోమనుః ॥ ౩౫ ॥ అథా
స్యాత్ప్రణవోద్ధారో యవర్గాణాంతృతీయకమ్। అచాంద్వితీయంబిందుం
చనతింపరచతుర్థికమ్ ॥౩౬॥ సర్వాత్మనశ్చతుర్థీంచ నత్యంతంసమ్య
గుద్ధరేత్ । సర్వమంత్రాహ్వయశ్చైషః పంచమోయంమనుర్విధే॥౩౭॥
ప్రణవంపూర్వముద్ధృత్య యవర్గేతుర్యమక్షరమ్। స్వరద్వితీయంబిందుం
చనతింపరచతుర్థికమ్ ॥౩౮॥ నివృత్త్యాత్మచతుర్థీంచ నతౌచాపిసము
ద్ధృతే । నివృత్తిసంజ్ఞో మంత్రోయం తురీయఃకమలాసన ॥౩౯॥ పం
చోపనిషదోమంత్రాః మహాపాతకనాశనాః । ఉపాసంతేసితంభక్త్యా
పంచరాత్రపరాయణాః॥౪౦॥ కర్ణికాయాంకుంభమేకం శుద్ధపుష్కర
పూరితమ్। కూర్చాపిధానపత్రాఢ్యం తంతువేష్టనవేష్టితమ్॥౪౧॥ ప్రా
గగ్రాస్తీర్ణదర్భేషున్యసేత్పురుషవిద్యయా। ప్రాగగ్రానుదగగ్రాం
శ్చప్రాగాదిషుచతుర్ష్వపి ॥౪౨॥ పరిస్తీర్యకుశాన్పశ్చాద్దర్ఘ్యాది పరి
కల్పయేత్ । యోగపీఠంతుసంకల్ప్యకలశాధోమహీతలే ॥ ౪౩ ॥ తత
స్సుదర్శనందేవం కలశేహృదయాంబుజాత్ । సౌదర్శన షడర్ణేన
ఆగచ్ఛపదశోభినా ॥౪౪॥ ఆవాహ్యముద్రాంసందర్శ్య భోగైరర్ఘ్యా
దిభిర్యజేత్ । నివేద్యచ తతోమంత్రం ద్వాదశాక్షరసంజ్ఞితమ్ ॥ ౪౫ ॥
జప్త్వాపవిత్రమంత్రంచఋత్విజస్త్రిపదామనుమ్ । బ్రూయుః పుణ్యా
హశబ్దాంతంప్రణవాదితవాగురుః ॥౪౬॥ సౌదర్శనషడర్ణంతు జపే
దష్టోత్తరంశతమ్। తతస్తువాసుదేవాదిచత్వారోభగవన్మయాః ॥౪౭॥
తన్నామకీర్తనంకుర్యాత్ ప్రణవాదిచతుర్ముఖ। ప్రకృతిం బ్రహ్మచాత్మా
నంజపేత్పశ్యన్నివస్త్వయమ్ ॥౪౮॥ ప్రణవంపూర్వముద్ధృత్య చతుర్విధ
పదస్యచ । సర్వజ్ఞసర్వేశ్వరయోః సర్వదర్శిపదస్యచ ॥౪౯॥ సమృద్ధిప

దమస్యాథవశినః ప్రథమామపి। స్వాత్మశబ్దద్వితీయాంచారాధయత్ప్రథ
మామథ॥ అన్యూనాదేరనంతస్య ప్రథమోద్ధారమాచరేత్। పీతశబ్దందురి
భయ క్రోధస్య ప్రథమామపి॥౫౧॥ నిర్దోష ప్రథమాం పశ్చాత్ *నిరవధిస్థప
దస్యచ। ప్రథమాం భగవచ్ఛబ్ద ప్రథమాంచ సముద్ధరేత్ ॥౫౨॥ దీర్ఘా
యురస్త్వితితతో మన్త్రమేనం జపేత్సుధీః। శివం పానీయ మస్త్వితి
ఉద్ధృత్య తదనంతరమ్॥౫౩॥ శివం పానీయమిత్యుక్త్వా భగవద్వాసుదే
వయోః। ప్రథమాంచ సముద్ధృత్య కరోత్వితి తతో జపేత్ ॥౫౪॥ అక్ష
తైరక్షతంచాస్తు చాక్షతం పునరుద్ధరేత్। ఆరోగం కుశలం చేతి భగవద్వా
సుదేవయోః॥౫౫॥ కరోత్వితి సముద్ధృత్య తతస్సుమనసోపిచ। సౌ
మనస్యమితి ప్రోక్త్వా చోద్ధరేదస్త్వితి క్రియామ్॥౫౬॥ ఉద్ధరేత్సుమన
ష్షష్ఠీం భగవద్వాసుదేవయోః। ప్రథమాం తత ఉద్ధృత్య కరోత్వితి తతః
పరమ్॥౫౭॥ మూర్తీనాం వక్ష్యమాణానాం ప్రథమాం తారపూర్వి
కామ్। ఉద్ధరేదేషగతిరిత్యపి మూర్తిపదాత్పురా॥౫౮॥ భగవత్ప్ర
థమోద్ధారస్తయోర్మధ్యే చతుర్ముఖ। వాసుదేవాదిచత్వార ఇమే
మంత్రేష్వరావిధే ॥౫౯॥ తతః ప్రణవ ముద్ధృత్య భగవత్ప్రథమాం
తతః। మూర్తీనాం వక్ష్యమాణానాం ప్రథమాంచ సముద్ధరేత్॥౬౦॥ నర్థ
తామితి చోద్ధారో మంత్రాంతే కమలాసన। వాసుదేవాదిచత్వారః పు
రుషస్సత్యఏవచ॥౬౧॥ అచ్యుతశ్చాప్యనంతశ్చ మూర్తయోష్టావిహే
రితాః। ఏతేషాం మంత్రజాపస్య పశ్చాత్తదవధారయ॥౬౨॥ పూర్వ
వన్మూర్తిశబ్దాంత ముద్ధృత్య తదనంతరమ్। ప్రియతామితి చోద్ధారస్త్వ
ష్టానాంచ జపంచరేత్ ॥౬౩॥ మూర్తిమంత్రాంతముద్ధృత్య పూర్వవ
త్కమలాసన। శాన్తిరస్త్వితి చోద్ధృత్య మంత్రజాపః పురోదితః॥
ఓం పూర్ణాస్సకలా గాథాః వక్ష్యమాణా జపేత్సుధీః। ఓం-పవిత్రం భగ
వానస్తు వాసుదేవః పరాత్పరమ్॥౬౫॥ తథా సఙ్కర్షణో దేవః పవి
త్రం పరమో మహాన్। ప్రద్యుమ్నస్తు పవిత్రం వై సాక్షీ విశ్వస్య సాన్ప్ర
తమ్॥౬౬॥ పవిత్రమనిరుద్ధోస్తు విశ్వత్రాతా జగత్పతిః। శుద్ధమే వా

సుదేవోస్తు లాంగలీ శుద్ధయేతథా ॥ ౧౭ ॥ ప్రద్యుమ్న శ్శుద్ధయేచా స్తు అనిరుద్ధోస్తు శుద్ధయె । పురుషశ్శుద్ధయేచాస్తు సత్యశ్చాస్తు విశుద్ధయె ॥ ౧౮ ॥ అచ్యుతశ్శుద్ధయేచాస్తు అనన్తశ్చాస్తుశుద్ధయె । * శుద్ధయేచాస్తుగోవిందః ॥ శుద్ధయేస్తు సదాదేవః కేశవః క్లేశసూదనః ॥ ౧౯ ॥ నారాయణోస్తు విశ్వేశశ్శుద్ధయే సర్వకర్మసు । మాధవశ్శుద్ధయేచాస్తు సర్వలోక హితేరతః ॥ ౨౦ ॥ శుద్ధయేచాస్తుగోవిందః పరమాత్మాసనాతనః । శుద్దయేస్తు మహావిష్ణు శ్శుద్ధయే మధుసూదనః ॥ ౨౧ ॥ త్రివిక్రమో మహామాయః శ్శుద్ధయే వామన స్తథా । శ్రీధరశ్శుద్ధయేచాస్తు హృషీకేశోస్తు శుద్ధయె ॥ ౨౨ ॥ శుద్ధయే పద్మనాభోస్తుతథాదామోదరః ప్రభుః । మీనాత్మా శుద్ధయేచాస్తుకూర్మాత్మాచాస్తుశుద్ధయె ॥ ౨౩ ॥ శుద్ధయేస్తువరాహాత్మానృసింహాత్మాస్తుశుద్ధయె। శుద్ధయేవామనాత్మాస్తురామాత్మాచాస్తుశుద్ధయె ॥ ౨౪ ॥ తథాదాశరథీరామశ్శుద్ధయేస్తుసదాహరిః। కృష్ణోస్తు శుద్ధయేశౌరి బలరామోస్తుశుద్ధయె ॥ ౨౫ ॥ శుద్ధయేస్తుమహామాయః కల్కీవిష్ణుస్సనాతనః । శుద్ధయేపద్మనాభాదిమూర్తయోవిభవ స్తథా ॥ ౨౬ ॥ పద్మనాభోధ్రువోనన్తశ్శక్తీశోమధుసూదనః । విద్యాధిదేవఃకపిలోవిశ్వరూపోవిహంగమః॥ ౨౭ ॥ క్రోడాత్మా బడబావక్త్రో ధర్మోవాగీశ్వర స్తథా । ఏకార్ణవాస్తశ్శాయీచ తథాకమఠరూపధృత్ ॥ ౨౮ ॥ వరాహోపి నృసింహశ్చాప్యమృతాహరణప్రభుః। శ్రీపతిర్దివ్యదేహశ్చకాంతశ్చామృతధారకః॥ రాహుజిత్కాలనేమిఘ్నః పారిజాతహరోమహాన్ । లోకనాథోస్తుశాంతాత్మాదత్తాత్రేయోమహాప్రభుః ॥ ౩౦ ॥ న్యగ్రోధశాయీభగవానేకశృంగ స్తన స్తథా । దేవోవామనరూపోస్తుసర్వవ్యాపీ త్రివిక్రమః॥ నరనారాయణౌచైవహలీకృష్ణ స్తథైవచ । జ్వలత్పరశుధృగ్రామో రామశ్చాన్యోధనుర్ధరః ॥ ౩౨ ॥ వేదవిద్భగవాన్కల్కీ పాతాళశయనః ప్రభుః । అష్టత్రింశాఇమేదేవా శ్శుద్ధయేలోకపావనాః॥ ౩౩ ॥ దేవ్యశ్శ్రీ* యాదయస్సంతుశుద్ధయేవిష్ణువల్లభాః । సర్వత్ర రక్షణేసంతు చక్రా

ద్యాయుధమూర్తయః॥౮౪॥ శుద్ధయేచాస్త్వనంతాత్మా సహస్రఫణవా
న్వలీ । శుద్ధయేవైనతేయోఽస్తుపక్షిరాజో మహాయశాః ॥ ౮౫॥ శుద్ధయే
స్తుగణాధ్యక్షో విష్వక్సేనఃపరివారవాన్ । ద్వారపాస్సంతుచండా
ద్యాఃప్రభవాంతాశ్చసర్వదా ॥౮౬॥ ఇంద్రాద్యాశ్శంకరాంతాశ్చశు
ద్ధయేసంతులోకపాః । కుముదాద్యాశ్చభూతేశాశ్శుద్ధయేసంతుసర్వ
దా ॥ ౮౭॥ శుద్ధయేసనకాద్యాశ్చయోగినోఋషయస్తథా । న్యూనా
ధికానాం సర్వేషాం శుద్ధయే భగవాన్ప్రభుః । శంఖచక్రగదాపద్మ
యుక్తస్సర్వేశ్వరేశ్వరః ॥౮౮॥ నారాయణస్సురేశానఃకర్మణాంపూ
రణాయచ । పరాత్పరస్వరూపస్య పరస్యపరమాత్మనః ॥ ౮౯॥ ప్రతి
మానాంచదివ్యానాం స్థితానాంపరిశుద్ధయే । ప్రాసాదగోపురాదీనాం
ప్రాకారాణాంచశుద్ధయే ॥౯౦॥ విభోఃకరిష్యమాణస్య యాగస్థానస్య
శుద్ధయే । యాగోపకరణానాంచశుద్ధయేయాగకర్మణామ్ ॥౯౧॥ రా
జ్ఞోజనపదస్యాపి విభోఃక్షేత్రనివాసినః । వర్ణానాంబ్రాహ్మణాదీనాం
తత్తదాశ్రమవాసినామ్ ॥ ౯౨ ॥ వేదశాస్త్రాగమజ్ఞానాంవ్రతస్థానాం
శుభాత్మనామ్ । పంచకాలవిధిజ్ఞానాం పాంచరాత్రరతాత్మనామ్॥౯౩॥
ఆచార్యదేశికాదీనా మృత్విజాంపరిచారిణామ్ । వైష్ణవానాంవిశేషేణ
వరత్రిహితమిచ్ఛతామ్ ॥౯౪॥ పుత్రమిత్రకళత్రాణాందాసాదీనాం
గవామపి । స్వస్తిరస్తుశుభంచాస్తుశాంతిరస్తుపునఃపునః ॥౯౫॥ అవిఘ్న
మనిశంచాస్తుదీర్ఘమాయుష్యమస్తువై । సమాహిత మనశ్చాస్తు సమ్ప
దశ్చోత్తరోత్తరమ్ ॥ ౯౬ ॥ వైష్ణవా భగవద్భక్తా హ్యత్సమాహితతే
జసః । ఏకాంతినోమహాత్మానస్సర్వేభాగవతాస్తథా॥ ఓంభూస్స్వస్తి
భువస్స్వస్తిసువస్స్వస్తిచవై మహః । జనస్స్వస్తితపస్స్వస్తిసత్యంస్వ
స్తితపోమితి ॥ ౯౮ ॥ ఏతత్పుణ్యాహముద్దిష్టం విష్ణోర్యాగాది కర్మ
సు । ఏతన్మంత్రజలైరేవ ప్రోక్షణంశుద్ధిరుచ్యతే ॥ ౯౯ ॥ సౌదర్శన
షడర్ణేనకూర్చాశ్వత్థదలైర్గురుః । ప్రోక్షయేత్తుగంధసలిలైర్యత్రయ
త్రగురోర్మతిః ॥౧౦౦॥ తతఃకవాటముద్ఘాట్యమంత్రన్యాసపురస్సరం।

దేవ్యాదీనాం పీఠకల్పనమ్.

స్నానాసనాంతమభ్యర్చ్య పూర్వోద్దిష్టేన వర్త్మనా ॥౧౦౧॥ తైలాభ్యం
గవిధిం కృత్వా సంస్నాప్య శుచివారిభిః । విశేషమత్ర వక్ష్యామి యోగపీ
ఠే ప్రకల్పయేత్ ॥౧౦౨॥ హరిం వినా శ్రియాదీనాం బ్రహ్మాదీనాం చతుర్ము
ఖ । చండాదిపరివారాణాం భక్తానాం పీఠకల్పనమ్ ॥౧౦౩॥ ఆధారాది
చ ధర్మాద్యంతం ధర్మాదిచతుష్టయమ్ । ప్రకల్ప్య పాదరూపేణ పీఠం
భద్రం ప్రకల్పయేత్ ॥౧౦౪॥ పద్మాసనం తతోఽభ్యర్చ్య మూర్తిమంత్రే
ణ పూజయేత్ । ఏవం సంస్నాప్య దేవేశం విశేషస్నపనం చరేత్ ॥౧౦౫॥ పంచ

వైశేషికస్నపనమ్.

పర్వసు సంక్రాంతౌ ద్వాదశ్యాం శ్రవణే తథా । వ్యతీపాతే చ రోహి
ణ్యాం కర్తృజన్మక్రియాదిషు ॥౧౦౬॥ సోమసూర్యోపరాగేషు పుణ్యకా
లే పునర్వసౌ । కేవలం స్నపనం కుర్యాచ్చతుఃస్థానార్చనాన్వితమ్ ॥౧౦౭॥
మహోత్సవే ప్రతిష్ఠాయాం కర్మాంగస్నపనం చరేత్ । అంకురార్పణ
కర్మాది రక్షాబంధనకర్మ చ ॥౧౦౮॥ నిత్యార్చనాన్తే స్నపన సహి

త్రివిధం స్నపనమ్.

తం సర్వమాచరేత్ । స్నపనం త్రివిధం శ్రేష్ఠ మధ్యకన్యస భేదతః॥
వైశేషికేషు కథితం నిత్యార్చ్యం స్నపనం వినా । సప్తషష్టిదశాధిక కుంభైః స్న
పనం శ్రేష్ఠముచ్యతే ॥౧౧౦॥ నవాధికకలశైరేవ మధ్యమం చతుర్ము
ఖ । పంచవింశకలశైర్వా తజ్జఘన్యమవధారయ ॥౧౧౧॥ పూర్వం పూ
ర్వం ప్రశస్తం స్యాద్ద్రవ్యాభావే పరం పరమ్ । తదభావే పూర్వదివసే రా
త్రావంకురమాచరేత్ ॥౧౧౨॥ రక్షాముపేతదా బద్ధ్వా ప్రతిమామధి

స్నపనేధివాసః.

వాసయేత్ । అంకురార్పణకర్మాది సర్వం సద్యోఽథవాచరేత్॥
స్నపనప్రతిమాయాం తు అధివాసః ప్రశస్యతే । తదభావే ప్రతికృతౌ యద్వా
తదలాభే తథోత్సవే ॥౧౧౪॥ కర్మార్చాయాం భవేద్వా నో చేత్కూ-
ర్చేధివాసయేత్ । రత్నలోహశిలాజం బింబం యది చతుర్ముఖ॥

అధివాసో భవేత్పూర్వే యద్వాస్యా తాం స్వదర్పణే । ద్వారతో

స్నపనమంటపమ్,

రణసంయుక్తం ముక్తాదామాద్యలంకృతమ్ ॥ ౧౧౬ ॥ దర్భమాలాది సహితం మంటపం కారయేత్పృథక్ । స్నపనం కారయేత్తత్ర యద్వా పూర్వం వినిర్మితే ॥ ౧౧౭॥ తన్మధ్యే కల్పయేద్వేది ముపానాదిసమన్వితామ్ । తదూర్ధ్వం చతురశ్రం వా వృత్తం వలయకల్పనమ్॥౧౧౮॥ తత్రాధారమహీం కుర్యాత్కుంభస్య చతురానన। మృన్మయాదిషు బింబేషు బహిర్వేదిం ప్రకల్పయేత్ ॥౧౧౯॥ ఏకబేరే తు న బహిస్స్నానవేదిప్రకల్పనం। తోరణాదిన కర్తవ్యమేకబేరే చతుర్ముఖ ॥౧౨౦॥ గ్రహార్చాస్నపనే తద్వత్స్నపనం కర్మశస్యతే। గోమయేనానులిప్యైనాం రంగవల్ల్యాపిశోభయేత్ ॥౧౨౧॥ జలద్రోణీం తదీశానే దక్షిణే స్నానభాజనమ్ । దేవస్నపనయోగ్యాని ద్రవ్యాణ్యపి వినిక్షిపేత్ ॥౧౨౨॥ కలశాస్పదసిద్ధ్యర్థం

సూత్రపాతనమ్,

వేద్యాం సూత్రాణి పాతయేత్ । చందనార్ద్రాణి సూత్రాణి షట్ప్రాగగ్రాణి విన్యసేత్ ॥౧౨౩॥ ఉదగగ్రాణి తావంతి పదానాం పంచవింశతిః । మధ్యేన చ పదాన్యష్టాదిక్షు శేషాణి మార్జయేత్ ॥౧౨౪॥ కుర్యా

ధాన్యపీఠమ్,

త్ప్రతిపదం ధాన్యపీఠికాం విధివత్మనా । వ్రీహిణా మాధకం న్యస్య తణ్డులం తు తదర్ధకమ్ ॥ ౧౨౫॥ తిలమానం తదర్ధం స్యాద్వ్రీహేరూర్ధ్వం తు తండులమ్ । తిలం తదుపరి బ్రహ్మన్ వస్త్రం స్యాదంతరేంతరే॥ పీఠికామేవమాకల్ప్య ప్రతివీధి తతః పరమ్ । ద్వౌద్వౌ కుశాగ్రాన్విన్యస్య కలశాన్ ధాన్యరాశిషు ॥ ౧౨౬॥ సౌవర్ణాన్ రాజతాంస్తామ్రాన్ నలాభే మృన్మయానపి । ఛిద్రాదిరహితాన్ శుద్ధాన్ స్వవవంతః పృథక్పృథక్॥ ద్రోణాంబుపూరణయోగ్యాన్ క్షిపేత్సప్తదశ స్వయమ్ । ప్రక్షాళ్య మృ

కలశాధివాసః,

న్మయాన్కుంభాన్ తంతుభిర్వేష్టయేత్పృథక్ ॥ ౧౨౭॥ కలశాస్పదమే

దిన్యాః పశ్చిమే ధాన్యరాశిషు। పుణ్యాహప్రోక్షితాన్కుంభాన్న్యసేద్ద
ర్భేష్వధోముఖాన్ ॥ ౧౩౦ ॥ తారేణ తేషాముపరి పరమేష్ఠ్యాత్మవిద్య
యా । త్రిర్దర్భాన్విన్యసేద్బ్రహ్మాన్ప్రాఙ్ముఖస్సన్గురుస్స్వయమ్॥
ప్రోక్షయేదర్ఘ్యతోయేన కుంభాన్పురుషవిద్యయా । అక్షతాన్విశ్వమన్త్రే
ణ వికిరేత్తేషు దేశికః ॥ ౧౩౨ ॥ నివృత్తిమంత్రేణోత్థానాన్ కృత్వా కుం

అగ్నికార్యమ్

భాన్ తతః పరమ్ । అగ్నిం సంసాద్య విధివదష్టోత్తరశతాహుతీః॥ ౧౩౩॥
విష్ణుగాయత్ర్యాజ్యేన హుత్వా సమ్పాతమాచరేత్। స్నపనార్హాణి
వస్తూని సంపాతాజ్యేన సేచయేత్॥ ఆరాధ్యమూర్తిమన్త్రైస్తైః కుం
భేష్వంబు ప్రపూరయేత్ । ఉద్ధృత్య కలశాన్ సర్వాన్ సర్వమన్త్రేణ దేశి
కః ॥ ౧౩౫॥ కలశాస్పదమే విన్యస్య ధాన్యరాశిషు నిక్షిపేత్ । ఆమక
ర్పూరమలయసుగన్ధక్షోదమిశ్రైః ॥౧౩౬॥ అంబుభిః పూరయేత్కుం

కుంభ పూరణమ్.

భాన్ విద్యయా వక్ష్యమాణయా । వాసుదేవాఖ్యమన్త్రేణ బ్రాహ్మే కు
మ్భం చ పూరయేత్ ॥౧౩౭॥ బ్రాహ్మ్యం ద్విపౌరుషో మన్త్రస్సత్యసంజ్ఞ
స్తు దక్షిణే । అచ్యుతః పశ్చిమే కుంభ అనన్తస్స్యాత్తదుత్తరే॥౧౩౮॥ బ్రా
హ్మాగ్నేయే కేశవస్స్యాత్ నైఋత్యాం దిశి పద్మజ । నారాయణాహ్వయో
మన్త్రో వాయౌ మాధవ ఈరితః ॥౧౩౯॥ గోవిన్దమన్త్రమీశానే ది
క్షూక్తేషు చతుర్ష్వపి। విష్ణ్వాదయస్తే చత్వార ఆగ్నేయాది విదిక్ష్వపి॥
శ్రీధరాద్యాశ్చ చత్వారో మన్త్రాశ్చాంబుపూరణే। ఏషాం మన్త్రైర్మూ
ర్తిసంజ్ఞైః కుంభానాపూర్య నిక్షిపేత్ ॥ కుంభేష్వేతేషు సర్వత్ర
నవరత్నాని నిక్షిపేత్ । తథైవ పంచలోహాని మూర్తీనాం ప్రతిమామపి॥

నవరత్నాని.

ప్రసంగాదత్ర వక్ష్యామి నవరత్నాని తచ్ఛృణు । మాణిక్యపద్మరాగే
ద్వే నీలం వజ్రం చ మౌక్తికమ్ ॥ ౧౪౩ ॥ పుష్యరాగప్రవాళే వైడూ
ర్యమరతకౌ మణీ । ఆహృత్య నవరత్నాని పంచలోహాని వై శృణు ॥౧౪౪॥

పంచలోహమ్,

సువర్ణం రజతం తామ్రం త్రపుకం కాంస్యం చతుర్ముఖ। ఏతాని పంచలో
హాని కథితాని తత్ శృణు ॥౧౪౫॥ అలాభే సర్వరత్నానాం వజ్రమేకం
వినిక్షిపేత్ । లోహానామప్యలాభే స్వర్ణమేకం వినిక్షిపేత్ ॥౧౪౬॥ ఏ
వం ద్రవ్యాణి నిక్షిప్య ధాన్యపీఠోపరి న్యసేత్ । విష్ణుగాయత్రీమంత్రేణ త
త్శృణు చతుర్ముఖ ॥ ౧౪౭॥ సప్తభిః పంచభిర్వాపి దర్భైర్గుకూ

కూర్చమ్.

ర్చాన్వినిర్మితాన్ । అవాగగ్రాన్న్యసేత్తేషు కలశేషు మహామతే ॥౧౪౮॥
చతుర్వింశతిభిర్దర్భైః కృతం కూర్చముపాక్షిరః । కంఠదేశం వినిక్షిప్య
న్యసేదశ్వత్థపల్లవాన్ ॥ ౧౪౯॥ శరావైః కలశాస్యాని చ్ఛాదయేచ్చక్రి
విద్యయా । యువాసువాసా మంత్రేణ వస్త్రవేష్టనమాచరేత్ ॥ ౧౫౦॥
మూర్తిమంత్రైః స్నానకమాసాద్య దేవమాదాయ దేశికః । స్నానవేద్యాం

పుణ్యాహమ్,

నివేశ్యాథ పుణ్యాహం వాచయేత్తతః ॥౧౫౧॥ తోషయిత్వా ద్విజశ్రే
ష్ఠాన్ ప్రాణాయామమథాచరేత్ । ద్వారతోరణకుంభానాం ధ్వజా
నాం యజనం చరేత్ ॥ ౧౫౨॥ ప్రవర్తితే తూర్యఘోషే పూర్వ
సంసాధితే నలే। యావంతః కలశా బ్రహ్మన్ పూరితేన ద్వాదశాహుతీః॥
ఆజ్యేన నరసూక్తేన చతుణా షోడశాహుతీః । పాత్రిసంపాతమానీయ
కలశేషు సకృత్సకృత్ ॥౧౫౪॥ సంసిచ్య స్పర్శమంత్రేణ యోగపీఠం ప్రక

ఆవాహనమ్,

ల్పయేత్ । ఆవాహయేన్మహాకుంభే ద్వాదశాక్షరవిద్యయా ॥౧౫౫॥ మూ
ర్తిమంత్రైశ్చ పూర్వోక్తవర్త్మనాన్యేషు దేశికః । ఆవాహ్యాభ్యర్చ్య

అభిషేకః,

జప్త్వాపి నివేద్య చ విశేషతః ॥ ౧౫౬॥ అభిషిక్తేషు దేవేశే తైలశుద్ధోద
కాదిభి । విష్ణ్వాదిభిశ్చ కలశైరభిషేకః పురోష్టభిః ॥౧౫౭॥ పురుషాద్యై
స్తత్త్వం కుర్యాత్ గోవిందాంతైర్యథాక్రమమ్ । మహాకుంభాంబుభిస్తు

ర్యాదభిషేకం తతః పరమ్॥౧౫౮॥ వేదాశ్చ పఠత్స్వృత్విక్షు దేశికో మూ
లవిద్యయా। విద్యయాచ్ఛాద్య శాక్తశ్చ ర్యాకారయేదభిషేచనమ్॥౧౫౯॥ అభి
షేకావసానేషు కూర్చాగ్రంథిం విసర్జయేత్। ఛిత్త్వా తంతుం తతః కుం
భతోయైస్తమభిషేచయేత్॥౧౬౦॥ ప్రతికుంభాభిషేకం స్యాదంగసమ్మా
ర్జనాదికమ్। ఉపస్నానం ప్లోతవస్త్రమృత్తర్యాదివిధారణమ్॥ అర్ఘ్యాది
విధూపదీపాంతం ప్రతికుంభం సమాచరేత్। మహాకుంభాభిషేకాంతే

హరిద్రాస్నపనమ్

హరిద్రాస్నపనం చరేత్॥౧౬౨॥ నిత్యస్నపనవత్కుంభమేకం విన్యస్య పద్మ
జ। నిశాచూర్ణైస్సమాపూర్య శ్రియం తత్ర సభాజయేత్॥ నిశాతణ్డుల
యోశ్చూర్ణం నిశాచూర్ణముదీర్యతే। కుంభమేనం సముద్ధృత్య శ్రీసూ
క్తేనాభిషేచయేత్॥౧౬౪॥ తతః ప్రదక్షిణీకృత్య నత్వా స్తుత్వా గురూత్త
మః। సహస్రధారయా యద్వా కుంభతోయేన పద్మజ॥౧౬౫॥ సంస్నా
ప్య నరసూక్తేన శేషం కర్మ పురా యథా। ఆచామాదినివేద్యాంత మను
ష్ఠాయ తతః పరమ్॥౧౬౬॥ అగ్నావారాధయేద్దేవం యాగపూర్త్యై చ

నవకలశస్నపనమ్

తుర్ముఖ। మధ్యమస్నపనం సమ్యగ్యథావదవధారయ॥౧౬౭॥ చంద
నాద్రీణి సూత్రాణి ప్రాగుదగ్వదనాని చ। చత్వారి చత్వార్యాస్థా
ప్యానవకుంభాస్సుదాపహి॥౧౬౮॥ వాసుదేవం యజేన్మధ్యే విష్ణ్వాదీన్

పంచకలశః

పరితోఽష్టసు। పూర్వవత్సకలం కర్మ జఘన్యమవధారయ॥౧౬౯॥ కుం
భాన్ప్రదేశేషు నవసు ఆగ్నేయాదిచతుష్టయమ్। సమ్మార్జ్యాష్టదేశేషు కుం
భస్థాపనమాచరేత్॥౧౭౦॥ వాసుదేవం యజేద్బ్రాహ్మే ప్రాగాదిషు
చతుర్ష్వపి। విష్ణ్వాదయశ్చత్వారః పూర్వవద్ద్రవ్యపూరణమ్॥౧౭౧॥

పంచగవ్యవిధిః

పూరయేత్పంచగవ్యైస్తు తత్ప్రకారమిహోచ్యతే। పంచగవ్యాని గృ
హ్ణీయాన్మృత్పాత్రే నూతనే శుభే॥౧౭౨॥ కపిలాయాం జరా

యాంవా పంచగవ్యః ప్రశస్యతే । నార్తాయా నచగర్భిణ్యా నవృద్ధా
యాశకవాచన ॥౧౭౩॥ నావత్సాయాడపాదేయం ధేనోర్మూత్రంశక
ద్ద్వయమ్ । భూమిష్ఠం గోమయంగ్రాహ్యం సోష్ణంక్రిమ్యాద్యదూషి
తమ్ ॥౧౭౪॥ గిప్పిద్యసవ్యగృహ్ణీయా ద్గోమయస్యరసంపునః । సద్య
స్తప్తంఘృతంశుద్ధ మహోరాత్రోషితందధి ॥౧౭౫॥ క్షీరంగ్రాహ్యమ
తప్తంచ దశాహః జన్మనగిపరమ్ । దధ్నోద్విగుణమాఘూర స్తస్మాత్తుద్వి
గుణంపయః ॥౧౭౬॥ గోమూత్రం షడ్గుణంప్రోక్తం శకృద్వారి చతుర్గు
ణమ్ । పరమేష్ఠిశకృన్మంత్రో గోమూత్రస్యతుపౌరుషః ॥౧౭౭॥ విశ్వమ
న్త్రోభవేద్దధ్నో నివృత్తిస్సర్పిషోభవేత్ । పయసస్సర్వమంత్రస్స్యాత్స
ర్వేషామష్టవర్ణకమ్ ॥ ౧౭౮ ॥*విష్ణుగాయత్ర్యాసర్వగవ్యానిసహ
యోజయేత్ । ద్రోణమానంపంచగవ్యం న్యూనంచే దాసురంభవేత్॥
౧౭౯ ॥ గ్రహాచార్యస్నపనేనూనం ప్రస్థేనైవప్రకల్పయేత్ । ఏవంసం
యోజ్యగవ్యానిపరమేష్ఠ్యాదిభిఃక్రమాత్ ॥౧౮౦॥ బ్రాహ్మాదిసోమపర్యం
తకుంభస్థాపనమాచరేత్ । పరమేష్ఠీ భవేద్బ్రాహ్మ్యే పురుషోమఘవ
ద్దిశి॥౧౮౧॥ యామ్యకుంభేతువిశ్వాఖ్యోనివృత్తిగపశ్చిమేభవేత్। ఔత్త
రేకలశంసర్వం దేవతావాహనంతథా ॥౧౮౨॥ జపంచతద్వతుర్థీవ్రత

పంచగవ్య ప్రోక్షణమ్

శేషంకర్మపురాయథా । ప్రోక్షణేపంచగవ్యస్య ప్రమాణాద్యవధారయ॥
౧౮౩ ॥ పంచగవ్యాని గృహ్ణీయా త్పూర్వవత్కమలాసన । గోమ
యేన సమంమూత్రం మూత్రమానం ఘృతంభవేత్ ॥ ౧౮౪ ॥ ఘృత
మానం దధిబ్రహ్మన్ దధిమానం భవేత్పయః । కరకేనయజేత్కుంభా
న్ప్రోక్షణే సమ్భవేయది ॥ సంప్రోక్షణ విధానేన కర్మజాలం ప్రశ

పంచగవ్యప్రాశనమ్

స్యతే ॥ ౧౮౬ ॥ పంచగవ్యప్రాశనేతు ప్రమాణమవధారయ । గోమ
యేనసమంమూత్రం దధిశద్ద్విగుణంభవేత్ ॥౧౮౭॥ సర్పిశ్చతుర్గుణంత
స్మాత్ప్రియ్యూషం షడ్గుణంతతః । ప్రాశనే పంచగవ్యానాం ప్రమాణమి

దమబ్జజ॥౧౮౮॥తండులాదిషు ధాన్యేషు చతస్రః ప్రాగుదక్ స్మృతాః। రేఖా స్తదానవపదీ కోణస్థానానిమార్జయేత్ ॥౧౮౯॥ బ్రహ్మస్థానేప యోబ్రహ్మనై ఐంద్రాద్యాసుచతస్సృషు । దధిసప్పిశ్చకృస్మాత్రం పర మేష్ఠ్యాదిభిర్యజేత్ ॥౧౯౦॥ యోజయేద్విష్ణుగాయత్ర్యా పీత్వాపాపా ద్విముచ్యతే ప్రసంగాదుదితంబ్రహ్మన్నగ్న్యర్చనమితశ్శృణు ॥౧౯౧॥

అగ్నికార్యవిధిః

అర్చితే దేవదేవేశే నైవేద్యాంతం యథావిధి । అగ్న్యగారంగురుః ప్రాప్య ద్వారేచండౌసమర్చయేత్ ॥౧౯౨॥ అంతః ప్రవిశ్యకుండస్యప శ్చిమే ప్రాఙ్ముఖోగురుః । ఉపవిశ్యాసనేశుద్ధే గోమయేనాను లేప

కుండధ్యానమ్

యేత్ ॥౧౯౩॥ అసురాంతకచక్రాఖ్య విద్యయాకుండమబ్జజ । కుండం పురుషరూపేణధ్యాయేత్తద్వక్ష్యమాణతః ॥౧౯౪॥ ప్రాచ్యాంశిరస్సమా ఖ్యాతం బాహుయుగ్మస్త్వవస్థితమ్ । ఐశానాగ్నేయ కోణేతు జంఘే వాయవ్యనైరృతే ॥౧౯౫॥ ఉదరం కుండమిత్యుక్తం యోనిర్యోనిర్విధీ యతే।ధ్యాత్వాసంకల్ప్య హోమాయపుణ్యాహమపివాచయేత్॥౧౯౬॥ ఓంభూర్భువస్సువరితిప్రోక్షణావోక్షణేతథా । అభ్యుక్షణంచకృత్వా థ స్వస్త్యనోదక్షిణేభువి ॥౧౯౭ ॥ పుష్పాణివామే చాన్యాని హోమ ద్రవ్యాణినిక్షిపేత్।స్వాంగేమన్త్రాక్షరాన్న్యస్యకుండోత్తరమహీతలే॥

పాత్రసాదనమ్

సర్తర్యదర్భాన్ ప్రాగగ్రాన్ తేషుపాత్రాణిసాదయేత్। ఆజ్యపాత్రం చరుస్థాలీం ప్రోక్షణీంచప్రణీత్యపి ॥ ౧౯౯ ॥ సమిధశ్చన్యసేద్దర్భాన్ తండులాన్పరిధీనపి । స్రుచంస్రువంతథాదర్వీవ్యజనంమేక్షణంతథా॥ ౨॥ శుష్కకాష్ఠంచ ఘంటాంచ గంధద్రవ్యాణిచేతరత్ । ద్వంద్వశ

కుండసంస్కారః

న్తేవిన్యస్య మూలమంత్రేణ దేశికః ॥౨౦౧॥కుండమధ్యేలిఖేద్రేఖాదక్షి ణోత్తరావధి । తిస్రఃప్రాగ్వదనాభూయ స్తావతీ రుదగాయతాః॥

లిఖిత్వా ప్రాగాదిపూర్వాంతం శకలం తద్విసర్జయేత్ । కరద్వయేన చతు
ర్వక్త్ర శుద్ధతోయైర్విశోధయేత్ ॥ ౨౦౩ ॥ దర్భస్తంబద్వయేనాద్భిః

కుండమధ్యే ధ్యానవిధిః

కుండే త్ర్యుక్షణమాచరేత్ । పర్యగ్నికరణం కుర్యాత్కుండస్య కుశాము
ష్టిభిః ॥౨౦౪॥ భద్రాసనం కుండమధ్యే కల్పయేత్తదనంతరమ్ । ధ్యాయే
త్తత్ర స్వయం లక్ష్మీం సర్వాలంకారభూషితామ్ ॥౨౦౫॥ సర్వావయ
వసంపూర్ణాం మృతుస్నాతాం విచింతయేత్ । దేవం నారాయణం ధ్యాయే
త్సర్వలక్షణలక్షితమ్ ॥౨౦౬॥ చతుర్బాహుం విశాలాక్షం కోమలం పీత
వాససమ్ । శంఖచక్రగదాపద్మైశ్చతుర్భిః కృతలక్షణమ్ ॥౨౦౭॥ పాణి
పాదతలాంభోజం శ్రీవత్సాంకితవక్షసమ్ । కాలమేఘనిభం శాంతం చం
ద్రబింబనిభాననమ్ ॥ ౨౦౮ ॥ హారకేయూరవలయం కిరీటేనోపశోభి
తమ్ । ధ్యాత్వైవం తౌ సమభ్యర్చ్య చింతయేత్సంగమం తయోః ॥౨౦౯॥ త

అగ్న్యుత్పాదనమ్

త్సంగాదుత్థితం ధ్యాయేదగ్నిం వైష్ణవముజ్జ్వలమ్ । అరణేరథ కాంస్యాద్వా ద్వా
దశాక్షరవిద్యయా ॥ ౨౧౦ ॥ మథితాగ్నిం శ్రోత్రియాణాం గృహాద్వాగ్నిం
సమాహరేత్ । ఓంభూర్భువస్సువరితి సర్వేషాం ప్రోక్షణం చరేత్ ॥౨౧౧॥

అగ్నిప్రతిష్ఠా

తం దివ్యాగ్నిమథో ధ్యాత్వా చాగ్నిమంత్రం తతో జపేత్ । ఆగ్యపద
సంయుక్తం చతుర్వారం జపేన్మనుమ్ ॥౨౧౨॥ కుండమధ్యే నిధాయాగ్ని
మావాహ్యాభ్యర్చ్య దేశికః । అసురాంతకమంత్రేణ చేంధనాని వినిక్షిపేత్ ॥
౨౧౩॥ వాయుమంత్రేణ కుండాగ్నిం వ్యజనేన ప్రబోధయేత్ । కుండస్య

పరిస్తరణమ్

పరితస్సమ్యగద్భిః పరిసమూహయేత్ ॥౨౧౪॥ గ్రంథీకృతాగ్రద్వం
ద్వాన్ ప్రాగుదగ్వదనాన్ కుశాన్ । ఏకాదశ పరాన్మంత్రైర్వా దేవా
దిభిః క్రమాత్ ॥౨౧౫॥ ప్రాగాది దిక్షు సంస్తీర్య ద్రవ్యాగ్న్యుత్తరే
గురుః । ప్రణీతాపాత్రం నిక్షిప్య కారయేదంబు పూరితమ్ ॥౨౧౬॥ ప్రణీ

తిపాత్రానిక్షిప్య కారయేదమ్బుపూరితమ్ । అక్షతైస్తత్సమభ్యర్చ్య
దర్భయుగ్మవినిర్మితమ్॥౨౧౭॥ ప్రాదేశమాత్రంవిన్యస్యకూర్చంతస్మిన్
త్రిభిఃకుశైః। పవిత్రితైస్సమాదాయాద్యప్రోక్షణీం స్వపురస్తలే ॥౨౧౮॥
విన్యస్యతత్ప్రణీతాంబు కూర్చేనసహదేశికః । యోజయేత్ప్రోక్షణీ
పాత్రే కూర్చేనోదఙ్ముఖేనచ ॥౨౧౯॥ అంగుష్ఠానామికాభ్యాంచ
త్రిరుత్పూయ తదంబునా । కూర్చేన ప్రోక్షయేత్పూర్వం సాదితాని
చతుర్ముఖ ॥ ౨౨౦ ॥ కూర్చేనసంస్పృశేత్తత్ర న్నామోచ్చారణపూ
ర్వకమ్ । ఉత్తానానితతఃకృత్వా ప్రోక్షయేత్ప్రోక్షణాంబునా ॥౨౨౧॥
ప్రోక్ష్యాద్భిః ప్రణీతాస్తు సత్యంత్వర్తేతి మంత్రతః । పరిషిచ్య ప్రణీ

ప్రణీతావాహనమ్.

తాంచ శుద్ధతోయైః ప్రపూరయేత్ ॥ ౨౨౨ ॥ వాసుదేవం సమావా
హ్య ప్రణీతాయాం సమర్చయేత్ । అగ్నేరైశానదిగ్భాగే స్థాపయే
త్తాంకుశాసనే ॥౨౨౩॥ అగ్నేర్దక్షిణతఃకూర్చే దర్భైర్ద్వాదశనిర్మితే।

బ్రహ్మా.

చతుర్ముఖంభుజద్వంద్వం సాక్షమాలాకమండలుమ్ ॥౨౨౪॥ హైమా
భంశక్తిసహితం బ్రహ్మాణంతంవిచింతయేత్ । బ్రహ్మమంత్రేణతం తత్ర
సమావాహ్యసమర్చయేత్॥౨౨౫॥ విష్ణుగాయత్ర్యా స్థాలీంప్రక్షాళ్య

చరుపాకః.

ఖిలతండులమ్ । నిక్షిప్యాచక్రమంత్రేణ విచక్రాక్ష్యేనవారిభిః ॥౨౨౬॥
సంక్షాళ్యాథసుచక్రేణ శోధయిత్వాథ తండులాన్ । సూర్యచక్రస్య
మంత్రేణ చుల్ల్యామారోపయేచ్చ తాం ॥౨౨౭॥ జ్వాలాచక్రాఖ్యమం

చరవః.

త్రేణ వహ్నిం*జజ్వాలయేత్తతః। మహాసుదర్శనమంత్రేణ చరుశ్రపణ
మాచరేత్ ॥౨౨౮॥ ఏవంచుల్ల్యాంకేవలాన్నంమాద్గాన్నంపాయసాహ్వ
యమ్ । గుడాన్నమితితాన్సర్వాన్ శ్రపయేచ్చచతుర్విధాన్ ॥౨౨౯॥
అవతార్యచరూన్కుండస్యోత్తరేవినివేశయేత్ । ద్రావితం గాళితం

ఆజ్యసంస్కారః.

సర్పిరాజ్యపాత్రే సమాహరేత్ ॥౨౩౦॥ ప్రణీతి కూర్చం తత్పాత్రే ఉదగగ్రం నివేశయేత్ । అగ్నేరుత్తరతోఽంగారాన్నిధాయోపరి పద్మజ ॥౨౩౧॥ తదాజ్యపాత్రం విన్యస్య దర్భానాదీప్య దర్శయేత్ । విసర్జయిత్వా తాన్దర్భాన్ ద్వే దర్భాగ్రే చతుర్ముఖ ॥౨౩౨॥ ద్వయాఖ్యేనైవ మంత్రేణ ఘృతపాత్రే నివేశయేత్ । దర్భస్తంబేన దీప్తేన త్రిః పర్యగ్నిం సమాచరేత్ ॥౨౩౩॥ విసృజ్య దర్భస్తంబం తదగ్నేరుద్వాసయేదుదక్ । అంగారాన్యోజయేత్కుండే ఘృతస్థాలీం పురా న్యసేత్ ॥౨౩౪॥ అంగుష్ఠానామికాభ్యాం తత్కూర్చేన కరయోర్ద్వయోః । త్రిరుత్పూయ పవిత్రస్య గ్రంథిం విస్రస్య శంబర ॥౨౩౫॥ ఉపస్పృశ్య ప్రహృత్యాగ్నావాజ్యం సురభిముద్రయా । అమృతీకృత్య తద్దర్భైస్త్రిరోధాయ శుశుక్షణేః ॥౨౩౬॥ అష్టాసు దిక్షు వహ్న్యాదీనావాహ్యార్చయేద్గురుః । ఉష్ణో

స్రుక్స్రువ సంస్కారః.

దకేన ప్రక్షాళ్య స్రుక్స్రువౌ పంచభిః కుశైః ॥౨౩౭॥ సుసంస్కృతేన కూర్చేన మూలం మూలేన వై తయోః । మధ్యం మధ్యేన చ తథా చాగ్రమగ్రేణ మార్జయేత్ ॥౨౩౮॥ అగ్నౌ నిష్టప్య తావద్భిః ప్రోక్ష్యోదీచ్యాం నిధాయ చ । కూర్చాగ్రం తం విసృజ్యాగ్నౌ సంస్పృశ్య తదనంతరమ్ ॥౨౩౯॥ స్రువేణాజ్యం సమాదాయ హోమద్రవ్యేషు సేచయేత్ । చరుం సంసిచ్య చాజ్యేన వామపార్శ్వే స్రువం క్షిపేత్ ॥౨౪౦॥ అంగుష్ఠమధ్యపరమాం

పరిధిప్రక్షేపణమ్.

గుళనాపరిన్యధాక్రమమ్ । మధ్యదక్షిణవామేషు ప్రాగుదగ్వదనాంస్తథా ॥౨౪౧॥ శ్రీధరేణ నృసింహేన హయగ్రీవేణ వై జపన్ । పరిధీంస్త్రీంశ్చ సంస్థాప్య పశ్చిమం పరిధిం తతః ॥౨౪౨॥ పంచసామాదినా స్పృష్ట్వా నైరృతైశానాగ్నికోణయోః । అగ్నీశానాఖ్య మంత్రాభ్యామాఘారసమిధావపి ॥౨౪౩॥ తత్తత్కోణే వినిక్షిప్య చోర్ధ్వాగ్రాంశ్చ తు ...రానన । అదితేన్విత్యాదిమంత్రైః ప్రసువేత్యవసానికమ్ ॥౨౪౪॥ పరి

షిచ్యాక్రమాద్విహ్నాం సమిధోముష్టిముద్రయా । గృహీత్వాపంచదశచ
హ్యైకతో గృహ్యత్వాన్ల్తాః ॥౨౪౫॥ ప్రజాపతింహృదాధ్యాయన్మౌ

ఆఘారహోమః.

లేనజుహుయాత్సకృత్ । వామేకరతలేదర్భా వేష్టితే ఘృతభాజనమ్॥
౨౪౬॥నిధాయదేశికస్తపశ్చా దాఘారాహుతిమాచరేత్ । స్రువమాజ్యే
నసంపూర్యదక్షిణేనైవపాణినా ॥౨౪౭॥ అగ్నేర్నైరృతమారభ్య శై
వావధ్యాజ్యధారయా । ప్రాజాపత్యేన మంత్రేణ విచ్ఛిన్నంహోమ
మాచరేత్ ॥౨౪౮॥ అవాయవ్యాన్తత్రైంద్రేణ హోమంకుర్యాద్యథాపు

ఆజ్యభాగః.

రమ్ । ఆజ్యభాగంతతఃకుర్యాదాగ్నేయంపక్షిణేనతే ॥౨౪౯॥ తతో
త్తరేతథాసౌమ్యం మధ్యేవ్యాహృతిభిస్త్రిభిః । సకృద్ధుతే సమస్తాభి స్త

అగ్నిధ్యానమ్.

తోధ్యాయేద్ధుతాశనమ్ ॥౨౫౦॥ ద్విశీర్షకంసప్తహస్తం త్రిపాదంసప్త
జిహ్వకమ్ । వరదంశక్తిపాణించ బిభ్రాణంస్రుక్స్రువౌతథా ॥౨౫౧॥

జిహ్వా.

అభీతిదంవర్మధరం వామేచాజ్యధరంకరే । సంతిజిహ్వాస్సప్తవహ్నేర్య
థావదవధారయ ॥౨౫౨॥ కాళీకరాళీసుమనా లోహితాధూమ్రసం
జ్ఞితా । స్ఫులింగినీవిశ్వరూపీ సప్తజిహ్వాశ్శిఖావతః ॥౨౫౩॥ కాళ్యా
స్థానం కుండమధ్యే కరాళ్యాః ప్రాగ్దిశిస్థితిః । అగ్నికోణేస్తి సుమనా
లోహితావారుణీమతా ॥౨౫౪॥ ధూమ్రాయాస్తు స్థితిస్సౌమ్యే మారుతే
స్త్రీస్ఫులింగినీ। విశ్వరూపీరసజ్ఞాయాః శంభుభాగేపదంస్మృతమ్॥౨౫౫॥

జిహ్వాహోమః.

శాంతికర్మణిసంసారే కాళ్యాంహోమంసమాచరేత్ । విజయార్థం
కరాళ్యాంచ పుష్ట్యర్థంసుమనస్యపి ॥౨౫౬॥ లోహితాయాంవశీకా
రేధూమ్రాయాంమారణాదిషు । సర్వసిద్ధ్యైస్ఫులింగిన్యా మణిమాద్య
ర్థసిద్ధయె॥౨౫౭॥ విశ్వరూపాయాంహుతేబ్రహ్మాక్షవహ్నిభేదమితస్మృతః।

అగ్నిభేదః.

నిత్యాగ్నిర్గృహస్థస్యోక్త ఉత్సవాగ్నిస్తథా భవేత్ ॥ ౨౫౮ ॥ దీక్షాశాం
తిప్రతిష్ఠాదౌ బాలాగ్నిరభిధీయతే । అరణ్యాం మథితో వహ్ని ర్బాల
సంజ్ఞశ్చతుర్ముఖ ॥ ౨౫౯ ॥ సూర్యకాంత శిలాజన్మా యావనాగ్నిరుదా
హృతః ॥ వృద్ధాగ్నిరుచ్యతే బ్రహ్మన్ శ్రోత్రియాగారసంభృతః ॥ ౨౬౦ ॥
తత్తత్కర్మానుగుణ్యేన వహ్నిం ధ్యాత్వా విచక్షణః । అగ్నేర్జననశాం
త్యర్థం ద్వాదశాక్షర విద్యయా ॥ ౨౬౧ ॥ తిలాన్నాఘార సంమిశ్రాన
ష్టోత్తరశతం హునేత్ । సద్యః ప్రతిష్ఠితే వహ్నా వష్టసంస్కారకర్మభిః ॥
మూలమంత్రేణ సంస్కృత్య పూర్ణాహుతిమథాచరేత్ । గర్భాధానా

గర్భాధానాది సంస్కారః.

దిసంస్కారా న్వ్యాఖ్యాస్యే శృణు పద్మజ ॥ ౨౬౩ ॥ ప్రత్యక్షరం తు జుహు
యాదాజ్యేన ద్వాదశాహుతీః । కుర్వీత ప్రతిసంస్కారం హోమాంతే
మూలవిద్యయా ॥ ౨౬౪ ॥ పూర్ణాహుతిం తథైవాదౌ సంకల్పం చ సమా
చరేత్ । మానుషేష్వపి సర్వేషు చైవం హుత్వా తతః పరమ్ ॥ ౨౬౫ ॥ బ్రా
హ్మణైరభ్యనుజ్ఞాతః సంస్కారానుగుణక్రియామ్ । సమాప్య భోజయే

పంచసంస్కారః.

ద్విప్రాన్ పంచసంస్కారకర్మణి ॥ ౨౬౬ ॥ సంకల్ప్య ప్రతిసంస్కారం
హుత్వైవం కమలాసన । అంతే కుర్వీత సంస్కారం విష్ణోరారాధనా
త్పరమ్ ॥ ౨౬౭ ॥ నిషేకాద్యుపవీతాంతం హుత్వైవం దేశికోత్తమః । జు
హుయాత్సమిధః కాళ్యాం మూలమంత్రేణ మంత్రవిత్ ॥ ౨౬౮ ॥ మనో
జవాయాం జుహుయాత్ప్రణవేన ఘృతం పునః । లోహితాయాం హునే
దన్నం వాసుదేవాఖ్యవిద్యయా ॥ ౨౬౯ ॥ ధూమ్రాయాం జుహుయాల్లా
జం సంకర్షణమనూత్తమాత్ । హునేత్తిలం స్ఫులింగిన్యాం గుడంప్ర
ద్యుమ్నవిద్యయా ॥ ౨౭౦ ॥ అనిరుద్ధాఖ్యమంత్రేణ విశ్వరూపాం పయ
స్తతః ॥ కరాళికారసంజ్ఞాయాం పుంసూక్తర్గ్భిస్తు మౌక్తికమ్ ॥ ౨౭౧ ॥
ప్రతిజిహ్వం ప్రతిద్రవ్యం జుహుయాత్ షోడశాహుతీః । పూర్ణాహు

తింతతఃకుర్యాదగ్నిమంత్రేణదేశికః ॥ ౨౭౨ ॥ అగ్నింతంగంధపుష్పా ద్యైరర్చయిత్వాతతఃపరమ్ । అదితేత్యాదిభిర్మంత్రైః ప్రాచీనావీరా వసానికైః ॥ ౨౭౩ ॥ పరిషిచ్యతతోదేవ యజనార్థంప్రదక్షిణమ్। పరిషి

అగ్న్యారాధనమ్.

చ్యాస్త్రమంత్రేణ వహ్నిమధ్యేతతోగురుః ॥ ౨౭౪॥ జుహుయాద్యోగపీ ఠార్ణమాధారాదియథాపురమ్ । ఆజ్యేనతత్రదేవేశం హృదయాదవ తారయేత్ ॥ ౨౭౫॥ చిద్ఘనంపరమానంద స్వరూపం తేజసాన్నిధిమ్। సాన్నిధ్య యాచనం కుర్యా ద్యావద్యాగ స్సమాప్యతే ॥ ౨౭౬॥ అ ర్ఘ్యాదిజుహుయాదగ్నౌ నైవేద్యాంతంసకృత్సకృత్ । జపార్థమపి కుర్వీతసకృద్ధోమంతుసర్పిషా ॥ ౨౭౭ ॥ సమిత్పుష్పాదిభిస్సర్వైః జపా

ప్రతిష్ఠాదౌ.

ర్థంజుహుయాత్సకృత్। మంత్రైశ్చపరివారాణాంసర్పిషాజుహుయాత్స కృత్॥అగ్న్యారాధనంత్వేతత్ప్రతిష్ఠాదౌ పరత్రచేత్। వక్ష్యమాణేన విధినా జుహుయాత్సమిదాదిభిః ॥ ౨౭౯ ॥ నియమ స్సమిదాదీనాం పూర్వమేవమయోదితః । సహస్రంవా శతంవాథ యద్వాష్టార్ణం తద్ద శంచరేత్ ॥ ౨౮౦ ॥ ద్వాదశాష్టౌచ చత్వారఃసమిద్ధోమఃప్రశస్యతే। ఘృతాక్తైరేవకుర్వీత హోమంతుసమిదాదిభిః ॥ ౨౮౧ ॥ ఋగ్భిఃపు రుషసూక్తస్య షోడశాన్నాహుతి భర్ణవేత్ । ఆజ్యసిక్తేన చరుణా ద ర్వ్యార్ణవాగ్రసముద్రయా॥౨౮౨॥హోమోన్నస్యప్రశ స్తస్స్యాదాజ్య హోమ స్తతఃపరమ్ । యావా నాసీత్సమిద్ధోమ ఆజ్య హోమ స్తథా మతః ॥ ౨౮౩ ॥ ఆజ్యహోమఃస్రువేణస్యాద్యథాయోగమితఃపరమ్।కు ర్వీతస్విష్టకృద్ధోమంకుసుమాద్యైశ్చతుర్ముఖ ॥ ౨౮౪ ॥ అంగుష్ఠమా త్రంపురుషం ధ్యాత్వావహ్నౌగురుస్స్వయమ్। అర్ఘ్యాదిభి స్సమభ్య

పూర్ణాహుతిః.

ర్చ్యపూర్ణాహుతిమథాచరేత్ ॥ ౨౮౫॥ స్రువేణసర్పిస్స్రగ్ధార్ణని క్షిప్యతదనంతరమ్ । కుక్కుటాండప్రమాణంతు చరుపిండం ఘృతాప్లు

తమ్ ॥౨౮౬॥ నిక్షిప్య చ స్రుచోగ్రే అభిఘార్య స్రువేణ చ । స సమిద్ద
ర్భకుసుమం సర్పిషా ధ స్రువేణ చ ॥౨౮౭॥ అభిఘార్య చ తద్గర్తమపి
ధాయ స్రువేణ చ । నాసికాగ్రాంతముద్ధృత్య జుహూయా న్యాలవిద్య
యా ॥౨౮౮॥ ఏవం పూర్ణాహుతిం హుత్వా స్వాత్మనోగ్రే స్రువం
న్యసేత్ । ఆజ్యస్థాలీం తస్య యామ్యే విన్యసేత్స్రుచముత్తరే ॥౨౮౯॥
ఉదగగ్రం తతో బర్హిః కరాభ్యాం గ్రాహయేద్గురుః । బర్హిషో మూ
లమధ్యాగ్రాణ్యాజ్యపాత్రే స్రువస్రుచి ॥ ఏవం త్రిస్స్వర్ణయిత్వాథ కుండమ
ధ్యే నియోజయేత్ । నాత్యగ్రం ప్రహరేద్బర్హిః పరిధీన్ప్రహరేత్త
తః ॥౨౯౧॥ మధ్యమం పరిధిం పూర్వం తత స్తదితరౌ సకృత్ । ప్రా

ప్రాయశ్చిత్తమ్.

యశ్చిత్తార్థమాజ్యేన పంచోపనిషదా తతః ॥౨౯౨॥ ప్రతిమంత్రం చ
పూర్వోక్త సంఖ్యయా జుహుయాత్తతః । స్రువమాజ్యేన సంపూర్య దస
ర్భం సమిధాన్వితమ్ ॥ ౨౯౩ ॥ అంగుష్ఠమాత్రం పురుషం ధ్యా
త్వా వహ్నౌ గురుః స్వయమ్ । ఉద్ధృత్య నాసికాగ్రాంతమభిఘార్య స్రువే
ణ చ ॥ ౨౯౪ ॥ జుహుయాన్న్యాలమంత్రేణ పూర్ణాహుత్యా చ సాధ

ప్రణీతాప్రోక్షణమ్.

కః । ఆత్మనోగ్రే కుశే స్థాప్య ప్రణీతాం ప్రోక్షణీజలమ్ ॥౨౯౫॥ తస్యాం
సంయోజ్య తదను ప్రణీతాపాత్రవారిభిః । మహీం పూర్వాది సోమాం
తాం సేచయిత్వా ధరాంబునా ॥౨౯౬॥ స్వాత్మానం ప్రోక్షయేద్బ్ర
హ్మాన్బ్రహ్మాహ్వాసనమాచరేత్ । స్రువం జలేన సంపూర్య కుండస్య
పరితస్సకృత్ ॥౨౯౭॥ ప్రాదక్షిణ్యక్రమేణైవ పరిషేచనమాచరేత్ । శే
షేణాత్మశిరః ప్రోక్ష్య వహ్నిస్థం పరమేశ్వరమ్ ॥౨౯౮॥ సమర్ప్య హృ
దయాంభోజే తిలకం కుండభస్మనా । కృత్వా శిరసి దేవేశమర్ఘ్యా
దిభిరర్చయేత్ ॥౨౯౯॥ భక్త్యా యదగ్నౌ విహితం యథాశక్తి యథావి
ధి । ఆరాధనం త్వం దేవేశ గృహాణ పరమేశ్వర ॥ ౩౦౦ ॥ ఇతి సంప్రా
ర్థ్య దేవేశం తస్య పాదారవిందయోః । సమర్ప్య హవనం పశ్చాద్దేవ

నిత్యోత్సవంచరేత్ ॥౩౦౧॥ నిత్యహోమేషుపరిధీన్బహిర్దిక్షుసంస్థాప

నిత్యోత్సవః.

యేత్ । ఏవమగ్నౌ సమారాధ్య నిత్యోత్సవమథాచరేత్॥ ౩౦౨॥సౌవ
ర్ణం రాజతం తామ్రం పాత్రంతండులపూరితమ్। కమలాకార పురత
స్థాప్య పద్మంద్విదళసప్రణవత్ ॥౩౦౩॥ విలిఖ్యతత్రమూలేన మూలాదా
వాహయేద్ధరిమ్ । శ్రీవత్సాద్యాద్వాదశచశక్తీఃపణేషుపూజయేత్॥
ఏవంప్రతిదినంప్రాత రేవంమధ్యందినేయది । అంతేనైవం తతస్సాయం
కుసుమైఃకమలాసన ॥౩౦౫॥ మందిరం దేవదేవస్య పరిక్రమ్య బలిం క్షి
పేత్ । ప్రత్యహంత్రిబలిందద్యాద్వ్యద్వాకాలద్వయంచరేత్॥ ౩౦౬॥
ఏకవారంబలిందద్యాద్వ్యద్వామధ్యందినేన్వహమ్ । పరిక్రమ్యతుసర్వా
ర్థంబలిదానంసమాచరేత్ ॥ ౩౦౭॥ నిత్యోత్సవప్రతికృతే రస్యగేహా
బలింక్షిపేత్ । వినైనబలిదానేన నోత్సవోభ్యుదయావహః ॥౩౦౮॥మ
హావాతాదిసంక్షోభే ననిత్యోత్సవమాచరేత్ । చండప్రచండయోర్దేవ

బలిదానవిధిః.

బలిందత్వావిచక్షణః ॥౩౦౯॥ తత్తైర్వసర్వభూతేభ్యోబలిదానంసమా
చరేత్ । పరిచారకమాహూయ భావితంగరుడాత్మనా ॥ ౩౧౦ ॥ పా
త్రంతన్మూర్ధ్నివిన్యస్యసవాద్యచ్ఛత్రసంయుతమ్ । తత్తన్మన్త్రైర్బ
లింపద్యాత్ప్రణవాదినమోంతకైః ॥ తోయపూర్వోత్తరందద్యాదయం
బలిరితిస్వయమ్ । చండప్రచండావారభ్య మహాపీఠావసానికమ్॥ ౩౧౨॥
ప్రతిష్ఠోక్తవిధానేనబలిందద్యాద్విచక్షణః । ప్రథమావరణేదద్యాద్ద్వై

వాద్యాదివిధిః.

ర్వ్యాకేవలయాబలిమ్ ॥౩౧౩॥ ద్వితీయావరణేదద్యాత్సుషిరాద్యైస్సహై
సయా । తృతీయావరణేదద్యాత్తాళమద్దళసంయుతమ్॥
మర్యాదాయాంబలిందద్యాన్నృత్తగీతాదిభిస్సహ ॥ ౩౧౪ ॥ మర్యా
దాయాంమహత్యాంతు సర్వవాద్యైస్సహక్షిపేత్ । సర్వత్ర వేదఘో

మహోత్సవే.

షేణ బలిదానం ప్రశస్యతే ॥౩౧౫॥ మహోత్సవే ప్రవృత్తేతు తత్రని
త్యోత్సవే స్మృతే । సద్మనో యాగసంజ్ఞస్య ద్వారే చండప్రచండయోః॥
౩౧౬॥ దత్వా గర్భగృహం ద్వారే తత్రచండ ప్రచండయోః । ప్రతి
ష్ఠోక్త ప్రకారేణ తతః కృత్వా యథాక్రమమ్ ॥౩౧౭॥ సర్వావరణభూ
దేశం పరిక్రమ్య తతో గురుః । గ్రామమధ్యం సమాసాద్య తత్ర బ్రహ్మాణమ
ర్చయేత్ ॥౩౧౮॥ దిక్షు సర్వాసు చైంద్రాదీనభ్యర్చ్య బలిమాచరేత్ ।
సంతి చేత్తత్ర పీఠాని బలిం పీఠోపరి క్షిపేత్ ॥౩౧౯॥ పీఠాభావే బలిం ద
ద్యాద్దేశికః స్థండిలోపరి। మహామర్యాదవాద్యాని గ్రామబల్యాం చతు
ర్ముఖ॥ ౩౨౦ ॥ సర్వత్ర ధూపదీపాద్యైర్బలిదానం సమాచరేత్।
శేషం సర్వం బలిద్రవ్యం మహాపీఠోపరి క్షిపేత్ ॥౩౨౧॥ నిత్యోత్సవార్చా

నిత్యోత్సవే బేరాణి.

భావేతు చక్రేణైవ పరిక్రమేత్ । తదభావే కేవలయా భేర్యా వా కమలా
సన । సర్వత్ర క్షాళితే పీఠే బలిదానం పురోదితమ్॥౩౨౨॥ మహాపీఠం పరి
క్రమ్య బింబైస్సాకం గురూత్తమః । మందిరాభిముఖం బిమ్బం స్థాపయి
త్వా తతః పరమ్ ॥౩౨౩॥ సర్వేభ్యః పార్షదేభ్యోపి పీఠోపరి బలిం క్షిపేత్।
తత స్తు బిమ్బమర్ఘ్యాద్యై రర్చయిత్వా నివేద్యచ ॥ ౩౨౪ ॥ యథా
పురం తతో బిమ్బం శక్తితో వాలయే నివేశయేత్ । ఇత్యేవాదిత్స్వయం దేవ స్త
త్తో దేవమయాచిషమ్ ॥౩౨౫॥ ఉచ్యతాం భగవన్మహ్యం ప్రతిష్ఠావిధిరు
త్తమః । ఇత్యుక్తస్స ప్రభుః ప్రాహ ప్రతిష్ఠావిధిముత్తమమ్॥ ౩౨౬॥ గు
హ్యాద్గుహ్యంతరం వక్ష్యే తదేతదవధారయ॥ ॥౩౨౭॥

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే విష్ణుతిలకే బ్రహ్మోపదేశే పుణ్యాహాది
విధిర్నామ పంచమోధ్యాయః.

శ్రీ వై నమః.

శ్రీలక్ష్మీ హయవదన పరబ్రహ్మణే నమః.

షష్ఠాధ్యాయ ప్రారమ్భః.

విష్ణుసాన్నిధ్య సిధ్యర్థం బిమ్బానాం స్థాపనాయచ । కుర్యాన్మంది
రనిర్మాణం భూతలే సర్వసిద్ధిదే ॥౧॥ సర్వసిద్ధిప్రదం దేశం పూర్వమాలో
క్య తత్పరమ్ । ఆలయాదివినిర్మాణాయ తత్ర దేవం సమర్చయేత్ ॥౨॥ ఆ

ఆచార్య వరణమ్.

చార్యం వరయేత్పూర్వం యద్వశాస్సకలాః క్రియాః । చాతుర్వర్ణ్య విశ్చ
చిర్దక్షేమహేతాస్సహగప్రసన్నధీః ॥ ౩॥ దాతాగుణాధికశ్శ్రీమాన్ధన
ధాన్యసమృద్ధిమాన్ । ఆలయాదివినిర్మాతుం శక్తో నాన్యశ్చతుమర్హః॥
౪॥ ప్రసూతం సత్కులే శుద్ధం బ్రాహ్మణం మంత్రవేదినమ్ । వేదవేదా
ఙ్గతత్వజ్ఞం పంచరాత్రకృతశ్రమమ్ ॥౫॥ దీక్షితం పంచరాత్రోక్తవర్త్మనా
నావృద్ధసేవినమ్ । భగవద్ధ్యాననిరతం శాస్త్రవశ్యం మహామతిమ్ ॥౬॥
పరతంత్రతంమంత్రాన్జగత్కల్యాణకారిణమ్ । ఆచార్యం వరయేదా
దాయదధీనాహి సిద్ధయః ॥౭॥ పరార్థయజనం కర్తుం మధ్యమాశ్రమి
ణోమతా । నాద్యంతాశ్రమిణో బ్రహ్మన్ప్రతిష్ఠోత్సవకర్మసు ॥౮॥ ఆ
చార్యగుణసంపన్నాన్ఋత్విజో వరయేత్తతః । గ్రామాది స్థాపనేయో
గ్యాం భూమహీం తాంవిలోకయేత్ ॥౯॥ దైవజ్ఞేనసహాచార్యో నిమిత్తాన్
విలక్షయేత్ । శుభనిమిత్తే సందృష్టే గ్రామాదీనారభేత్తతః ॥౧౦॥ దేశ

భూపరీక్షా.

కోరథకారేణ సర్వాం భూమిం పరీక్షయేత్ । సుపద్మా భద్రకా పూర్ణా
ధూమ్రాశ్చేతి చతుర్విధా ॥౧౧॥ సుపద్మా శాంతిదా బ్రహ్మన్ భద్రా తు
సుఖదా సదా । జగతాం పుష్టిదా పూర్ణా ధూమ్రాతు క్షయ కారిణీ॥
పున్నాగ ఫలవృక్షాఢ్యా నారికేళ సమావృతా । కుశపద్మతులస్యాఢ్యా

ప్రాగుదక్ప్రవణా సదా ॥౧౩॥ ఏషా సుపద్మా విహితా భద్రకా లక్షణం
శృణు । ఫలక్షీరద్రుమయుతా నదీసాగరపార్శ్వగా ॥౧౪॥ ఉద్యానో
పవనోపేతా వ్రీహిగోధూమశాలినీ । అంతర్జలా చ కథితా భద్రకా క
మలాసన ॥౧౫॥ శ్యామాకకోద్రవయుతా భూరినిష్పావకుంకుమా । గిరిం
గతా ప్రభూతాంబుగపూర్ణేతి ఖిలు వక్ష్యతే ॥౧౬॥ యవారణ్యస్నుహి
వేణ్వాద్యైః శ్లేష్మాతకవిభీతకైః । ఘునశరణ్యరసజీర్ణా* వాయసగృ
ధ్రసంకులా ॥౧౭॥ సోఽషరా ప్రోచ్యతే ధూమ్రా తాసు శ్రేష్ఠాది లక్ష
యేత్ । తత్ర కాంచిద్భువం ఖాత్వా జానుదఘ్నం పునస్తథా ॥౧౮॥ మృ
దైవ పూరయేచ్ఛ్వభ్రం మృచ్ఛేషే తూత్తమా మహీ । సమే తు మధ్యమా
భూమిః న్యూనే భూరధమా మతా ॥౧౯॥ వర్జయిత్వాధమాం ధీమా
న్ఫాలిబీజాదినిక్షిపేత్ । ఆత్త్రిరాత్రేంకురే జాతే సోత్తమా ధరణీ మతా ॥
ఆపంచరాత్రే మధ్యా స్యాజ్జఘన్యా స్యాదితః పరమ్ । యత్ర ప్రశస్యతే

ప్రవేశబలిః.

భూమిస్తత్ర వాస్తు ప్రకల్పయేత్ ॥౨౧॥ బ్రాహ్మణైరథకారేణ వేదవా
ద్యాది మంగళైః । వాస్తుభూమిం పరిక్రమ్య దిక్షు సర్వాసు దేశికః ॥౨౨॥
బ్రాహ్మణే చ బలిం దద్యాద్భూతప్రీత్యా పనుత్తమే । పాయసాన్నేన కుర్వీ
త బలిదానం విచక్షణః ॥౨౩॥ భూతా గపిశాచా నాగాశ్చ అసురా రాక్షసా
గ్రహాః । సర్వే తే వ్యపగచ్ఛంతు బలిం తుష్ట్వా యథాతథమ్ ॥౨౪॥ దేవానాం
చ ద్విజానాం చ స్థానం సమ్యక్పరిగోమ్యహామ్ । వాసుదేవస్య దేవస్య స
ర్వభూతాత్మకస్య చ ॥౨౫॥ ఆధి దేవ సిగాధాభిర్బలిం దత్వా విచక్షణః । సి
ద్ధార్థాన్ దిక్షు సర్వాసు వికీర్య తదనంతరమ్ ॥౨౬॥ ప్రాగగ్రం పశ

సూత్రనిపాతః.

సూత్రాణి నిపాత్యోదఙ్ముఖం తథా । స్థానాని తత్ర భూయాసు రేకాశీతి
చతుర్ముఖా ॥౨౭॥ బ్రాహ్మ్యం తు మధ్యమం విద్ధి పరితస్తస్య దైవికమ్ । పైతృ
కం పరితస్తస్య పైతృకాన్మానుషం స్మృతమ్ ॥౨౮॥ పరితో మానుషస్యాపి
పైశాచో భాగ ఇష్యతే । నిపాతనార్థం సూత్రాణాం తత్ర తత్ర గురూత్త

మః ॥౨౯॥ స్థాపయిత్వా బహూన్సంకూన్సూత్రపాతం సమాచరేత్।
సూత్రసంధిషు సర్వత్ర శంకుస్థాపనమాచరేత్ ॥౩౦॥ కుర్యాత్సూత్రని

వాస్తుపూజా.

పాతాంతే వాస్తునాథసమర్చనమ్। అధోముఖం ప్రాక్శిరసం విన్యసే
ద్వాస్తుపూరుషమ్ ॥౩౧॥ ప్రసార్య హస్తౌ పాదౌ ద్వౌ కోణభూమిషు క
ల్పితమ్। ఏవం ధ్యాత్వార్చయేత్తత్ర వాస్తునాథం విచక్షణః ॥౩౨॥ తస్య
దక్షిణపార్శ్వే తు వాస్తుహోమం సమాచరేత్। సమిచ్చరుఘృతైర్హు
త్వా పరం పూర్ణాహుతిం పురా ॥౩౩॥ రక్షఃపిశాచనాగేభ్యస్సమి
ద్భిర్జుహుయాత్పృథక్। జుహుయాన్మూలమంత్రాభ్యాం పృథగష్టోత్త
రం శతమ్ ॥౩౪॥ హుత్వా వాస్త్వీశమంత్రేణ పృథగష్టోత్తరం శతమ్। త

గృహనిర్మాణమ్.

తః పూర్ణాహుతిం కృత్వా లోకపాలబలిం క్షిపేత్ ॥౩౫॥ దైవే చ పైతృ
కే భాగే ద్విజాతిసదనం మతమ్। మానుషే దేవధిష్ణ్యాని క్షత్త్రియాదిషు
క్రమాత్ ॥౩౬॥ పైశాచభాగం సంత్యజ్య శూద్రాది సదనం మతమ్।
శూద్రాణాం ప్రతిలోమానాం న వాస్తునర్చ దేవతా ॥౩౭॥ యదిస్యా

గ్రామాదిః.

ద వివేకేన రాజరాష్ట్రక్షయావహః। బ్రాహ్మభాగే మమ గృహం స
ర్వావరణసంయుతమ్ ॥౩౮॥ వసంతి బ్రాహ్మణా యత్ర స గ్రామః పరికీర్తి
తః। యత్ర స్యాత్క్షత్రియావాసో నగరం తదుదాహృతమ్ ॥౩౯॥ నివసం
తి విశో యత్ర పత్తనం తత్ప్రచక్షతే। స్థాపయేత్త్రింశదీశానవదనం గా

గర్భన్యాసః.

మవాస్తుతత్ ॥ గ్రామస్య గర్భవిన్యాసం బ్రాహ్మే భాగే సమాచ
రేత్ ॥౪౦॥ పురాణాం గర్భవిన్యాసః ప్రాచ్యామైంద్రే సమీరితః। పత్త
నస్య తు కౌబేర్యాం గర్భన్యాసః ప్రశస్యతే ॥౪౧॥ గ్రామస్య గర్భవిన్యా
సం ద్విజస్థాపనతః పురా। గర్భన్యాసే కృతే పశ్చాత్ శయీత సదనే ద్వి
జః ॥౪౨॥ ద్విజస్థాపనతః పశ్చాత్ వాస్త్వీశాన్ స్థాపయేద్గురుః। మాం

వాస్తుదేవాః.

స్థాపయేద్గ్రామమధ్యే పంచమూర్తిమయంహరిమ్ ॥౪౩॥ చతుర్మూర్తిమయంయద్వా హ్యేకమూర్తిం సమర్చయేత్ । సంహారయోగశయనౌ నృసింహంవిశ్వరూపిణమ్ ॥౪౪॥ జామదగ్న్యం నార్చయేయుర్గ్రామమధ్యేచతుర్ముఖః । ప్రాచ్యాం సమర్చయేత్సూర్య మాగ్నేయ్యాంకామమర్చయేత్ ॥౪౫॥ కార్తికేయంయజేద్యామ్యే నైఋతేతుగజాననమ్ । గ్రామాదేర్వారుణేభాగే వాసుదేవం సమర్చయేత్॥ నిషిద్ధా గ్రామమధ్యేయామూర్తిర్యోమమపద్మజ। సాపూజ్యా ప్రతిమా తత్రయద్వాసౌమ్యనికేతనే ॥౪౬॥ అథవావారుణేబ్రహ్మన్మహాలక్ష్మీం సమర్చయేత్ । మారుతేశ్చార్చయేద్దుర్గాం సౌమ్యేధనద మందిరమ్॥౪౭॥ ఈశానేశంకరస్థానంతత్రశంకరమర్చయేత్ । ఆగ్నేయ్యాంతుమహామోటీం గ్రామాద్దూరే ప్రకల్పయేత్ ॥౪౮॥ శాస్తారం నైఋతేదూరేతథైవపరికల్పయేత్ । గ్రామస్యోత్తరదిగ్భాగే కించిద్దూరేతు మాతరః॥౪౯॥ఉదఙ్ముఖా అర్చనీయాయద్వైశాన్యాం సమర్చయేత్।సూత్రపాతేషు కోణేషు సూత్రిసంధిషు మూర్ధని ॥౫౦॥ వీథ్యగ్రేషునకర్తవ్యం దేవస్థానంచతుర్ముఖ । గ్రహశ్చనైవకర్తవ్యః స్తత్ర వంశ

ద్వారాణి.

ధిమిచ్ఛతామ్ ॥౫౧॥ బ్రాహ్మేమమగృహద్వారం ప్రాఙ్ముఖంపుష్టివర్ధనమ్ । ఔత్తరంధనదంవిద్ధిశుభదంపశ్చిమాననమ్ ॥౫౩॥ మోక్షదందక్షిణద్వారంయథాకామంప్రకల్పయేత్ । ప్రత్యగ్ద్వారంగృహంప్రోక్తంకుసుమాయుధసూర్యయోః ॥౫౪॥ స్కందవారణవక్త్రశ్రీవిష్ణుదుర్గాంతవేశ్మనామ్ । వేశ్మనాం ధనదస్యాపి ప్రాగ్ద్వారంపరికల్పయేత్ ॥౫౫॥ శంభోస్తుదక్షిణద్వారం మోటీంశాస్తారమేవచ । ప్రాగ్ద్వారాయతనే స్థాప్య పూజయేత్కమలాసన॥౫౬॥ సంహారశయనాద్యాశ్చేన్మూర్తయోవారుణేమమ ॥ మందిరంతదుదగ్ద్వారం గ్రామప్రేక్షణకారయేత్॥౫౭॥ సర్వత్రమమకుర్వీత సౌమ్యమూర్తేర్నికేతనమ్ । విష్ణుంచ విష్ణుభక్తాం

ప్రాజకాః.

శ్చ దుర్గాంభాగవతోఽర్చయేత్ ॥౫౮॥ పంచసంస్కారదీక్షావాన్స్వం
చరాత్రపరాయణః । శివంసూర్యంచమదనంసుబ్రహ్మణ్యంధనేశ్వరమ్॥
౫౯॥ గణేశంచక్వచిద్దుర్గాంశివవిప్రస్సమర్చయేత్। మహామోటీంచ
శాస్త్రాంతథావైసప్తమాతరః ॥ ౬౦ ॥ స్వాతఏవార్చయేద్బ్రహ్మ

శ్రేణయః.

శాస్త్రారంవాశివద్విజః । ఇతోబహిఃప్రకుర్వీతవృషళానాం నికేతనమ్॥
గ్రామాద్బహిస్తథాప్రాచ్యామనులోమనికేతనమ్ । దక్షిణస్యాంతథా
గ్రామాత్ప్రతిలోమనికేతనమ్ ॥౬౧ ॥శ్రేణీనామపిసర్వేషాంబహిశ్చం
డాళవాటికా । గ్రామస్యదూరేసంకల్ప్యగ్రామాద్దూరేతథోత్తరే॥

శ్మశానమ్.

శ్మశానంకల్పయేద్బ్రహ్మన్బహూదకనిషేవితమ్ । తీర్థస్య దక్షిణే దేశే
ద్విజానాందహనంమతమ్ ॥౬౪ ॥ సర్వేషాంప్రతిలోమానాందాహాగ్ని
ప్రాచ్యాంవిధీయతే । శూద్రాణామనులోమానాందాహోదీచ్యాంజ

తటాకమ్.

లాశయాత్॥౬౫ ॥యోమర్త్యతటాకంకుర్వీతస్నానాద్యర్థంచతుర్ముఖ
ఏవంయఃకురుతేబ్రహ్మన్ గ్రామాదికమలాసన ॥౬౬ ॥ సపుమాన్ము
క్తిమాప్నోతినాత్రకార్యావిచారణా॥ ౬౬౪ ॥ ఏవంగ్రామాదినిర్మా

కర్షణవిధిః.

యత్రబ్రాహ్మేముహూర్తేరసిద్ధయే । కర్షణార్థం బలిం దద్యాత్పూర్వోక్తే
నైవవర్త్మనా ॥ యత్రాపిపిశాచానాగాశ్చ యేఽత్రతిష్ఠంతి సర్వదా।
సర్వేప్రయాంతుతేన్యత్రవిష్ణోస్థానంకరోమ్యహమ్॥౬౮॥ ఇతిమంత్రేణ
సిద్ధార్థాన్సర్వదిక్షువికీరయేత్ । వాస్తుపూజాంచహోమంచబల్యగ్ని
తంసమ్యగాచరేత్ ॥౬౯॥వక్ష్యమాణేనవిధినాహలేనవిలిఖేద్గురుః । వృష
భౌకపిలౌరక్తావలాభబలశాలినౌ॥ ౭౦॥ క్షాళయిత్వాఖురంశృంగంమణ్డ
యేత్కనకాదిభిః।బ్రాహ్మణోయజమానశ్చేత్పాలాశంస్యాద్ధలంయుగం॥

నైయ్యగ్రోధం క్షత్రియశ్చేత్ ప్లాక్షం విట్ఛూద్రయోర్ద్వయోః। అలా
భే సర్వవృక్షాణాం నైయ్యగ్రోధో విశిష్యతే॥ ౨౨ ॥ సౌవర్ణః కౌశికో
యోక్త్రం రాజతం తామ్రమేవ వా। కశాధనుర్జ్యావీరణ్యా కుశరజ్జుమ
యేనవా।౨౩॥ హాలం చ హాలభూతం చ ఏకయోన్యాం ప్రకల్పయేత్। స్నా
తో నవాంబరధరః సర్వాలంకారసంయుతః ॥ ౨౪ ॥ ప్రక్షాళ్య పాదౌ
పాణీ చ కృతాచామస్స్వయం గురుః। ప్రాణాయామత్రయం కృత్వా భూ
తశుద్ధిం సమాప్య చ ॥౨౫॥ బ్రాహ్మణై రభ్యనుజ్ఞాతః శుద్ధపుణ్యాహవా
రిభిః । ప్రోక్షయేద్వృషభస్కంధే లాంగలం చ యుగం తతః ॥౨౬॥ యు
గం హాలే చ సంయోజ్య సుముహూర్తే ప్రణాదితే । భేర్యాదివాద్యే వి
ప్రఘోష కాహనాదిపతత్స్వపి ॥౨౭॥ గురుస్స్వహృదయే దేవం ధ్యాయ
న్నారాయణం హరిమ్ । దండం ప్రవయసంకృత్వా నైయ్యగ్రోధాది
భూరుహామ్॥౨౮॥ పశ్చాత్తోదనమాదాయ పీడయేద్ధుంఫడాదినా।ప్రా
గ్భుఖో మూలమంత్రేణ ప్రథమం కర్షయేద్ధ్రువమ్ ॥౨౯॥ పౌరుషేణై
వ సూక్తేన ద్వితీయమపి కర్షయేత్ । తృతీయం విష్ణుసూక్తేన విష్ణుగా
యత్రియా తతః ॥౩౦॥ నారాయణానువాకేన పంచమం కర్షణం మ
తమ్ । పంచోపనిషదా షష్ఠం భూమిసూక్తేన సప్తమమ్ ॥౩౧॥ ప్రాద
క్షిణ్యేన కృత్వైవం దక్షిణోత్తరతో లిఖేత్ । ఆచార్యస్య మనస్తుష్టిః కర్ష
ణే యది జాయతే ॥౩౨॥ యజమానస్య ధావన్నస్చ శర్మణే తద్విపర్యయే।
అసుఖాయ తతశ్శాంతిం దుర్నిమిత్తే సమాచరేత్ ॥ ౩౩ ॥ ఆచార్యఋ
త్విజామంతే దద్యాద్గోభూమిదక్షిణాః । తతః కృత్వాలవాలాని బీజా
న్యుప్త్వాథ సేచయేత్ ॥ ౩౪ ॥ సస్యే భూః ఫలే మధ్యే జఘన్యే శృణు ప
ద్మజ । దీర్ఘమధ్యాల్పకాలేన వర్తతే ధామ తద్ధరేః ॥ ౩౫ ॥ భవేత్తత్రై

కుంభవిన్యాసవిధిః.

వ సాన్నిధ్యం సహస్రం చాగ్రజన్మనామ్ । భోజయిత్వా తోషయిత్వా
పంచోపనిషదా తతః ॥౩౬॥ పంచగవ్యేన తత్ క్షేత్రం ప్రోక్ష్య కుద్దాల
కాదిభిః । అంభసాం దర్శనం యావత్తావత్సమ్యగ్ధరాం ఖనేత్ ॥౩౭॥ భ

స్నాయ్వంగారతుషాస్థిక్రిమికీటాదిదర్శనే । శాంతిం హుత్వా తతః ఖాతాత్ (బహిఃకుండే) ఘృతేనాజ్యేన దేశికః ॥౮౬॥ చరుణా నవనీతేన తిలగుగ్గులుభిస్తథా । నీవారైర్మూలమంత్రేణ ఖాతహోమం సమాచరేత్ ॥౮౭॥ పుణ్యాహనీరైస్సంప్రోక్ష్య ఖాతే శాలీన్వినిక్షిపేత్ । పీఠం కృత్వా తదుపరి కుంభాన్ లోహమయాన్నవ ॥౮౯॥ ప్రాగాదీశానపర్యంతం మధ్యే చ స్థాపయేన్నవ । రత్నాని మధ్యమే కుంభే నవాకంఠం ప్రపూరయేత్ ॥౯౦॥ స్వర్ణాది పంచలోహాని ప్రాగాద్యష్టసు పూరయేత్ । ఆధారశక్తిం సౌవర్ణం మధ్యకుంభే నివేశయేత్ ॥౯౧॥ కుంభమేకం తదుపరి స్వర్ణైరాపూర్య విన్యసేత్ । తస్యోర్ధ్వమపి విన్యస్య కుంభం రజతపూరితమ్ ॥౯౨॥ సౌవర్ణకుంభే నిక్షిప్య ధరణీప్రతిమాం శుభామ్ । తథా రజతబింబేపి న్యసేత్సౌవర్ణమంబుజమ్ ॥౯౩॥ సర్వాన్ కుంభాన్ గంధతోయైరాపూర్య కమలాసన । సకూర్చాన్ పల్లవాన్ కృత్వా శరావైర్లోహనిర్మితైః ॥౯౪॥ పిధాయ వాలుకామృద్భిః ఖాతమాపూర్య వారిభిః । హస్తిపాద్యైర్దృఢీకృత్య పునస్తోయేన పూరయేత్ ॥౯౫॥ కుర్యాద్గ్రామాదినిర్మాణే విద్వాంసో బ్రహ్మరాక్షసాః । తథా మం

బాలాలయమ్.

దిరనిర్మాణే తత్తద్విఘ్నోపశాంతయే । నిర్మాయ బాలసదనం తత్ర మామచరయేత్సుధీః ॥౯౬॥ త్రిహస్తం పంచహస్తం వా సప్తహస్తమథాపి వా । విస్తారో బాలధిష్ణ్యస్య యథావిభవకల్పనమ్ ॥౯౭॥ బింబం బాలాలయే లోహమశ్మనా దారుణాథవా । చతుర్హస్తం ద్విహస్తం వా యజమానస్య యత్ప్రియమ్ ॥౯౯॥ హస్తపంచాంగుళోత్సేధమున్నత్యా పరమావధి । వింశత్యంగులమున్నత్యా హ్రాసతః కమలాసన ॥౧౦౦॥ యన్మానం యజమానస్య సుఖదం తేన కల్పయేత్ । జలే వా మణ్టపే వాపి తద్బింబమధివాసయేత్ ॥౧౦౧॥ బాలసద్మానుగుణ్యేన వేదీం తత్ర ప్రకల్పయేత్ । అంకురార్పణకర్మాది హ్యధివాసే నివర్తితే ॥ శాయయిత్వా తతః కుంభాన్ సంస్థాప్య గురుసత్తమః । హుత్వాధివాస

హేమాది బింబంతద్బాలసద్మని ॥౧౦౩॥ రత్నన్యాసంవినావేద్యాం చతుర్థాస్నపనంవినా । మూలమంత్రేణ సంస్థాప్య ప్రోక్షయిత్వా యథావిధి ॥౧౦౪॥ మంత్రాన్విన్యస్యసంపూజ్య ప్రార్థయేద్గాథయానయా। పూజాంగృహ్ణీష్వభగవ న్నస్మిం స్త్వంబాలమందిరే ॥౧౦౫॥ శమయన్మలధిష్ణ్యస్య విఘ్నకృద్దైత్యసంహతిమ్ । విజ్ఞాప్యైవం పరిక్రమ్య ప్రణమ్యాదనంతరమ్ ॥ ౧౦౬ ॥ చండప్రచణ్డౌద్వారస్థౌ క్షేత్రపాలం ఖగేశ్వరమ్ । ద్వారేష్వధిష్ఠేంద్రాదీనీశానే సైన్యనాయకమ్ ॥౧౦౭॥ గణేశంనైఋతేభాగే అర్చయేద్దశరీరిణః । కుముదాది గణాన్సర్వాన్ మహాపీఠేసమర్చయేత్ ॥ ౧౦౮ ॥ ప్రసంగాదత్రవక్ష్యామిజీ

జీర్ణోద్ధారమ్.

ర్ణోద్ధారంచతుర్ముఖ । బ్రాహ్మణాన్వేదశాస్త్రజ్ఞా నాహూయప్రణిపత్యచ ॥౧౦౯॥ అన్నాద్యైస్తోషయిత్వాతాన్ ప్రార్థయేత్కృతాంజలిః। పూజాబింబమిదం విప్రాః స్థాపితంపూర్వసూరిభిః॥౧౧౦॥ పూజ్యమానేంగవైకల్య దూషణంచేహవర్తతే । అస్యబింబస్యజీర్ణస్యచోద్ధారంకర్తుముద్యమే ॥౧౧౧॥ ఆగమస్య వశాత్కర్తుం వ్యవసాయముపాస్మహే । భవంతోనోనుజానంతుభవదాజ్ఞాంకరోమ్యహమ్ ॥౧౧౨॥ ఇతివిజ్ఞాప్యతైస్సర్వై రనుజ్ఞాతః ప్రసన్నధీః । దూర్వాభిర్మధుయుక్తాభిః ప్రాసాదాగ్రిగురూత్తమః॥౧౧౩॥ హునేల్లక్షంసహస్రంవా శతమష్టోత్తరంతువా । వ్యాహృతీభి స్తతశ్శాంతిం పంచోపనిషదాచరేత్॥౧౧౪॥ బ్రాహ్మణైస్సహపుణ్యాహం కారయిత్వాతతోగురుః । నత్వాస్వాత్మగురుంపశ్చాత్ కల్పయేద్బాలమందిరమ్ ॥ ౧౧౫ ॥ బింబంచలక్షణోపేతం పూర్వవత్కమలాసన । అంకురానర్పయిత్వాథకృత్వాప్రతిసరంతతః। జలేధివాస్యతద్బింబం శయ్యాయామపిమంటపే ॥౧౧౬॥ వేద్యాంకుంభాన్ స్థాపయిత్వాసర్గసంహారమాచరేత్ । హుత్వాధివాసహేమాదితద్బింబంబాలసద్మని ॥ ౧౧౭ ॥ వేదికాయాంప్రతిష్ఠాప్యగత్వామూలగృహంగురుః । స్నపనాద్యైస్సమభ్యర్చ్య కృత్వాప్రతిసరం

తతః ॥ ౧౧౮ ॥ కుర్యాదాశాసు సర్వాసు శాంతిహోమం చ తస్వపి। వ
క్ష్యమాణేన విధినా శక్త్యాకర్షణమాచరేత్ ॥౧౧౯॥ స్థానం మే ద్వివిధం

ద్వివిధస్థానమ్.

బ్రహ్మన్ సిద్ధాసిద్ధపరిభేదతః । మూలే మూర్ధని శైలానాం నదీతీరే చ సం
గమే ॥ ౧౨౦ ॥ సముద్రతీరే పులినే ప్రదేశే ఘనే చ కాననే । ఏతేషు ని
ర్మితం స్థానం సిద్ధాఖ్యం విశ్వకర్మణా ॥ ౧౨౧ ॥ దేవాదిభిరహం త
త్ర స్థాపితశ్చ యథావిధి । మనుష్యనిర్మితం గ్రామనగరాదౌ గృహం
మమ ॥౧౨౨॥ అసిద్ధాయతనం విద్ధి గ్రామాదిస్థితిహేతుకమ్ । ఉభయో
స్థలయోరంగహీన్యాదౌ పతనాదిషు ॥౧౨౩॥ ధామాదిచలనే భేదే వ
క్ష్యమాణేన వర్త్మనా । ఉద్వాస్యావాహనం కుర్యాద్వక్ష్యమాణేన వ

ప్రభాపద్మాసనాదీనామ్.

ర్త్మనా ॥ ౧౨౪॥ ప్రభాపద్మాసనాదీనామాయుధానాం చ పద్మజ।
వైకల్యే దలనే లేపాంశక్తిం మూలే నివేశయేత్ ॥ ౧౨౫ ॥ ఘటే వా
ద్వాస్వాంశక్తిం నిమాయ చ యథాపురమ్ । పూర్వవద్వా సమాధా
యసంప్రోక్ష్య చ యథావిధి ॥ ౧౨౬ ॥ పునశ్శక్తిం పునర్యోజ్య పూజయే
త్పంచరాత్రవిత్ । అత్యంతజీర్ణే మూలాదౌ తచ్ఛక్తిం పద్మసంభవ॥
బాలబింబేన మానాఢ్య పూజయేచ్ఛాస్త్రధర్మవిత్ । అజీర్ణే ధ్రువ

ధామబింబవిషయమ్.

బింబే తు జీర్ణే ధామని పద్మజ ॥౧౨౮॥ ధామస్థ దేవతాస్సర్వా మూ
లబింబే నియోజయేత్। ధామ్న్యజీర్ణే ధ్రువే బింబే జీర్ణే ధామస్థదే

శక్త్యాకర్షణమ్.

వతాః॥ ॥౧౨౯॥ నోద్వాసేద్గురురన్యత్ర చాంగభంగాదివర్జితే । అజీ
ర్ణే నోద్వాసేచ్చ హిస్మన్నన్యథా పాపసంభవః॥౧౩౦॥ కర్త్రాచార్యాయాస్తు
పురతః పీఠే పరిహార్యాదినిర్మితే । సోపకుమ్భాష్టకం కుంభం మహాంతం కర
కాన్వితమ్ ॥౧౩౧॥ కూర్చవస్త్రాపిధానాఢ్యం స్వర్ణప్రతిమయాన్వితమ్।
స్థాపయిత్వా మహాకుమ్భే మూలమంత్రేణ దేశికః ॥౧౩౨ ॥ మూలమూ

తిర్యగతాంశ క్తింకర శ్చేచసుదర్శనమ్ । ఇంద్రాదీనుపకుమ్భేషుచావాహ్య
భ్యర్చయేద్గురుః ॥ ౧౩౩ ॥ సముద్ధృత్యతతఃకుమ్భాన్నిష్క్రామేద్దేవ
మందిరాత్ । మందిరంతత్పరిక్రమ్య బాలగేహంసమాశ్రయేత్॥౧౩౪॥
పురత స్తస్యబిమ్బస్యధాన్యరాశావినిక్షిపేత్ । పూర్వస్థాపిత కుంభాన

బాలబిమ్బప్రోక్షణమ్.

ప్యాదాయప్రోక్షయేత్పురా ॥౧౩౫॥ మందిరా స్తస్సమానీత కుమ్భైవ
ప్రోక్షణంతతః। ఏవంసంప్రోక్ష్యతద్బిమ్బం ప్రార్థయేద్గాథయానయా॥
క్రియాంతంకాలమేతస్మిన్నల్పగేహేజనార్దన । నివాసం కురు దేవేశకల్పి
తేబాలమందిరే ॥౧౩౭॥ అద్యప్రభృతి దేవేశద్వాదశాబ్దావధిప్రభో।
*త్వదన్యాసేరశవాదీంశ్చ వాసుదేవానుమన్యతే॥౧౩౮॥ఇతిప్రార్థ్యేసమ
నసా కాలంవిజ్ఞాప్యదేశికః। మంత్రన్యాసంతతఃకృత్వా సంపూజ్యచయ
థావిధి ॥ ౧౩౯ ॥ ప్రాసాదా వరణేకృత్వా బలిదానం చతుర్ముఖ
బింబంసమ్యగలంకృత్య పుణ్యాహ మపివాచయేత్ ॥ వేదాన్పఠత్సు
విప్రేషు గురుఃపంచాంగ భూషణః । హైమలాంగలమాదాయ ప్రవి
శేన్మూలమందిరమ్ ॥ ౧౪౧ ॥ జపన్నష్టాక్షరంమంత్రం మోచయే త్పీఠ
బంధనమ్ । విష్వక్సేనమనుధ్యాయ న్బిమ్బంనిర్మాల్యవత్కరేత్॥౧౪౨॥
బిమ్బంసంధానయోగ్యంచే త్సంధేయం కమలాసన । అయోగ్యంతు
చ్ఛితంబిమ్బం క్షితావంభసి నిక్షిపేత్ ॥ ౧౪౩ ॥ వస్త్రైరజ్జుభిరాచ్ఛా
ద్యవ్యాహృత్యాకమలాసన । పుణ్యతీర్థే థవాగర్తే క్షిప్త్వావృద్ధైః
పిధాపయేత్ ॥ ౧౪౪ ॥ స్నాత్వాప్రాసాదమభ్యేత్య కృత్వాపుణ్యాహ
మప్యనూ । సప్తంతతో బలిందత్వా దేవాన్గేహస్థితానపి ॥ ౧౪౫ ॥
ఉద్వాస్యాత్రతగాశ్చాపివాసయిత్వాథవాలుకామ్ । ఖాతభూమౌ స
మాపూర్యప్రాసాదాగ్రేతతోగురుః ॥౧౪౬॥ రక్షాహోమంసమాప్యా

జీర్ణోద్ధారః.

థ శాంతిహోమంసమాప్యచ । చతుర్థేహనిసంప్రాప్తే బాలబిమ్బం
చతుర్ముఖ ॥ ౧౪౭ ॥ స్నాపయిత్వాచతుర్వక్త్ర జీర్ణోద్ధారంసమా

చరేత్ । అంగభంగే రత్నజానాంతు జాంబూనదైః పునః ॥౧౪౮॥ సం
ధేయం శైలజేష్వేవం సంధాయ ప్రోక్ష్య పూజయేత్ । దార్వాదిపం
చ బిమ్బానామంగహానౌ పరిత్యజేత్ ॥౧౪౯॥ అన్యత్సర్వాత్మనా బిమ్బం
స్పృష్ట్వా ప్రోక్ష్య సమర్చయేత్ । అంగమాత్రసమాధానే స్పృష్ట్వా సర్వా
త్మనాపి చ ॥౧౫౦॥ కుంభే వా బాలబిమ్బే వా శక్తిమారోప్య వై పునః । స్పృ
ష్ట్వా సంప్రోక్ష్య విధివత్పూజయేత్కమలాసన ॥౧౫౧॥ త్యక్తం చ లోహ
జం బిమ్బం ద్రావయిత్వా పునస్సృజేత్ । దేవే జీర్ణే పునస్సృష్టా దేవ్యః
ప్రోచ్యస్సుఖం స్థితాః ॥౧౫౨॥ దేవస్తాభిః పునర్యోజ్యో నాన్యా దేవీస్సృ
జేత్పునః । పూజనే సంతతే తాసాం నోద్వాహశ్చ పునర్మతః ॥౧౫౩॥ త్య
క్తం బిమ్బం క్షిపేద్భూమౌ ఖాత్వా యద్వాంభసి క్షిపేత్ । పురా ప్రమాదా
ద్ధామాది ప్రమాణరహితం కృతః ॥౧౫౪॥ కల్పయేత్సప్రమాణం తజ్జీర్ణో
ద్ధారే చతుర్ముఖ । బహుబేరైకబేరేషు యథాపూర్వం ప్రకల్పయేత్ ॥
విపరీతం న కుర్వీత కుర్యాచ్చేత్పాపసంభవమ్ । బహుబేరే పురా దేవో దే
వీభ్యాం సహితో యది ॥౧౫౬॥ తాభ్యాం సహ వినా యద్వా జీర్ణోద్ధా
రే ప్రకల్పయేత్ । సిద్ధక్షేత్రేషు బిమ్బాదిపూర్వం లక్షణవర్జితమ్ ॥౧౫౭॥
భూయః ప్రకల్పనే తద్వదస్య భావాపసంభవః । స్థిత్యాసనాదికం సర్వం క
ల్పనీయం యథాపురమ్ ॥౧౫౮॥ అసిద్ధసదనే కుర్యాత్స్వచ్ఛందం నాత్ర కి
ల్బిషమ్ । దివ్యం విమానం యద్వాస్తు యన్మానం యాదృశం పురా ॥౧౫౯॥ గు
రుస్తద్వస్తు తన్మానం తాదృశం కల్పయేత్పునః । ఆర్షం వా మానుషం ధామ
మృదా వేష్టకయా కృతమ్ ॥౧౬౦॥ భూయః ప్రకల్పనే తద్వచ్ఛిలయేష్టక
యాథవా । పీఠే పురాతనే జీర్ణే పీఠమన్యత్ప్రకల్ప్య చ ॥౧౬౧॥ తత్ప్ర
శే ప్రోక్తనం బిమ్బం జీర్ణోద్ధారే నివేశయేత్ । బిమ్బే పురాతనే జీర్ణే
బిమ్బమన్యత్ప్రకల్ప్య చ ॥౧౬౨॥ స్థాపయేత్ప్రోక్తనే పీఠే పీఠమన్యన్న
కల్పయేత్ । ప్రోక్తనైవ ప్రభా యోజ్యా నవీనా వా యథారుచి ॥౧౬౩॥
ప్రోక్తనాశ్చ పరివారాస్సిద్ధక్షేత్రే చతుర్ముఖ । మూలబేరస్య రక్షార్థ
ముపపీఠస్య వర్ధనమ్ ॥౧౬౪॥ న దోషాయ భవేద్బ్రహ్మన్నితో వక్ష్యే శృణు

ష్వపి । సాలగోపురపీఠాదౌ జీర్ణే వా చలితే ఽథవా ॥౧౬౫॥ దృఢం వి
శాలం విస్తీర్ణం కల్పయేద్వా యథాపురమ్ । సద్యోవివేగసష్టం చేత్ప్రా
సాదాదితదుత్తరే ॥౧౬౬॥ పూర్వస్మిన్వా యథాసాయం తథా భూయసి
ప్రకల్పయేత్ । తత్ర పూర్వస్థితం బింబం స్థాపయేన్న పునస్సృజేత్ ॥౧౬౭॥
* మూర్తితంత్రాధికారిణాం మర్యాదా యాదృశీ పురా । పునఃప్రకల్ప
నే చాపి తాదృశ్యేవ న చాన్యథా ॥ పురా ప్రకల్పనే యావత్తావద్భూయసి
ప్రకల్పనే । ఫలం తుల్యం తదుభయోర్వ్యత్యయం నైవ కారయేత్ ॥౧౬౯॥
అంగమాత్రసమాధానే బహుబేరే చతుర్ముఖ । అంగమాత్రసమాధా
నే కర్మార్చాం వేదికోపరి ॥౧౭౦॥ శాయయిత్వా ఽథ శయ్యాయాం విశేష
మవధారయ । జలాధివాసకర్మాపి నేత్రోన్మీలనకర్మ చ ॥౧౭౧॥ తత్త్వ
సంహారసర్గం చ త్యక్త్వా న్యాసకర్మసంచయమ్ । కృత్వా సంప్రోక్షణం
కృత్వా దేవ దేవం సమర్చయేత్ ॥౧౭౨॥ ఏవం బాలగృహే దేవం ప్రతిష్ఠా
ప్యానుమహోత్సవమ్ । ధ్వజారోహణకర్మాది పుష్పయాగావసానకమ్ ॥
యద్వైకాహోత్సవం కుర్యాత్ప్రతిష్ఠాంతే చతుర్ముఖ । బాలబింబే
లోభజే తు నిత్యం తేనైవ కారయేత్ ॥ ౧౭౪॥ ఉత్సవార్థం న చేద్బింబం బా
లే నైవ సమాచరేత్ । ఏవం బాలం ప్రతిష్ఠాప్య గురుస్స్థపతిభిస్సహ ॥ ౧౭౫॥

ఉత్తమాదిమందిరమ్.

ఉత్తమాది త్రిధా ధామ సంచితాది తథా త్రిధా । ముఖ్యం శిలామయం
ధామ మధ్యమిష్టకయా కృతమ్ ॥ ౧౭౬॥ అధమం దారుజం ధామ హేయ
మ్మృణ్మయముచ్యతే । ద్రవ్యేణైకేన యద్ధామ స్థూప్యం తం పరికల్ప్యతే ॥

సంచితాదిధామ.

తద్ధామ సంచితం విద్ధి ద్రవ్యయుగ్మమసంచితమ్ । కల్పితం యత్త్రిభిర్ద్రవ్యై
ర్వైస్తద్విద్యాదుపసంచితమ్ ॥ ౧౭౭ ॥ చతుర్భిః కల్పితం ధామ వ్యామి
శ్రం తచ్చతుర్ముఖ । సంచితాద్యుత్తమాది స్యాత్సన్నిధానం చ తాదృశమ్ ॥

దివ్యాజనమ్.

దివ్యం న్యాయేన సంపాద్య మందిరం కల్పయేన్నమ । అదత్తం నైవ గృహ్ణీయా

యూర్ధ్వమ్ప్రస్థంనచాహరేత్ ||౧౮౦|| దూషితేననకుర్వీత ద్రవ్యేణమ

మందిరనిర్మాణమ్.

మమందిరమ్ । జలేనసమతాంవీక్ష్య ఖాతభూమింతలోగురుః ||౧౮౧||
విన్యస్యతత్రప్రకృతి మాధాయఫలకామపి । ప్రథ
మాంశాస్త్రవర్త్మనా ||౧౮౨|| సంధాయాథ దృఢీకృత్య కారయేత్సమ
తాంజలైః । ఉపపీఠంతదుపరి చాధిష్ఠానముపర్యతః ||౧౮౩|| ఉపపీఠం

ఏకతలమ్.

వినాయద్వాచాధిష్ఠానంపరికల్పయేత్ । ఉపానం కల్పయేదూర్ధ్వం
యద్వాధిష్ఠానమేవవా ||౧౮౪|| యద్వాపూర్వమధిష్ఠానం పాదంతత్ర
పరికల్పయేత్ । తమూర్ధ్వంప్రస్తరంపశ్చాద్గ్రీవాంచశిఖరంతతః ||౧౮౫||

ద్వితలమ్.

ఏవమేకతలేకుర్యాద్ద్వావత్స్థూపిచతుర్ముఖ । ద్వితలేప్యధిష్ఠానంచర
ణంప్రస్తరంతతః ||౧౮౬|| కూటంశాలాంప్రకుర్వీతసంస్థానంపంజరం
తతః । పరిస్తరంవేదికాంగ్రీవాం శిఖరంచయథాక్రమమ్ ||౧౮౭|| కల్ప

త్రితలమ్.

యేత్త్రితలేధామ్నిచాద్వాదశతలావధి । ఏవంప్రకల్పయేద్బ్రహ్మన్నథ
వాష్టాదశాంగకమ్ ||౧౮౮|| ఉపానంజగతీంకృత్వా కుముదంపట్టికామ
పి । కర్ణంచపట్టికాంపశ్చాన్మహాకీంపట్టికామపి ||౧౮౯|| వాజనంవే
దికామూర్ధ్వం చరణంచ ప్రకల్పయేత్ । హంసమాలాం కపోతంచ
ప్రతించప్రతివేదికామ్ ||౧౯౦|| కర్ణంచశిఖరంచేతి కుర్యాదష్టాదశాం
గవత్ । ఆస్థూపియజమానస్య కుర్యాచ్ఛక్త్యనుసారతః ||౧౯౧|| పూ
ర్వంపదాదినిర్మాయ పశ్చాద్ధామప్రకల్పయేత్ । ద్వారాది కల్పనార్థ

దిక్సూత్రభ్రమణమ్.

స్తుదిక్సూత్రభ్రమణంచరేత్ ||౧౯౨|| హస్తమానాయతంశంకు మం
గుష్ఠపరిణాహకమ్ । క్షీరవృత్తసముత్పన్నం స్థాపయేన్మూలవిద్యయా ||
౧౯౩|| ప్రాసాదమధ్యేసంస్థాప్య శంకుద్విగుణసూత్రతః । పరితోమం

డలంకృత్వా తతః పూర్వాపరాగ్రయోః ॥౧౯౪॥ మండలాంతే లిఖేచ్ఛాయాం తత్ర బిందుద్వయం లిఖేత్ । తయోర్మధ్యే లిఖేద్బింబం తదారభ్య గురూత్తమః ॥౧౯౫॥ పరబింద్వవధి బ్రహ్మన్ సూత్రపాతం సమాచరేత్ । ప్రాక్పశ్చిమే లిఖేన్మత్స్యౌ బ్రహ్మన్ కచ్ఛపాననపుచ్ఛవత్ ॥౧౯౬॥ యామ్యే తదుత్తరే చైవం విధాయ చతస్రష్వపి । దిక్షు శంకూంశ్చ సంస్థాప్య తతస్సూత్రాణి పాతయేత్ ॥౧౯౭॥ చతురశ్రం యథా భూయాత్తథా సూత్రం నిపాత్య చ । అష్టస్వపి తథాశాసు శంకూనాం స్థాపనం చరేత్ ॥౧౯౮॥ శంకుస్థాపనవేళాయాం దుర్నిమిత్తసముద్భవే । దేశికః కారయేచ్ఛాంతిం తేన శాంతిర్భవిష్యతి ॥౧౯౯॥ యజమానేచ్ఛయా కుర్యాద్ద్వారం కోణేన కారయేత్ । కించిదీశానమాలోక్య ద్వారం ధామ్నః ప్రశస్యతే ॥౨౦౦॥ ఆసనం చ స్థితిర్విష్ణోః శయనం యానమేవ చ । విశ్వరూపం చ

ధామభేదః.

బింబస్య రూపాయామాదికం యథా ॥౨౦౧॥ వృత్తం వృత్తాయతం యద్వా చతురశ్రం తదాయతమ్ । ఏవం చతుర్విధం జ్ఞేయం ప్రాసాదం మమ పద్మజ ॥౨౦౨॥ స్థిత్యాసనాని యానాని వృత్తే వా చతురశ్రికే । వృత్తాయతే విమానే తు చతురశ్రాయతే తథా ॥౨౦౩॥ శయనం విశ్వరూపం

నాగరద్రావిడవేసరాః.

చలోకాకారాంతం ప్రకల్పయేత్ । నాగరం ద్రావిడం చేతి వేసరం చ త్రిధా మతమ్ ॥౨౦౪॥ విమానం మే చతుర్వక్త్ర వక్ష్యే తదవధారయ । ఆస్థాపికణ్ఠమానాంతం చతురశ్రే తదాయతే ॥౨౦౫॥ విమానం నాగరం విద్ధి బహ్వశ్రే వాత్తదాయతే । తద్ద్రావిడమితి ప్రోక్తం వృత్తే వృత్తాయతేఽథ వా ॥౨౦౬॥ వేసరాఖ్యం విమానం తదుచ్యతే కమలాసన । ఏకహ

ధామవిస్తారః.

స్తం సమారభ్య దశహస్తాంతమబ్జజ ॥౨౦౭॥ ధామాదికల్పయేత్సమ్యక్ భుక్తికామనయా యది । యుగ్మైర్హస్తైః ప్రకుర్వీత మోక్షప్రార్థనయా యది ॥౨౦౮॥ ఓజహస్తైః ప్రకుర్వీత ధామ పంచాంగపూర్వ

ప్రథమేష్టకాః.

కమ్ । కృత్వైవం పంచగాత్రజ్ఞః ప్రారభేత్ప్రథమేష్టకామ్ ॥ ౨౦౯ ॥
త్రివిధా ఇష్టకా బ్రహ్మన్ శైలకాష్ఠజమృణ్మయాః। ఉత్తమే ధామ్ని కుర్వీత
శిలయా ప్రథమేష్టకామ్ ॥ ౨౧౦ ॥ మధ్యమేషు విమానేషు మృణ్మయీం
ప్రథమేష్టకామ్ । సుపక్వేష్టకయా కుర్యాన్మధ్యమే ప్రథమేష్టకామ్॥ ౨౧౧॥
అధమే ధామ్ని కుర్వీత కాష్ఠేన ప్రథమేష్టకామ్। ఆమేష్టకామయీం హే
మ కారయేత్ప్రథమేష్టకామ్ ॥ ౨౧౨ ॥ ద్రవ్యసంకరధామాదౌ య
న్ముఖ్యం ద్రవ్యముచ్యతే । తేనైవ ముఖ్యద్రవ్యేణ కారయేత్ప్రథమేష్ట
కామ్ ॥౨౧౩॥ శిలయా దారుణా యద్వా కారయేత్ప్రథమేష్టకామ్ ।

మృణ్మయేష్టకాః.

శిలాం దార్వపి గృహ్ణీయాత్తత్తత్సంగ్రహవర్త్మనా ॥౨౧౪॥ ఇష్టకాస్తా
మృణ్మయీశ్చ రథకారేణ దేశికః । ఇష్టకాదేశమాసాద్య పుణ్యాహమపి
వాచయేత్ ॥౨౧౫॥ అగ్నింసంస్కృత్య విధివత్స్థాలేనాష్టోత్తరం శతమ్ ।
ఆజ్యేన చరుణా హుత్వా షోడశర్గ్భిః స్వసూక్తతః । సమిద్భిరాజ్య సం
ఖ్యాభిర్మూలేన తదనంతరమ్ ॥౨౧౬॥ జుహుయాన్మూలమంత్రేణ పుష్ప
వృష్ట్యాదిభిస్తతః । ఉద్దిశ్య పార్షదాన్సర్వాన్ చరుణా హోమమాచ
రేత్ ॥౨౧౭॥ క్షేత్రపాలాయ భూతేభ్యో వాస్తోష్పతయే తతః పరమ్।
దేవేభ్యశ్చ ఋషిభ్యశ్చ హుత్వాజ్యేన తతః పరమ్ ॥౨౧౮॥ సప్తభిర్వ్యా
హృతీభిశ్చ జుహుయాత్సర్పిషా తతః । పూర్ణాహుతిం తతః కృత్వా పా
ర్షదాదియథాక్రమమ్ ॥౨౧౯॥ చరుణా వాస్తునాథాన్తం బలిదానం
చతుర్ముఖ । ఖట్వాయామిష్టకాః కుర్యాదగ్నేరుద్వాసనాత్పరమ్॥

సర్వేష్టకానామాయామవిస్తారః.

ముఖ్యాహస్తసమాయామా మధ్యమాష్టాదశాంగులా । షోడశాంగుళ
మాయామా జఘన్యా కమలాసన ॥౨౨౦॥ విస్తారస్తు తదర్ధేన తదర్ధేన
ఘనం మతమ్ । ప్రాసాదానుగుణం కృత్వా పక్వాపక్వం యథా దృఢమ్॥
షోడశస్తంభసంయుక్తం కల్పయేద్యాగమంటపమ్ । అంకురానర్పయే

ఇష్టకాధివాసాది.

త్పూర్వం తతః ప్రతిసరం చరేత్ ॥౨౨౩॥ జలేధివాస్య తాస్సర్వా నయ
నోన్మీలనం చరేత్ । వాసుదేవాదిభిర్మంత్రై రిష్టకానవభిర్ఘటైః॥౨౨౪॥
సంస్నాప్య వేద్యాం శయ్యాయాం శాయయిత్వా యథావిధి । స్థాపయి
త్వా తతః కుంభాన్ ద్వారాదీనర్చయేత్తతః ॥౨౨౫॥ కుంభేషు పరమా
త్మాది దేవానావాహ్య పూజయేత్ । పాయసం వా గుడాన్నం వా కుం
భానాం వినివేదయేత్ ॥౨౨౬॥ కుండే వా స్థండిలే వాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య య
థావిధి । సమిద్భిశ్చరుభిశ్చాజ్యై ర్హుత్వా తదనుపద్మజ ॥౨౨౭॥ సమి
త్పుష్పాదిభిస్సర్వైః పృథగష్టోత్తరం శతమ్ । చరుణాథ నృసూక్తేన
స్పృష్ట్వా సంపాతసర్పిషా ॥౨౨౮॥ బధ్వా ప్రతిసరం తాభ్యో రాత్రౌ దు
స్స్వప్నదర్శనే । శాంతిం హుత్వా విభాతాయాం ముహూర్తే శోభనే గు
రుః ॥౨౨౯॥ ఇష్టకాస్తాస్సమాదాయ ప్రాగ్దక్షిణ్యేన పద్మజ । క్లృప్తస్య
ద్వారదేశస్య పాదమూలే తు దక్షిణే ॥౨౩౦॥ ఇష్టకాం తత్ర నిక్షిప్య తదా
రభ్య ప్రదక్షిణాత్ । ఇష్టకాః స్థాపయేత్సమ్యక్సోమాంతం కమలాసన॥
యామ్యపశ్చిమయోర్మూల మగ్రం స్యాదైంద్రసోమయోః । యథోపా
నాదివిషమో న భవేత్తద్వదాచరేత్ ॥ ౨౩౨ ॥ అర్ఘ్యాద్యై రుపచా
రైస్తాస్సమభ్యర్చ్య చతుర్ముఖ । కుంభాంబు ప్రోక్షణం కుర్యా దిష్టకా
నాం యథావిధి ॥ ౨౩౩ ॥ ప్రాగ్దక్షిణ్యేన చైంద్రాది సోమాంతం దేవ
మందిరే । మనుష్యాణాంతు మధ్యాంతం ద్వాదశాక్షరవిద్యయా॥౨౩౪॥
నిదధ్యాదిష్టకా ధామ్ని మనుష్యసదనే యది । శ్రీసూక్తే నేష్టకాధానం
దేవీనామధిదేవతా ॥౨౩౫॥ ఉపానసదృశీః కుర్యాదిష్టకాః కమలాసన।

జలావర్తపరీక్షా.

ఉపానవిషమే రాజరాష్ట్రనాశో న సంశయః ॥ ౨౩౬ ॥ పురస్తాదిష్టకా
న్యాసాచ్ఛ్వభ్రం తోయేన పూరయేత్ । తత్ర పుష్పాణి విన్యస్య జలా
వర్తం పరీక్షయేత్ ॥౨౩౭॥ శుభదం దక్షిణావర్తం యజమానస్య సద్మ
నః । సవ్యావర్తం తదుభయో రశుభాయ ప్రకల్పితః ॥౨౩౮॥ ఉదకంశ్వ

భూనిక్షిప్తంసమ్యక్చోషంపరిజేద్యది। నసమాప్తింభజేద్ధామప్రారబ్ధంనా
త్రసంశయః॥౨౩౯॥ఏవంవిధాంనిమిత్తేషుశాంతింకృత్వాశుభంభవేత్।

⟶ దేవాగారనిర్మాతుః ఫలమ్. ⟵

జలావర్తంపరీక్ష్యాదావిష్టకాధానమాచరేత్॥౨౪౦॥సంకల్ప్యదేవనిల
యం కరిష్యామీతిమానవః। సర్వపాప వినిర్ముక్తో నిత్యవాసీత్రివిష్టపే॥
నిర్మాయ దేవసదనమిహకామాన్యథేచ్ఛయా। అంతేత్రివిష్టపేభుక్త్వాస
ర్వాన్భోగాన్నసంశయః॥౨౪౨॥సంకల్ప్యదేవనిలయమసమాప్యమృతో

⟶ గర్భన్యాసవిధిః. ⟵

యది।సర్వపాపాద్వినిర్ముక్తోదివిసీదతిదేవవత్॥౨౪౩॥గర్భన్యాసవిధింవ
క్ష్యే శృణుష్వకమలాసన। సమధ్య వేదికంకృత్వా మణ్టపం లక్షణాన్వి
తమ్॥వేదికాయాంధాన్యపీఠేకుంభాన్నవనివేశయేత్।గన్ధోదకైస్తానాపూ
ర్యమధ్యకుంభేయజేన్మహీమ్॥౨౪౫॥ కుంభేష్వష్టసుచైంద్రాదీనావాహ్య
భ్యర్చ్యదేశికః ॥। సౌవర్ణం రాజతంతామ్రమాయసంవాథ భాజ
నమ్॥౨౪౬॥ద్వాదశాంగుళవిస్తారమాయతంతావదంగులైః। చతురంగు
ళముత్సేధాచ్చతుష్పాదసమన్వితమ్॥ యద్వాపాదత్రయోపేతం సా
పిధానంచతుర్ముఖ। వృత్తంవాచతురశ్రంవానవగర్తసమన్వితమ్॥౨౪౭॥
పుణ్యాహవారిణాప్రోక్ష్య క్షాళయేత్పంచగవ్యతః। స్థాపయేద్వేదికా
కుంభైఃప్రాగాద్యైశ్చతురానన॥౨౪౯॥ వేదికాయాంపునస్తస్యాంస్థణ్డి
లంకల్పయేత్పునః। వాససాథసదర్భేణ వేష్టితంగర్భభాజనమ్॥ విన్య
స్యస్థండిలేతస్మిన్పాత్రగర్తేషు నిక్షిపేత్। ఆత్మానంకేశవంధ్యాత్వాభా
జనం వసుధాంస్మరన్ ॥౨౫౧॥ మాణిక్యాదీనిరత్నానిబ్రహ్మాదీశావసా
నకమ్।అలాభేసర్వరత్నానాంవజ్రంగర్తేషునిక్షిపేత్॥౨౫౨॥అథవాసర్వ
గర్తాని స్వర్ణైరేవప్రపూరయేత్। విష్ణుగాయత్రియాభ్యర్చ్య పాత్రం
కమలసంభవ॥౨౫౩॥ కుణ్డేవాస్థణ్డిలేవాగ్నింప్రతిష్ఠాప్యయథావిధి। సమి
ద్భిశ్చతథాజ్యేన శతమష్టోత్తరంహునేత్॥ చరుణాచన్మనాత్తేనజుహు
యాత్షోడశాహుతీః। పాత్రాంతరే ససంపాతం సంగృహ్యగురుసత్త

మః ॥౨౫౫॥ ఇంద్రాదిలోకపాలేభ్య స్తిలాజ్యచరుభిర్హునేత్ । భువ
నేభ్యఽపిపర్వతేభ్యస్సముద్రేభ్య స్తతఃపరమ్ ॥ ౨౫౬ ॥ ఆదిత్య వసువా
యుభ్య ఋషిదేవేభ్యఇత్యపి । శాస్త్రపాతాళ దిఙ్నాగ గణభూతే
భ్యఇత్యపి ॥౨౫౭॥ నక్షత్రేభ్యోగ్రహేభ్యశ్చ హుత్వాథగురుసత్తమః।
సమ్పాతాజ్యేనతత్పాత్రం స్రగ్మంత్రేణ సేచయేత్ ॥ ౨౫౮ ॥ సుము
హూర్తేఽరజన్యాంత ద్వేదఘోషపురస్సరమ్ । ధామప్రదక్షిణీకృత్యప్ర
విశేద్గర్భమందిరమ్ ॥౨౫౯ ॥ అథగర్భ గృహద్వారి యామ్యపార్శ్వే
త్రిధాకృతే । స్థాపయేదుత్తరేభాగే పార్శ్వే పాదస్య భాజనమ్ ॥
బ్రాహ్మణోయజమానశ్చేత్స్పష్టికాయాఽథోభువి । కుముదోపరిరాజ
న్యఃకుముదేవిట్ప్రతిర్యది ॥౨౬౧॥ *శూద్రశ్చేజ్జగతాగర్భన్యాసంకుర్యా
దతంద్రితః । ఆత్మానంకేశవంధ్యాత్వాసర్వాభరణభూషితమ్ ॥౨౬౨॥
గర్తేఽపూరయేత్సవ్యగ్గోమాత్రంమధ్యమేపదే । చక్రం జాంబూన
దంకేంచిద్విన్యసేన్మూలవిద్యయా ॥౨౬౩॥ మహీం దేవీంతతోధ్యాయన్మ
న్త్రమేతదుదీరయేత్। సర్వభూతధరే కాంతే పర్వతస్తనమణ్డలే॥౨౬౪॥
సముద్రపరిధానీయే దేవిగర్భంసమాశ్రయ । ఇతివిన్యస్యతత్పాత్రంపి
ధానేనపిధాయచ ॥ ౨౬౫॥ సుధయాతద్దృఢీకృత్య రక్షాంకుర్యాత్స
మంతతః । తదానిమిత్తేసందృష్టేప్రాయశ్చిత్తంసమాచరేత్॥౨౬౬॥ గ
ర్భన్యాసంపురాకృత్వాగ్రామప్రాసాదకల్పనమ్ । కల్పయేద్వ్యత్యకృత్వా
తంతుయంయాతాముభేధ్రువమ్ ॥౨౬౭॥ ఉపేతాశ్శిల్పినస్సర్వేరథకారై

మూర్ధేష్టకా.

శ్చతుర్ముఖ । ఉపానాద్యఖిలంకుర్యుశ్శిల్పశాస్త్రోక్తవర్త్మనా॥౨౬౮॥
కృతధామ్నోవిమానాగ్రగురుర్మూర్ధేష్టకావిధిమ్ । ఆరభేతయథా
పూర్వమిష్టకాఃపరికల్పయేత్ ॥ ౨౬౯ ॥ అంకురార్పణకర్మాంతేహ్యధి
వాస్య యథాపురమ్ । అభిషిచ్యాథ హుత్వాథ స్పృష్ట్వా సమ్పాత స
ర్పిషా ॥౨౭౦॥ సుముహూర్తేఽథసంప్రాప్త ఇష్టకాభిస్స్వయంగురుః।
ఆరుహ్యైవ విమానాగ్రం పుణ్యాహంతత్రవాచయేత్॥౨౭౧॥ ఆరోప

యేయుస్తాస్సర్వా ఋత్విజస్సమలంకృతాః। ఋత్విక్సహాయ స్తత్రస్థో హృత్పద్మే కర్ణికోపరి ॥౨౭౨॥ ధ్యాయన్నారాయణం దేవమాచార్యః ప్రణవం జపన్ । ఆదధ్యాదిష్టకాస్సర్వాః ప్రాగాదిక్రమమాస్థితః ॥౨౭౩॥ ఏకైకస్యాం తథైకైకామిష్టకాం స్థాప్య దేశికః । మహాకుంభోదకైర్విప్రోక్ష్యాశేషం కర్మ సమాపయేత్ ॥౨౭౪॥ స్త్రీహూదానినసులోమాంశ్చ తూష్ణీమాధానమాచరేత్ । పాపరోగయుతాన్ బ్రహ్మన్పతితాన్ప్రతిలోమజాన్ ॥౨౭౫॥ వర్జయేద్బలమాస్థాయ మూర్తి మూర్ధేష్టకా విధౌ।

స్థూపికావిధిః.

స్థూపికాకీలమధునా వక్ష్యామి శృణు పద్మజ ॥౨౭౬॥ లోహజం దారుజం యద్వా స్థూపికాకీలకల్పనమ్ । ఊర్ధ్వభాగాద్వ్యంఘ్రి తులిత మత్యర్థం ద్విగుణం తు వా ॥౨౭౭॥ వృత్తం వా చతురశ్రం వా షడశ్రం వా ప్రకల్పయేత్। ముముక్షుస్స్థూపికాకీలం యుగ్మైరేవ ప్రకల్పయేత్ ॥౨౭౮॥ అయుగ్మైరైహికప్రేప్సు స్తత్సంఖ్యా చైకవింశతిః । మూర్ధేష్టకా విధానేన కర్మజాలమిహాచరేత్ ॥౨౭౯॥ కించిద్విశేషం వక్ష్యామి తచ్ఛృణుష్వ చతుర్ముఖ । స్వర్ణాని నవరత్నాని గర్తే గర్తే వినిక్షిపేత్ ॥౨౮౦॥ సుముహూర్తే తు సంప్రాప్తే స్థాపయిత్వా గురూత్తమః । ప్రోక్షయే

స్థూపీలక్షణమ్.

త్సుధయా సమ్యగ్దృఢీకరణమాచరేత్ ॥౨౮౧॥ స్థూపిం లోహమయీం కుర్యాద్యద్వా దారుమయీం శుభామ్| శిఖాకుంభం భవేత్స్వర్ణాదినా రంతామ్రమేవ వా ॥౨౮౨॥ పైత్తళం వా ప్రకుర్వీత మృణ్మయం వా ప్రకల్పయేత్ । కీలస్థాపనవేళాయాం శిఖాకుంభం చ విన్యసేత్ ॥౨౮౩॥ వృత్తే ధామ్ని సవృత్తస్స్యాదశ్రేఽశ్రిం కమలాసన । స్వర్ణాద్యైః పంచభిర్లోహైరత్నైశ్చగర్భమస్యం ప్రపూరయేత్ ॥౨౮౪॥ ఘటాగ్రం ముకుళాకారం యద్వా దీపసమాకృతి । తన్మధ్యే పంకజం కుర్యాద్దృశ్యం సర్వమనోహరమ్॥ ఉత్తమాంగవిమానేషు మహానాసాన్వితేషు చేత్ । అగ్రే సంస్థాపయేచ్చక్రం యద్వా శూలం చతుర్ముఖ ॥ ౨౮౫ ॥ విమానస్య చతుర్దిక్షు స్థా

దిఙ్మూర్తిస్థాపనమ్.

ప్యాదిఙ్మూర్తయ స్తతః । ప్రాచ్యాందిశి విమానస్య వజ్రిణంవా షడా
ననమ్ ॥౨౮౭॥ వరాహంవాసుదేవంవా శ్రీధరంవాప్రకల్పయేత్ । ద
క్షిణేదక్షిణామూర్తి మథవా పార్వతీసఖమ్ ॥౨౮౮॥ సంకర్షణంవాస
త్యంవావరాహంవాప్రకల్పయేత్ । ప్రతీచ్యాం శ్రీధరంయద్వానరసిం
హంతథాచ్యుతమ్ ॥౨౮౯॥ ప్రద్యుమ్నమథవాతత్ర యజమానం ప్రక
ల్పయేత్ । ఉదీచ్యాంకల్పయేద్బ్రహ్మ బ్రహ్మాణంవాధనాధిపమ్ ॥౨౯౦॥
అనంతమనిరుద్ధంవాస్వస్వలక్షణసంయుతాన్ । ఆసీనేవాస్థితేవాపిధ్రువ
బేరేతుతాదృశాన్ ॥౨౯౧॥ శయానే ధ్రువబేరేతు ఆసీనానథవాస్థి
తాన్ । యానారూఢేధ్రువేబింబే యానారూఢాన్ప్రకల్పయేత్ ॥౨౯౨॥
విశ్వరూపేధ్రువేబింబే స్థితానేవ ప్రకల్పయేత్ । ఇంద్రాదయశ్చేద్దిగ్దే
వానాసీనానేవకల్పయేత్ ॥౨౯౩॥ యద్ద్రవ్య నిర్మితంధామ తద్ద్రవ్యేణ
దిగీశ్వరాన్ । తదుత్తమేనద్రవ్యేణ యద్వాతాన్పరికల్పయేత్ ॥౨౯౪॥
భిత్తిభాగస్థితాన్గర్భాసచితాన్ప్రకల్పయేత్ । ఏకనాసాయుతేధామ్ని
దిఙ్మూర్త్యేకాప్రశస్యతే ॥౨౯౫॥ నాసాహీనేవిమానేతు నైవదిఙ్మూ
ర్తికల్పనమ్ । సర్వేష్వపి విమానేషు కోణేష్వగ్న్యాదిషు క్రమాత్ ॥
పూర్ణంచ పుష్కరాక్షంచ ఆనందం నందనంతథా । వీరసేనం సుషే
ణంచ సమ్భవం ప్రభవంతథా ॥౨౯౭॥ నిర్మాయస్థాపయేత్తత్ర విమా
నేష్వాయతేషుచేత్ । పూర్ణంచ పుష్కరంతత్ర దక్షిణోత్తరనాస
యోః ॥౨౯౮॥ విమానప్రతితలంన్యత్ర విద్యాధరస్త్రియః । కిన్నరో
రగగన్ధర్వస్త్రియః పుంసశ్చ ప్రకల్పయేత్ ॥౨౯౯॥ కల్పయేద్భగవద్బింబం ప్ర
మ్యత్ర త్రిచతుర్ముఖే । చతుర్ష్వపిచకోణేషు కల్పయేద్యక్షపదపదే ॥౩౦౦॥
వైనతేయమథవాసింహాన్ శిల్పశాస్త్రోక్తవర్త్మనా । అధస్తాత్తు విమాన
స్యాధిష్ఠానేహుతభుగ్దిశి ॥౩౦౧॥ గజాననంతథైశానే మహిషాసురమర్ద
నీమ్ । దక్షిణాద్యుత్తరాంతాసుదిగ్ద్వారేషు ప్రాగుదీరితాః ॥ తోయాధివా
సనంకృత్వామంటపేవాధివాస్యచ । ముహూర్తేశోభనేబ్రహ్మన్ దిఙ్మూ

స్థాపనమాచరేత్ ॥౩౦౩॥ యో యస్య వర్ణస్యాస్థోక్త స్తస్మై వాలేపసంభవేత్ । వ్యత్యాసే బ్రాహ్మణాదీనాం వర్ణానాం సంకరం భవేత్॥

అర్ధమంటపమ్.

అంతర్ధామని సంపూర్ణే కల్పయే దర్ధమంటపమ్। గర్భగేహస్య యన్మానం తన్మానార్ధాధికం భవేత్ ॥౩౦౫॥ అర్ధమంటపసంజ్ఞం తత్సర్వమర్ధాధికం భవేత్ । ఇతోఽధికం వా కుర్వీత యథావిభవవిస్తరమ్॥ యద్వా గర్భసమం కుర్యాదర్ధాఖ్యం శిల్పశాస్త్రవిత్ । ధరణీం సద్మశీం కుర్యాచ్ఛిల్పీ గర్భార్ధసద్మనోః ॥ ౩౦౬॥ హీనేఽర్ధమంటపే ధామ్నః పార్శ్వాభ్యాం నిర్గమో మతః । అగ్రతః పృష్ఠతో యద్వా నిర్గమః పార్శ్వయోస

నృత్తార్థమంటపం.

ర్మని॥౩౦౭॥ అగ్రేఽర్ధమణ్టపం కుర్యాద్విపులం నృత్తమణ్టపమ్। గర్భార్ధమానయోరర్ధమధికం తం ప్రకల్పయేత్ ॥౩౦౯॥ ఆహోస్విద్ద్విగుణం కుర్యాద్యద్వా కుర్యాదితోఽధికమ్ । ఉభయాభ్యాం చ పార్శ్వాభ్యాం నిర్గమం

సోపానమ్.

తత్ర కల్పయేత్॥ సోపానపఙ్క్తయః కార్యాస్తత్ర నిర్గమయోర్ద్వయోః। యుగ్మాన్యేవ ప్రకుర్వీత సోపానాన్యాలయేషు మే ॥౩౧౧॥ అయుగ్మాని ప్రకుర్వీరన్ శిల్పినో మానుషాలయే। సోపానపార్శ్వయోః కుర్యాద్ధస్తిహస్తం విలక్షణమ్॥ ద్వారదేశో హ్యమానం వా రథాంగం పరికల్పయేత్।

ఆస్థానమణ్టపమ్.

నృత్తార్థమంటపస్యాగ్రే కుర్యాదాస్థానమంటపమ్ ॥ ౩౧౩ ॥ నృత్తార్థమణ్టపాదర్ధమధికం తం ప్రకల్పయేత్ । ద్విగుణం వా యథాయోగం కుర్యాదాస్థానమణ్టపమ్ ॥ ౩౧౪ ॥ అన్యత్ర యత్ర కుత్రాపి తన్మానం పరికల్పయేత్ । కల్పనే మణ్టపాదీనామిష్టకాదీని పూర్వవత్ ॥౩౧౫॥ మూర్ధేష్టకా చ సంస్థాప్యా తథా విజ్ఞార్తయో విధే । కోణేష్టుగర్భవిన్యాసం కుర్యాన్మంటపకర్మణి ॥౩౧౬॥ భూపరీక్షాదికం సర్వం

మంటపానాం సమాచరేత్। కుర్యాత్ప్రాసాదవత్సర్వమాస్థానం సర్వతోముఖమ్ ||౩౧౭|| ద్విముఖం త్రిముఖం చైకముఖం వాఽస్థానమంటపమ్।

గోపురాణి.

విమానవద్గోపురాణి కల్పయేత్కమలాసన ||౩౧౮|| ప్రవేశనిర్గమద్వారి కుర్వీరన్ ప్రతిగోపురమ్। గోపురేషు ప్రతితలం ద్వారే ద్వే పరికల్పయేత్ ||౩౧౯|| గర్భన్యాసో గోపురాణాం దక్షిణస్యాం దిశి స్మృతః।

ప్రాకారాః.

ఏకయోన్నతయా భిత్త్యా వేష్టయేద్గర్భమందిరమ్ ||౩౨౦|| అంతర్మణ్టపసంజ్ఞం తత్తస్య ద్వారార్ధమంటపే। ఏతదేవ యయా భిత్త్యా వ్యవిచ్ఛిన్నం పరివేష్ట్యతే॥ అంతర్హారం విదుర్బ్రహ్మన్ తాం భిత్తిం పంచరాత్రిణః। ప్రవేశనిర్గమామార్గం తస్య వృత్తార్ధమంటపే ||౩౨౧|| అంతర్హారో యయా భిత్త్యా వేష్ట్యతే కమలాసన। మధ్యాంతర్హార ఇత్యాహుస్తాం భిత్తిం శిల్పవేదినః||౩౨౩|| ఆస్థానమంటపాత్తస్య ప్రవేశో నిర్గమస్స్మృతః। వినిర్గమోఽస్య సర్వత్ర ప్రవేశశ్చాస్య పద్మజ ||౩౨౪|| మధ్యాంతర్హారసంజ్ఞం తద్యేన కుడ్యేన వేష్ట్యతే। తన్మర్యాదేతి కథితం చతుర్ద్వారసమన్వితమ్ ||౩౨౫|| మహామర్యాదనామాస్య తద్బహిస్తద్వదుచ్యతే। పంచైతాని చతుర్వక్త్ర ప్రాకారాణి హి సద్మనః ||౩౨౬|| ప్రాకారాణాంతు సర్వేషాముపరిష్టాచ్ఛిలాదిభిః। కారయేన్మంటపాకారమథస్తాచ్ఛాదనాన్వితమ్ ||౩౨౭|| కుర్యాద్ద్వారేషు సర్వేషు గోపురాణి చ

కవాటస్థాపనప్రతిష్ఠా చ.

తుర్ముఖ। ద్వారే ద్వారే ప్రకల్ప్యేత కవాటద్వయమబ్జజ ||౩౨౮|| తత్ప్రాకారమిహాఖ్యాస్యే యథావిధ్యవధారయ। ద్వారశాఖాస్సమానీయ క్షాళయేత్సర్వవిద్యయా ||౩౨౯|| పుణ్యాహం వాచయిత్వాఽథ పంచోపనిషదా గురుః। అద్భిస్సంప్రోక్ష్య వాసోభిరాచ్ఛాద్య స్థండిలే తతః ||౩౩౦|| ద్వారశాఖాగికవాటాంవాస్థాప్య కుంభార్చనం చరేత్। నవకుంభాన్ సకరకాన్ న్యాసుదేవాది విద్యయా ||౩౩౧|| ద్వారతోరణ

కుంభాం శ్చాపూర్వకం సర్వమాచరేత్ । అధివాసాహ్వయం హోమం ని
ర్వర్త్య కమలాసన ॥౨౩౨॥ సంపాతాజ్యేన సంస్పృశ్య ద్వారశాఖాః
కవాటకౌ । ముహూర్తే శోభనే ప్రాప్తే కవాటాధారకాశ్మని ॥౨౩౩॥ గ
ర్తయోరత్నవిన్యాసం పూర్వవత్కారయేద్గురుః । కవాటాధారశిలయో
స్సంస్థాప్య తదనంతరమ్ ॥౨౩౪॥ పుణ్యాహం వాచయిత్వాథ పంచగ
వ్యేన తే శిలే । సంప్రోక్ష్య శోభనే లగ్నే కవాటౌ స్థాపయేత్తయోః ॥౨౩౫॥
మహాకుంభస్థతోయేన కూర్చేన తదనంతరమ్ । కారయేద్దేవవిన్యాసం శాఖా
స్వపి కవాటయోః ॥౨౩౬॥ చతస్సృష్వపి శాఖాసు అధశ్శాంతిం చ దక్షిణే । వా
గ్దేవీమూర్ధ్వశాఖాయాం లక్ష్మీముత్తరతో రతిమ్ ॥౨౩౭॥ కవాటే దక్షిణే
బ్రహ్మా స్విశ్వద్రుగ్భూతభావనా । కవాటేఽన్యత్ర సంస్థాప్య విశ్వవక్త్రః
ప్రతాపవాన్ ॥౨౩౮॥ మత్స్యాదిదశమూర్తీనాం తత్రావాహనమా
చరేత్ । వేదశాస్త్రపురాణానాం వేత్రేష్వన్యాసమాచరేత్ ॥౨౩౯॥
నారాచేషు త్రయస్త్రింశద్దేవతానాం చతుర్ముఖ । ఋషీణాం కీలేషు చా
వాహ్య భూతేశం పట్టికాతలే ॥౨౪౦॥ కవాటకందపట్టే తు విశ్వభాన
నమర్చయేత్ । నిర్మాణార్థం తు బింబానాం శిలాసంగ్రహణం చ
రేత్ ॥౨౪౧॥ తత్ప్రకారమిహాఖ్యాస్యే శృణు పంకజసంభవ । రత్న

ప్రతిమాభేద లక్షణమ్.

లోహశిలామృత్స్నా దారుస్ఫటికనిర్మితాః ॥౨౪౨॥ ప్రతిమాష్షడ్విధా బ్ర
హ్మన్కృతాః పిత్రివిధాం విదుః । సంపూర్ణం నిర్మితం బింబం పూర్వపశ్చి
మభాగయోః ॥౨౪౩॥ సా చిత్రరూపా విజ్ఞేయా పూర్వభాగవినిర్మితా ।
అర్ధచిత్రస్వరూపా సా పటభిత్తిస్థలాదిషు ॥ వర్ణైర్విల్లిఖితా యా
సా భాసచిత్రా చతుర్ముఖ । రత్నైర్వినిర్మితం బింబం సర్వకామఫలప్రదమ్ ॥
౨౪౫॥ స్వర్ణరాజతతామ్రైస్తు లోహజం త్రివిధం భవేత్ । సంపత్క
రం స్వర్ణబింబం రాజతీ జ్ఞానదాయినీ ॥౨౪౬॥ సౌభాగ్యదాయినీ తా
మ్రీ శైలబింబే సితాసితే । జ్ఞానవిత్తయశోదాయి శైలజం శ్వేతమబ్జజ ॥
౨౪౭॥ బ్రహ్మణారాధనీయం తదన్యత్సర్వఫలప్రదమ్ । చాతుర్వర్ణ్యస

మార్గాధ్యం పూజ్యతేపంచరాత్రిభిః ॥౩౪౮॥ ప్రశస్తం పర్వతం గత్వా

⁕ శిలాసంగ్రహమ్. ⁕

శిలాసంగ్రహ మాచరేత్ । తత్రాపిభూగతాత్యాజ్యా దూషితామపివ
ర్జయేత్ ॥౩౪౯॥ తపస్యంతి ద్విజాయత్ర యత్రసిద్ధా మహర్షయః।
యత్రచండాళ పతిత ప్రతిలోమాదయోనరాః ॥౩౫౦॥ నసంతిక్షుద్రక
ర్మాణ స్తత్ర గ్రాహ్యాశిలావిధే । యజమానాను గుణ్యేషు దినేషుబ్రాహ్మ
ణాన్ గురూన్॥౧౫౧॥ భోజయిత్వాఽశిషంచాపి వాచయిత్వాథదక్షిణామ్।
వితీర్యతేభ్య స్తదను రథకారైశ్చశిల్పిభిః ॥౩౫౨॥ శిలాసంగ్రహణేయో
గ్యం దేశమాసాద్యశాస్త్రవిత్ । తత్రప్రపాంకారయిత్వాచాంకురా
ర్పణమాచరేత్ ॥౩౫౩॥ నిర్మాయస్థండిలంధాన్యైగ్ని కుంభాన్సకరకాన్న
వ । విన్యస్యపరమేష్ఠ్యాఖ్యవిద్యయాకూర్చపల్లవైః ॥౩౫౪॥ అలంకృత్యా
పిధాయాథ సిద్ధార్థాంశ్చక్రవిద్యయా। వితీర్యతాంస్తుకలశాన్ప్రోక్ష్య
పుణ్యాహవారిణా ॥౩౫౫॥ ప్రదృశ్య చక్రముద్రాంచ మూలమంత్రేణ
దేశికః । మధ్యేతుపరమాత్మానంకరకేచసుదర్శనమ్ ॥౩౫౬॥ ఇంద్రా
దీనుపకుంభేషునైవేద్యాంతంసమర్చయేత్। సమిత్సర్పిగపుష్పఫలదర్భైగ
పంచభిరష్టథ ॥౩౫౭॥ మూలమంత్రేణ జుహుయాత్పృథ గష్టోత్తరం
శతమ్ । చరుణాపినృసూక్తేన జుహుయాత్షోడశాహుతీః ॥౩౫౮॥ సర్పి
షాతత్రజుహుయా ద్వక్ష్యమాణేనవర్త్మనా । వనదేవాన్సర్వతాంశ్చ
గణ్డాశైలాం స్తటానపి ॥ ౩౫౯ ॥ శృంగాంశ్చనిర్ఝరానద్భీ న్వృక్షాన
ష్యోషధీ స్తతః । వనస్పతీజరాయుజ్యాన్నణ్డజాన్ స్వేదజానపి॥౩౬౦॥
ఉద్భిదస్సర్వభూతాని తిస్రోపివ్యాహృతీరపి । సమస్తయాచవ్యాహృ
త్యా హుత్వాసంపాత మాచరేత్ ॥ ౩౬౧ ॥ పూర్ణాహుతిం తతో
హుత్వా సంపాతం స్పర్శవిద్యయా । విసృజ్య తస్యాం శిలాయాంబ
లిదానం సమాచరేత్ ॥౩౬౨॥ పలలం రజనీచూర్ణం లాజాపూపేచ
రూనపి । పయోదధిఘృతంరంభా ఫలాటూనపియోజయేత్ ॥౩౬౩॥ ద
ద్యాచ్చ సర్వభూతేభ్యో బలిదానం చతుర్ముఖ । సుముహూర్తేశి

లాంవీక్ష్యసిద్ధార్థాంశ్చక్రవిద్యయా॥౩౬౪॥ యత్రాఽపిశాచానాగాశ్చ రమేత్రతిష్ఠంతినిత్యశః। సర్వేతేఽస్మాపగచ్ఛంతుసంనిధత్తాం సదాహరిః॥ ౩౬౫॥ వికీర్యచేతిమంత్రేణపునస్సర్వాక్షవిద్యయా। దద్యాద్బలింప్రతి దిశంభూతేభ్యఃకమలాసన ॥౩౬౬॥ పుణ్యాహం వాచయిత్వాఽథప్రో క్ష్యపూరుషవిద్యయా। శిలాంస్పృష్ట్వాథ మూలేన దత్వార్ఘ్యంకమలా సన ॥౩౬౭॥ అష్టోత్తరశతంకుర్యాన్మూలమంత్రజపంగురుః। ప్రాసా దానుగుణంకుర్యాత్సూత్రపాతంచతుర్ముఖ॥౩౬౮॥ శిలాంభింద్యాత్తథ పతయోరథకారైస్సమన్వితాః। ఛిన్నావినిపతేద్యస్మాత్కోణేషుయది తాంశిలామ్ ॥౩౬౯॥ వర్జయేద్యదిసాన్యత్ర గ్రాహ్యాసాలోక్యమందిరమ్। నిపతేద్యదిసాగ్రాహ్యా తాముద్ధృత్యగురుస్స్వయమ్ ॥౩౭౦॥ మహాకు మ్భామ్బుభిఃప్రోక్ష్య తతఃకరకవారిణా। పరిషిచ్యతతోబిమ్బం కల్పయే త్కమలాసన ॥౩౭౧॥ దేవీనాంచశ్రియాదీనాంబ్రహ్మాదీనాం తథైవచ। సర్వేషామితరేషాంచశిలాసంగ్రహమాచరేత్ ॥౩౭౨॥ బ్రహ్మాదీనాం ప్రవక్ష్యామి శిలాసంగ్రహణేవిధిమ్। యాంయాంమూర్తింసముద్దిశ్య శిలాసంగృహ్యాత్తెవిధే ॥౩౭౩॥ తామేవమధ్యమే కుమ్భ ఇంద్రాదిష్వష్ట ఘటేషుచ। సుదర్శనంచకరకే సర్వమస్య త్పురాయథా ॥౩౭౪॥ దేవీ నాంతు శ్రియాదీనా ముద్దిష్టామేవమధ్యమె। ఉపకుంభాష్టకేవచ్మిప్రా గాదిషుయథాక్రమం ॥౩౭౫॥ వాగీశ్వరీం క్రియాం కీర్తిం లక్ష్మీంస్సృష్టిము త్కృపరం। ప్రహ్వీంసత్యాంచబ్రాహ్మీంచ కరకేచసుదర్శనం ॥౩౭౬॥ యథాపురంతదితరత్తత్తన్మూర్తిం పులుతాశనే। ‡శకటాదికమారోప్య కారుశాయాం నివేశయేత్ ॥౩౭౭॥ కుర్యాః ప్రతికృతీస్సమ్యక్శిల్పిన శ్శిల్పతంత్రవత్। వృశ్చికాదిషుమాసేషు మిథునాంతేషుపద్మజ॥౩౭౮॥

దారుసంగ్రహం.

దారుసంగ్రహణంకుర్యాచ్ఛిలాసంగ్రహణం తదా। శిలాసంగ్రహ వద్దేశ మాసాద్యతదనన్తరమ్ ॥ ౩౭౯ ॥ ప్రపాది బలిదానాంతంశిలా

---

‡ పూర్ణాహుతింతతఃకృత్వాసమ్పాతేనస్పృశేచ్ఛిలామ్। ఇతి పా॥

సంగ్రహావచ్చరేత్ ।ఆవాహనంచకుమ్భేషుయజనంచహుతాశనే॥౩౮౦॥ పూర్ణాహుతింతతఃకృత్వా సమ్పాతేనస్పృశేత్తరుమ్ । వృక్షస్యనికటంగత్వాగాథామేతాముదీరయేత్ ॥౩౮౧॥ కర్మణాపూర్వవృత్తేనస్థావరాకారమాశ్రిత । వృణోమివిష్ణోః కర్మార్థం సర్వసమ్పత్కరంతవ॥ ౩౮౨॥ స్థావరత్వమితోగచ్ఛదివ్యరూపమనుత్తమమ్ । భుఙ్క్ష్వభోగాంశ్చవిపులాన్వాసుదేవ ప్రసాదతః ॥ ౩౮౩ ॥ హినస్మినాహం త్వాం వృక్షకింతుముంచామిజన్మనః । ఇతివృక్ష ముపస్థాయ రక్షోఘ్నాత్రేణవేష్టయేత్ ॥ ౩౮౪ ॥ మూలమంత్రేణతదను పూర్వోక్త విధినా గురుః। పలలాద్యైర్బలిందద్యాద్వృక్షంపశ్యన్నితఃపరమ్ ॥ వికిరేదపిసిద్ధార్థాన్నేషంసర్వంపురాయథా । శిల్పిన శ్శిల్పశాలాయాం బిమ్బస్తు పురుషా

బిమ్బనిర్మాణమ్.

కృతి ॥౩౮౫॥ చతుర్భుజంవాద్విభుజంయజమానేచ్ఛయాథవా । ఆసీనం వాశయానంవాస్థితంవాయానగంతువా ॥ ౩౮౬ ॥ త్రివిక్రమంవిశ్వరూ

చేష్టా.

పంకల్పయేయుర్యథావిధి । చేష్టావికార సహితం కల్పయేయుశ్శిల్పినః ॥౩౮౯॥ శయనాసనయానాది భృకుటీకుటిలాదిచ । హస్తపాదప్రవిక్షేప ఆయుధానాంచధారణమ్ ॥ ౩౮౯ ॥ ఉదితా స్తఇమే చేష్టాః సౌ

వికారః,

మ్యక్రౌర్యాదయస్తథా । వికార మిహవక్ష్యామి బిమ్బానా మవధారయ ॥ ౩౯౦ ॥ వర్ణశ్చనదనాద్యంగం వికారా ఏవమాదయః । నిర్వికారంచనిశ్చేష్టం ధ్యాయంతి ప్రణవాత్మకమ్ ॥ ౩౯౧ ॥ సిద్ధాద్యా ఉత్తమాబ్రహ్మ స్తదస్యే కమలాసన । సవికారం సచేష్టంచ ధ్యాయన్తిఖిలువద్మజ ॥ ౩౯౨ ॥ సవికారాదినిర్మేయం తతోర్చా బిమ్బముబ్జజ।

స్థితంబిమ్బమ్.

వక్ష్యేస్థితస్య బిమ్బస్య మానంమూలస్య తచ్ఛృణు ॥ ౩౯౩ ॥ గర్భద్వారసమంబిమ్బంతదుత్తమముదాహృతమ్ । త్రిపాదంమధ్యమం విద్ధి ద్వారార్ధమధమంవిదుః॥౩౯౪॥ స్థితస్యమూలబిమ్బస్యసముచ్ఛ్రాయ

ఆసీనమ్,

ఇహోదితః । ఆసీనస్యాద్యవక్ష్యామి తచ్ఛృణుష్వచతుర్ముఖ॥ ౩౯౫॥
గర్భద్వారం త్రిధాకృత్వాభాగద్వయసమున్నతామ్ । ఆసీనాంప్రతి
మాంకుర్యాత్ప్రకృతిస్సోత్తమామతా ॥౩౯౬॥ మధ్యమాతత్రభాగేన

శయానస్య,

తదర్ధేనకనీయసీ। శయానస్యాద్యవక్ష్యామిప్రమాణంకమలాసన॥౩౯౭॥
గర్భగేహాంతరాయామంసమ్యక్షోడశధాభజేత్ । సంత్యజే చ్చతురో
భాగాన్మూర్ధ్నిద్వౌపాదయోరపి ॥౩౯౮॥ అవశిష్టే శ్శయానస్యద
శాంశైరుత్తమోన్నతిః । పంచమూర్ధ్నిపరిత్యజ్య పాదయోస్త్రీన్పరి
త్యజేత్ ॥౩౯౯॥అవశిష్టాష్టభీరంశైశ్శయితుర్మధ్యమోన్నతిః । పా
దయోశ్చతురోభాగాన్మూర్ధ్నిషట్పరివర్జయేత్ ॥౪౦౦॥ అవశిష్టషడం
శైస్తుజఘన్యోన్నతిరబ్జజ ! గర్భగేహోన్నతిర్యావత్తదర్ధం యానము
చ్యతే ॥ ౪౦౧॥ గర్భద్వారోన్నతేరర్ధం బిమ్బంయానగళోపరి। యా

యానారూఢస్య.

నారూఢోన్నతిఃపూర్ణాత్ త్రిభాగేనమధ్యమా ॥౪౦౨॥ అధమాస్యా
త్తదర్ధేన విశ్వరూపవిధింశృణు । ఉన్నతింగర్భగేహస్యభక్త్వాద్వార

విశ్వరూపం.

శతోపరి ॥ ౪౦౩ ॥ భాగమేకంపరిత్యజ్యపీఠేభాగద్వయంతథా । ఉత్త
మేవిశ్వరూపస్యమధ్యమోన్నతిరుచ్యతే ॥ ౪౦౪ ॥ ఊర్ధ్వంభాగద్వ
యంత్యక్త్వాఅధోభాగత్రయంతథా। భాగైస్తుసమభిశ్శిష్టైర్వైశ్వేయ
న్మధ్యమోన్నతిః ॥ ౪౦౫॥ ఊర్ధ్వంత్రయంతథాధశ్చశిష్టైష్షడ్భిఃకనీ

త్రివిక్రమః,

యసీ । లోకాక్రమణరూపస్యచైవమున్నతిరబ్జజ ॥ స్థితేదేవేస్థితాదేవ్య
ఆసీనశ్చేత్తత్రైవతాః ॥౪౦౬॥ స్థితస్యదేవ్యఆసీనాః ఆసీనస్యస్థితాథవా।
శయానాదిషుదేవేషుఆసీనావాస్థితాథవా ॥ ౪౦౭ ॥ యోషితాంపర
తంత్రాణాం నాన్యాచేష్టా విధీయతే । యానారూఢేతుదేవేశేదేవో

దేవ్యః

త్సంగగతా యది ॥౪౦౮॥ యానారూఢా స్తదా దేవ్యో నపరత్ర చతుర్ముఖ । ద్విభుజాస్సాన్యవక్త్రాస్తా పిపరతంత్రేషు యోషితః ॥ ౪౦౯॥ ఆసీనావాస్థితా యద్వా ద్విభుజా దేవయోషితః । పరతంత్రే ప్రకల్పనీయాః దేవస్కంధసమున్నతాః ॥౪౧౦॥ తావత్యేవోన్నతిర్బ్రహ్మన్ స్వతంత్రే దేవయోషితామ్ । యానస్కంధోపరిష్టాంవా శయానాంవాస్థితాం తథా ॥ ౪౧౧॥ చతుర్భుజాంద్విహస్తాంవా స్వతంత్రే పరికల్పయేత్ । శ

శయనభేదాః

యితుర్మూలబేరస్య శయనంతు చతుర్విధమ్ ॥ భోగం యోగంచసంహారం సృష్టిసంజ్ఞంచతుర్ముఖ । అనంతభోగశయనే ద్విభుజో వా చతుర్భుజః ॥౪౧౩॥ శ్రీవత్సాంకప్రసన్నాస్యః శ్రీధరణ్యౌ స్త్రియౌ తథా । విన్యస్యోత్సంగయోః పాదౌ సుఖంశేతే తథా స్వయమ్ ॥౪౧౪॥ శ్రీమహ్యావయవా సా శ్రీర్బాహుమూలం సమాశ్రితా । దేవస్య శేషశయ్యాయా మర్చనాపీఠపార్శ్వయోః ॥౪౧౫॥ బ్రహ్మాద్యా భిత్తిదేశే వా గన్ధర్వా దేవయోషితః । దేవస్య భోగశయనమిదం యోగాహ్వయం శృణు ॥౪౧౬॥ శేషే శయానో దేవేశో ద్విభుజో వా చతుర్భుజః । శ్రీవత్సాంకప్రసన్నాస్యో యోగమేకస్సమాస్థితః ॥౪౧౭॥ శ్రీమహ్యావయవా లక్ష్మీర్చనాపీఠపార్శ్వయోః । బద్ధాంజలిః ఖగేశశ్చ బ్రహ్మాద్యాశ్చ తపోధనాః ॥ పరితః ఖలు సేవంతే శయనం యోగసంజ్ఞితమ్ । అనంత భోగశయనే బహుమస్తకమణ్డితే ॥౪౧౯॥ చతుర్హస్తోష్టహస్తో వా భ్రుకటీ కుటిలాననః । దంష్ట్రాకరాళవదన శ్చక్రాద్యాయుధలాంఛితః ॥౪౨౦ ॥ ఏక ఏవ స్వయం శేతే శయనే త్రిభయంకరః । అర్చనాపీఠికాపార్శ్వే శ్రీర్వాలక్ష్మీః ఖగేశ్వరా ॥ కృతాంజలిపుటౌ ప్రహ్వా సంహారశయనాహ్వయమ్ । సృష్ట్యాఖ్యశయనం వక్ష్యే శృణు తత్కమలాసన ॥ శేషే శ్వత్థదళే యద్వా బాలభూషణభూషితః । అళకైస్సుప్రసన్నాస్యో బాలో నీలాంబుజప్రభః ॥ పీయూషసాగరే రమ్యే సుఖం శేతే జగత్పతిః । సనాళనాభికమలే బ్రహ్మా

బద్ధాఞ్జలిర్భవేత్ ॥౪౨౪॥ ఏతత్సాన్నిధ్యతస్సృష్టిశయనం త్రివిక్రమమితశ్శృ ణు। చతుర్భుజో వాద్విభుజ స్సవ్యం పాదం మహీతలే ॥౪౨౫॥ మస్తకే సురరాజ్యం చ పాదం సవ్యేతరం దివి। విన్యస్య యాచతే భూయ స్సవ్యేతరకరేణ తమ్ ॥౪౨౬॥ ధరణీం దేహి దేహీతి ఏష ఏవ త్రివిక్రమః। కల్ప

యానాధిరూఢః.

యేద్వైనతేయస్య స్కన్ధోపరి జగత్పతిమ్ ॥౪౨౭॥ స ఏవ యానారూఢస్స్యాదితశ్శృ త్రివిక్రమః। ద్విహస్త మేకకర్ణం చ చతుర్దిక్షు చతుర్ముఖ ॥౪౨౮॥ వాసుదేవాదివదనం ప్రాగాదిష్వయథాక్రమమ్। వాసుదేవా

విశ్వరూపీ.

ననాదూర్ధ్వం దేవానాం వదనాన్యపి ॥౪౨౯॥ ఋషీణాం వదనానిస్యు స్సంకర్షణముఖోపరి। ప్రద్యుమ్న వదనాదూర్ధ్వం దైత్యరక్షోముఖాన్యపి ॥౪౩౦॥ అనిరుద్ధ ముఖాదూర్ధ్వం నాగగంధర్వకిన్నరాః। తత్తన్ముఖానాముపరి వివిధాన్యాననాన్యపి ॥౪౩౧॥ పిశాచాజగరవ్యాఘ్రనరపక్షిముఖాన్యపి। క్రమేణ కల్పనీయానితత్తదూర్ధ్వం పునః పునః॥ ౪౩౨॥ కంఠాధోదేశమారభ్య పాదాంతం పురుషస్థితః। విశ్వమూర్తిరియం బ్రహ్మ న్నధికక్షకమలాపతేః ॥౪౩౩॥ ప్రకార మిహ వక్ష్యామి

స్వతంత్ర పరతంత్ర భేదః.

స్వతంత్రపరతంత్రయోః। కర్షణాదిక్రియాపూర్వం విమానే గర్భమస్థితే ॥౪౩౪॥ సర్వావరణభూయిష్ఠే బలిపీఠాదిసంయుతే। ప్రతిష్ఠితస్స్వతంత్రస్స్యాత్సపరివారసమేధితః ॥౪౩౫॥ తదావరణశోభార్థం స్వతన్త్రావరణే మఙచేత్। పరతంత్రం విజానీయా ద్గ్రామేచేద్వాస్తుదేవతాః ॥౪౩౬॥ స్వతంత్రమేవజ్ఞాతవ్యో గ్రామమధ్యే ప్రతిష్ఠితః। అన్యత్రి

కర్మార్చాదిబేరాణి.

పరతంత్రస్స్యాదితశ్శృణు చతుర్ముఖ ॥౪౩౭॥ కర్మార్చా చోత్సవార్చా చ బల్యర్చా చ తథైవ చ। స్నానార్చా తీర్థయాత్రార్చా శయనార్చేతి షట్క్రమాత్ ॥౪౩౮॥ షడ్భిః ప్రకృతిభిః పూజా సోత్తమా కమలాసన!

తిసృభిర్మధ్యమాపూజా జఘన్యాచాద్యమాత్రయా ॥ ౪౩౯ ॥ ఏకబేరవి
ధానేషు కర్మార్చాస్నపనాహ్వయా । నేష్యతేహితయోఃకర్మమూల
బేరేసమాచరేత్ ॥౪౪౦॥ మూలబేరసముఛ్ఛ్రాయం దశధావిభజేత్సు
రా। కల్పయేదేకభాగేనకర్మార్చాంకమలాసన ॥౪౪౧॥ బల్యర్చాతీర్థ
యాత్రార్చా శయనోత్థానకౌతుకమ్। కర్మార్చాసంమితోఛ్ఛ్రాయంక
ల్పయేచ్ఛిల్పవిత్తమః॥౪౪౨॥కర్మబింబసముత్సేధా త్రిగుణశ్శిష్టయోర్ద్వ
యోః । స్నపనస్యోత్సవార్చస్య ప్రమాణంకమలాసన ॥ ౪౪౩ ॥ స్థాన
యానాసనవిధాధ్రువబింబేయథాక్రమమ్।కర్మార్చాదీనితద్వత్స్యుర్ధ్రు
వేతుశయనేపునః ॥౪౪౪॥ తిష్ఠేద్వాసీతవా కామం శయనంత్వత్రనేష్య
తే। నిత్యోత్సవార్థబింబేయత్సర్వత్రైవస్థితంభవేత్ ॥౪౪౫॥ సదేవికే
ధ్రువేబింబేషట్కార్చాదితథాభవేత్ । దేవీభ్యామేకయాయద్వా తాని
శిల్పీప్రకల్పయేత్ ॥ ౪౪౬ ॥ ఔత్సవంబింబమథవాదేవీభ్యామేకయాథ
వా । సదేవికేధ్రువేబింబేనౌత్సవంస్యాదదేవికమ్ ॥౪౪౭॥ అదేవికేధ్రు
వేబింబే ఔత్సవంస్యాత్సదేవికమ్ । నాదేవికంప్రకుర్వీతబింబంకుత్రచి

ద్వారపాలలక్షణమ్.

దౌత్సవమ్ ॥౪౪౮॥ చతుర్భుజాన్స్యాద్విభుజాన్ద్వారపాలాన్ప్రకల్ప
యేత్ । ధ్రువబేరసమాన్మూర్త్యైర్బిభ్రాణాం స్రజనీంకరే॥౪౪౯॥కుర్యా
ద్గర్భగృహద్వారే చండంయామ్యేతదుత్తరే। ప్రచండంచాథసంకల్ప్య
శిల్పిభీరర్థసద్మని ॥౪౫౦॥ శంఖచక్రోత్తమాంగౌ ద్వావంతర్మండలసం
జ్ఞకే । జయశ్చవిజయశ్చోభౌ వంతాగారస్యవైశృణు ॥౪౫౧॥ చతు
ర్ముఖసత్సుద్వారేషు ద్వారపాలానిహాశృణు । అంతహారస్యపూర్వ
స్యద్వారిపద్మగధాధరః॥౪౫౨॥దక్షిణస్యాంతథాఖడ్గశార్ఙ్గిణౌద్వావప్రక
ల్పయేత్ । ప్రతీచ్యాం కల్పయేద్వజ్రి ముసలాయుధ ధారిణౌ ॥౪౫౩॥
పాశాంకుశాయుధధరావుత్తరస్యాంప్రకల్పయేత్ । మధ్యాంతహా
రసంజ్ఞస్య ప్రాకారస్య చతుర్ష్వపి ॥ ౪౫౪ ॥ ధాతారంచ విధా
తారం తతోభద్రసుభద్రకౌ । కృతాంతమసురధ్వంసం కుబేరాఖ్యంకుశే

రకమ్ ॥౪౫౫॥ మర్యాదావరణేబ్రహ్మ న్ద్వాషట్ప్రాగాదిషుక్రమాత్ ।
చుజయంప్రబలంవిశ్వ భావనంపుష్పకంతతః ॥ ౪౫౬ ॥ సంభవంప్రభ
వంచాపి సుశోభనసుభద్రకౌ । పంచమావరణేమర్త్యా త్ప్రాగాదిషు
యథాక్రమమ్ ॥౪౫౭॥ కుముదం కుముదాక్షంచ పుండరీకంచ వామ
నమ్ । శంకుకర్ణంసర్వనేత్రం సుముఖంసుప్రతిష్ఠితమ్ ॥౪౫౮॥ వైష్ణ

విష్ణుపార్షదాః.

వాగపార్షదాస్సర్వే భ్రుకుటీకుటిలాననాః । పణికంకణమాలాఢ్యాః

ఏకావరణే పరివారాః.

ద్విహస్తాగకుటిలేక్షణాః ॥ ౪౫౯ ॥ ఏకావరణగేహస్య పరివారక్రమం
శృణు । నృత్తార్థమంటపేయద్వాతత్రైవాస్థానమంటపే ॥౪౬౦॥ దేవ
స్యాననమాలోక్య కల్పనీయోవిహంగరాట్ । గోపురోత్తరసాలేతుద్యు
మణింపరికల్పయేత్ ॥౪౬౧॥ తద్దక్షిణే నిశానాథ మాగ్నేయే మీనకేత
నమ్ । స్వయంభువందక్షిణస్యాం నైఋతేవారణాననమ్ ॥౪౬౨॥ వారు
ణ్యాందిశికల్పేరస్కందం కాత్యాయనీసుతమ్ । మారుతేకల్పయేద్దు
ర్గాముత్తరస్యాంధనాధిపమ్ ॥౪౬౩॥ అథశంకరమీశానే క్షేత్రపాలం
పకల్పయేత్ । సోమేశానాంతరే దేశే విష్వక్సేనంప్రకల్పయేత్॥౪౬౪॥
అంగణేదక్షిణేస ప్తమాతౄర్నైఋతేశ్రియమ్ । ఇంద్రాదయో లోకపా
లా స్సర్వేసుస్వాసుదిశాస్వపి॥౪౬౫ ॥ కల్పయే ద్గోపురస్యాంత ర్బహి

అంతర్హారధామ్ని.

ర్వాబలిపీఠికామ్ । అంతర్హారాహ్వయేధామ్ని విశేషమవధారయ॥

ప్రథమావరణే.

ప్రథమావరణేబ్రహ్మ న్గోపురస్యోత్తరస్థలె । పురుషం దక్షిణేతస్య కల్ప
యేదచ్యుతంతతః ॥౪౬౬॥ ఆగ్నేయేతు హయగ్రీవం యామ్యేసంకర్ష
ణంతతః । వరాహంనైఋతేభాగే ప్రద్యుమ్నంపశ్చిమేతతః ॥ ౪౬౭ ॥
వాయావనంతంసౌమ్యేతు హ్యనిరుద్ధం ప్రకల్పయేత్ । నృసింహమీశ
కోణేచపీఠికాసుతథాంగణే॥౪౬౮॥ చక్రీచముసలీశంఖీ. ఖడ్గీచైవగదా

అంతర్హారే.

ధరః । శార్ఙ్గీ పద్మీ తథా వజ్రీ పూజ్యాస్సర్వే స్త్రధారిణః ॥౪౭౦॥ ఏకా
వరణమాత్రేతు యే యే పూర్వ ముదీరితాః । ద్వితీయా వరణే సర్వే కల్ప

మధ్యాంతహారే.

నీయా యథావిధి ॥౪౭౧॥ మధ్యాంతహారసాలస్య గోపురోభయపా
ర్శ్వయోః । సూర్యాచంద్రమసౌ కల్ప్యా వేవం సర్వత్ర పద్మజ॥ ౪౭౨॥
మధ్యేగ్నియమయోస్సూర్యా ద్వాదశాన్ప్రకల్పయేత్ । తథైవ యమ
నైఋత్యోరంశరష్టవసూనపి॥౪౭౩॥మధ్యేవరుణనైఋత్యో స్తథాపితృగ
ణానపి । వాయుమారుతయోర్మధ్యే విశ్వేదేవాన్ప్రకల్పయేత్ ॥౪౭౪॥
సౌమ్యమారుతయోరంతర పూజ్యాస్సప్తర్షయ స్తథా । సౌమ్యేశా
నాన్తరే బ్రహ్మపుత్రా నేకాదశ పృథక్ ॥౪౭౫॥ తత్రైవ క్షేత్రపాలో

మర్యాదాయామ్.

పిపీళేషుకుముదాదయః । మర్యాదాయాం మహత్యాంచ మధ్యాంత
హారసంస్థితాః ॥ ౪౭౬ ॥ కల్పయేదంగణే స్థానే విశేష మవధా
రయ । ఉపేంద్రగ ప్రాకృతగపుణ్యగ పుష్కరో విశ్వభావనః ॥ ౪౭౭ ॥

మహామర్యాదాయామ్.

అనిరుద్ధ్యకృతాంతశ్చ భూతనాథోష్ట మస్మృతః । చరమావరణే బ్ర
హ్మన్వితకాసు యథాక్రమమ్ ॥౪౭౮॥ విశ్వేశో విశ్వకృద్విశ్వం విశ్వాత్మా
విశ్వలోచనః । విశ్వపాదో విశ్వభుజః అష్టమో విశ్వకర్మకృత్ ॥౪౭౯॥

మహాపీఠమ్.

ద్వితీయేవా తృతీయేవా చతుర్థేవా ఖగాధిపమ్ । మందిరాభిముఖంకు
ర్యాత్పృష్ఠత స్తస్యకల్పయేత్ ॥౪౮౦ ॥ బలిపీఠంతదుభయోరంత స్తమ్భం

ధ్వజ స్తంభః.

భంధ్వజాహ్వయమ్। స్తమ్భస్యాగ్రో పురాయామో విమానాయామ ఏ
వవా ॥౪౮౧॥ ఆస్థానమంటపాయామః అగ్రేపట్టీ త్రయాన్వితః । ధ్వజ
యష్టిసమాయుక్తః పట్టిఘంటారవాంచితః ॥ ౪౮౨ ॥ వేదికోపరితం

మహానసమ్.

స్తమ్భం స్థాపయేన్మందిరాననమ్ । ప్రథమాది చతుర్థాంతే ష్వాగ్నేయ్యాం దిశి కల్పయేత్ ॥౪౮-౩॥ పాకార్థం మణ్టపం బ్రహ్మన్ ధూమనిర్యాణసంయుతమ్ । ఖసూరికాసమాయుక్తం దీర్ఘచుల్యా సమన్వితమ్॥ మధ్యేతస్య మహాకుణ్డం నిత్యహోమాయ కల్పయేత్ । ద్వారం పరికల్పయేత్తస్య మధ్యే వాయుజలేశయోః ॥ ౪౮-౫ ॥ కల్పయేత్తత్ర కమలాం ప్రాఙ్ముఖీం వారుణస్థలే । అంతర్వాథ బహిస్తస్య కూపమేకం పరికల్ప

ధాన్యాగారమ్.

యేత్ ॥౪౮-౬॥ ధాన్యాగారం పరికుర్వీత చాగ్నేయ్యాం దిశి సద్మనః । దక్షిణోత్తరవారుణ్యాం కూపస్థానం ప్రచక్షతే ॥౪౮-౭॥ కల్పయేత్సౌమ్యదిగ్భాగే ధనాగారం చతుర్ముఖ । ఐశేకోణే సరస్వత్యా వాద్యాగారం ప్రచక్షతే ॥౪౮-౮॥ ఛత్రచామరవస్త్రాది భవనం దక్షిణాదిశి । భుక్తిస్థానం ద్విజాతీనాం ముత్తరస్యాం ప్రకల్పయేత్ ॥౪౮-౯॥ దేవాభరణశాలాం తు వారుణ్యాం దిశి కల్పయేత్ । ధూమపుష్పసుగన్ధానాం భవనం మరు

యాగశాలా.

తోదిశి ॥ ౪౯-౦ ॥ నైఋత్యాం కారుశాం కుర్యాదాగ్నేయ్యాం యాగమణ్టపమ్ । సమధ్యవేదికం కుర్యాచ్చతుష్కుణ్డసమన్వితమ్ ॥౪౯-౧॥ పఞ్చకుణ్డాన్వితం యద్వాఉత్సవార్థం చతుర్ముఖ। చతుర్ద్వారసమాయుక్తం యద్వాద్వారైకసంయుతమ్॥౪౯-౨॥ కించిదాగ్నేయమాశ్రిత్య కల్ప్యవాహనమణ్టపః । ఏవమాదీని చాన్యాని విచిత్రాణి పరికల్పయేత్ ॥౪౯-౩॥

మత్స్యాదిమూర్తీనాం.

మత్స్యాదిసర్వమూర్తీనా మవతారానుగుణ్యతః । తత్తద్దేవీ పరీవారైగ కల్పయేద్విష్ణుమన్దిరే ॥ ౪౯-౪ ॥ సర్వేషాం విష్ణుభక్తానాం మందిరాణి ప్రకల్పయేత్ । దిఙ్మూర్తిరహితాన్యేవ బిమ్బం చాపి సుజద్వ

గృహార్చా.

యమ్ ॥ ౪౯-౫॥ గృహార్చాయాః ప్రవక్ష్యామి నిర్మాణవిధిమబ్జజ । గృ

హాస్యమారుతేభాగేనైబుత్వ్యాం వాస్యమందిరమ్ ॥౪౯౬॥ హస్తద్వయ
సమాయామం మూలబిమ్బం ప్రకల్పయేత్ । తత్రపాదం భవేన్మధ్యా?
తదన్యదితరద్భవేత్ ॥ ౪౯౭ ॥ మూలబిమ్బాన్నిధాకృత్వా భాగేనైకేన
కల్పయేత్। ఔత్సవంపూజయేద్యద్వా సాలగ్రామంసమర్చయేత్॥౪౯౮॥

సాలగ్రామమ్.

సాలగ్రామశిలాయత్ర పూజ్యతేకమలాసన । తస్మాత్క్రోశద్వయంపు
ణ్యక్షేత్రమిత్యవధారయ ॥౪౯౯॥ భిన్నావా స్ఫుటితా యద్వాచక్రయు
క్తాశిలాయది । పూజనీయాప్రయత్నేన భుక్తిముక్తిఫలప్రదా ॥ ౫౦౦॥
నావాహనంనప్రతిష్ఠానశాంతిర్నైవ నిష్కృతిః । దుగ్ధేనస్నాపయేద్భ్రి
ష్టాన్స్పర్శాద్యైర్దూషితాయది ॥౫౦౧॥ పూజయిత్వాప్రయత్నేనభు
క్తింముక్తించ విన్దతి ॥ ... ... ॥౫౦౨॥

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే బ్రహ్మోపదేశే మందిర నిర్మాణా
ధ్యాయోనామ షష్ఠోధ్యాయః.

అథ సప్తమాధ్యాయ ప్రారమ్భః.

ప్రతిష్ఠావిధిః.

ఉక్తోమందిర నిర్మాణ విధిఃకమలసమ్భవ । వివిధానాం ప్రతిష్ఠా
నాం విధిమత్రబ్రవీమ్యహమ్ ॥ ౧ ॥ ప్రతిష్ఠాదివసాత్పూర్వంద్వాదశా
హేనవేహ్నివా । సప్తమేపంచమేయద్వాతృతీయేహ్నిచతుర్ముఖ ॥౨॥

వపనమ్.

ఉత్సవారమ్భదివసాత్సప్తమే పంచమేహ్నివా। గురువర్ణితేషు స్నపనే
ప్రాయశ్చిత్తాఖ్యకర్మసు ॥౩॥ వేదవ్రతేషుచత్వషుప్రారమ్భేయాగకర్మ
ణామ్ । వసుధాసంగ్రహేకాలే శిలాదారుపరిగ్రహే ॥౪॥ శంకుస్థాప
నకాలేచ ధ్వజారోహణకర్మణి । వివిధాసుప్రతిష్ఠాసు బాహ్యాభ్యంత
రకర్మసు ॥ ౫॥ ఆచార్యత్వే కృతేకర్తా వపనస్నానమాచరేత్ । వప

మృత్సంగ్రహణమ్.

నేనవినాకర్మణాయదితస్మిన్నఫలంభవేత్ ॥౬॥ ఆచార్యోవపనస్నాతో మృత్సంగ్రహణమాచరేత్ । వివిక్తం దేశమాసాద్య ప్రహాస్తత్రప్రకల్పయేత్ ॥౭॥ గోమయేనానులిప్యేనాం భూషయేన్మాలికాదిభిః । సుధా

పంచాంగభూషణమ్.

చూర్ణైరలంకృత్య గురుః పంచాంగభూషణః ॥౮॥ హారోపవీతకటకకేయూరాంగుళిభూషణమ్ । పంచాంగభూషణమిదం కథితం కమలాసన ॥ ధృతోర్ధ్వపుండ్రరచనస్సుప్రక్షాళితపత్కరః । పవిత్రపాణిశ్శుద్ధశ్చత్రిరాచమ్యతదనంతరమ్ ॥౧౦॥ అద్భిఃఖనిత్రంసంప్రోక్ష్య వేష్టయేన్నవవాససా । ప్రాఙ్ముఖో దఙ్ముఖో యద్వా ఉపవిశ్యాసనే శుచిః ॥౧౧॥ సంకల్ప్యాసూన్సమాయమ్య భూతశుద్ధిం సమాప్య చ । కృత్వా మానసయాగాంతం పుణ్యాహం వాచయేత్తతః ॥౧౨॥ ఖనిత్రం విష్ణుగాయత్ర్యాభువంసాదర్శనేనచ । సంప్రోక్ష్య విలిఖేత్పశ్చాద్ధ్రువంభూమ్యాం యథావిధి ॥౧౩॥ నవతాలేనమానేన శంభుదిఙ్న్యస్త మాలికామ్ । నైఋత్యాస్తు చరణామూర్ధ్వవక్త్రాంశిరామయీమ్ ॥౧౪॥ తతో దర్భైర్నిపరిస్తీర్యకూర్చేన ధరణీంస్పృశన్ । భూమిర్భూమ్నేతి సూక్తేనబ్రాహ్మణైరపి జాపయేత్ ॥౧౫॥ తత్రభూమింసమావాహ్యషడంగన్యాసమాచరేత్ । దర్శయేత్పౌష్కరీంముద్రాం ధ్రువమర్ఘ్యాదిభిర్యజేత్ ॥ ౧౬ ॥ ఇంద్రాదీన్పరితోభ్యర్చ్యపరమాన్నంనివేదయేత్ । తతోముఖేచ బాహ్వోశ్చ వక్షసి స్తనయోరపి ॥౧౭॥ జఠరేచతతోమధ్యే తతోపి జఘనాంఘ్రిషు । వేదవాద్యేషుఘుష్టేషు ఖనిత్రేణగురుస్స్వయమ్ ॥౧౮॥ ఖాత్వావరాహమన్త్రేణలోహజే వేత్రజేథవా । భాజనేమూలమంత్రేణ సంగృహ్యాస్త్రేణ వాససా ॥౧౯॥ ఆచ్ఛాద్యమూర్ధ్నివిన్యస్యవేదవాద్యసమన్వితః । సతూ

అంకురార్పణమ్.

ర్యఘోషంప్రవిశేదంకురార్పణమణ్టపమ్ ॥౨౦॥ స్నాతఃక్షౌమాదివసనస్సోష్ణీషోగంధమాల్యవాన్ । పంచాంగభూషణైర్యుక్తఃపాదౌహస్తౌవి

శోధ్యచ॥౨౧॥ పవిత్రపాణిరాచాంతో గోమయ లేపితంశుచిః। పుణ్యా
హవారిణాప్రోక్ష్య వేదికాయాం చతుర్ముఖ ॥౨౨॥ ప్రాగాయతాని
చత్వారి తిర్యక్త్వావంతి పాతయేత్। చందనాద్యాణి సూత్రాణి నవపా
త్రాస్స్యపదంభవేత్ ॥౨౩॥ పాత్రాస్పదేషు సర్వేషు ధాన్యైస్స్థండిలకల్ప
నమ్। సంక్షాళ్య పాలికాస్సర్వాః బిలమూలానిపద్మజ ॥౨౪॥ అవరుద్ధ
కుశైర్గర్భై రూర్ధ్వాగ్రమశ్వత్థ పల్లవమ్। బధ్వామృద్భిః పూరయిత్వా
వాలుకాభిస్తథుచ్ఛ్రితైః ॥౨౫॥ తదూర్ధ్వం గోమయైశ్శుష్కైర్గపాలి
కాసుప్రపూరయేత్। ప్రాగాదీశానపర్యంతమష్టౌ పురుషవిద్యయా॥౨౬॥
సంస్థాప్యపాలికామధ్యే సోమకుంభం సమర్పయేత్। పాలికాస్సోమకుం
భంచ వాససావేష్టయేత్పృథక్ ॥౨౭॥ పూరయేదపితంకుంభం గంధక
ర్పూరవారిభిః। కూర్చపల్లవసంయుక్తం శరావేణపిధాయతమ్ ॥౨౮॥

నవధాన్యమ్.

సర్వాగ్రదర్భైః పరిస్తీర్య బీజావాప మథాచరేత్। తిలముద్గయవ
వ్రీహిమాషగోధూమసర్షపాః ॥౨౯॥ చణకో రాజమాషశ్చ ధా
న్యాని నవచాహరేత్। విన్యస్య నూతనేపాత్రే సంక్షాళ్య పయసాగ
వామ్ ॥౩౦॥ స్థండిలే స్థాపయేత్పాత్రం కుశైస్సంస్తీర్యతతః। అవా
హనార్చనంకుర్యాత్ పాత్రేస్మిన్మూలవిద్యయా ॥౩౧॥ ద్వారతో
రణకుంభాంశ్చ ధ్వజాంశ్చాభ్యర్చ్య దేశికః। నవేన వాససాచ్ఛాద్య
సోమకుంభే తతఃపరమ్ ॥౩౨॥ సోమమావాహ్య చాభ్యర్చ్య పుణ్యా
హం వాచయేత్పునః। పాలికాసుచ సర్వాసు విష్ణుమావాహ్యపూజ
యేత్ ॥౩౩॥ సదస్యైస్తైరనుజ్ఞాతో ద్వాదశాక్షరవిద్యయా। బీ
జావాపం తతః కృత్వా మూర్ధానమితిమంత్రతః ॥౩౪॥ మృద్భిరాచ్ఛాద్య
తాన్సర్వాన్ ఇమంమేవరుణేత్యృచా। సోమకుంభోదకైస్సిచ్య సిధా
నైశ్ఛాదయేచ్ఛతాః ॥౩౫॥ కర్మణామవసానాంతం సోమకుంభార్చనం
చరేత్। నివేదయన్మహాన్నంచ పాలికానాంచపద్మజ ॥౩౬॥ నక్తందివం
వంమహాదీపమనిర్వాణంప్రకోపయేత్। కుముదాది గణేభ్యోపి బలి

ధానం సమాచరేత్ ॥ ౩౭ ॥ పాలికాస్వష్టసుబ్రీహీన్ స్నేచయేచ్చనిశా
జలమ్ । యజమానోఽగురుం సమ్యగర్చయేదంకురార్పణే ॥౩౮॥ కర్తా

మందిరసంస్కారః.

త్వాదిషు చేరేషు నిర్మితేషు యథావిధి। రత్నన్యాసం పీఠికాయాం కారయి
త్వాథ శిల్పిభిః ॥౩౯॥ ఉన్మీలయిత్వా నేత్రాణి శిల్పినశ్చధనాదిభిః । తో
షయిత్వా తతో బ్రహ్మన్ ధామ్నో న్తర్బహిరబ్జజ ॥౪౦॥ మార్జనాలే
పనాద్యైశ్చ శోధయిత్వా సమంతతః । ప్రజ్వాలితైర్దర్భపుంజైః ప
ర్యగ్నికరణం చరేత్ ॥౪౧॥ పవమానాదిభిస్సూక్తైః ప్రోక్షయేత్పంచగ
వ్యతః । దీపానుద్దీపయేద్బ్రహ్మన్ గోఘృతేన సమంతతః ॥౪౨॥ ధూపద్ర
వ్యైర్గంధకాష్ఠైః ధూపయేదఖిలో గృహమ్ । దూర్వాక్షత సుధాచూ

శాంతిహోమః.

ర్ణైర్ధామ్నస్సర్వత్ర మండయేత్ ॥౪౩॥ అపరాహ్ణేతు సంప్రాప్తే శాంతి
హోమం సమాచరేత్ । బింబప్రాసాదపీఠానాం ప్రమాణానాం చతు
ర్ముఖ ॥౪౪॥ న్యూనాతిరేకజనిత దోషశాంత్యై యథావిధి । పుణ్యా
హం వాచయిత్వాదౌ ప్రతిష్ఠాస్యహుతాశనమ్ ॥౪౫॥ భూరాదిసప్త
భిర్మంత్రైస్సాతుశైశ్చశమిదశైః । పృథక్పృథక్కృతం హుత్వా చరుణా
షోడశాహుతీః ॥౪౬॥ పుంసూక్తఋగ్భిర్జుహుయాత్ పంచోపనిషదా త
తః । ప్రత్యేకం పంచభిర్మంత్రైరాజ్యేన శతమాహుతీః ॥౪౭॥ ప్రతిమా
సన్నిధావేవం తతః పూర్ణాహుతిం చరేత్ । నమస్తుభ్యం భగవతే జాత
వేదస్వరూపిణే ॥౪౮॥ నారాయణాయ హవ్యస్య కవ్యస్యచ యథాత
థమ్ । హోత్రే యష్టవ్యదేవానామాత్మనే పరమాత్మనే ॥౪౯॥ సన్ని
ధత్స్వ చిరం దేవ ప్రతిమాయాం హితాయనః । ప్రాంజలిస్సన్నుపస్థాయ
మంత్రేణానేన పావకమ్ ॥౫౦॥ ప్రణిపత్య సదర్భేణ వాససా ప్రతిమాం
తతః । ఆచ్ఛాద్య మూలమంత్రేణ చోత్తర్యం తేన దాపయేత్ ॥ ౫౧ ॥
అర్ఘ్యపాద్యాదిదీపాంతం విష్ణుగాయత్రియాచరేత్ । స్వస్వమంత్రై
స్తదన్యేషామావాసోఽధికమాచరేత్ ॥౫౨॥ తతో జలాధివాసాది ప్రతి

ప్రతిసరబంధనమ్.

ష్ఠాంతక్రియాత్మనామ్ । సిద్ధ్యర్థం కర్మణాం కుర్యాత్కరే కౌతుకబన్ధ
నమ్ ॥౫౩॥ కుర్వీత స్వర్ణసూత్రాణి యద్వా తన్తుమయాని వా । స్వర్ణా
దిపాత్రే ధాన్యేషు నిధాయాచ్ఛాద్య వాససా ॥ ౫౪ ॥ పుణ్యాహవారిభిః
ప్రోక్ష్య దేవబింబపురో భువి । సుదర్శనషడర్ణేన సప్తవారం జపే
త్తతః ॥౫౫ ॥ సంపూజ్య తంతూన్ బింబం చ దేశికః కరయోర్ద్వయోః ।
అంగుష్ఠానామికాభ్యాం తాన్ గృహీత్వా గంధరేణుభిః ॥౫౬॥ త్రివ్యం
బకర్పాసమాలిప్య విశ్వేత్రాతేతి మంత్రతః । అథవా మూలమన్త్రేణ బధ్నీ
యాత్కౌతుకం కరే ॥౫౭॥ పుంసాం దక్షిణహస్తే చ యోషితామితరే
కరే । బింబానాం కౌతుకం బధ్వా శతమస్త్రమనుం జపేత్ ॥౫౮॥ యో
బ్రహ్మా బ్రహ్మణ ఇతి కుర్యాత్తత్రాభిమంత్రణమ్ । బృహత్సామేతి మంత్రే
ణ ధూపపాత్రస్థభస్మనా ॥ ౫౯ ॥ రక్షాం కృత్వా తతోఽర్ఘ్యాద్యైరర్చ
యిత్వా నివేద్య చ । స్వస్యాపి దక్షిణే హస్తే బధ్వా ప్రతిసరం తతః ॥ ౬౦॥

జలాధివాసః.

ద్వాదశాక్షరమంత్రేణ ప్రణమేద్దణ్డవత్క్షితౌ । కారయేన్మృణ్మయే బిం
బే వర్ణలిప్తే పిదారుణి ॥౬౧॥ పటే వాదర్పణే యద్వా భిత్త్యాం వా చిత్రి
తే హరౌ । ఇత్యాదిషు న కర్తవ్యం సాక్షాత్తోయాధివాసనమ్ ॥౬౨॥ ఏవ
మాదిషు కుర్వీత ఛాయాఖ్యాంబునివాసనమ్ । రత్నశైలజదారూణాం

ఛాయావిధిః.

లోహజానాం చతుర్ముఖ ॥౬౩॥ సాక్షాదేవజలావాస స్తత్ర ఛాయాం క్వ
చిద్భవేత్ । విధిం ఛాయాధివాసస్య శృణు వక్ష్యామి సాంప్రతమ్ ॥౬౪॥
దేవస్య పురతో భూమౌ స్థండిలే ధాన్యకల్పితే । జలద్రోణీం కటాహం వా
లోహజం వాథ మృణ్మయీమ్ ॥౬౫॥ స్థాప్య గంధోదకైః పూర్య దర్భై
స్సంస్తీర్య సర్వతః । పుణ్యాహవారిభిః ప్రోక్ష్య ద్వారతోరణమర్చ
యేత్ ॥౬౬॥ శోషయేత్తత్కటాహం బు పూర్వం పురుషవిద్యయా । ద
గ్ధ్వా తద్విశ్వమంత్రేణాప్లావయేత్సర్వవిద్యయా ॥౬౭ ॥ తతో మధ్యే కటా

హాస్య యోగపీఠంప్రకల్పయేత్ । అష్టావింశతిదర్భైస్తు కృతేకూర్చే ప్రసన్నధీః ॥౧౮॥ సంహారం సంస్మరన్బింబా దావాహ్యయేన్మూలవిద్యయా । త్రయోవింశతిభిర్దర్భై స్తదన్యేషాంవిధిస్స్మృతః॥౧౯॥ జలమధ్యేథతత్కూర్చం ప్రాగగ్రంశాయయేద్గురుః । సంహారక్రమమాశ్రిత్య శాయయిత్వాతతఃపరమ్ ॥ ౨౦ ॥ సౌదర్శనేన మంత్రేణ చక్రముద్రాంప్రదర్శయేత్ । ద్వారతోరణ కుంభార్చాం సమాప్య తదనంతరమ్ ॥౨౧॥ దక్షిణేనకటాహస్య స్థండిలే ధాన్యనిర్మితే । నవకుంభాన్సకరకాన్ సంస్థాప్య తదనంతరమ్ ॥ ౨౨ ॥ బ్రహ్మాణం మధ్యమేకుంభే కరకేతుసుదర్శనమ్ । ఆవాహయేదథేంద్రాదీన్ పూర్వాదిషు యథాక్రమమ్ ॥౨౩ ॥ ఆవాహ్యాభ్యర్చ్యసిద్ధార్థానవికిరే దస్త్రవిద్యయా । తత్రదీపమనిర్వాణం గురురారోపయేన్నిశి ॥౨౪॥ వాససా ప్రతిమాంసమ్యగాచ్ఛాద్యతదనంతరమ్ । వేదాన్పఠత్సు విప్రేషు మందిరద్వారిదేశికః ॥౨౫॥ సౌదర్శనషడర్ణేన చక్రమావాహ్యపూజయేత్ । లోహ

పీఠసంయోజనవిధిః.

జానాస్తుబింబానాం పీఠసంయోజనాత్పరమ్ ॥౨౬ ॥ జలాధివసనం కుర్యాత్తతుర్యాత్పీఠబంధనమ్ । ధాన్యైస్స్థండిలమాకల్ప్య పద్మమష్టదళంలిఖేత్ ॥ ౨౭ ॥ దర్భానాస్తీర్యపరితో వాససాచ్ఛాదయేత్తతః । పద్మేవా కేవలేపీఠే స్వర్ణంరత్నాని నిక్షిపేత్ ॥ ౨౮ ॥ ఆజ్యేన విష్ణుగాయత్ర్యా శతంపురుష సూక్తతః । చరుణా షోడశతతో హుత్వా సంపాత సర్పిషా ॥ ౨౯ ॥ స్వర్ణంరత్నాని సంస్పృశ్య వాసుదేవం విచింతయన్ । మూలమంత్రేణ తద్బింబ మారోప్యమణిభర్మభిః ॥౩౦॥ పీఠసంయోజనంకుర్యాత్తత్స్థస్థపతయస్స్వయమ్ । కారయిత్వాథతైరేవ నయనోన్మీలనక్రియాం ॥ ౩౧ ॥ మానాతిరేక న్యూనానాం శాంత్యర్థం శాంతిమాచరేత్ । స్థండిలో పరివిన్యస్య కుంభ మేకం

సాక్షాజ్జలాధివాసవిధిః.

ప్రసన్నధీః ॥ ౩౨ ॥ వాసుదేవంసమావాహ్య ద్వాదశాక్షర విద్యయా ।

అభ్యర్చ్య కుంభతోయేన బింబం తదభిషేచయేత్ ॥ ౮౩ ॥ హరిద్రా
మలకైశ్చూర్ణై రుద్వర్త్య తదనంతరమ్। ఉష్ణోదకై స్తత్సంక్షాళ్య స
దర్భనవవాససా ॥ ౮౪ ॥ ఆవేష్ట్య మూలమంత్రేణ తేనైవో త్తర్య
మర్పయేత్ । దత్వార్ఘ్యాదియథాపూర్వం రక్షాబంధనకర్మ చ ॥౮౫॥
రథాదికం సమారోప్య వేదవాద్యపురస్సరమ్ । గ్రామంప్రదక్షిణీకృత్యాని
నయేచ్చ జలాశయమ్ ॥౮౬॥ అవతార్య ప్రపామధ్యే ప్రాఙ్ముఖంవాప్యుద
ఙ్ముఖమ్ । నివేశ్యచాసనేరమ్యేజలమధ్యేతతఃపరమ్ ॥౮౭॥ కారయిత్వా
ప్రపాందివ్యాం జలంపురుషవిద్యయా । సంశోష్యదగ్ధ్వావిశ్వేన నివ్ప
త్త్యాప్లావ్యతజ్జలమ్ ॥౮౮॥ పుణ్యాహవారిభిస్సంప్రోక్ష్యపీఠమంత్రజలంమ
హత్ ।విన్యస్యతత్రసంకల్ప్యయోగపీఠంయథావిధి ॥౮౯॥ ద్వారతోరణ
కుంభార్చాంతత్రకుర్యాద్విచక్షణః । జాపయన్శాకునంసూక్తంబిమ్బను
త్థాప్యదేశికః॥౯౦॥సంహారంసంస్మరన్విప్రశ్శాయయేత్ప్రాక్ఛిరస్వయమ్।
దక్షిణేస్థాపయేత్కుంభాన్పూర్వవన్నవపద్మజ ॥ బ్రహ్మాదీశాంత మావా
హ్యరక్షార్థంతత్రపూజయేత్ । సౌదర్శనేనమంత్రేణచక్రముద్రాం
ప్రదర్శ్యచ ॥౯౨॥ అగ్నిప్రాకారమంత్రేణ తన్ముద్రాముపదర్శయేత్।
పాఠయేత్సకలాన్వేదాన్ దీపానత్ర ప్రరోపయేత్ ॥౯౩॥ త్రిరాత్రమే
కరాత్రంవాయామంయామార్ధమేవవా। జలేధివాసయేద్బ్రహ్మన్బిమ్బ

⁓ జలాధివాస దేశలక్షణమ్. ⁓

న్యేవంయథావిధి ॥౯౪॥ నదీషుదీర్ఘికాయాంవాతటాకేనిర్ఝరేపివా।
జలాధివాసంకుర్వీత ప్రసన్నేసలిలేవిధే ॥ ౯౫ ॥ అల్పతోయేశ్మశానాం
తేలవణోదకదూషితే । కషాయే కటుకేచైవ తిక్తేఫేనైశ్చ దూషితే॥
౯౬॥ చైత్యవృక్షసమీపేతు నీచైరధ్యాసితేతథా । ఊషరైశ్చైవసంయు
తే వణ్ణాంతరయుతేతథా ॥ ౯౭ ॥ ఏవమాదిషు దోషేషు ప్రతిమాం
నాధివాసయేత్। నద్యాద్యభావేబిమ్బస్యజలాధివసనంచరేత్ ॥౯౮॥జల
ద్రోణ్యాంకటాహే వాసముద్ధృత్య మహజ్జలం । యథాసమ్భవమన్య
స్మిన్మృణ్మయాదౌ తదిష్యతే ॥౯౯॥ సద్యోజాతోయవాసంచ పురస్తా

దధివాసనాత్ । స్నానపానాదికంకర్మ బిమ్బస్యోత్థాపనావధి ॥౧౦౦॥
నకుర్య్వరస్నరాస్స ర్వేగ్రహార్బ్బస్థాపనేయది । సద్యఏవ సముద్ధృత్య న
యనోన్మీలనంచరేత్ ॥౧౦౧॥ శాయయిత్వాజలేబిమ్బంవాస్తుహోమం

⟶ వాస్తుపూజా. ⟵

సమాచరేత్ । ప్రభాతేగురురుత్థాయకృతపూర్వాహ్ణికక్రియః॥౧౦౨॥
ఆస్థానమణ్టపంయద్వా ప్రాప్యనృత్తార్థమణ్టపమ్। తస్యదక్షిణపార్శ్వే
తుఆసీనఃప్రాఙ్ముఖోగురుః ॥౧౦౩॥ విస్రస్తాంగంవాస్తునాథం విలిఖ్యతి
లరాశిషు । పరిస్తీర్యాథసజలాశ్చ ప్రోక్ష్యపుణ్యాహవారిణా ॥౧౦౪॥
దర్భసప్తకృతంకూర్చంవాస్తునాథహృదిన్యసేత్ । ఆవాహ్య తత్రవా
స్తీశం గంధాద్యైస్సమ్యగర్చయేత్॥౧౦౫॥ వాస్తునాథస్యశిరసివిన్య
సేదంశుమాలినమ్। సవ్యేతువిన్యసేద్బ్రహ్మాన్బాహుమూలేఋషధ్వజం॥
కూర్పరేతస్యవైసకందంహస్తేతస్మిన్వినాయకమ్ । పాదయోరశ్వినీదే
వౌమధ్యేచంద్రమసంన్యసేత్॥౧౦౬॥ అన్యహస్తేన్యసేద్దుర్గాంకూర్ప
రేసప్తమాతరః। బాహుమూలేన్యసేత్స్థాణుం విష్ణుంహృదయపంక
జే ॥౧౦౭॥ బ్రహ్మాణంనాభిదేశేచ ఇంద్రాదీన్పరితోష్టసు । వాస్తునా
థోత్తరేదేశే క్షేత్రపాలంసమర్చయేత్ ॥౧౦౮॥ ఏవమావాహ్యచాభ్య
ర్చ్యవాస్తునాథస్యపశ్చిమే । యథావిధ్యగ్నిమాధాయ తత్రవాస్తీశ
మర్చయేత్ ॥౧౧౦॥ పంచోపనిషదైర్మంత్రైస్సర్పిషా జుహుయా
త్పృథక్ । సహస్రంవాశతంయద్వా వాస్తునాథస్య విద్యయా ॥౧౧౧॥
శమ్యపామార్గఖదిరైరాజ్యేనాపి పృథక్పృథక్ । హుత్వాష్టచ సహ
స్రంచ చరుణాషోడశాహుతీః ॥౧౧౨॥ హుత్వాపురుషసూక్తేన తత్ప
శ్చాదంశుమాలినే। ఋషధ్వజాయస్కందాయ వినాయకవరాయచ॥
అశ్వినీభ్యాంచంద్రమసేదుర్గాయైమాతరస్తథః । స్థాణుంవిష్ణుంవిధిం
హుత్వాచాన్నేనైవసకృత్సకృత్ ॥౧౧౪॥ విద్యయావాస్తునాథస్య హు
త్వాపూర్ణాహుతింతతః । ఇంద్రాదిక్షేత్రపాలాన్తం బలిందత్వావిస

ర్జయేత్ ॥౧౧౫॥ అనర్చితేవాస్తుదేవేకృతంతదాసురంభవేత్। తస్మా త్సర్వప్రయత్నేనవాస్తునాథంసమర్చయేత్ ॥౧౧౬॥ వాస్తునాథప్రతికృ తిందర్భసంచయనిర్మితామ్ । దగ్ధ్వావాస్త్రేణ కూర్చేన విసృజేన్మం దిరాద్బహిః ॥౧౧౭॥ మన్దిరస్యతతఃకృత్వామార్జనాలేపనాదిభిః। శుద్ధిం యథామనస్తుష్టి పుణ్యాహప్రోక్షణంచరేత్ ॥౧౧౮॥ సుధాచూర్ణైర లంకృత్యసిద్ధార్థానస్త్రవిద్యయా । వికీర్యసర్వతోదిక్షు గురుర్గత్వా జలాశయమ్ ॥౧౧౯॥ ఉదకాద్బిమ్బముత్థాప్య ప్రపాయాం తీరవిష్టరే। విన్యస్యప్రాఙ్ముఖంబిమ్బంకుమ్భానప్యుదకాద్బహిః॥౧౨౦॥ ఉద్ధృత్యో ద్వాస్యతదనుబిమ్బం సంక్షాళ్యవారిభిః । తింత్రిణ్యాలోహజే బిమ్బేసం శోధ్యక్షాళ్యచామ్భసా ॥౧౨౧॥ వస్త్రాభరణగంధాద్యై రలంకృత్యయ థాపురమ్ । యానమారోప్యవేదాద్యైర్నినయేద్యాగమణ్టపమ్॥౧౨౨॥ మణ్టపస్యోత్తరేభాగే విష్టరేవినివేశయేత్ । గర్భగేహం సమాసాద్యక టాహేశాయితంపురా ॥౧౨౩॥ కూర్చముద్ధృత్యతన్నిష్ఠాం శక్తింమూ లేనివేశయేత్। కుమ్భస్థదేవాంశ్చోద్వాస్యనేత్రోన్మీలనకర్మణే॥౧౨౪॥

✽ నేత్రోన్మీలనమ్. ✽

సఙ్కల్ప్యవ్యపోహ్యవస్త్రాణిమాల్యాన్యాభరణానిచ । నేత్రోన్మీలన యో గ్యానిప్రోక్ష్యపుణ్యాహవారిభిః॥ వస్త్రైరాచ్ఛాద్యతద్బిమ్బంపురతస్థ ణ్డిలేగురుః । సౌవర్ణంరాజతంపాత్రం విన్యసేత్పూర్వపశ్చిమే॥౧౨౬॥ మధ్వాజ్యపూరితేకృత్వా తాదృశ్యాద్వేశలాకికే । తయోర్విన్యస్య వా సోభిరాచ్ఛాద్యమధుభాజనే ॥౧౨౭॥ సూర్యంతదితరేచంద్రమావాహ్య భ్యర్చ్య దేశికః । మధువాతేతిచమధుసవిరాజంపరీత్యచా ॥౧౨౮॥ అ భిమంత్ర్యాజ్యపాత్రంచ ధాన్యగోకన్యకాఃపురా । సంస్థాప్య పార్శ్వే సంఘుష్టేమధ్వంతముఖయాగురుః ॥ ౧౨౯ ॥ శలాకయాథ సౌవర్ణ్యా చిత్రందేవేతిదక్షిణమ్ । అన్యయాజ్యాంతముఖయా తచ్చక్షురితిమంత్రి తః ॥౧౩౦॥ వామంలోచనమున్మీల్యపటమాచ్ఛాదనంగురుః । వ్యపోహ్య సర్వధాన్యాని గాఃకన్యాఅపిదర్శయేత్ ॥ ౧౩౧ ॥ దేవంస్తుత్వాప్రణ

ఛాయాస్నపనమ్.

మ్యాథఛాయాస్నపనమాచరేత్। ఛాయాధివాసోయద్బిమ్బేఛాయాస్నా
నంచతత్రవై ॥౧౩౨॥ జలేధివాసో యస్యాసీత్తస్మాత్స్నపనమస్యవై।
స్థణ్డిలేకలశాన్స్థాప్యస్నపనోక్తవిధానతః ॥ ౧౩౩॥ ఆవాహ్యచ సమభ్య
ర్చ్యకూర్చేవాదర్పణేథవా। మూలాద్బిమ్బంసమావాహ్యకలశైస్స్నప
నంచరేత్ ॥౧౩౪॥ దర్పణస్థంయథాపూర్వంధ్రువబిమ్బేవిచింతయేత్।

స్నపనేభేదాః.

పంచాద్యైస్సప్తదశభిర్వామస్నపనమాచరేత్ ॥౧౩౫॥ దేవీనాంతుశ్రీ
యాదీనాం*నవభీరథపంచభిః।బ్రహ్మాదీనాంతుసర్వేషాంపంచభిస్స్నప
యేద్విధే ॥ ౧౩౬॥ అథనీరాజనాంతంమామభ్యర్చ్యగురుసత్తమః। ధ్రు
వబేరస్యహృదయేధ్యాయేద్దీపమణిప్రభమ్ ॥౧౩౭॥ వాసుదేవంపరంబ్ర
హ్మవాసోభిశ్ఛాదయేత్తతః। ధామ్నోబహిర్వినిర్గత్యయాగశాలాంప్ర
విశ్యచ ॥ ౧౩౮॥ వాసోభిర్బిమ్బమాచ్ఛాద్యనోన్మీల్యనయనేఉభే।కన్య

కర్మాంగస్నపనమ్.

కాగాశ్చ ధాన్యాని దర్శయిత్వా తతఃపరమ్ ॥ ౧౩౯॥ తులసీకాననంగ
త్వాతులసీమూలమృత్తికాః। సమాదాయగురుఃపశ్చాత్కర్మాంగస్నప
నంచరేత్ ॥౧౪౦॥ స్నపనార్థంతుసఙ్కల్ప్యచోత్తమోక్తవిధానతః।వి
ధానేనాన్యయోర్వ్యద్వాస్నపనంపరికల్పయేత్ ॥౧౪౧॥ పుణ్యాహవా
రిభిఃప్రోక్ష్యస్నపనద్రవ్యమృత్తికాః। కలశస్థాపనాదన్యద్యథాపూర్వం
సమాచరేత్ ॥౧౪౨॥ మృజ్జలేనాభిషిచ్యాదౌ మూర్ధాన మితిమంత్రి
తః। శుద్ధోదకేనసంక్షాళ్యచేమంమే వరుణేత్యృచా॥ ౧౪౩ ॥ కుమ్భతో
యైస్తతఃకుర్యాత్స్నపనంతద్యథాపురమ్।నీరాజనాంతంకుర్వీతహరిద్రా

చక్రాబ్జమణ్డలమ్.

స్నపనంవినా ॥ ౧౪౪॥ చక్రాబ్జమణ్డలంబ్రహ్మన్వర్తయేద్వేదికోపరి। వే
దికాంప్రోక్షయేద్బిమ్బన్తదాపుణ్యాహవారిభిః ॥౧౪౫॥ చందనాద్రా
ణిసూత్రాణిప్రాఙ్ముఖోదఙ్ముఖాన్యపి। నిపాత్యసప్తదశచ వేదికాయాం

స్తతఃపరమ్ ॥౧౪౬॥ పదేషుతత్రప్రాప్తేషుత్రింశచ్చపదాన్యపి।సం
మార్జ్య స్థాప్య తన్మధ్యే శంకుమేకం ప్రసన్నధీః ॥౧౪౭॥ సమాని పంచవృ
త్తాని యథాస్యుస్తత్రబిమ్బవత్ । తథా సూత్రం భ్రామయిత్వా మధ్యవృ
త్తం తు కర్ణికాం ॥౧౪౮॥ కేసరం చ దళం నాభిం ద్వితీయే పరికల్పయేత్ । తృ
తీయం చతురీయం చాప్యరత్నిత్రింప్రకల్పయేత్ ॥౧౪౯॥ పంచమేనైవ
వృత్తేన కల్పయేన్నేమిమణ్డలమ్ । పీఠికాం కల్పయేత్పశ్చాదష్టావింశతిభిః
పదైః ॥౧౫౦॥ బహిఃపఙ్క్తిద్వయే నాథా వీథిభిర్వీథికామపి । బహిఃప
ఙ్క్తిద్వయేనాస్యాశ్చతురశ్రం ప్రకల్పయేత్ ॥ ౧౫౧ ॥ తతఃప్రతిదిశం
బ్రహ్మన్మధ్యేమధ్యే చతుష్పదైః । ద్వారాణి కారయేద్బ్రహ్మన్ప్రాగాది
ము చతుర్ష్వపి ॥ ౧౫౨ ॥ ద్వారాణాం పార్శ్వయోర్బాహ్యరథ్యా
యాం చే దుభే ఉభే । ఏకైక మంతరథ్యాయాం శోభార్థం మా
ర్జితే పదే ॥ ౧౫౩ ॥ తత్పార్శ్వే బహిరేకేన చాంతర్వీథ్యాం త్రిభిః
పదైః । శోభాత్రిభిః పదైరూర్ధ్వే మంతరేకే సచే ద్వఘే ॥ ౧౫౪ ॥
ఉపశోభేతి కథితా శోభాపార్శ్వే ప్రకల్పయేత్ । ఉభయోః పా
ర్శ్వయోర్ద్వారామేవం కృత్వా చతుర్ముఖ ॥౧౫౫॥ పదాభ్యామేవ శో

వర్ణరచనా.

ష్ఠాభ్యాం కోణే కోణే ప్రకల్పయేత్ । వర్ణానాం రచనాం కుర్యాన్మండలే త
దనంతరమ్ ॥౧౫౬॥ సితం కృష్ణం తథా శ్యామం పీతం కుంకుమమిత్యపి।
వర్ణాః పంచోదితా బ్రహ్మన్ తత్ప్రకారశ్చ హోచ్యతే ॥౧౫౭॥ శాలి
తండులచూర్ణాది సితవర్ణే ప్రకల్పయేత్ । పుటదగ్ధాని గృహ్ణీయాత్కృష్ణ
వర్ణే చతుర్ముఖ ॥౧౫౮॥ చూర్ణితం శుష్కపర్ణానాం శ్యామవర్ణా
య కల్ప్యతే । పీతవర్ణాయ కల్ప్యేత హారిద్రాచూర్ణమబ్జజ ॥౧౫౯॥
సిందూరం కుంకుమం యద్వా రక్తవర్ణాయ కల్పయే । పీతేన కర్ణి
కాం శుక్లైర్బిందూన్ద్వాదశ తత్ర వై ॥౧౬౦॥ క్షేత్రం ద్వితీయం తదను త్రే
ధైవ విభజేద్గురుః । బింబార్థం ప్రథమం గ్రాహ్యం దళార్థం తదనం
తరమ్ ॥౧౬౧॥ నేమ్యర్థం గ్రాహయేదన్యత్కర్ణికా రేఖికాగురుః।

శుక్లేనపరికల్ప్యాథ కేసరాద్యం సితేనచ ॥౧౬౨॥ ఉత్తరంతుద్విధాకృ
త్వా పూర్వంపీతేనకల్పయేత్ । తదుత్తరంతురక్తేన తదంతేబిందవస్సి
తాః ॥౧౬౩॥ శ్యామైస్తదన్తరాళాని రక్తైస్తుదళరేఖికాః । రక్తేనై
వదళాగ్రాణి దళమూలానిశుక్లతః ॥౧౬౪॥ రక్తైర్దళాన్తరాళాని
దళాంతవలయంతథా । నాభిరేఖాభవేచ్ఛ్యామైశ్శ్యామేనైవారరేఖి
కాః ॥౧౬౫॥ కృష్ణైరరాణికల్ప్యాథ రక్తేనైవతదంతరమ్ । అరాంత
వలయంశ్యామైర్నేమింద్వేధాప్రకల్ప్యచ ॥౧౬౬॥ కృష్ణేనప్రథమం
భాగం సితేనతదనంతరమ్। నేమ్యంతవలయంకృష్ణైఃపీఠంకృష్ణేనపూర
యేత్ ॥౧౬౭॥ పీఠాన్తంపీతవర్ణేనశుక్లేనైవాథ వీధికామ్ । శోభాఃపీ
తేనసంపూర్య శ్యామేనార్ధాశ్రియాస్తతః ॥ ౧౬౮ ॥ ఉపశోభాశ్చకృ
ష్ణేన తతోద్వారచతుష్టయమ్ । పూర్వంసితేనరక్తేన దక్షిణం పీతవర్ణ
తః ॥౧౬౯॥ పూరయేత్పశ్చిమద్వారం కృష్ణేనతదనంతరమ్ । కోణాన్
కృష్ణేనసంపూర్యతేషుశంఖాన్ప్రకల్పయేత్॥౧౭౦॥శుక్లైస్తదంతరా
ళాని శ్యామేనపరిపూరయేత్ । సితేనపరితోరేఖాం కారయేద్గురుసత్త
మః ॥౧౭౧॥ బిందవోద్వాదశప్రోక్తా షణ్ణవత్యైవకేసరమ్ । దళాని
ద్వాదశబ్రహ్మన్ద్వాదశారాణిపద్మజ ॥౧౭౨॥ ఏవంసంకల్ప్యచక్రాబ్జ

శయనాధివాసః.

మణ్డలంతదనంతరమ్ । మండలారాధనంకుర్యాద్యేనతుష్టోస్మిపద్మజ॥
చక్రపద్మస్యపూర్వేవా దక్షిణేవేదికోపరి । ద్వాదశాక్షరమంత్రేణప్రో
క్షయేద్గంధవారిణా ॥౧౭౪॥ ప్రాగగ్రానుదగగ్రాన్వా దర్భానాస్తీర్య

స్థణ్డిలవిధిః.

దేశికః । వ్రీహిభిస్థణ్డిలంకృత్వా తదూర్ధ్వంతండులైరపి ॥౧౭౫॥
తిలైశ్చతండులాదూర్ధ్వంపద్మంతత్రసమాలిఖేత్ । తిలోపరిసమాస్తీ
ర్యదర్భాన్పూర్వవదబ్జజ ॥ ౧౭౬ ॥ ఉపరిష్టాద్వ్యాఘ్రచర్మ మృదాస్త
రణమప్యథ । రత్నకంబళమస్యోర్ధ్వం క్షౌమంతదుపరిక్షిపేత్॥
తదూర్ధ్వంశుక్లవసనముపధానానినిక్షిపేత్ । హస్తయోఃపాదయో

శ్చాపి గంధమాల్యాని సమర్పయేత్ ॥౧౭౮॥ ఆవాసయిత్వా తాం గంధైః
పరిస్తీర్య కుశైస్తతః । వేదాన్ప్రతత్సు విన్యస్య బింబముత్థాప్య దేశికః ॥౧౭౯॥
ప్రాదక్షిణ్యేన శనకైర్బహిః కుండం యథా తథా । యోగపీఠం ప్రకల్ప్య వే
దౌ శయ్యాయాం తదనంతరమ్ ॥౧౮౦॥ మూలేన శాయయేద్బింబం ప్రా
క్శిరో దక్షిణాననమ్ । యువా సువాసా మంత్రేణ వాసోభిః కంబళైరపి॥

ద్వారతోరణమ్.

సమంతతస్సమాచ్ఛాద్య ద్వారతోరణమర్చయేత్ । బ్రహ్మార్కతోరణాని
స్థానమద్య వక్ష్యామి తచ్ఛృణు ॥౧౮౧॥ అశ్వత్థతోరణం ప్రాచ్యాం యా
మ్యాముదుంబరం విదుః । నైయగ్రోధం పశ్చిమస్యాం సౌమ్యే ప్లాక్ష
శ్చతుర్ముఖ ॥౧౮౨॥ ఉన్నతిః పురుషాయామస్తోరణాయామ ఈరితః । య
ద్వా హస్తత్రయాయామో హస్తద్వయసమున్నతః ॥౧౮౩॥ ఏకహస్తాయ
తో యద్వా ఆయామార్ధేన పద్మజ । విస్తారః కథితస్తేషాం పార్శ్వ
శాఖాసమన్వితః ॥౧౮౪॥ ఊర్ధ్వపట్ట్యేవ పిహితా నానాన్యస్యాద్ద్వారతో
రణే । ఉపరిష్టాత్పట్టికాయాం త్రీణి శూలాని విన్యసేత్ ॥౧౮౫॥ ప్రాగా
ద్యాశాసు నిక్షిప్య తోరణాని యథాక్రమమ్ । స్థండిలోపర్యతస్తేషు దేవ
తావాహనం చరేత్ ॥౧౮౬॥ ఋగాదిచతురో వేదాన్ప్రాగాదిషు చతు
ర్ష్వపి । ఇన్ద్రాదీంశ్చతురస్తద్వదావాహ్యాభ్యర్చయేద్గురుః ॥౧౮౭॥ ప్రా
చ్యాం దక్షిణశాఖాయాం కుముదం వామతోఽర్చయేత్ । కుముదాక్షం త
దుభయోరధస్తాత్ స్థండిలోపరి ॥౧౮౮॥ కలశౌ ద్వౌ చ సంస్థాప్య పూ
ర్ణం దక్షితోఽర్చయేత్ । పుష్కరాక్షం తదితరే యామ్యే ద్వారాఖ్యతో
రణే ॥౧౮౯॥ శాఖయోః పుండరీకం చ వామనం చ సమర్చయేత్ । ఆన
న్దనన్దనం చాపి కుంభయోరర్చయేదధః ॥౧౯౦॥ శంకుకర్ణం సర్వనేత్రం
పశ్చిమద్వారశాఖయోః । వీరసేనం సుషేణం చ పూజయేత్కుంభయో
రధః ॥౧౯౧॥ శాఖయోరుత్తరద్వారే సుముఖం సుప్రతిష్ఠితమ్ । అధ
స్తాత్కుంభయోర్బ్రహ్మన్సంభవం ప్రభవం తథా ॥౧౯౨॥ ఏవమావా
హ్యాభ్యర్చ్య చామ్నాయానాస్తరయేద్ద్విజైః । సర్వత్ర వాద్యైః సం

ఘుష్టే గురుహృదయపంకజే ॥ ౧౯౪ ॥ ధ్యాయన్నారాయణం దేవం
పుణ్యాహమపి వాచయేత్ । అర్చయేత్కర్ణికామధ్యే మంత్రాధ్వా

మండలారాధనమ్.

నం చతుర్ముఖ ॥౧౯౫॥ బీజం పిండం చ సంజ్ఞాశ్చ గాయత్రీం చ పదం తథా।
మాలామన్త్రం సమభ్యర్చ్య కేసరేషు తతః పరమ్ ॥౧౯౬॥ పరం వ్యూహం
చ విభవం విభవాంతరమప్యథ। అర్చామంతర్యామిణం చ తత్వాన్యపి సభా
జయేత్ ॥౧౯౭॥ దళేషు కాదివర్ణాంశ్చ పూజయేన్నాభిమండలే। జా
గ్రత్స్వప్నసుషుప్తీశ్చ తుర్యన్త్రత సభాజయేత్ ॥౧౯౮॥ అశేషజ్ఞానమై
శ్వర్యం శక్తిం బలమతః పరమ్ । వీర్యం తేజశ్చ సంపూజ్య నేమిభూమౌ చతు
ర్ముఖ ॥౧౯౯॥ అర్చయేద్భువనాధ్వానం బిందుషు ద్వాదశస్వపి । ద్వా
దశాక్షరవిద్యాయా వర్ణాని ద్వాదశక్రమాత్ ॥౨౦౦॥ అభ్యర్చ్య క
ర్ణికామధ్యే కర్ణికాయాం సమష్టిమత్ । ద్వాదశాక్షరమంత్రం చాప్య
ష్టాక్షరమతః పరమ్ ॥౨౦౧॥ విష్ణోష్షడక్షరం చాపి గాయత్రీం వైష్ణవీమపి।
వాసుదేవాదిమంత్రాంశ్చ మీనాదీనాం తథైవ చ ॥౨౦౨॥ సౌదర్శనం హ
యగ్రీవం శ్రియో భూమ్యాశ్చ పద్మజ। అనంతం గరుడం చాపి విష్వక్సేనమ
తః పరమ్ ॥ ౨౦౩ ॥ తతశ్చండాదిమంత్రాంశ్చ పార్షదానాం తథైవ చ।
కేసరేష్వపి తత్వాని సర్వాణ్యపి యథావిధి॥౨౦౪॥ దేవతాశ్చ త్రయస్త్రిం
శత్తత్రావాహ్య సమర్చయేత్ । దళేష్వపి కకారాది క్షాంతవర్ణా
ర్చనం చరేత్ ॥౨౦౫॥ నాభిదేశే కేశవాదీన్మత్స్యాదీన్పంకజాసన ।
విశ్వాదీన్ కుముదాద్యాంశ్చ లోకపాలాంస్తతః పరమ్ ॥ ౨౦౬ ॥ కుమా
ర్యాదీన్ కిన్నరాంశ్చ తథా కింపురుషానపి। విమలాదీశ్చ వ్యాప్త్యాదీ శ్రీశ్చ వ
త్సాదీన్సమర్చయేత్ ॥ ౨౦౭ ॥ అకారాది స్వరాన్సర్వాన్ నరక్షేతే
సమర్చయేత్। అర్చయేన్నేమిభూభాగే భువనాని చతుర్దశ ॥౨౦౮॥
విష్ణ్వాది సకలాన్ లోకాన్ నేమిభూమౌ సమర్చయేత్ । చక్రమణ్డ

ఆవాహనవిధిః.

లదీక్షాయాం విధిరేష ఉదీరితః ॥౨౦౯॥ దీక్షాప్రతిష్ఠాయాగాదౌ వితత

పూజావిధిం శృణు । పద్మస్య కర్ణికామధ్యే తత్ర యోగపీఠం ప్రకల్పయేత్ ॥
౨౧౦ ॥ అంతరారాధ్య దేవేశం హృదయా దవతారయేత్ । కర్ణికా-
యాంసమావాహ్యసాన్నిధ్యప్రార్థనాంచరేత్ ॥ ౨౧౧ ॥ అర్ఘ్యాది
భిస్తం సంపూజ్య కేసరేషు చతుర్ముఖ । శ్రీభూసరస్వతీ బ్రహ్మా రతి
ప్రీతితత్పరమ్ ॥ ౨౧౨ ॥ కీర్తిం శాంతిం చతుష్టించ పుష్టింతత్రసమర్చ-
యేత్ । శ్రీవత్సాద్యా ద్వాదశ చ దళేషు ద్వాదశస్వపి ॥ ౨౧౩ ॥ దళాన్తవ
లయే బ్రహ్మాద్యాస్త్రాద్యర్చనమాచరేత్ । విష్ణుమభ్యర్చయేన్నాభా
వరేషు ద్వాదశస్వపి ॥ విష్ణ్వాదీన్ ద్వాదశారాధ్య తదంతవలయే శృణు ।
మత్స్యాది ద్వాదశారాధ్య నేమిభూమౌ తతశ్శృణు ॥ ౨౧౫ ॥ చక్రాదీన్యా
యుధాన్యష్టా వభ్యర్చ్య తదనంతరమ్ । అగ్న్యాది పీఠకోణేషు వరా
హం నృహరింతతః ॥ ౨౧౬ ॥ అనంతంచ హయగ్రీవం వీథికాయాం తతః
పరమ్ । ఇంద్రాదీన్ లోకపాలాంశ్చ పూర్వాది ద్వారపార్శ్వయోః ॥ ౨౧౭ ॥
చండప్రచండౌ పూర్వత్ర యామ్యాం ధాతృవిధాతరౌ । జయశ్చ విజయ
శ్చోభౌ ప్రతీచ్యాం దిశి పద్మజ ॥ ౨౧౮ ॥ ఉదీచ్యా మర్చయేద్ద్వారి గురు
ర్భద్రసుభద్రకౌ । ఈశానకోణే రథ్యాయాం విష్వక్సేనం సమర్చయేత్ ॥
౨౧౯ ॥ పూర్వద్వారాద్బహిః బ్రహ్మన్నర్చయేద్విహగాధిపమ్ । యామ్యా
దిషు చతుర్ద్వార్షు చక్రకౌమోదకీ శరాన్ ॥ ౨౨౦ ॥ ప్రణవాదినమోం
తైశ్చ తత్తన్మంత్రైస్సమర్చయేత్ । నైవేద్యాంతం సమభ్యర్చ్య నీరా
జ్య తదనంతరమ్ ॥ ౨౨౧ ॥ కారయేద్వేదికామధ్యే ధాన్యపీఠం యథాపురం ।

మహాకుంభస్థాపనమ్.

తిలోర్ధ్వం పద్మమాలిఖ్య మహాకుంభం చతుర్ముఖ ॥ ౨౨౨ ॥ ద్రోణాంబు
పూరణే యోగ్యం సౌవర్ణాదివినిర్మితమ్ । అథవా మృన్మయం కుంభం
సూత్రవేష్టనసంయుతమ్ ॥ ౨౨౩ ॥ మృన్మయానాంతు కుంభానాం కార
యేత్సూత్రవేష్టనమ్ । గంధోదకేన సంపూర్య చామ కర్పూరరేణుభిః ॥
అశ్వత్థపల్లవం కూర్చం తన్ముఖే వినివేశయేత్ । అపిధాయ శరావేణ వ
స్త్రయుగ్మేన వేష్టయేత్ ॥ ౨౨౪ ॥ తద్దక్షిణేతు కరకం స్థాపయేచ్చతురానన ।

శాయితస్యాపి బింబస్య కుంభయోరుభయోరపి॥ ౨౨౬॥ కుంభాష్టకఞ్చ
సంస్థాప్యాశాసు పరితోష్టసు । గంధపుష్పాదిభిః కుంభాన్ స్థణ్డిలే

స్థండిలధాన్యప్రమాణమ్.

త్తదనంతరమ్ ॥౨౨౭॥ ఖారిద్వయం తిలానాన్తు ద్విగుణం తండులా
న్యపి । తండుల ద్విగుణాః ప్రోక్తా వ్రీహయః కమలాసన ॥ ౨౨౮ ॥
సర్వత్ర స్థండిలం కుర్యాద్దేభిర్ధాన్యైశ్చతుర్ముఖ । వస్త్రపల్లవకూ
ర్చాది సర్వత్రకలశాదిషు ॥౨౨౯॥ ఆవాహనేతుసంప్రాప్తే మహాకుం

ప్రతిమాదివిన్యాసః.

భవదాచరేత్। మాణిక్యాదీని రత్నాని ప్రతికుంభం సమర్పయేత్॥౨౩౦॥
శంఖంచక్రంగదాం పద్మం ధ్వజం శ్రీవత్సమేవచ। గరుడం కమఠంచాపిని
ష్కస్వర్ణవినిర్మితాన్ ॥౨౩౧॥ న్యసేత్పూర్వాదికుంభేషు మహాకుం
భేతతఃపరమ్। ప్రతిమాం వాసుదేవస్య తావత్స్వర్ణవినిర్మితామ్॥౨౩౨॥
సుదర్శనం చ కరకే తావత్స్వర్ణవినిర్మితమ్ । నిక్షిప్యపరితః కుంభంప
రిస్తీర్య కుశైస్తురుః ॥౨౩౩॥ విన్యస్య మూర్తికుంభానాం మధ్యే మధ్యే

అష్టమంగళమ్.

ష్టమంగళమ్ । తాళమాత్రాయతం బ్రహ్మన్ తదర్ధేనైవ విస్తృతామ్॥
౨౩౪॥ లోహేనయజ్ఞసృష్ట్వా కారయేత్ఫలకాష్టకమ్ । వక్ష్యమాణవి
ధానేనలాంఛయేత్ఫలకాష్టకమ్॥౨౩౫॥ శ్రీవత్సం పూర్ణకుంభంచ భేరీం
దర్పణమండలమ్ । మత్స్యయుగ్మం పాంచజన్యం చక్రంచ గరుడంగు
రుః ॥౨౩౬॥ లాంఛయేత్ఫలకాస్వేవం శ్రీవత్సం విన్యసేత్పురా। ఆగ్నే
య్యాం పూర్ణకుంభంచ యామ్యాం భేరీంచ నిక్షిపేత్ ॥౨౩౭॥ దర్పణం
నైఋతే భాగే మత్స్యయుగ్మంచ పశ్చిమే । మారుతే పాంచజన్యంచ శా
ఙ్కర్యాం వినతాసుతమ్ ॥౨౩౮॥ ఏతాని మంగళాన్యష్టౌ మహాకుంభో
పకుంభయోః। అంతరే స్థండిలే బ్రహ్మన్విన్యసేత్ప్రోక్ష్య వారిభిః ॥ ౨౩౯॥

మహాకుంభారాధనవిధిః.

కుంభానాంపరితస్స్థాప్యాస్సాంకురా అపిపాలికాః। సంకల్ప్య కుంభపూ

జాధనం తతః పురుషవిద్యయా ॥౨౪౦॥ సంశోష్య కుంభతోయాని విశ్వ
మంత్రేణ దాహయేత్ । నివృత్తివిద్యయాప్లావ్య ధ్యాత్వా గురు మనన్య
ధీః ॥౨౪౧॥ యోగపీఠం ప్రకల్ప్యాథ హృత్పద్మే కర్ణికోపరి । హరిమా
రాధ్య తత్పద్మాత్ ద్వాదశాక్షర విద్యయా ॥ ౨౪౨ ॥ అవతార్య మ
హాకుంభే ప్రణవేన యథావిధి । అర్ఘ్యాదిదీపపర్యంతం సమారాధ్య
తతః పరమ్ ॥౨౪౩॥ ఆరభ్య చతురో వేదాన్ పఠేచ్చ సుదర్శనమ్। ప్రా
క్కుంభే విష్ణుమావాహ్య యామ్యే తు మధుసూదనమ్ ॥ ౨౪౪ ॥ త్రివిక్ర
మం చ పాశ్చాత్యే తతో వామనముత్తరే । ఆగ్నేయాదిషు కోణేషు శ్రీ
ధరాదిచతుష్టయమ్ ॥౨౪౫॥ ఆవాహ్య పూర్వవత్పూజ్య క్రమేణైవ సమ
ర్చయేత్ । పాయసాన్నం నివేద్యాథ తదానీం భగవన్మయాన్ ॥౨౪౬॥
యజమానస్తదంతేన భోజయేద్ద్వాదశావరాన్ । ఆయతా దశభిర్హ
స్తైస్తైర్హస్తైరేవ విస్తృతా ॥ ౨౪౭ ॥ షోడశస్తంభసహితా ప్రపా

యోగమంటపవేదికా కుండలక్షణమ్.

వా యాగమంటపః । తన్మధ్యే కల్పయేద్వేదిం విస్తీర్ణాం పంచభిః క
రైః ॥౨౪౮॥ ఆయతామపి తైరేవ తస్యాం కుంభార్చనం మతమ్। త్రిహస్తా
యామవిస్తారాం యద్వా వేదిం ప్రకల్పయేత్ ॥ ౨౪౯ ॥ యత్రార్చ్యంతే
మహాకుంభస్తత్రయస్యామతామసు । పశ్చిమే వోత్తరే వాస్యాః మండ
లార్చన వేదికా ॥౨౫౦॥ తయోరేకత్ర కుర్వీరన్నంకురార్పణవేదికామ్।
సార్ధహస్తసమాయామవిస్తారాం కమలాసన ॥౨౫౧॥ హస్తద్వయస
మాయామ విస్తారాం మండలార్చనే । ఏకకుండవిధానోయం పంచకుండ
విధౌ శృణు ॥౨౫౨॥ కుంభశయ్యాస్పదా వేది మధ్యే మంటప ముచ్యతే।
మారుతే కల్పయేద్వేదిం మండలారాధనాస్పదామ్ ॥౨౫౩॥ ఆగ్నేయ్యా
మేవ కల్ప్యేరన్నంకురార్పణవేదికామ్ । ప్రధాన వేదికామానాం కల్ప
యేన్మండలార్చనే ॥ ౨౫౪ ॥ పృష్ఠయాగే చ దీక్షాదౌ మధ్యే మంటపమ

కుండాని.

బ్జజ । సర్వత్ర వేదికా ప్రోక్తా హస్తమాత్రసముచ్ఛ్రయా ॥౨౫౫॥ వేద్యా

స్థాలమితాగ్దేశా తుకుండానిపరికల్పయేత్ । చతురశ్ర మథుంకుండం
ప్రాచ్యాంకమలసంభవ ॥౫౬॥ చాపాకృతిభవేద్యామ్యాంపశ్చిమేకమ
లాకృతి। త్రికోణముత్తరేకుండమాగ్నేయ్యాంచతురశ్రకమ్॥౫౭॥మేఖ
లాత్రయయుక్తానికుండానిపరికల్పయేత్ । ప్రతికుండంప్రకుర్వీత మధ్యే
పద్మంవిచక్షణః ॥౫౮॥ పద్మకుండేమేఖలాసు దళాని పరికల్పయేత్।
అరాణికుర్యాత్తత్రైవ చక్రకుండంతదేవహి ॥౫౯॥ పద్మకుండేనకుర్వీత

※ స్రుక్స్రువమ్. ※

మధ్యేపద్మంచతుర్ముఖ।బాహుదండసమాయామాస్స్రువస్రుక్తస్స్రు
వస్యవా ॥ ౬౦ ॥ స్రుచోలక్షణమాఖ్యాస్యే తచ్ఛృణుష్వచతుర్ముఖ।
షడంగులేనవిస్తీర్ణం త్రింశద్భిర్విభజేత్తతః ॥౬౧॥ అగ్రాత్రిస్తతుభి
రంశైస్తు వరాహవదనాకృతి । ఘృతనిర్యాణసహిత మేకాంగుళఘనా
దికమ్ ॥౬౨॥ షడ్భిరంశైస్తతోధస్తాత్ గళదేశంప్రకల్పయేత్। షడం
గుళైశ్చవిస్తారోఘనంతావద్భిరుచ్యతే ॥ చతురంగుళమాత్రేణ గర్తంత
త్రపరికల్పయేత్ । గర్తదేశేతు కుర్వీత శిల్పీమేఖలాత్రయమ్ ॥౬౪॥
గర్తస్య పృష్ఠతఃకుర్యాత్ కమలాకారమబ్జజ । వృత్తంవా చతురశ్రం
వాగళభూమింప్రకల్పయేత్॥౬౫॥ అధస్తాద్గళదేశస్య వేదాంశైఃకమ
లాసన । పంచభిరంగుళైరగ్రే త్రిభిరాద్యేప్రకల్పయేత్ ॥౬౬॥ ఇన్దీ
వరదళాకారం యద్వాకోకనదప్రభమ్। గళస్యపృష్ఠేపద్మేతు నాత్రిం
దీవరమిష్యతే ॥ ౬౭ ॥ శంఖంచక్రం ప్రకుర్వీత తత్పార్శ్వే చతు
రానన । చతుర్భిర్దశభిర్భాగైర్నాళాయామం ప్రకల్పయేత్ ।
కుర్యాద్ద్వ్యంగుళవిస్తారం ఘనంసార్ధాంగుళంమతమ్॥ ౬౮ ॥ అవ
శిష్టద్వయాంశేన కండంకుర్యాద్విచక్షణః। స్రుగ్లక్షణ మిదంప్రోక్తంస్రు

※ స్రువలక్షణమ్. ※

వలక్షణముచ్యతే ॥ ౬౯ ॥ చతురంగుళవిస్తారం స్రువస్యకమలాసన।
త్రింశద్భాగంయథాపూర్వంకృత్వాయామమతఃపరమ్ ॥౭౦॥ అగ్రే
పరిత్యజేద్భాగ చతుష్టయమనంతరం । స్రువస్యవదనంకుర్యాత్ షడ్భి

రంశైస్తతఃపరమ్ ॥౨౭౧॥ అంగుళీభ్యాంతథాద్వాభ్యాం గర్తేద్వేపరిక
ల్పయేత్ । ఆయతే షడ్భిరంశైశ్చ కుర్యాన్మధ్యేచ రేఖికామ్ ॥ ౨౭౨ ॥
సాధపైకయాంగుళ్యా గర్తేనాద్యంతసమ్మితే । నాసికాపుటవద్భూ
యాత్ గర్తద్వయసమన్వితా ॥౨౭౩॥ రేఖికాయా భవేదంత గ్గర్తయో
రుభయోరపి । అర్ధాంగుళమితంద్వారమాయామేన త్రిభాగవత్॥
౨౭౪॥ పృష్ఠదేశఃప్రకర్తవ్య నాళికేరస్యపృష్ఠవత్ । అధశ్చతుర్భిర్భా
గైశ్చ కుర్యాత్తోరకనదంశుభమ్ ॥౨౭౫॥ స్రుగ్వదేవేతరత్సర్వం తతః
కమలసంభవ । హస్తమాత్రసమాయామాస్వర్ణేనరజతేనవా॥౨౭౬॥
తామ్రేణస్రుక్స్రువౌకుర్యాత్ యద్వాయాజ్ఞీయ దారుణా । పురైవ

అగ్నిప్రతిష్ఠా.

సర్వంనిర్మాయ సంప్రోక్ష్యపుణ్యాహవారిభిః ॥౨౭౭॥ అశ్వత్థేవాశమీవృక్షే
కారయిత్వారణీమపి । ద్వాదశాక్షరమంత్రేణ మథిత్వాజాతవేదసమ్॥
సూర్యకాన్తాశ్మనోయద్వా సంపాద్యద్విజసద్మనః । తమగ్నింసర్పిషా
ప్రోక్ష్య ప్రక్షిప్యకుండస్యపశ్చిమే ॥౨౭౯॥ దక్షిణేవాథవిన్యస్య తీక్ష్ణ
దర్భాన్కమలాసన । కూర్మాసనంనివేశ్యోర్ధ్వే ముపవిశ్యాసనేగురుః॥
కృత్వామానసయాగంతాం భూతశుద్ధించతుర్ముఖ । వహ్న్యగ్నికరణంకు
ర్యాత్కుండానాందర్భముష్టిభిః ॥౨౮౧॥ వైష్ణవాగ్నించతంధ్యాత్వా
అగ్నిసంస్కారమాచరేత్ । ఇతరేష్వపి కుండేషు తస్మాదేవాగ్నిముద్ధ
రేత్ ॥౨౮౨॥ ప్రాగాదిష్వథకుండేషు సమిద్ధేజాతవేదసి । ప్రాచ్యా
మాహవనీయోగ్నిర్యామ్యేవై దక్షిణాముఖః ॥౨౮౩॥ ప్రతీచ్యాంగార్హ
పత్యోగ్నిరుత్తరేసభ్యఈరితః।ఆగ్నేయ్యామావసథ్యోగ్నిః పంచాగ్నీనా
మయంక్రమః ॥౨౮౪॥ ప్రాగాదికుండాగ్నిమధ్యే యోగపీఠం ప్రకల్ప
యేత్ । ప్రాక్కుండేవాసుదేవంతం యామ్యేసంకర్షణంతతః॥౨౮౫॥
ప్రద్యుమ్నంపశ్చిమేకుండే అనిరుద్ధంతథోత్తరే । నారాయణంతదన్యత్ర
సమావాహ్యయథాపురమ్॥౨౮౬॥ఆజ్యైర్జుహ్వాంతమారాధ్యజుహుయా
న్మూర్తిపాంస్తతః। పలాశఖదిరాశ్వత్థబిల్వోదుంబరవృక్షజైః ॥౨౮౭॥

సమిద్భిర్జుహుయాదగ్నౌ ప్రాగాదిషుయథాక్రమమ్ । అలాభేసర్వస
మిధాం హోమఃపాలాశజైర్మతః ॥ ౨౮౮ ॥ పాయసాన్నేన జుహు
యాత్ ప్రాక్కుండేపద్మసంభవ । కృసరేదాక్షిణేత్వగ్నౌ గుడాన్నం
పశ్చిమేనలే॥ ౨౮౯॥ హరిద్రాన్నముదీచ్యాగ్నౌముద్గాన్నమితరాగ్నిషు।
వాసుదేవాదిభిర్మంత్రైర్హోమఃప్రాగాదిషుస్మృతః ॥ ౨౯౦॥ మూర్తి
మంత్రేణ యష్టవ్యం యద్వాష్టాక్షరవిద్యయా । పంచమేగ్నౌ గురుస్స
ర్వాకప్పృథగష్టోత్తరంశతమ్॥ ౨౯౧॥సమిద్భిస్సర్వమంత్రేణచరుణాషో
డశాహుతీః। స్రుహూత్తషోడశగ్భిశ్చస్వమంత్రైస్సర్పిషాపునః॥ ౨౯౨॥
మూర్తిపేష్వథజుహ్వాత్తుసమిదాద్యైర్యథావిధి । ఆసాద్యబింబనికట
మాసీనశ్చాసనేగురుః ॥ ౨౯౩॥ పంచభూత మయంబింబం ధ్యాత్వాసం
హారమాచరేత్ । తతోత్త్వాదనసంహార పరమంత్రంబ్రవీమితే॥ ౨౯౪॥

తత్త్వసంహారః.

ప్రణవంపూర్వముద్ధృత్య తత్త్వమంత్రమతఃపరమ్।నతింతదనుచోద్ధృత్య
పరమంత్రేచతుర్థికామ్॥ ౨౯౫॥సర్గసంహారమంత్రోయం తత్త్వాదీనాం
చతుర్ముఖ । మంత్రమేనం సముచ్చార్య క్రియానుగుణమూహయేత్॥
౨౯౬॥ప్రాణోపస్థేంద్రియయుతంచతుర్గుణసమాశ్రితమ్। పృథివీతత్త్వ
మాచార్యస్తచ్చతుర్థ్యా సముద్ధరేత్ ॥ ౨౯౭॥ అంతేనతింసముద్ధృత్య
పృథివీం సంహరేత్పురా । పాదాదిజాను పర్యంతం సంహృత్య పృథి
వీంతతః॥ ౨౯౮॥ అపాంపూర్వవదుద్ధృత్యసంహారోత్పాదనాహ్వయమ్।
సమూహ్యాశ్చాపో నత్యంతం గుహ్యాంతం సంహరేత్తతః ॥ ౨౯౯ ॥
అగ్నేఃపూర్వవదుద్ధృత్య నత్యంతం తత్సమూహ్యచ ।గుహ్యాదినాభి
పర్యంతం తత్త్వసంహారమాచరేత్ ॥ ౩౦౦ ॥ పూర్వవన్మంత్ర ముద్ధృత్య
వాయోరూహంవిధాయచ । తతో నాభ్యాది నాసాంతం సంహరేన్మం
త్రవిత్తమః ॥ ౩౦౧॥ నభసోమంత్రముద్ధృత్యసమూహ్యచయథాపురమ్।
మూర్ధాంతంసంహరేన్నస్తో మనస్తత్త్వంసముద్ధరేత్ ॥ ౩౦౨ ॥ సమూ
హ్యాహృదయేచైవమహంకారంధియంతథా । ప్రకృతించతథాజీవమూ

హ్యాసంహారమాచరేత్ ॥౩౦౩॥ ఏవం సంహృత్య తత్త్వాని పంచమాగ్ని

తత్త్వహోమః

ముపేత్య చ । ఆసీన ఆసనే యద్వా ప్రాక్కుణ్డముపలభ్య వా ॥౩౦౪॥ సఙ్కల్ప్య తత్త్వహోమార్థం తమగ్నిం పరిషేచయేత్ । అదితేత్యాదిభిర్మంత్రైః ప్రసువేత్యావసానికైః ॥౩౦౫॥ పూర్వవత్స్రువముద్ధృత్య చోహ్యా స్వాహావసానికమ్ । జుహుయాదాహుతీరష్టౌ ప్రతితత్త్వం చ సర్పిషా ॥౩౦౬॥ పాత్రాంతరేపి సంపాతం ప్రతిమంత్రం సమాహరేత్ । స్వాహాంతం జుహుయాదగ్నౌ నమోంతం న్యాసమాచరేత్ ॥౩౦౭॥ హుత్వాగ్నౌ తత్త్వమంత్రేణ స్వాహాంతేన చతుర్ముఖ । సంపాతాజ్యే సతే నైవ నమోంతేన తతః పరమ్ ॥౩౦౮॥ వక్ష్యమాణ ప్రతీకేషు బిమ్బం కూర్చేన సంస్పృశేత్ । హుత్వాగ్నౌ సర్వతత్త్వాని ప్రాసాదీరావసానికమ్ ॥౩౦౯॥ పరిషిచ్య తతో న్యాసం సంపాతేన సమాచరేత్ । జీవం చ ప్రకృతిం బుద్ధిమహంకారం మనస్తథా ॥౩౧౦॥ హుత్వా సంపాతమాహృత్య ప్రతిమాహృదయే న్యసేత్ । విన్యసేచ్ఛబ్దతన్మాత్రం ప్రతిమాశ్రోత్రయోర్ద్వయోః ॥౩౧౧॥ బింబస్య త్వచి విన్యసేత్స్పర్శం రూపం లోచనయోర్న్యసేత్ । జిహ్వాయాం రసతన్మాత్రం గంధం నాసాంచలే న్యసేత్ ॥౩౧౨॥ శ్రోత్రం తాలుని విన్యస్య త్వచం త్వచి చతుర్ముఖ । నేత్రేంద్రియం నయనయోర్జిహ్వాయాం రసనామపి ॥౩౧౩॥ నాసాంచలే న్యసేద్ఘ్రాణం వాగింద్రియమథ న్యసేత్ । పాణీంద్రియం న్యసేత్పాణ్యోః పాదం చరణయోరపి ॥౩౧౪॥ పాయ్వింద్రియం తథా పాయౌ మేహనం మేహనే న్యసేత్ । ఆకాశం సేంద్రియం బ్రహ్మన్సమూహ్య గురుసత్తమః ॥౩౧౫॥ న్యసేన్మూర్ధాదినాసాంతం వాయుమూహ్య సహేంద్రియమ్ । న్యసేన్నాసాదినాభ్యంతమగ్నిం సేంద్రియమూహ్య చ ॥౩౧౬॥ న్యసేన్నాభ్యాది గుహ్యాంతమాపః ఊహ్య సహేంద్రియాః । న్యస్య గుహ్యాదిజాన్వంతం పృథివీం సేంద్రియాం తథా ॥౩౧౭॥ సమూహ్య విన్యసేద్బ్రహ్మన్ జాన్వాది చరణావధి । న్యాసహోమేషు సర్వత్ర కుర్యాదాద్యంతయోర్ద్వయోః ॥౩౧౮॥

పరిషేచనకర్మార్థ ప్రతిమాయాః సమర్చనమ్ । పరమంత్ర మితో వ

ప్రతిన్యాసంపరిషేచనసంపూజాపరమంత్రః.

క్ష్యే శృణు పద్మకమలాసన ॥౩౧౯॥ పూర్వమోంకారముద్ధృత్య నతిమం
త్రం సముద్ధరేత్ । పవర్గప్రథమాదించ రేఫమప్యుద్ధరేత్తతః ॥౩౨౦॥ అ
చాంద్వితీయముద్ధృత్య యవర్గప్రథమాక్షరమ్ । సముద్ధరేదచామాదిం
పరమంత్రః షడక్షరః ॥౩౨౧॥ ప్రాణానాయమ్య తదనుసంకల్ప్య పరిషి

ప్రాణవాయున్యాసః,

చ్య చ । బహుయాత్ప్రాణమంత్రైశ్చ పరమంత్ర పురస్సరమ్ ॥౩౨౨॥
పరమంత్రం సముచ్చార్య ప్రాణనామ్న శ్చతుర్ముఖ । చతుర్థీమపి
చోచ్చార్య స్వాహాంతాం హోమమాచరేత్ ॥ ౩౨౩ ॥ న్యసేన్నమోం
తముచ్చార్య హోమసంఖ్యాచపూర్వవత్ । నాభి కందాత్సమారభ్య
ప్రాణాదిన్యాసమాచరేత్ ॥౩౨౪॥ ప్రాణంతుబ్రహ్మరంధ్రాంతం సుషు
మ్నాయాంచతుర్ముఖ । అపానంవామనాసాంత మిళాయాం న్యాస
మాచరేత్ ॥౩౨౫॥ పింగళాయాంన్యసేద్వ్యానమన్యనాసాపుటావధి।
గంధిన్యాంవామనేత్రాంతముదానన్యాసమాచరేత్ ॥ ౩౨౬॥ సమానం
హస్తిజిహ్వాయాం దక్షిణాలోకనావధి । పూషాయాం విన్యసే న్నాగం
వామశ్రోత్రాంతమబ్జజ ॥౩౨౮॥ యశస్విన్యాంన్యసేత్కూర్మం దక్షి
ణశ్రవణావధి । అలంబుసాయాంకృకరం పాయుమూలావధిన్యసేత్॥
దేవదత్తం కుహూనాడ్యాంమేఢ్రాంతంవిన్యసేత్సుధీః । విన్యసేదా ప
దాంగుష్ఠం కౌశిన్యాంతుధనంజయమ్ ॥ ౩౨౯ ॥ పరిషిచ్యాథ విన్యస్యాస
మప్యాజ్యాహూన్నియమ్యచ । సంకల్ప్య పరిషిచ్యాథ పునర్హోమం సమాచ

ప్రాణప్రతిష్ఠా,

రేత్ ॥౩౩౦॥ ప్రాణప్రతిష్ఠాహోమోఽయం సర్వహోమేషు పూజితః।
అనేనప్రతిమాస్త్రిహుతాగ్నిరివవర్తతే॥౩౩౧॥ ఉద్ధృత్య ఛందసా
మాదిమజ్ద్వితీయంసబిందుకమ్ । మహీబీజంసముద్ధృత్య కవర్గాదిమస
ప్తమమ్ ॥౩౩౨ ॥ ప్రణవంచయవర్గేషు క్రమేణాష్టౌ సముద్ధరేత్ । ఓం

కారమేకపంచాశద్వర్ణానపి సబిందుకాన్ ॥ ౩౩౩ ॥ హంసస్య ప్రథ
మాంచాస్య సకలానీంద్రియాణ్యపి । భూతాని పంచమాత్రాణి వచనా
ద్యాశ్చ షట్క్రియాః ॥ ౩౩౪ ॥ త్వక్చర్మమాంసరుధిరమేదోఽస్థీన్యపి మ
జ్జికా । ప్రాణాదివాయవస్సర్వే హంసయోస్తు పదద్వయమ్ ॥ ౩౩౫ ॥ సు
షేణ తిష్ఠంతు విరమాంగరక్షంతు టటాంతికమ్ । జప్త్వాష్టౌ జుహుయాద
గ్నౌ నమోంతం సర్పిషా స్పృశేత్ ॥ ౩౩౬ ॥ దేవీనాంచ శ్రియాదీనాం బ్ర
హ్మాదీనాం తథైవ చ । ప్రాణప్రతిష్ఠాహోమాంతం న్యాసహోమ ఉదీరి

ఆయుధన్యాసః.

తః ॥ ౩౩౭ ॥ జుహుయాదాయుధాన్యగ్నౌ పరమంత్రపురస్సరమ్ । తతో
న్యత్యంతముద్ధృత్య సంపాతాజ్యేన సంస్పృశేత్ ॥ ౩౩౮ ॥ చక్రంతు దక్షిణే
హస్తే శంఖం వామే గదామపి । పద్మంతు దక్షిణే హస్తే శార్ఙ్గం వై దక్షిణే
తరే ॥ ౩౩౯ ॥ కిరీటం మూర్ధ్ని విన్యస్య వత్సం దక్షిణవక్షసి । కౌస్తుభం
హృదయే న్యస్య వనమాలాం గళే న్యసేత్ ॥ ౩౪౦ ॥ ఊరుమధ్యే వైనతే
యం హోమన్యాసౌ సమాచరేత్ । దేవీనాంచ శ్రియాదీనాం బ్రహ్మా
దీనాం తథైవ చ ॥ ౩౪౧ ॥ చణ్డాదీనాంచ భక్తానాం నాయుధన్యాస ఈరి
తః । మత్స్యాదిహరిమూర్తీనామాదిమూర్తేశ్చ పద్మజ ॥ ౩౪౨ ॥ క
ర్తవ్య ఆయుధన్యాసో భగవద్రూపమేయుషామ్ । కుర్వీత షోడశన్యా

షోడశన్యాసవిధిః.

సమాదిమూర్తేర్గురూత్తమః ॥ ౩౪౩ ॥ నజంగమేషు కుర్వీత షోడశన్యాస
ముత్తమమ్ । నైవ మత్స్యాదిమూర్తీనాం షోడశన్యాస ఉచ్యతే ॥ ౩౪౪ ॥
సన్యాసః పరతంత్రాణామాశ్రితానాం ప్రకీర్తితః । ప్రాణానాయమ్య

ప్రణవన్యాసః.

సంకల్ప్య పరిషిచ్య తతః పరమ్ ॥ ౩౪౫ ॥ కుర్వీత ప్రణవన్యాసం పరమం
త్రపురస్సరమ్ । అకారం హృదయే విష్ణుముకారం దక్షిణోరసి ॥ ౩౪౬ ॥
బ్రహ్మాణంచ మకారంచ శంకరం సవ్యవక్షసి । పరమంత్రం సముచ్చార్య
వాసుదేవం హృది న్యసేత్ ॥ ౩౪౭ ॥ తత్తన్నామ చతుర్థ్యంతం హోమో

వ్యాహృతిన్యాసః.

న్యాసశ్చకీర్తితః । అథస్యాద్వ్యాహృతిన్యాసో హేమకమలాసన॥ పరమంత్రంసముద్ధృత్య తల్లోకచతుర్థికమ్ । స్వాహాంతం క్రమశో మంత్రోన్యత్యంతంవాయథారుచి॥౩౪౯॥ భూలోకంపాదయోర్బ్రహ్మ

అక్షరన్యాసః.

భువర్లోకంన్యసేద్ధృది।సువర్లోకంన్యసేన్మూర్ధ్ని వర్ణన్యాసంతతశ్చరేత్ ॥౩౫౦॥ ఓంకారంపూర్వముద్ధృత్య తద్వర్ణంసబిందుకమ్। నతింపరచతుర్థీంచ గాత్రశబ్దస్యపద్మజ॥౩౫౧॥ చతుర్థీంచతతస్స్వాహాం నతింన్యాసేసముద్ధరేత్ । అకారశ్ప్రథమోవర్ణో జిహ్వాయాం న్యాసమాచరేత్ ॥౩౫౨॥ ఆకారం వదనేబ్రహ్మన్నికారం దక్షిణేక్షిణి। ఈకారం వామనయన ఉకారంకర్ణగహ్వరే ॥౩౫౩॥ ఊకారంవామకర్ణేచ ఋకారద్వయమబ్జజ । క్రమేణనాసాపుటయో ర్ద్వౌలృకారౌయథాక్రమమ్॥౩౫౪॥ దక్షిణోత్తరయోర్బ్రహ్మన్గండయోరుభయోరపి । దంతపఙ్క్త్యూర్ధ్వ మథోర్ధ్వాయా మేకారం తదనంతరమ్ ॥౩౫౫॥ అథోదంతతతౌబ్రహ్మన్నైకారం విన్యసేద్బుధః । ఓకారముత్తరోష్ఠే చాప్యౌకారమధరోష్ఠకే ॥౩౫౬॥ అంకారంవిన్యసేత్తాలౌ అఃకారం తాలునోరపి । యకారం త్వచివిన్యస్య రేఫంనయనయోర్ద్వయోః॥ లకారంనాసికామూర్ధ్ని వకారందశనాత్మని। శకారంశ్రోత్రయోర్బ్రహ్మన్షకారముదరేన్యసేత్ ॥౩౫౭॥ సకారం విన్యసేత్కట్యాం హకారంహృదయేన్యసేత్। ళకారంవిన్యసేన్నాభౌ క్షకారంమేహనేన్యసేత్॥౩౫౯॥ కకారంచరణాంగుష్ఠే ఖకారః పాదతర్జనీ । గకారోమధ్యమాతస్య ఘకారస్తదనామికా ॥ ౩౬౦ ॥ కనిష్ఠికా ఙకారోస్య తేషు న్యాసంసమాచరేత్ । సవ్యేతరోరుమూలేతు చకారంవిన్యసేత్సుధీః॥ తమూరుమధ్యేవిన్యస్య ఛకారంతదనంతరమ్। జకారందక్షిణేజానౌ తజ్జంఘాయామనంతరమ్ ॥౩౫౨॥ ఝకారం దక్షిణేపాదే ఞకారమపివిన్యసేత్ । వామోరుమూలేటకారం ఠకారంతస్యమధ్యతః ॥౩౬౩॥ డకా

రంచఘకారంచ విన్యసేజ్జానుజంఘయోః । ఙకారం విన్యసేత్పాదే దేశి
కోదక్షిణేతరే ॥ ౩౦౪ ॥ సవ్యేతరభుజామూలే తకారం విన్యసేద్బుధః।
థకారం తద్భుజామధ్యే దకారం భుజసంధికే ॥౩౦౫॥ ధకారం కూర్పరే
తస్య నకారం దక్షిణేకరే । పకారం విన్యసేద్వామ భుజమూలే చతుర్ము
ఖ ॥౩౦౬॥ ఫకారం తద్భుజామధ్యే బకారం భుజసంధికే । తత్కూర్పరే

నక్షత్రన్యాసః.

భకారంచ మకారం తత్కరస్థలే ॥౩౦౭॥ నక్షత్రన్యాసమధునా వక్ష్యా
మిచతురానన। పరమంత్రం సముచ్చార్య తత్తదృక్షచతుర్థికమ్॥౩౦౮॥
ప్రతీకస్య చతుర్థీంచ స్వాహాంతం గురురుద్ధరేత్ । ఏవం హుత్వా యథా
పూర్వం నత్యంతం న్యాసమాచరేత్ ॥౩౦౯॥ రోహిణీం హృదయే బ్రహ్మ
న్విన్యసేన్మస్తకే మృగమ్। ఆర్ద్రాం కేశేషు ఫాలేతు విన్యసేచ్చ పునర్వ
సుం ॥౩౧౦॥ విన్యసేద్వదనే పుష్యమాశ్లేషం నాసికాంచలె । మఘాం దం
తేషు విన్యస్య శ్రోత్రయోః పూర్వఫల్గునీ ॥౩౧౧॥ సవ్యేతరభుజే బ్రహ్మన్
న్యసేదుత్తరఫల్గునీం। హస్తం వామభుజే చిత్రాం సవ్యేతరకరే న్యసేత్॥
౩౧౨॥ వామహస్తతలే స్వాతిం విశాఖాం దక్షిణస్తనే । వామస్తనే స్య
నూరాధాం జ్యేష్ఠాముదర మండలె ॥౩౧౩॥ మూలం కట్యాం మఘాషా
ఢాం మేహనే విన్యసేత్తతః। విన్యసేదుత్తరాషాఢాం వృషణే కమలాసన॥
విన్యసేచ్ఛ్రవణం పాయౌ ధనిష్ఠాం దక్షిణోరుకే । తతశ్శతభిషగృక్షం
వామోరౌ విన్యసేత్సుధీః ॥౩౧౪॥ విన్యసేద్దక్షిణే జంఘే పూర్వాభా
ద్రామతః పరమ్।విన్యసేదుత్తరాభాద్రాం సవ్యజంఘాపదే గురుః॥౩౧౫॥
రేవతీం దక్షిణే పాదే దస్రౌ వామే తతః పరమ్ । భరణీం దక్షిణే పార్శ్వే
సవ్యపార్శ్వే తు కృత్తికామ్ ॥ ౩౧౬ ॥ ఏవం విన్యస్య తదను గ్రహన్యా

నవగ్రహన్యాసః.

సం సమాచరేత్ । పరమంత్రం సముద్ధృత్య గ్రహనామచతుర్థికమ్॥
అంగనామచతుర్థీంచ స్వాహామంతే సముద్ధరేత్ । సూర్యంతు దక్షిణే
నేత్రే చంద్రం తదితరే న్యసేత్ ॥ ౩౧౭ ॥ ఉదరేంగారకం బ్రహ్మన్బుధం

బుద్ధౌసమర్పయేత్ । బృహస్పతింన్యసేద్వాచి విన్యసేచ్ఛుక్రమింద్రియే॥ శనైశ్చరంలలాటేచ రాహుంచరణయోర్ద్వయోః । కేతుంకేశేషువిన్యస్య నాభిదేశేధ్రువంన్యసేత్ ॥౩౮౧॥ సప్తర్షీన్సర్వగాత్రేషు విన్య

కాలన్యాసః.

స్యకమలాసన । కాలన్యాసంప్రకుర్వీత సంకల్పాదిపురస్సరమ్ ॥౩౮౨॥ పరతంత్రంపురోద్ధృత్య కాలనామచతుర్థికమ్। స్వాహాంతముద్ధరేద్ధామేన్యాసేనత్యంతముద్ధరేత్ ॥౩౮౩॥ శరీరేవత్సరంబ్రహ్మన్ చైత్రంశిరసి విన్యసేత్ । న్యసేన్ముఖేథవైశాఖంజ్యేష్ఠంతుహృదయేన్యసేత్ ॥౩౮౪॥ ఆషాఢంశ్రావణంచాపి స్తనయోరుభయోఃక్రమాత్। కుక్షౌభాద్రపదంబ్రహ్మన్ కట్యామాశ్వయుజంన్యసేత్ ॥ ౩౮౫ ॥ దక్షిణోరౌచకార్తిక్యం మార్గశీర్షంతదన్యతః । తైషందక్షిణజంఘాయాం మాఘమన్యత్రవిన్యసేత్ ॥౩౮౬॥ విన్యసేత్ఫాల్గునంమాసం పాదయోరుభయోరపి। విన్యసేద్దక్షిణేబాహౌ దేశికోదక్షిణాయనమ్॥౩౮౭॥ తదన్యత్రన్యసేద్బాహావుత్తరాయణమబ్జజ। పర్వాణి పర్వసున్యస్య సర్వాంగేషు ఋతూనపి ॥ ౩౮౮ ॥ అహోరాత్రాణిసర్వాణి విన్యసేత్సర్వసంధిషు । త్రుట్యాదీన్రోమసున్యస్య తతఃకృతయుగంముఖే ॥౩౮౯॥ హృదయేవిన్యసేత్త్రేతాం కట్యాంద్వాపరమబ్జజ। తతః కలియుగంబ్రహ్మన్ విన్యసేత్పాదయోర్ద్వయోః ॥౩౯౦॥ స్వాయంభువస్వారోచిషౌచ ఉత్తమంతామసంతథా । రైవతంచాక్షుషంచైవ తతోవైవస్వతంతథా ॥౩౯౧॥ అమూనిమన్వంతరాణి విన్యసేద్దక్షిణేభుజే । సూర్యదక్షబ్రహ్మధర్మరుద్రసావర్ణికాన్యపి ॥౩౯౨॥ భౌత్యమన్వంతరంచాపి భుజేవామేథవిన్యసేత్ । న్యసేద్దక్షిణజంఘాయాం పరార్ధంప్రథమంగురుః ॥౩౯౩॥ ద్వితీయంవామజంఘాయాం మహాకల్పంతు మస్తకే । ప్రతీకానాం చతుర్థీంచ స్వాహాంతాముద్ధరేద్గురుః ॥ ౩౯౪ ॥ ఏవంహుత్వాథవిన్యస్య

జాతిన్యాసః.

జాతిన్యాసంతతశ్చరేత్। జాతిప్రతీకమంత్రాణాం చతుర్థీంతుటటాం

తికామ్॥౩౯౫॥పరపూర్వాంసముద్ధృత్యహిరాణ్మోన్యాసశ్చపూర్వవత్।
బ్రాహ్మణంవదనేబ్రహ్మన్ క్షత్రియం బాహుమూలయోః ॥౩౯౬॥ ఊరు
మూలేన్యసేద్వైశ్యం వృషళం పాదయో ర్ద్వయోః। పాదాంగుళీషు
సర్వాసు విన్యసేత్ప్రతిలోమజాన్ ॥౩౯౭॥ సంధిష్వేవానులోమాంశ్చ
గావశ్చ వదనేన్యసేత్। అజావికాన్న్యసేద్బాహ్వోః పాదయో స్త
* గావికాన్ ॥౩౯౮॥ విన్యసేన్నాగరారణ్య పశూనూర్వోర్ద్వయోర్ద్వయోః

తోయన్యాసః.

మమ్। తోయన్యాసంతతఃకుర్యాన్మంత్రోద్ధారపురస్సరమ్॥ పరమంత్రాంస
ముద్ధృత్యతతస్సొ కుక్షికయోః। చతుర్థీంచతతస్స్వాహాంతిం యద్వా
సముద్ధరేత్ ॥౪౦౦॥ మేఘాన్ కేశేషుకూపాని రోమకూపేషువిన్య
సేత్। పాదయోర్విన్యసేద్వాపీ జంఘయోర్నిర్ఝరానపి ॥౪౦౧॥

నిగమన్యాసః.

నదీశ్చసర్వగాత్రేషు కుక్షావబ్ధీంశ్చవిన్యసేత్। నిగమాంశ్చచతుర్థీంచప
రమంత్ర పురస్సరామ్ ॥౪౦౨॥ స్వాహాంతత్యంతముచ్చార్య నిగమన్యాస
మాచరేత్। ఋచంశిరసివిన్యస్య యజుర్వైదక్షిణాభుజే ॥౪౦౩॥ సా
మవామభుజాయాంచ హృదయే చాప్యథర్వణమ్। ఇతిహాసంపురాణంచ
దక్షిణోత్తరజంఘయోః ॥౪౦౪॥ సకలాంగిరసన్నాభౌ కల్పసూత్రంపద
ద్వయే। న్యసేద్వ్యాకరణంవక్త్రే కంఠేతర్కంచతుర్ముఖ ॥౪౦౫॥
మీమాంసాంహృదయేబ్రహ్మన్ నిరుక్తంజ్యోతిషంతతః। క్రమాల్లోచన
యోర్న్యస్య గారుడం శ్రోత్రయోరపి ॥౪౦౬॥ హంస్త్రయోస్తుధనుర్వే
దం యోగశాస్త్రంహృదిన్యసేత్। పాదయోర్నీతిశాస్త్రంచ విన్యస్యత
దనంతరమ్ ॥౪౦౭॥ కుర్వీత దేవతాన్యాసం పరమంత్ర పురస్సరమ్

దేవతాన్యాసః.

దేవతాంగచతుర్థీంచ స్వాహాంతవ్యవసానికామ్॥ ౪౦౮॥ ఉద్ధృత్యహిర
ణ్యాసంచ కుర్వీతకమలాసన। బ్రహ్మాణంశిరసిబ్రహ్మన్ జిహ్వాయాం
స్తుసరస్వతీమ్ ॥౪౦౯॥ ఇంద్రంతుదక్షిణేబాహౌ వామబాహౌ మహాబ

లమ్ । స్తనయోశ్చైవకర్తారం ప్రస్తోదంచయథాక్రమమ్॥౮౧౦॥ నార దందక్షిణేకుక్షే రనంతాదీన్ తదుత్తరే । అస్థిదేశేచవరుణం పితౄంశ్చ రణయోరపి ॥౮౧౧॥ విశ్వాన్ దేవాన్స్వసేద్గూర్వోబ్రుషీన్ జాన్వోశ్చ విన్యసేత్ । యక్షాంసిజంఘయోర్బ్రహ్మన్ న్యసేద్రక్షాంసిపాదయోః॥ విద్యాధరాన్పార్ష్ణిదేశేపాదదేశేనవగ్రహాన్ । పృష్ఠతో జృమ్భకాన్న స్త్వావిన్యసేత్కటిపార్శ్వయోః ॥౮౧౩ ॥ సుబ్రహ్మణ్యం గణేశఞ్చద క్షిణోత్తరయోః క్రమాత్ । ఉత్తరోష్ఠేతు గన్ధర్వాన్ధరేచాప్సరో గ

⁕ వైరాజన్యాసః. ⁕

ణాన్ ॥౩౧౪ ॥ ఏవంవిన్యస్యతదను వైరాజ న్యాస మాచరేత్ । మం త్రోద్ధారోయథాపూర్వమంగస్వాహాంతమబ్జజ ॥ ౮౧౫॥ మస్తకేవిన్య సేత్స్వర్గం సూర్యం దక్షిణలోచనే । వామనేత్రేన్యసేచ్చంద్రం నా సాంతమారుతస్తథా॥౮౧౬॥ దిశోబాహుషువిన్యస్య హృదయే విన్యసే ద్వృషీన్ । నభోవపుషివిన్యస్యదైవతాన్యంతరాత్మని ॥౮౧౭॥ కేశేషువి న్యసేన్మేఘాన్ నక్షత్రాణ్యపి భూషణే । ముఖేగ్నిం గిరివాణీంచ విన్య స్యాథక్రతూన్న్యసేత్॥౮౧౮॥ క్రత్వంగనామ్నాశ్చతుర్థీం పరమంత్ర

⁕ క్రతున్యాసః. ⁕

పురస్సరామ్ । స్వాహాంతన్యంత ముద్ధృత్య హోమన్యాసౌచపూర్వవత్॥ ౮౧౯ ॥ అశ్వమేధంతుశిరసినరమేధంలలాటకే । వదనే రాజసూయంచ గోసవంతుగళేన్యసేత్ ॥౮౨౦॥ ఏకాదశాత్మకంనాభావగ్నిష్టోమంతు మేహనే । అతిరాత్రం వృషణయో రప్తోర్యామం తథోరుషు ॥౮౨౧॥ జాన్వోస్తుషోడశాత్మానంవిన్యసేజ్జంఘయోర్ద్వయోః । ఉక్థ్యంచ వాజ పేయంచదక్షిణేతరయోస్తతః ॥౮౨౨॥ చాతుర్మాస్యంబాహుమూలేహ స్తేసౌత్రామణింన్యసేత్। సర్వాంగుళీషుపశ్విష్టిందర్శందక్షిణలోచనే॥ ౮౨౩ ॥ పూర్ణమాసం తదన్యత్ర స్తనయోరుభయోరపి । స్వాహాకా రవషట్కారౌవిన్యసేత్తుయథాక్రమమ్ ॥౮౨౪ ॥ తతఃపంచమహాయ జ్ఞానంగుళీషున్యసేత్సుధీః । దక్షిణాంహృదయేబ్రహ్మన్నిష్టిస్తోమాన్నచేష్ట

పి ॥ ౪౨౫॥ ముఖఆహవనీయాగ్నిం గార్హపత్యంహృదిన్యసేత్ । దక్షిణాగ్నింన్యసేన్నాభ్యామావసథ్యంపదద్వయె ॥ ౪౨౬ ॥ హృదయే విన్యసేత్సభ్యం పరివర్గ్యంభూషణేష్వపి । విన్యస్య తదనుబ్రహ్మన్ గుణ

గుణన్యాసః.

న్యాసం సమాచరేత్ ॥ ౪౨౭ ॥ పరమంత్రం సముద్ధృత్య మంత్రాణ్యాహృత్య యథాపురమ్ । హోమన్యాసం చకుర్వీత హోమసఙ్ఖ్యా యథాపురమ్ ॥ ౪౨౮ ॥ విన్యసేన్మస్తకే సత్వం రజోవై బాహుమూలయోః । తమశ్చరణయోర్న్యస్య మూర్తిన్యాసం తతశ్చరేత్ ॥౪౨౯॥

మూర్తిన్యాసః.

మంత్రమూహ్యయథాపూర్వం హోమంన్యాసంసమాచరేత్ । మత్స్యమూర్తింన్యసేన్మూర్ధ్ని కూర్మమూర్తింపదద్వయె ॥ ౪౩౦ ॥ వరాహంజంఘయోర్న్యస్య ఫాలేనరహరింన్యసేత్ । ఆననేవామనంబ్రహ్మన్హృదయేభార్గవంతతః ॥౪౩౧॥ కార్తవీర్యంచకరయోర్హృదయే రామమబ్జజ । బలభద్రంచకృష్ణంచ తథైవహృదయేన్యసేత్॥౪౩౨॥ గుహ్యేబుద్ధంతథాకల్కిం విష్ణుంజానోఃప్రవిన్యసేత్ ॥ ఏవంవిన్యస్య తదను

శక్తిన్యాసః.

శక్తిన్యాసంసమాచరేత్ ॥౪౩౩॥ మంత్రమూహ్యేద్యథాపూర్వం లలాటేవిన్యసేచ్ఛ్రియమ్। సరస్వతీంముఖేబ్రహ్మన్ రతింగుహ్యేచతుర్ముఖ ॥౪౩౪॥ విన్యసేత్కర్ణయోః ప్రీతిం కీర్తింలోచనయోరపి। విన్యసేద్ధృదయేశాంతిముదరేతుష్టిమబ్జజ ॥౪౩౫॥ సర్వగాత్రేషుపుష్టించ జ్ఞానంతుహృదయేన్యసేత్ । ఐశ్వర్యం మూర్ధ్ని విన్యస్య శిఖాయాం శక్తిమప్యథ ॥౪౩౬ ॥ బాహుమూలేబలంబ్రహ్మన్ తేజోనయనయోర్ద్వయోః। విన్యసేత్పరితోవీర్యంవిశేషమవధారయ॥౪౩౭॥నత్యంతోహృదయోద్ధారస్స్వాహాంతస్తుశిరోమనుః । వౌషడంతశ్శిఖామంత్రఃబలాంతేకవచాయహుమ్ ॥౪౩౮॥ తేజోమంత్రోవౌషడంతవీర్యమస్త్రాయ ఫ

లోకవిన్యాసః.

డ్యుతమ్ । హుత్వావిన్యస్యతదను లోకన్యాసమథాచరేత్ ॥౪౩౯॥ స
మూహ్య తత్రమంత్రాణి పరమంత్ర పురస్సరమ్ । స్వాహావసానే జు
హుయాన్నిత్యం తేన్యాసమాచరేత్ ॥౪౪౦॥ అతలంపాదతలయోర్విత
లంపాదయోరపి । సుతలం గుల్ఫయోర్బ్రహ్మన్నితలం జంఘయోరపి॥
౪౪౧ ॥ జాన్వోర్మహాతలంన్యస్య చోర్వోరపితలాతలమ్ । కట్యామపి
చపాతాళం భూలోకం పాదయోరపి ॥ ౪౪౨ ॥ భువర్లోకం మే
హనేచ సువర్లోక మథోదరే । హృదయేథ మహర్లోకం జనో
లోకంగళేన్యసేత్ ॥ ౪౪౩ ॥ తపోలోకంచవదనేసత్యలోకంచ మస్త
కే । హుత్వాగ్నౌవిన్యసేద్బిమ్బే సంపాతాజ్యేనకూర్చతః॥౪౪౪॥ న
జంగమేషుబింబేషు షోడశన్యాసమాచరేత్ । కృత్వైవం షోడశ న్యా

శాంతిహోమః.

సంతతశ్శాంతింసమాచరేత్ ॥౪౪౫॥ ఓంభూస్స్వాహేతిమంత్రేణమ
ధునాష్టోత్తరంశతమ్। ప్రాచీనకుణ్డే హుత్వాగ్నౌసంపాతేన పదౌస్పృ
శేత్ ॥౪౪౬॥భువస్స్వాహేతిమంత్రేణ పయసాష్టోత్తరంశతమ్।హు
త్వాథదాక్షిణాత్యేగ్నౌ దేవస్యజఠరంస్పృశేత్ ॥౪౪౭॥ అష్టోత్తరశతం
దధ్నాసువస్స్వాహేతిపద్మజ । పశ్చిమేగ్నౌతతోదేవ ముఖంకూర్చేన
సంస్పృశేత్ ॥౪౪౮॥ ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహేత్యాజ్యేనాష్టోత్త
రంశతమ్ । హుత్వోత్తరేగ్నౌ దేవస్య సర్వాణ్యంగాని సంస్పృశేత్॥
౪౪౯ ॥ తత్రైవ విష్ణుగాయత్ర్యా గుళాజ్యమధుభిఃపృథక్ । అష్టోత్త
రశతంహుత్వాతత్తత్సంపాతమాహరేత్ ॥ ౪౫౦॥ ప్రత్యేకంసంస్పృశే

కుంభాంబుసేచనమ్.

ద్దేవసర్వాంగంకమలాసన। వేదికాకోణభూమిష్ఠకుంభతోయైర్యథాక్ర
మమ్ ॥౪౫౧॥ విష్ణుగాయత్రియాసించేద్దైవ తస్యాశాఖయాగురుః । ప
లాశఖదిరాశ్వత్థ బిల్వశాఖాభిరబ్జజ ॥ ౪౫౨ ॥ యథాక్రమంతే సించే

సజీర్ణవిధిః.

యఃమూర్తిః పౌగప్రతిమాంతతః । తత్త్వసంహారమారభ్య శాంతికర్మా
వసానికమ్ ॥౪౫౩॥ లోహశైలద్రుబింబానాం విధిరేషచతుర్ముఖ ।అ
న్యత్రిబహుబేరేచ సంహారోత్పాతనాదికమ్ ॥౪౫౪॥ సకనేంతగప్రవి
శ్యైవ శాంతికర్మాంతమాచరేత్ । శ్రియాదీనాంచ దేవీనాం బ్రహ్మా
దీనాం తథైవచ ॥౪౫౫॥ ప్రాణప్రతిష్ఠా హోమాంతం కర్మజాలం
యథాపురమ్ । న్యాస కాలేషుసర్వత్ర ప్యర్ఘ్యాద్యై రుపచర్యచ॥
౪౫౬॥ అన్నంచతుర్విధంబ్రహ్మన్ప్రణవేననివేదయేత్ । శయానే దేవదే
వేశే భోగినోప్యేవమాచరేత్ ॥౪౫౭॥ కృతేజలాధివాసేతు భిన్నకాలే
చతుర్ముఖ । ప్రతిష్ఠాకర్మసిద్ధ్యర్థం రక్షాబంధనమాచరేత్ ॥౪౫౮॥
శయనాది ప్రతిష్ఠాంతంకుర్యాత్కౌతుకబంధనమ్ । కమ్బళై ర్బిమ్బ

మహాప్రతిష్ఠావిధానే పరివారాణామ్.

మావేష్ట్య ద్వారిచక్రాంసమర్చయేత్ ॥౪౫౯॥ కుర్యాన్మహాప్రతిష్ఠా
యామింద్రాదీనాంగురూత్తమః । అధివాసాదికంకర్మ యథాపూర్వం
పృథక్పృథక్ ॥౪౬౦॥ సర్వేషాం పరివారాణాం పీఠానాంచ చతుర్ము
ఖ । నేత్రోన్మీలనశయ్యాది సర్వంపూర్వవదిష్యతే॥౪౬౧॥ తత్రతత్ర
గ్రతఃకుర్యాత్కుండేవా స్థండిలేపివా । పరివారాహ్వయం హోమం
వైష్ణవైఃకారయేదపి ॥౪౬౨॥ ప్రత్యావరణమాసాద్యద్వారపాలాది
పద్మజ । తదావరణదేవానాం పీఠానాంచయథాక్రమమ్॥౪౬౩॥ ద్వా
ర్దావరణ పీఠానాం తత్తదావరణేష్వపి । కుర్యాత్పృథక్పృథక్షో
మంయథావిధిచతుర్ముఖ ॥ ౪౬౪ ॥ సమిధాచరుణాజ్యేన తత్తన్మం
త్రైర్యథాక్రమమ్। జుహుయాత్షోడశ చరూ నన్య దష్టోత్తరం శతమ్॥
౪౬౫॥ హుత్వాతాంస్తాంశ్చసంస్పృశ్యస్వాహాంత్యవసానికః । వ్రీహ్యా
దినిర్మితేపీఠే దర్భాణాం స్తీర్య దేశికః ॥ ౪౬౬ ॥ విన్యాసెత్పిండికామ
న్యాంశిలామాధార సంజ్ఞికామ్। అధివాస్యాథవస్త్రైణసమాచ్ఛాద్యప్ర
సన్నధీః ॥౪౬౭॥ యాగమందిరమాసాద్యోత్థాపయేత్ప్రతిమా మపి।

తతోఽర్ఘ్యాదిభిరభ్యర్చ్య పాయసాన్నం నివేదయేత్ ||౪౭౮|| పలలం

బలిః.

రజనీచూర్ణం లాజం దధి చ సక్తు చ । ఏభిస్సంయోజ్య బల్యన్నం బలిదా
నం సమాచరేత్ ||౪౭౯|| ఆద్యాశ్చ కర్మజాశ్చైవ యే భూతాః ప్రాగ్ది
శి స్థితాః । ప్రసన్నాః పరితుష్టాస్తే బలిం గృహ్ణంతు తేధునా ||౪౮౦|| వృ
క్షేషు పర్వతాగ్రేషు యే విదిక్షు చ సంస్థితాః । భూమావ్యోమ్ని స్థితా యే
చ బలిం గృహ్ణంతు తేపి చ ||౪౮౧|| వినాయకాః క్షేత్రపాలాః యే చాన్యే బలి
కాంక్షిణః । పూర్ణాద్యాః పార్షదాశ్చైవ పరిగృహ్ణంత్విమం బలిమ్ ||
చండాద్యాః కుముదాద్యాశ్చ యే భూతాస్సర్వతః స్థితాః । ఆగచ్ఛంతు
పదే సర్వే గృహ్ణంతు త ఇమం బలిమ్ ||౪౮౩|| అభిర్గాథాభి రాచార్యస్సర్వతో
దిక్షు నిక్షిపేత్ । తతో వ్రీహ్యాదిభిర్ధాన్యైః స్థండిలం పరికల్పయేత్ ||
౪౮౪|| మహాకుంభం సకరకం సోపకుంభాష్టకం న్యసేత్ । ఇంద్రాదీను

బాలశక్తిః.

పకుంభేషు మహాకుంభే తతో గురుః ||౪౮౫|| బాలబింబగతాం శక్తిం క
రకే చ సుదర్శనమ్ । ఆవాహ్య సమ్యగభ్యర్చ్య మూర్తిపైస్సహ దేశికః ||

పూర్ణాహుతిః.

పూర్ణాహుతీః కారయిత్వా యథాశాస్త్రం చతుర్ముఖ । శయీత ద
ర్భేనాస్తీర్య యజమానేన దేశికః ||౪౮౭|| ప్రభాతే గురురుత్థాయ శాం

ఏకబేరవిధానే.

తిహోమం సమాచరేత్ । ఏకబేరవిధానే తు ద్వారదక్షిణపార్శ్వతః ||
౪౮౮|| వాస్తుహోమం స్వయం హుత్వా తస్మిన్నగ్నౌ తతః పరమ్ । సమి
ద్భిరాజ్యైశ్చరుభి ర్విష్ణుగాయత్రియా పృథక్ ||౪౮౯|| ఆహుతీనాం శ
తం హుత్వా ప్రవిశేద్గర్భమందిరమ్ । వృత్తాం వా చతురశ్రాం వా శిలా
మాధారసంజ్ఞికామ్ ||౪౯౦|| మధ్యే గర్భగృహం న్యస్య తస్యాగ్రేషు
పంచసు । మధ్యే తు నవరత్నాని స్వర్ణమైంద్రేథ దక్షిణే ||౪౯౧|| రాజ
తం పశ్చిమే తామ్రముత్తరే కాంస్యమబ్జజ । యద్వా సర్వత్ర రత్నాని య

పిండికాస్థాపనమ్.

ద్వాస్స్వర్ణానివాన్యసేత్ ॥౪౮౨॥ తదూర్ధ్వంపిండికాంస్థాప్యసుధయా
దార్ఢ్యమాచరేత్ । తత్రఃకుర్వీతపుణ్యాహం పిండికాం ప్రోక్షయేదపి॥
౪౮౩॥ ప్రాగాద్యాశాసుసర్వాసు దేవతావాహనంచరేత్ । విమలా
ముత్కర్షిణీంచ జ్ఞానశక్తింక్రియాంతథా॥ ౪౮౪ ॥ యోగాత్మికాంత
థాప్రహ్వీం సత్యామీశానసంజ్ఞికాం । అనుగ్రహమయీంశక్తిం కర్ణి
కాయాంసమర్చయేత్ ॥౪౮౫॥ అభ్యర్చ్యగంధపుష్పాద్యైఃపిండికా
యాంశ్రియంయజేత్ । నవేన వాససాచ్ఛాద్య ద్వారిచక్రం సమర్చ
యేత్ ॥౪౮౬॥ యాగమందిరమాసాద్యద్వారతోరణకుంభకే । స్థితాన్
దేవాన్సముద్వాస్యతతఃకుణ్డస్థితానపి ॥ ౪౮౭ ॥ ఉపరిష్టాత్తంత్ర పూ
ర్వం దేవస్యహృదయాంబుజం । ఆరోప్యకుంభోపకుంభా న్మంగళాష్ట
కమప్యథ ॥౪౮౮॥ ఉద్ధృత్యమూర్తిపైస్సాకం గృహీత్వాకరకంగురుః।
అచ్ఛిన్నయాగళద్వారిధారయాసేచయన్పురా॥౪౮౯॥మార్గంప్రదక్షిణీ
కృత్య ధామాంతఃప్రవిశేత్తతః । ధాన్యపీఠేతతఃకుంభాన్ స్థాపయిత్వా
తతఃపరమ్ ॥౪౯౦॥ యాగమందిరమాసాద్యబ్రాహ్మణానా మనుజ్ఞయా।
హస్తాభ్యాందేవమాదాయ వేదవాద్యప్రవర్తితే ॥ ౪౯౧ ॥ స్వయంస్వ
స్తషడంగస్సన్ పరిక్రమ్యచమందిరమ్ । తతోగర్భగృహద్వారి సంపూ
జ్యప్రతిమాంగురుః ॥౪౯౨॥ అంతఃప్రవేశయిత్వాథ పరిక్రమ్యచ పిణ్డి
కామ్। సుముహూర్తేధ్రువాద్యైరిత్యుచ్చరత్సుద్విజాతిషు॥౪౯౩॥ దేవ
స్యపురతస్స్థిత్వాసర్వవిద్యాంజపన్గురుః । సంస్థాప్యపిండికా మధ్య
ఊర్ధ్వలంబితతంతునా ॥౪౯౪॥ నిశ్చిత్య సమతాంపశ్చాత్పిండికారం
ధ్రవాళయోః । చూర్ణగుగ్గుళలాక్షాభిః కషాయమధుసూతిభిః॥౪౯౫॥
తూలేనచాథలింగేన నవనీతేన పద్మజ । జనితే నాష్టబంధేన దార్ఢ్యం

అష్టబంధనమ్.

కుర్యాదతంద్రితః ॥౪౯౬॥ అష్టబంధన సంయోగ మద్యవక్ష్యేశృణుష్వ
హ । చూర్ణాంసార్ధైకభాగస్స్యాత్ భాగైకంగుగ్గుళంభవేత్॥౪౯౭॥

అథార్ధభాగాద్వేల్లాష్టా కషాయంతు తదర్ధకమ్ । మధూచ్ఛిష్టం తద
ర్ధంతు తూలలింగే యథామతి ॥ ౯౮ ॥ నవనీతం యథాయోగం దద్యా
ద్వ్యాత్ప్రస్థా చతుర్ముఖ । ఉలూఖలేతు ముసలైః కుట్టయే దష్టబంధనమ్॥
౯౯॥ దృఢీకృత్యాథ పుణ్యాహం వాచయిత్వా తదంబుభిః । ప్రోక్ష
యిత్వా వక్ష్యమాణ విధినావాహనం చరేత్ ॥ ౧౦౦ ॥ ఆవాహయా
మితం దేవం తమసః పరమవ్యయమ్ । ఆనందం సర్వగం నిత్యం వ్యోమాతీ
తం పరాత్పరమ్॥ ౧౦౧॥ మరీచిచక్రమధ్యస్థం వాసుదేవమజం విభుమ్। ధ్యా
త్వైవం ద్వాదశార్ణేన దేవమావాహయేద్గురుః ॥ ౧౦౨ ॥ బ్రహ్మర
న్ధ్రపథాబింబే తం ప్రవిష్టం విచింతయేత్ । మహాకుంభస్థితం దేవం మూ
లమంత్రేణ దేశికః ॥ ౧౦౩॥ కూర్చేన ప్రతిమామూర్ధ్ని ప్రోక్ష్య శక్తిం
నియోజయేత్ । ప్రణవేన బ్రహ్మరంధ్ర మపిధాయ తతః పరమ్ ॥ ౧౦౪॥
సాన్నిధ్య ప్రార్థనాం కృత్వా మంత్రన్యాసం సమాచరేత్ । కుంభతో
యానశేషేణ పూర్వోక్తవిధినా గురుః ॥ ౧౦౫ ॥ పరివారాన్ సమావా
హ్య యథావిధి సమర్చయేత్ । నివేద్య పాయసాన్నం చ వాసోభిః కం
బళైరపి ॥ ౧౦౬॥ ఆవేష్ట్య సర్వతో బింబం కవాటేన దిసత్రయమ్। బంధ
యేన్మందిర ద్వారం బ్రాహ్మణాన్ సహితో వసయేత్ ॥ ౧౦౭॥ చతుర్థే హని
సంప్రాప్తే కవాటోద్ఘాటనం చరేత్। స్నాపయిత్వా యథాశాస్త్రం ధ్వ

బహుబేరే.

జారోహణపూర్వకమ్ ॥ ౧౦౮॥ మహోత్సవం ప్రకుర్వీత బహుబేరవిధిం
శృణు । చిత్రాదికం చేత్ తద్బింబం రత్నన్యాసం చతుర్ముఖ ॥ ౧౦౯॥ శూల
స్థాపనవేళాయామేవ కార్య స్తతః పరమ్। ప్రతిష్ఠాసమయే గర్భగేహమా
సాద్య దేశికః॥ ౧౧౦॥ మార్జనాద్యైర్గురుర్గేహం సంశోధ్య తదనంతరమ్।
బ్రాహ్మేస్యే నచర్నాఖ్యం పీఠం దైవే స్థితిర్భవేత్॥ ౧౧౧॥ మానుషే
తు పరివారాః పైశాచే వ్యాయుధానిచ । కించిన్మానుషమాశ్రిత్య దైవే
స్యాదాసనం విధే ॥ ౧౧౨॥ దివ్యమానుషయోర్మధ్యే పైశాచే యాన
ముచ్యతే। దైవే దేవస్థాపనీయాః పాదమూలే స్థితస్య చ ॥ ౧౧౩॥ అన్యే

షామాసనాదీనాం రత్నన్యాసస్తుపృష్ఠతః । కర్త్రాచార్యాదీనిబింబానికుం
భైస్సహసముద్ధరేత్ ॥౧౧౪॥ మూర్తిపైస్స హ్యయమాచార్యః కరకంకర
యోర్ధరన్ । వేదేవాద్యైవసంఘుష్టై దేవస్యాగ్రే చతుర్ముఖః ॥౧౧౫॥
గళంతికాంబునాసించన్మార్గమాచార్యబింబయోః । నకశ్చిదంతరాయా
యాత్తథాగారంపరిక్రమన్ ॥౧౧౬॥ గర్భమందిరమాసాద్య ద్వారిదే
వంసమర్చయేత్ । అంతఃప్రవిశ్యకర్త్రాచార్యౌ మచనాపీఠికోపరి ॥౧౧౭॥
నృషూత్తైననివేశ్యాథచోత్సవాదీనిపార్శ్వయోః । నివేశ్యధారాశేషాం
బుశరావేపూరయేన్మురుః ॥౧౧౮॥ శలాకమాత్రాధారాభిర్బింబానాంప
రిషేచనమ్ । కృత్వాదేవస్యపురతో ధాన్యపీఠేనివేశయేత్ ॥౧౧౯॥ కుం
భానథో వక్ష్యమాణ విధినావాహనంచరేత్ । పురతోమూలబేరస్య
చాసీనః పరమాసనే ॥౧౨౦॥ ముహూర్తేశోభనేప్రాప్తే ప్రాణాయా

ఆవాహనమ్.

యమ్యాచింతయేత్ । వాసుదేవమజంశాంతముజ్జ్వలంతంనిరంజనమ్ ॥౧౨౧॥
చిన్మయంతత్పరంబ్రహ్మ షాడ్గుణ్యపరికర్మితమ్ । నిర్వికారం నిరాకారం
నిష్కళంకంనిరామయమ్ ॥౧౨౨॥ సహస్రరవివహ్నీందు తేజోమండ
లమండితమ్ । ఏవంధ్యాత్వా సదావిష్ణుం మహావిష్ణౌ నియోజయేత్ ॥
మహావిష్ణుంతతోవిష్ణౌ విష్ణుంహృదయపంకజే । తతఃపురుషమంత్రేణ
రచయేదంజలింహృది ॥౧౨౪॥ అంజలౌసంస్మరేత్పద్మం తత్రభద్రాస
నంస్మరేత్ । తత్రధ్యాయేద్ధృదబ్జస్థం విష్ణుంపశ్చాత్మవిద్యయా ॥౧౨౫॥
బ్రహ్మరంధ్రపథాబింబే ప్రవిష్టంచింతయేత్తతః । సర్వమంత్రేణతద్బింబే
సర్వత్రవ్యాప్యసంస్థితమ్ ॥౧౨౬॥ ధ్యాత్వామహాకుంభగతాం బాలకుం
భగతామపి । బాలోపకుంభశక్తీశ్చ దేశికోత్ర యథాక్రమమ్ ॥౧౨౭॥
తత్తత్కుంభస్థితైగరూచైర్విప్రైః కుమేన్మూలవిద్యయా । శక్తీస్సంయో
జ్యదేవేన బ్రహ్మరంధ్రేణగురూత్తమః ॥౧౨౮॥ వస్త్రేణవేనాపిధాయాథత
న్ముద్రామసిదర్శయేత్ । సంద్రుశ్యప్రతిమాముద్రాం సామ్ముఖ్యంయో
చయేదపి ॥౧౨౯॥ ప్రణమ్యాథతాయసాన్నిధ్యంప్రార్థయేన్ముద్రాంచ

న్యాసవిశేషః.

దర్శయేత్ । ముద్రయా స్వాగతంచోక్త్వా యథార్హం న్యాసమా
చరేత్ ॥౫౩౦॥ సర్వత్రవాస్థితిన్యాసో యోషితాంచేచ్చతుర్ముఖ । న్యా
సంషడంగంకుర్వీత సృష్టిస్తుబ్రహ్మణోభవేత్ ॥౫౩౧॥ రుద్రస్యసంహృతి
న్యాసస్త్వన్యేషాంతుషడంగవత్ । చండాదిపరివారాంస్తు స్థాప్యస్వే
స్వేపదేగురుః॥౫౩౨॥మహాకుంభజలేనైవసర్వత్రావాహనంచరేత్।కుం
భావశేషతోయేన బలిపీఠంచసేచయేత్ ॥౫౩౩॥ మహానసేగ్నికుండేన
గార్హపత్య హుతాశనమ్ । ప్రతిష్ఠాప్య తతోదేవం దేశికో రచితాం
జలిః ॥౫౩౪॥ భక్తవత్సల భక్తానా మభిప్రేతార్థ దాయక । ప్రా
ర్థయేత్వా మహందేవ మదనుగ్రహ కామ్యయా ॥౫౩౫॥ సన్నిధ
త్స్వచిరంస్థానే కల్పితేశ్రద్ధయామయా । ప్రసీదదేవదేవేశ పూజామ
ప్రగృహాణమే ॥౫౩౬॥ గ్రామస్యరాజ్ఞోరాష్ట్రస్య ప్రజానామిందిరా
పర । దేహిపుష్టించతుష్టించ గతించపరమాంతథా ॥౫౩౭॥ యజమాన
స్తదాబ్రహ్మన్గ్రామభూస్వర్ణమణీనపి । పూజోపకరణంసర్వం ధారా
పూర్వంసమర్పయేత్ ॥౫౩౮॥ ఆచార్యోయజమానస్య కరయోరంజలిం

ఆత్మసమర్పణమ్.

స్వయంపుణ్యాహవారిభిఃప్రోక్ష్యరత్నైర్గంధపుష్పైశ్చపూరయేత్॥౫౩౯॥
అర్ఘ్యోదకేనసంప్రోక్ష్య యజమానస్తతఃపరమ్ । స్వాంజలౌరత్న
కుసుమే స్వాత్మానంచింతయన్నథ ॥౫౪౦॥ దేవస్యాననమాలోక్యచేమాం
గాథాముదీరయేత్ ।త్వయావినానమేకించిన్మాంవినాతవకస్తథా॥౫౪౧॥
తస్మాన్మామాత్మసాత్కర్తుం ప్రసీదపరమేశ్వర । భూమౌవిన్యస్తపాదా
నాంభూమిరేవావలంబనమ్ ॥౫౪౨॥ త్వయ్యేవప్రతిపన్నానాం త్వమే
వశరణంవిభో । ఇతిప్రార్థయతస్తస్యాంజలిపుష్పమణీనపి ॥ ౫౪౩ ॥
దేశికస్స్వాంజలౌగృహ్ణన్ ద్వాదశాక్షరవిద్యయా । ఆత్మానంయజమాన
స్యధ్యాయన్స్వాంజలిపంకజే ॥౫౪౪॥ అస్మద్గురుభ్యోనమఇత్యుచ్చరన్
దేవపాదయోః । సమర్పయేత్ప్రతిష్ఠాంతే వాద్యఘోషపురస్సరమ్॥

తతస్సర్వవిధాన్యాని దేవాయవినివేదయేత్ । మహానసే గార్హపత్యే సమిద్భిశ్చరుభిస్తతః ॥౫౪౮॥ ఆజ్యేనమూలమంత్రేణ నృసూక్తేనయథా విధి। హుత్వాపూర్ణాహుతించాపిబలిందద్యాద్యథాపురమ్॥కవాటబన్ధనం నైవబహుబేరేచతుర్ముఖ।చతుర్థేదివసేప్రాప్తేచతుస్థ్సానార్చనాన్వితం॥ సమాప్యస్నపనం బ్రహ్మన్ధ్వజపూర్వోత్సవంచరేత్ । దేశికం యజమానోపి గోభూవస్త్రాదిభిర్ధనైః॥౫౪౯ ॥ సంచాంగ భూషణాద్యైశ్చ తోషయిత్వాతతఃపరమ్ । శిబికాదికమారోప్యనినయేత్సదనంస్వయమ్॥ ౫౫౦ ॥ ఋత్విజశ్చయథావిత్తం తథైవపరిచారకాన్ । వైష్ణవాంస్తో

విభవమూర్తి ప్రతిష్ఠా.

షయిత్వాథ స్వయంస్వనిలయంవిశేత్ ॥౫౫౧॥ సర్వాస్వపి ప్రతిష్ఠాసు ద్వాదశాక్షరవిద్యయా । అథవా మూలమంత్రేణస్వస్వమంత్రైరథాపివా ॥౫౫౨॥ కుర్యాభిమంత్రణంకుర్యాత్తద్దైవాపంచమేనవే । మంత్రన్యాసశ్చబింబేషు సర్వమన్యత్పురోదితమ్ ॥౫౫౩॥ అవతారేషుసర్వేషు మత్స్యాదిషుయథాక్రమమ్ । తత్తద్దేవ్యాదయః పూజ్యాః పరివారాశ్చతుర్ముఖ ॥ ౫౫౪॥ వినాచతుస్థ్సానస్నపనషోడశన్యాసకర్మణి।

కర్మబిమ్బస్థాపనమ్.

కర్మజాలం యథాపూర్వం సమాప్యప్రోక్ష్యపూజయేత్ ॥౫౫౫॥ స్థాపయేత్కర్మబింబాని వక్ష్యమాణేన వర్త్మనా । కర్మార్చాంస్థాపయేద్బ్రహ్మన్ బ్రహ్మోత్సవకౌతుకమ్ ॥౫౫౬॥ ఉత్తరేస్థాపయేద్బ్రహ్మన్ తీర్థస్నపనకౌతుకే । శయనార్చాంచ బల్యర్చాం న్యసేదుత్సవదక్షిణే ॥౫౫౭॥ యద్యోత్సవాని బింబాని విన్యసే ద్వారపార్శ్వయోః । మణ్టపేవాభిషేకార్థే విన్యసేద్దక్షిణాముఖమ్ ॥౫౫౮॥ మహాకుంభగతాంశక్తిం మూలబేరేనియోజయేత్ । మూలబేరగతాంశక్తిం దీపాద్దీపవదబ్జజ ॥ ౫౫౯ ॥ కర్మార్చాయాం సమావాహ్య యథావత్పరిపూజయేత్ । కర్మార్చాసఙ్గతాంశక్తిముత్సవాదిషుయోజయేత్॥ ౫౬౦॥ కర్మాంతేషు పునశ్శక్తిం కర్మార్చాయాంనియోజయేత్ । క

ఏకబేర విధానే.

స్థార్చాయాస్తతశ్శక్తిం మూలబేరేనియోజయేత్ ॥౫౬౨॥ ఏకబేరవి
ధానేతు తత్రపూజావిధింశృణు । మూలబేరంప్రతిష్ఠాప్య సంప్రోక్ష్యచ
యథావిధి ॥౫౬౩॥ తత్ప్రోక్షణావశేషేణ ప్రోక్షయే దుత్సవాదికం।
నిత్యంసమర్చయేద్బ్రహ్మన్నావాహనోద్వాసనంవినా॥ ౫౬౪ ॥ ఉత్సవా
దిషుకుర్వీత మూలాదావాహనంగురుః । ధ్వజపూర్వోత్సవాన్యత్రమూ
లాన్నావాహనంమతమ్ ॥౫౬౫॥ ప్రతిష్ఠాం దేవదేవీనాంశృణుష్వకమ

దేవీనాంప్రతిష్ఠా.

లాసన । స్థాపనందేవదేవీనాంసమానసమయేయది ॥౫౬౬॥ శయనా
దీనిసర్వాణి దేవేనసహకారయేత్। దేవప్రోక్షణశేషేణ దేవీనాం ప్రో
క్షణంభవేత్ ॥౫౬౭॥ భిన్నకాలే యదిబ్రహ్మన్విశేషమవధారయ। నవ
భిఃపంచభిర్వాద్వాకలశైస్స్నపనంమతమ్॥౫౬౮॥సర్వత్రశ్రియమావా
హ్య స్వాంస్వాం మూర్తించమధ్యమే । శ్రీసూక్తేనస్నాపయేచ్చతో
రణేషుయథాక్రమమ్ ॥౫౬౯॥ బలాకినీవన్యమాలా విభీషికాథశాంకరీ।
కుంభేషుద్వాంద్వశోబ్రహ్మన్న్యస్తావిద్యైపురాదిశి ॥ ౫౭౦ ॥ శ్రద్ధాశాం
తిస్తతోయామ్యేశ్రీస్తుష్టిగపశ్చిమేతతః। ఉత్తరేతుక్షమావిద్ధిధ్వజేషుకమ
లాసన॥౫౭౧॥ ధృతిర్లజ్జాపురద్వారేజయా సావిత్రికాతతః । క్షమా
శుద్ధిశ్చపాశ్చాత్యేశ్రద్ధాశుద్ధిరథోత్తరే ॥౫౭౨॥ తతశ్చతుర్షుకుణ్డేషు
ప్రాగాదిషు యథాక్రమమ్। లక్ష్మీంసరస్వతీంపుష్టింతుష్టింకుంభేషుపద్మ
జ॥౫౭౩॥ వాగీశ్వరీక్రియాకీర్తిర్లక్ష్మీస్సృష్టిస్తతశ్శృణు। ప్రహ్వా స
త్యాచ బ్రాహ్మీచ మహాకుంభేశ్రియంయజేత్ ॥౫౭౪॥ సుదర్శనంచక
రక. ఏవంవాస్నపనేయజేత్ । షోడశన్యాసరహితం సర్వమన్య ద్యథా

స్వతంత్రే దేవీనామ్.

పురమ్ ॥ ౫౭౫ ॥ స్వతంత్రేతు విశేషాస్తిగ్రామేషునగరాదిషు । మం
దిరంకల్పయేద్బ్రహ్మ యద్వాగ్రామాభిముఖ్యతః ॥౫౭౬॥ పరితోపి
విమానస్య తుష్టింపుష్టిమతఃపరమ్ । సావిత్రీమపివాదేవీం కోణేషు వి

హగాధిపమ్ ॥౫౭౭॥ చణ్డంప్రచణ్డం కుర్వీత గర్భద్వారస్య పార్శ్వయోః।
బలాకినీం వన్యమాలా మర్ధద్వారస్య పార్శ్వయోః॥౫౭౮॥ విభీషికాం శాంక-
రీం వసృత్తా న ద్వార పార్శ్వయోః। సర్వత్రగోపురద్వారే పార్శ్వే శంఖ
నిధీ శుభే॥౫౭౯॥ విష్వక్సేనపదే బ్రహ్మన్ శంఖచక్రధరాం శుభామ్। వామేన
వేత్రం దధతీం తర్జయంతీం దదన్యతః॥ ౫౮౦॥ కుర్యాద్దేవ్యత్రివతీం బ్రహ్మ
న్ప్రాసాదాభిముఖం తతః। కల్పయేద్విహగాధీశం ద్విభుజం వా చతు
ర్భుజామ్॥౫౮౧॥ శంఖచక్రధరాం యద్వా దధానాంకమలద్వయీమ్।
అభయం వరదానంచ ముఖ్యాభ్యాం బిభ్రతీం శ్రియమ్ ॥౫౮౨॥ కల్ప
యిత్వా గర్భగేహే పరివారాన్ హరేర్యథా। పరికల్ప్య ప్రతిష్ఠాప్య
తుర్యేహ్ని స్నాపయేచ్ఛ్రియమ్ ॥ ౫౮౩ ॥ ధ్వజపూర్వోత్సవం కుర్యా

దేవీనాముద్వాహవిధిః.

ద్యథావిధి చతుర్ముఖ। శృణుష్వ దేవ దేవీనాం పాణిగ్రహణ కర్మ
వత్ ॥ ౫౮౪ ॥ అంకురానర్పయిత్వాదౌ గురుర్వైవాహికేహని। వి
వాహకౌతుకం బధ్వా వస్త్రైర్దేవ్యమణ్డయేత్పృథక్ ॥౫౮౫॥ శిబికాం
దేవమారోప్య పరిక్రమ్య చ మంగళైః। వివాహమణ్టపం వ్యాప్య దేవం త
త్ర సమర్చయేత్ ॥ ౫౮౬ ॥ స్థండిలేగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య దేవీం నూతన వా
ససా। ఆవేష్ట్య వేదైరస్త్రైశ్చ దేవేన సహయోజయేత్॥ ౫౮౭॥ అసూ
న్యర్త్వా సమాయమ్య సఙ్కల్ప్య తదనంతరమ్। జగత్కారణ భూతా
య దేవాయాస్మై స్వయంభువే। ౫౮౮॥ మదీయగోత్రజాం కన్యాం దే
వీమస్మిన్మహోత్సవే। ప్రజాసహత్వకర్మభ్యస్సర్వతః ప్రతిపాదయే॥

కన్యాదానమ్.

౫౮౯॥ ఇతిగోభూహిరణ్యాద్యైర్ధారాదానపురస్సరమ్। కన్యాంక
నకసంపన్నాం సర్వాభరణభూషితామ్॥౫౯౦॥ దాస్యామి విష్ణవే తుభ్యం
బ్రహ్మలోకజిగీషయా। ఇతి గాథాముదీర్యైవ దద్యాత్కన్యాం స్వ
యంభువే॥ ౫౯౧ ॥ గ్రహీతపాణిం తం దేవమాసనే వినివేశయేత్। అభ్య
ర్చ్య దేవం తదను ద్విజాజ్ఞాం ప్రాప్య దేశికః॥ ౫౯౨ ॥ బధ్నీయా

మాంగల్యధారణమ్.

స్మంగళంసూత్రం దేవీకంఠేహరిస్మరన్ । మంగళంభగవాన్విష్ణుర్మంగళంమధుసూదనః ॥౫౯౩॥ మంగళంపుండరీకాక్షో మంగళం గరుడధ్వజః । బధ్వామంగళసూత్రంతత్ మంత్రేణానేనదేశికః ॥ ౫౯౪ ॥ ఉత్తరాశాముఖస్థిత్వా ప్రాణాయామమథాచరేత్ ।సంకల్ప్యచపరిస్తీర్య పురస్తాత్తంత్రమాచరేత్ ॥౫౯౫॥ యోగపీఠాదికంహుత్వా శ్రీసూక్తేనచతుర్ముఖ । సమిద్భిశ్చరుణాజ్యేన జుహుయాత్షోడశాహుతీః॥౫౯౬॥ ఆజ్యేనవిష్ణుగాయత్ర్యా చతుర్వింశతి చాహుతీః । ధామ్న్యాశ్చతద్వతుర్థ్యంత వివాహేహాయుగపద్యది ॥ ౫౯౭ ॥ అంకురాదిప్రథకుర్యాత్పర్యాయేణచతుర్ముఖ । యాగపద్యే వివాహేతు చైకంప్రతిసరం హరేః ॥౫౯౮॥ అగ్నిరేకోద్వయాభిన్నోయథాభిమతమాచరేత్ । శ్రియంవినాన్యదేవీనాం స్వస్వమంత్రేణదేశికః॥౫౯౯॥ సమిచ్చరుఘృతైఃకుర్యాత్ప్రత్యేకంషోడశాహుతీః । తతస్తువిష్ణుగాయత్ర్యా చతుర్వింశాహుతీశ్చరేత్ ॥౬౦౦॥ తతఃపురుషసూక్తేన సర్పిషాషోడశాహుతీః। లాజహోమంప్రకుర్వీత విష్ణుసూక్తేనదేశికః ॥౬౦౧॥ అనలంత్రిఃపరిక్రమ్య లాజశేషమతఃపరమ్। ప్రణవేనసకృద్ధుత్వాపంచవారుణికైరపి ॥౬౦౨॥ పంచోపనిషదైర్మంత్రైః ప్రాయశ్చిత్తాహుతీశ్చరేత్ । పూర్ణాహుతీస్తతఃకృత్వా ద్వాదశాక్షర విద్యయా ॥ ౬౦౩ ॥ బ్రాహ్మణాన్ తోష

ఘృతారోపణమ్.

యిత్వాథఘృతారోపణమాచరేత్। ఘృతంమూర్వాంకురంబ్రహ్మన్ చందనంశాలితండులమ్ ॥౬౦౪॥ పాత్రేనిక్షిప్యహస్తాభ్యాం విప్రాస్తే దేశికాదయః। పాదయోశ్చ కటౌమూర్ధ్ని బ్రువంతోమంగళంక్రమాత్। మధుపర్కం నివేద్యాథ హారాద్యైర్మండయేత్తతః । అభ్యర్చ్యచాథ నీరాజ్యక్షిప్యేద్దిక్షుచపిష్టకామ్ ॥౬౦౫॥ యానమారోప్యకుర్వీతతతోగ్రామప్రదక్షిణమ్ । తతస్తామంటపంనీత్వా ఉపచర్య చరాజవత్ ॥౬౦౬॥ హవిర్నివేద్యవిప్రేంద్రా న్భోజయిత్వాదినేదినే । స్నపనంచోత్సవంకృ

శేషహోమః.

త్వా హోమమపూర్వం చతుర్ముఖ ॥౮౦౮॥ తుర్యేహ్న్యపరరాత్ర్యాంవైశేష హోమం సమాచరేత్ । సమిదాజ్యచరుప్రాయైరష్టోత్తర శతాహుతీః ॥౮౦౯॥ జుహుయాత్స్వనమూలేన పంచోపనిషదైరపి । పూర్ణాహుతింతతఃకృత్వా పంచమేదివసే గురుః ॥౮౧౦॥ అభ్యర్చ్య దేవీం దేవంచ సంస్నాప్యకమలాసన । మహాహవిర్నివేద్యాథ గ్రామేకుర్యాన్మహోత్సవమ్ ॥౮౧౧॥ దేవీనామితరాసాంచ వివాహవిధిరీదృశః । జామదగ్న్యాదిదేవీనా ముద్వాహస్స్మార్తవర్త్మనా ॥౮౧౨॥ కృతోద్వాహం తతో

విమానప్రతిష్ఠా.

దేవం దేవ్యాసహ సమర్చయేత్ । ప్రతిష్ఠాంతు విమానస్య శృణువక్ష్యేయథావిధి ॥౮౧౩॥ అంకురానర్పయిత్వాదౌ మృత్సంగ్రహ పురస్సరమ్ । అగ్నింగాద్యైర్యథాపూర్వం విమానం శోధ్యపద్మజ ॥౮౧౪॥ హుత్వాశాంతిం యథాపూర్వం కృత్వాకౌతుక బంధనమ్ । దిఙ్మూర్తీనాం విమానస్య జలేఛాయాధి వాసనమ్ ॥౮౧౫॥ కృత్వాశాంతింతతోహుత్వానయనోన్మీలనంచరేత్ । ఛాయాస్నపన కర్మాపి సమాప్యతదనంతరమ్ ॥౮౧౬॥ శాయయిత్వాతతోవేద్యాం కూర్చద్వారాచతుర్ముఖ । ద్వారతోరణమభ్యర్చ్య మహాకుంభేతతఃపరమ్ ॥౮౧౭॥ *సహస్రశీర్షం దేవం సహస్రాక్షంసహస్రపమ్ । సహస్రకుంతలోపేతంసహస్రమకుటాన్వితమ్ ॥౮౧౮॥ సహస్రాదిత్యసంకాశం సహస్రేందునిభాననమ్ । సహస్రబాహునైర్యుక్తం సర్వందిజ్ఞాసికాన్వితమ్ ॥౮౧౯॥ ప్రాసాదరూపిణం దేవం ధ్యాత్వైవావాహయేద్గురుః । సుదర్శనంచకగకేప్రాగాదిషుహరేర్యథా ॥ ౮౨౦ ॥ కుండేషుపూర్వవద్ధోమోన్యాసశ్చకమలాసన । తత్రజీవ మభిధ్యాయే ద్వ్యాపకం తదుపాధికమ్ ॥ బుద్ధించపిండికాంపాదా దహంకారం తథైవచ । పాదౌపాద శిలాజంఘేగర్భగేహం తథోదరమ్ ॥ ౮౨౨ ॥ స్తంభాన్బాహూనటించాపి తథైవకటిమేఖలామ్ । జిహ్వాంవర్ణంతథానేత్రం ప్రతీప ద్వారమేవ

సమ్ ॥౬౨౩॥ అపానంజలనిర్యాణం నాసికాంనాసికాంత్తథా । గవా
క్షమక్షిగ్రీవాంచ స్కంధకక్షికపోలకౌ ॥౬౨౪॥ శిరస్కకలశంమాంసం
ప్రలేపంస్పర్శనంసుధా । అస్థీనిచ శిలాస్తత్సాస్స్నాయుదారు శిలాధ్వ
జాః ॥౬౨౫॥ కేశరోమాణికూర్చంస్యాద్ధ్యాత్వాధామపుమాకృతిమ్।
తత్రతత్రన్యసేద్బ్రహ్మన్ హుత్వాహుత్వా పురాయథా ॥౬౨౬॥
శాంతించపూర్వవద్ధుత్వా దిక్పూర్తీనామతఃపరమ్ । బలింసమంత్రతో
దత్వా ముహూర్తేశోభనేగురుః ॥౬౨౭॥ మహాకుంభోపకుంభాంశ్చ
మూర్తిపేషుపహాన్స్వపి । కరకం స్వయమాదాయ కృత్వాధామప్రద
క్షిణమ్॥౬౨౮॥ విన్యస్యస్థండిలేచోర్ధ్వం మహాకుంభాంబుభిఃపురా।మూ
ర్తికుంభాంబుభిఃపశ్చాత్ప్రోక్షయిత్వా యథాక్రమమ్ ॥౬౨౯॥ ప్రా
ణప్రతిష్ఠాంకృత్వాథ మహాకుంభాంబుశేషతః। దిక్పూర్తీస్సర్వమం
త్రైశ్చ ప్రోక్షయేచ్చ యథాక్రమమ్ ॥౬౩౦॥ నైవేద్యాంతంసమభ్య
ర్చ్య దిక్పూర్తీశ్చచతుర్ముఖ । మంటపానాంగోపురాణామేకఏవవిధి
ర్భవేత్ ।౬౩౧॥ ఆస్థానమంటపస్యస్యాదేకకుండవిధానతః । శేషం
యథావత్కుర్వీత ప్రాకారస్యయథాపురమ్ ॥౬౩౨॥ ఏకకుణ్డవిధానేన

బలిపీఠ ప్రతిష్ఠా.

వర్ష్మణాప్రోక్షణంచరేత్ । బలిపీఠప్రతిష్ఠాంతు వక్ష్యామిశృణుపద్మజ॥
గర్భగేహసమాయామవిస్తారార్ధంప్రకల్పయేత్ । బలిపీఠంతదర్ధంవా
ధిష్ఠానాదిమనోహరమ్ ॥౬౩౪॥ త్రిధావిభజ్యతత్కోటిం ద్వాభ్యాంప
ద్మంప్రకల్పయేత్। అగ్రేశుకర్ణికాకార్యాత్తంభాగైకేనపీఠికామ్॥౬౩౫॥
పీఠికాయాంశ్చకోణేషు వైనతేయాన్ప్రకల్పయేత్ । విఘ్నేశశివపక్షీశ
దుర్గాఃప్రాగాదిషుక్రమాత్॥౬౩౬॥ పార్శ్వయోర్బలిపీఠస్యకల్ప్యౌవి
ష్వక్సేనవక్త్రయోః । గోపురాస్థానయోర్మధ్యే కల్పయేద్బలిపీఠికామ్॥
ప్రాకారాంగణదేశేషుపీఠానిపరికల్పయేత్ । కుర్యాదాయామవిస్తారం
తాలద్వయమితంతథా ॥౬౩౮॥ మేఖలాత్రయసంయుక్తంమధ్యేకర్ణి
కయాన్వితమ్ । ప్రత్యావరణదేశేషు స్థాపయేద్దిగ్వదిక్ష్వపి ॥౬౩౯॥ ధ్వ

జ స్తంభస్యపీఠంతు మహాపీఠస్యపృష్ఠతః । మందిరాభిముఖంపీఠే స్తంభ
మేకంప్రకల్పయేత్ ॥౬౪౦॥ అంకురార్పణ కర్మాది శాంతికర్మావసాని
కమ్ । ప్రాసాదస్యేవకృత్వాథ ప్రోక్షయే న్మూలవిద్యయా ॥ ౬౪౧ ॥
తతోప్రోక్షణావశేషేణ తద్దిఙ్మూర్తిర్యథాక్రమమ్ । ఉద్దిశ్య ప్రాషదాన్
సర్వానర్చణీకాయామతఃపరమ్॥౬౪౨॥ తతోప్రోక్షణావశేషేణ పీఠా

మహానసస్య.

నామపిపద్మజ । మహానసప్రతిష్ఠాంతుశృణువక్ష్యే యథాతథమ్ ॥౬౪౩॥
అంకురార్పణకర్మాది సమాప్యతదనంతరమ్ । కుంభమేకంతుసంస్థాప్య
మూలేనావాహయేద్ధరిమ్॥౬౪౪॥ ఏకకుండవిధానేనసర్వంకృత్వా విమా
నవత్ । మహాస్థానస్థచణ్డాదిదేవానాంన్యాసమాచరేత్॥౬౪౫॥ అగ్నిమీ
ళేతిమంత్రేణ చుల్ల్యాయాంపరిచారకాః । చరూణాంశ్రపణంకుర్యుర్ని
త్యకుండేహుతాశనమ్ ॥ ప్రతిష్ఠాప్య మహాకుంభ జలేనప్రోక్షయేత్పురా।
మహానసేతతోద్వారే చణ్డయోరుభయోరపి ॥౬౪౬॥ ద్వారస్యదక్షిణే
పార్శ్వే క్షేత్రపాలస్యపద్మజ । యత్రభాతిస్వయంలక్ష్మీస్తత్రతాం ప్రో
క్షయేత్తతః॥ ౬౪౭ ॥ ధర్మంతువామేచుల్ల్యాయా అధర్మందక్షిణేతతః।
పృష్ఠతశ్చపిధాతారం విధాతారంహుతాశనే ॥౬౪౮ ॥ తత్రచుల్ల్యా
భివదనంలక్ష్మీమావాహయేదపి। మహాకుంభాంబుభిశ్చైవమావాహ్యత
తనంతరమ్ ॥౬౫౦॥ కుంభతోయావశేషేణ శ్రీమూర్తేన తతఃపరమ్।మ
హానసస్యమూర్ధ్వేన సర్వతఃప్రోక్షణంచరేత్ ॥ ౬౫౧ ॥ వాపీకూపతటా

వాపీకూపతటాకానామ్.

కానాంసర్వంకృత్వాయథాపురమ్ । కుంభేవరుణ మావాహ్య కరకేచ
సుదర్శనమ్ ॥౬౫౨॥ ఇంద్రాదీనన్యకుంభేషు హ్యైకకుణ్డే యథా పురమ్॥
హుత్వాకుంభాంబుభిఃప్రోక్ష్యగంగాద్యాస్సరితస్తతః ॥౬౫౩ ॥ ఆవా
హ్యతత్తోయమధ్యే సాలగ్రామశిలాంన్యసేత్ । ప్రతిష్ఠితతటాకాదౌన

పీఠధ్వజ ప్రతిష్ఠా.

శౌచాద్యశుచించరేత్ ॥ ౬౫౪॥ పీఠధ్వజ ప్రభాదీనాంప్రతిష్ఠామథా

రయ । అఙ్కురార్పణకర్మాది సర్వం కర్మ పురా యథా ॥ ౬౫౫ ॥ కుం
భేష్వాశాసు చేన్ద్రాద్యాగ్నికరకే తు సుదర్శనమ్ । విశేషస్తు మహాకుంభే ధ్వ
జస్య వినతాసుతః ॥ ౬౫౬ ॥ పాదుకాసనపీఠానాం శేష ఏవ హి దేవతా । ప్ర
భాయాం భాస్కరో బ్రహ్మా వాహనానాం ఖగేశ్వరః ॥ ౬౫౭ ॥ ఏకకుణ్డవిధా

ఘంటాధూపదీపానామ్.

నేఽయం సులగ్నే ప్రోక్ష్య పూజయేత్ । ఘణ్టాయా ధూపపాత్రస్య దీప
పాత్రస్య చాబ్జజ ॥ ౬౫౮ ॥ కుణ్డమేకం కుమ్భ ఏకః కర్మజాలం యథాపు
రమ్ । శబ్దబ్రహ్మా చ ఘణ్టాయాః ధూపపాత్రస్య పావకః ॥ ౬౫౯ ॥ సూ
ర్యస్సాద్దీపపాత్రస్య ప్రోక్ష్య పూజాసు యోజయేత్ । పంచగవ్యేన శు

వాద్యాని.

ద్ధ్యేరన్వాద్యాని కమలాసన ॥ ౬౬౦ ॥ ఛత్రాదీనాం తు పుణ్యాహవారి

ఛత్రాదీనామ్,

ణా ప్రోక్ష్య దేశికః । ఏకస్మిన్ హి మహాకుంభే చన్ద్రం తత్ర సమాజయేత్ ॥
ఏకకుణ్డైకకుమ్భాభ్యాం హోమకోత్పాదనం వినా । సమిచ్చరుఘృతైర్హు
త్వా సంపాతాజ్యేన సంస్పృశేత్ ॥ ౬౬౧ ॥ ప్రోక్షయేత్కుమ్భతోయేన

ధ్వజస్తంభః-

తతో దేవేన యోజయేత్ । పంచగవ్యేన సంశోధ్య ధ్వజస్తంభం గురూత్త
మః ॥ ౬౬౩ ॥ అఙ్కురాది యథాపూర్వం సమాప్య సకలక్రియాః । వై
నతేయం తథేన్ద్రాదీనావాహ్య కలశేషు చ ॥ ౬౬౪ ॥ తతస్తత్వాని విన్య

శ్రీవత్సస్య.

స్య ప్రోక్షయేత్కుమ్భవారిభిః । కిరీటకౌస్తుభమణివనమాలాదివర్మణామ్ ॥

మకుటాద్యాభరణానామ్.

మహాకుమ్భే స్వమన్త్రేణ కిరీటాదీన్దిశాస్వపి । ఇన్ద్రాదీన్ కరకే చక్ర
మావాహ్యైకహుతాశనే ॥ ౬౬౬ ॥ హుత్వా తత్వాని విన్యస్య ప్రోక్షయే
త్కుమ్భవారిణా । దేవమారాధ్య తదను మణ్డయేన్మకుటాదిభిః ॥ ౬౬౭ ॥ అ

హారాదీనామ్,

న్త్యే మహోత్సవం కుర్యాద్వాసుదేవస్య పద్మజ । హారాదినూపురాన్తా

నాంక్షాళయేద్గంధ వారిభిః ॥౬౧౯॥ స్థండిలేస్థాపయేదగ్నౌ వైకస్మిన్ స్వ
స్వవిద్యయా । సంపాతాజ్యేనసంస్పృశ్య ప్రోక్షయేత్కుంభవారిణా ॥
మండయేద్దేవదేవేశం ద్వాదశాక్షరవిద్యయా । చక్రాదీనామాయుధా

చక్రాద్యాయుధానామ్,

నాంకుంభేషుదశసుక్రమాత్ ॥ ౬౨౦ ॥ ఆవాహ్య చైకస్మిన్కుండే హు
త్వాతత్వానివిన్యసేత్ । హోమశ్చతుర్షు కుండేషు పురుష ప్రకృతీని
చేత్ ॥౬౨౧॥ అంతేసంప్రోక్షయేద్బ్రిష్టా దేవేనసహయోజయేత్ ।
చక్రాదిపరివారాణాం దశకుంభాః ప్రకీర్తితాః ॥౬౨౨॥ ఏకకుండేతుయ

అనంతగరుడవిష్వక్సేనాః,

జనం సర్వమన్యద్యథాపురమ్ । అనంతస్యఖగేశస్య విష్వక్సేనస్య పర్మ
జ ॥౬౨౩॥ చక్రాదీనాం యథాతద్వత్సర్వమన్యద్యథాపురమ్ । ఆదిత్య
స్యచ తద్వత్స్యాద్దిక్పాలానాం తథైవచ ॥ ౬౨౪ ॥ దుర్గాదిమా
తరస్సప్తయాశ్చాన్యాదేవతాస్త్రియః ।తాసాం ప్రతిష్ఠాలక్ష్మీవద్విష్ణుసు
దుర్ద్రవేధసోః ॥౬౨౫॥ ఉపకుంభాష్టకేభేద ఇంద్రాద్యావాహనం మ
తమ్ । స్వస్వమూర్తిమన్త్రహోమకుంభేసర్వమన్యత్రవిష్ణువత్ ॥౬౨౬॥ రత్న
స్ఫటికలోహాద్యైర్నిర్మితామక్షమాలికామ్ । యద్వాపద్మాక్షరుద్రా

అక్షమాలాః,

క్షధాత్ర్యక్షాదివినిర్మితామ్ ॥౬౨౭॥ పంచవారుణికైర్మన్త్రైర్గ
పంచోపనిషదైస్తతః । పంచగవ్యేన సంక్షాళ్యప్రోక్ష్యపుణ్యాహవారి
ణా ॥ ౬౨౮॥ తాంపద్మపత్రేసంస్థాప్య కుంకుమాద్యైర్విలిప్యచ । మ
ణ్డయిత్వాధాన్యకస్థైస్థండిలేచాధివాసయేత్ ॥౬౨౯॥ కుంభమేకంతు
హేమాంద్యం స్థాపయేత్ స్థండిలాంతరే । దేవతామంత్రపురుష స్సమావా
హ్యసమర్చయేత్ ॥ ౬౩౦॥ తతస్తుకుండేచైకస్మిన్హుత్వాతత్వానివిన్య
సేత్ । శాంత్యంతంజుహుయాదగ్నౌ ప్రోక్షయేత్కుంభవారిభిః ॥౬౩౧॥
సన్నిధత్తాంభవాన్దేవమంత్రమూర్తే జనార్దన । జపాక్షమాలా వల

భక్తప్రతిష్ఠా,

యేభక్తానుగ్రహకామ్యయా ॥ ౬౩౨॥ ఏవంధ్యాత్వాథ భక్తానాం తాంద

ద్వాదశమాలికామ్ । భక్తబింబప్రతిష్ఠాన్తుశృణుష్వకమలాసన॥౮౩॥
సింహాదిమూర్తిసహితం మంటపం కల్పయేత్పురా। నోపకుంభాష్టకం
బ్రహ్మన్ నైవశయ్యాధివాసనమ్ ॥ ౮౪॥ సర్వమన్యద్యథాపూర్వంభ

గ్రహార్చా,

క్తానాం కర్మణశ్శస్యతే । ప్రతిష్ఠాంతు గ్రహార్చాయా యథా విధ్యవ
ధారయ ॥ ౮౫ ॥ అంకురార్పణకర్మాది కుంభాంబుప్రోక్షణావధి।
సర్వంకర్మయథాపూర్వం విశేషమవధారయ ॥ ౮౬ ॥ కేవలంజంగ
మంబింబంయదిపేద్యాంయథారుచి । ధ్రువేచాస్థానమాసీయఆవాహ్య
ప్రోక్షణంచరేత్ ॥౮౭ ॥ ద్వారేచణ్డప్రచండౌచ వైనతేయం పురో
భువి । ఐశాన్యాం క్షేత్రపాలంచ సేనానీంకమలాసన ॥౮౮॥ వాస్తు
నాథంచ తత్రైవదుర్గాందేవీంచమారుతే । గుహంతుపశ్చిమేభాగేపా
ర్శ్వయోరుభయోరపి ॥౮౯॥ శఙ్ఖపద్మనిధీబ్రహ్మన్నావాహ్యాభ్యర్చయే
త్తతః । యజమానస్తతో దేవం దండవత్ప్రణిపత్యచ ॥౯౦॥ దాసో
స్మితవదేవేశ సపుత్రగణబాంధవః । సన్నిధత్స్వగృహేయావదస్వా
యోమమాచ్యుత ॥ ౯౧ ॥ పూజాం మమయథాశక్తి విహితాంవిక
లామపి । గృహ్ణీష్వభగవన్భక్త జనానుగ్రహకామ్యయా ॥౯౨॥ ఇతి
సంప్రార్థయేద్బ్రహ్మన్గురుణాచోదితస్స్వయమ్। గురుంచఋత్విజో
విప్రాన్తోషయేద్దక్షిణాదిభిః ॥ ... ॥౯౩॥

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే విష్ణుతిలకే బ్రహ్మోపదేశే
సప్తమోధ్యాయస్సమాప్తః.

అష్టమాధ్యాయప్రారంభః.

ప్రతిష్ఠావిధిః.

భగవాన్దేవదేవేశఃప్రతిష్ఠావిధిముత్తమమ్ । ఉపదిశ్యతతోస్మభ్యం
నిజగాదోత్సవంవిధిమ్ ॥౧॥ ఔత్సవం విధిమాఖ్యాస్యే శృణుబ్రహ్మన్స్వ

ధ్వజారోహణమ్.

ఘాతథమ్ । ఉత్సవారంభణాత్పూర్వం ధ్వజారోహణ మాచరేత్ ॥౨॥ గర్భద్వారసమాయామ విస్తీర్ణంపటమాహరేత్ । తన్మధ్యే విలిఖేద్దేవం కాంచనాభంఖగేశ్వరమ్ ॥౩॥ గగనేగమనాకారం పక్షద్వయపరిష్కృతమ్ । నాగైరష్టభిరాకీర్ణం బద్ధాంజలికరద్వయమ్ ॥౪॥ సర్వాభరణసంయుక్తం సుధాకుంభంచపార్శ్వతః । విలిఖ్యశిల్పినాతస్యనయనోన్మీలనంచరేత్ ॥ ౫ ॥ సంగృహ్య మృత్తికాంపశ్చా దంకురార్పణమాచరేత్ । ప్రణవేన పటంగృహ్య దేవస్యాగ్రచతుర్ముఖ ॥ ౬॥ విస్తార్య స్థండిలే దేవమర్ఘ్యాద్యైరుపచర్యచ । పుణ్యాహవారిభిస్తత్ర పటస్య ప్రోక్షణం చరేత్ ॥ ౭ ॥ సిద్ధార్థైరస్త్రమంత్రేణ సన్నాద్య విహగాధిపమ్ । దేవస్యానసమాలోక్య ప్రార్థయేద్గాథయానయా ॥౮॥ భగవన్పుణ్డరీకాక్ష సర్వేశ్వరజగన్మయ । త్వయాయథాతు కథితం తథాకర్తుంనశక్యతే । అస్మాభిస్తత్త్వదసామర్థ్యాత్ శ్రద్ధాదీనామభావతః । తదాత్మనాద్యసర్వేషాంన్యూనాధిక్యోపశాంతయే ॥౧౦॥ సమాలోకయ నేత్రాభ్యాం శీతళాభ్యాం పటస్థితమ్ । సర్వదోషాప హారిభ్యాంవైనతేయప్రసీదయ ॥౧౧॥ ఇతిప్రార్థ్యాథనీరాజ్య పటముత్థాప్యదేశికః। యాగమందిరమాసాద్యస్థాపయేత్ స్థణ్డిలోపరి ॥౧౨॥ నిబధ్య కౌతుకంబ్రహ్మానకృత్వాఛాయాధి వాసనమ్। వాస్తునాథంసమభ్యర్చ్య శినయనోన్మీలనంచరేత్ ॥౧౩॥ కర్మాంగస్నపనంకృత్వా శయ్యాయామధివాసయేత్ । కుంభేష్వావాహ్య సంపూజ్య హుత్వాతత్వాని విన్యసేత్ ॥౧౪॥ సమాప్యశాంతిహోమాంతం పటముత్థాప్యపద్మజ । కృత్వాపూర్ణాహుతింవహ్నౌ సమారోప్య పటేగురుః ॥౧౫॥ ఉపకుంభాంబుభిఃప్రోక్ష్య పటంకమలసంభవ । యోగపీఠంపటేకృత్వాగంధాద్యైరర్చయేత్తతః ॥౧౬॥ ఆవాహ్య విహగాధీశం సాన్నిధ్యప్రార్థనాంచరేత్। మహాబలమహాబాహో వైనతేయవయోధిప ॥౧౬॥ సన్నిధత్స్వపటేతుభ్యంనమఃప్రణవమూర్తయే।కర్మణాంసిద్ధిమాహాత్మ్యః

విహగేశ్వర ||౧౭|| ఆహూతవ్యాస్త్రయోలోకా స్త్వయిసన్నిహితే
విభో । ఇతి ప్రార్థ్యార్ఘ్యదీపాంత మభ్యర్చ్యచనివేద్యచ ||౧౮|| మ
హాకుంభస్యచతథా నైవేద్యాంతంసమాప్యచ । స్తోత్రయే ద్విహగే
శానం శుద్ధేనైవాంతరాత్మనా ||౧౯|| మంత్రంశ్రీ వైనతేయస్య జప
న్నేవనయేన్నిశామ్ । ప్రభాతే దేశికస్స్నాత్వానిత్యకర్మ సమాప్యచ||
౨౦|| తతఃపటంసముత్థాప్య దేవాగారప్రదక్షిణమ్ । కృత్వాస్తంభస
మీపార్వ్వ్యం మందిరాభిముఖంగురుః||౨౧|| సంస్థాప్యమందిరంగత్వా
మండయేద్బింబమాత్సవమ్ । యానమారోప్యతదను స్తంభస్యనికటంన
యేత్ ||౨౨|| మహాకుంభం సకరకం సమభ్యర్చ్యప్రసన్నధీః । పటస్థం
చతతఃకుంభతోయేనప్రోక్షణంచరేత్ ||౨౩|| తతోమంత్రాణివిన్యస్య
ప్రాగాదిషుయథాక్రమమ్ । ఇంద్రాదీన్సమ్యగభ్యర్చ్య ఖగేశానం స
మర్చయేత్ ||౨౪|| నివేద్యచ యథాన్యాయ మింద్రాదీనాం బలింక్షి
పేత్ । భుంజతేయాస్త్రియఃపిణ్డా న్బల్యర్థాన్కమలాసన ||౨౫||
అపత్యలాభంతాసాంస్యా త్సత్యముక్తంచతుర్ముఖ। అవశిష్టోదకైశ్శిఫ
రం బల్యర్ఘ్యమభిషేచయేత్||౨౬|| తదంబుశీకరంస్పృష్ట్వా యోషితో
గతవిక్లబాః। గృహపీడానివృత్తాశ్చ రుగ్ణారోగాద్విముచ్యతే ||౨౭||
ధ్వజవేణ్వగ్రవివరే తంతుభి స్త్రిగుణీకృతే। పాశేధ్వజ పటంబద్ధ
ధ్వాపురుషవిద్యయా ||౨౮|| అనుజ్ఞాతోద్విజశ్రేష్ఠై స్తున్నవస్వద్యైఃఖ
గాధిపమ్ । సుపర్ణోఽసీతిమంత్రేణ ధ్వజారోపణమాచరేత్ ||౨౯||
ప్రార్థయేత్తత్రసాన్నిధ్యం గాథయావక్ష్యమాణయా । పక్షీంద్రప
క్షవిక్షేప తరంగానిలసంపదా || 30 || నిరస్తాసురసంత్రాస సమరేశ
త్రుసూదన । సన్నిధత్స్వపటేయావ దుత్సవావభృథేక్షణమ్ || 3౧ ||
ప్రాద్ధైర్వ్యవంవిహగాధిశం తత్రదేవం సమానయేత్ । ప్రదర్శయేత్ఖ
గాధిశం భగవన్నితిగాథయా ||3౨|| పుష్పాంజలినాదాయ తదాదే
వస్యసన్నిధౌ । గరుడాననమాలోక్య గాథామేతాముదీరయేత్ || 33 ||
అస్మాద్దినాత్సమారభ్య యావత్తీర్థదినంహరేః । సన్నిధింకురుపక్షీంద్ర

రాజ్ఞో జనపదస్యచ ॥౩౪॥ గ్రామస్యయజమానస్య వైష్ణవానాం మహా
త్మనామ్ । తుష్టయే పుష్టయేచైవ సర్వశత్రుజయాయచ ॥౩౫॥ అప
మృత్యుహరార్థాయ వైనతేయ ప్రసీదఓమ్ । ఇత్యుదీర్యాథ పుష్పాణి
పటో పరికిరయేత్ ॥౩౬॥ కుర్వీత దేవతాహ్వానం త్వయి దేవపటస్థితే।
ఆహూతా రక్షణీయాశ్చ దేవాద్యావిహగాధిప ॥౩౭॥ ఇతిప్రార్థ్య ఖ
గాధీశం దేవస్యనికటం గురుః । ఆసాద్య దండవద్భూమౌ నత్వా దేవం
విలోకయన్ ॥౩౮॥ జ్ఞానతో జ్ఞానతోవాపి యథోక్తం నకృతం మయా।
తత్సర్వం పూర్ణమేవాస్తు సుతృప్తో భవ సర్వదా ॥౩౯॥ ఓమచ్యుత జగ
న్నాథ మంత్రమూర్తే జనార్దన । రక్షమాం పుండరీకాక్ష క్షమస్వాజ
ప్రసీదఓం ॥౪౦॥ ఇతి విజ్ఞాప్యతం దేవం నినయేన్మంటపాన్తరమ్। అభ్య
ర్చ్య విధివద్దేవం యథాపూర్వం నివేశయేత్ ॥౪౧॥ ధ్వజస్యనికటే నక్త
మనిర్వాణం ప్రరోపయేత్ । కర్మాంతం విహగాధీశ మభ్యర్చ్య వినివే
దయేత్ ॥౪౨॥ ఉత్సవారంభ దివసాత్పూర్వేద్యుర్నిశిపద్మజ । శయ్యా

అధివాసవిధిః.

యాం వాసుదేవం తం దేవీభ్యామధివాసయేత్ ॥ ౪౩ ॥ విధింతస్యవది
ష్యామి యథావదవధారయ । త్రిథిభాగవత్తైస్సాకం దేశికో గర్భ
మందిరమ్ ॥౪౪॥ ఆసాద్యగంధపుష్పాద్యైర్మూలబేరం సమర్చయేత్।
కర్మార్చాయాం మూలబేరాత్ తస్మాదుత్సవకౌతుకే ॥౪౫॥ ఆవాహ్య
సన్నిధిం ప్రార్థ్య కర్మాంతం సమ్యగర్చయేత్ । పుణ్యాహపూర్వం బధ్నీ
యాద్దేవ్యా దేవస్య వైకరే ॥ ౪౬ ॥ అర్చయిత్వా నివేద్యాథ కర్మాంగ
స్నపనంచరేత్ । మండయిత్వా సదేవీకం స్నాతముత్సవకౌతుకమ్ ॥౪౭॥
యథావిధిసమభ్యర్చ్య పరమాన్నం నివేదయేత్ । ప్రకల్పయేత్తతశ్శ
య్యాం ప్రతిష్ఠాయాం యథాగురుః ॥౪౮॥ దేవీభ్యాం సహ దేవేశం శా
యయేత్తోరణభూమిషు । అనిర్వాణాన్ సముద్దీప్య దీపాన్ సాంకురపా
లికాః ॥౪౯॥ సంస్థాప్య నిత్యాగ్నికుండే సమిచ్చరుఘృతైస్తతః । మూలేన
చస్రుసూక్తేన పూర్ణాహుత్యవసానికమ్ ॥ ౫౦ ॥ హుత్వా దేవం తత

స్తుత్వా జాగరణేన నిశాం నయేత్ । తతః ప్రభాతే దేవీభ్యాం దేవముత్థాప్య దేశికః ॥౫౧॥ సమభ్యర్చ్య యథాన్యాయం గాథామేనాముదీరయేత్ । ప్రసీద దేవదేవేశ ఉత్సవః క్రియతే మయా ॥౫౨॥ అస్మాత్కాలలవాద్యావ త్పుష్పయాగమహోత్సవః । త్వత్ప్రీతయే జగన్నాథ యద్యత్కర్మ కరోమ్యహమ్॥౫౩॥ తత్సర్వమాత్మసాత్కృత్వా కృపయా మే ప్రసీద భోః । ఇతి విజ్ఞాప్య తం దేవం యానమారోప్య పద్మజ ॥౫౪॥ ఆరోపితం ధ్వజం దృష్ట్వా దేవతానయనాయ చ । నియుజ్య గరుడం గ్రామం పరిక్రమ్య యథాపురమ్ ॥౫౫॥ ఆస్థానమంటపే దేవ మవతార్య గురూత్తమః । అభ్యర్చ్య యాగసంభారాన్ సంభృతాన్ జనసంసది ॥౫౬॥ ఇతోయాతమి తోయాత మితోయాతమితీరయన్ । దర్శయిత్వా స్నాపయిత్వా సమభ్యర్చ్య యథావిధి॥౫౭॥ కర్మార్చ్యాయాం సముద్వాస్య మూలబేరే సము

✻ దేవతాహ్వానమ్. ✻

ద్వాసేత్ । ఆరోపితే ధ్వజే విష్ణోర్దేవతాహ్వానమాచరేత్॥౫౮॥ యద్వా దేవాన్సమాహూయ ధ్వజారోహణ మాచరేత్ । బలిపీఠస్య పురతః క్షితిం గోమయవారిణా ॥౫౯॥ ఆలిప్య రంగవల్ల్యాద్యైరలంకృత్య ప్రకల్ప్య చ । స్థండిలం విలిఖేత్తత్ర కాలచక్రం చతుర్ముఖ ॥౬౦॥ భేరీం నివేశయేన్మధ్యే నవవాసోవివేష్టితామ్ । తద్దక్షిణస్యాం కోణేషు ప్రవిశేద్గర్భమందిరమ్ ॥౬౧॥ మూలబేరాత్తత్కర్మబింబే తతోపి బలికౌతుకే । సమాహూయ సమభ్యర్చ్య సాన్నిధ్యం ప్రార్థయన్ పురా ॥౬౨॥ ఉత్థాప్య భేరీదేశస్య పశ్చిమే స్థండిలోపరి । కాలచక్రే విలిఖితే భద్రపీఠం నివేశయేత్ ॥౬౩॥ కౌతుకం తత్ర విన్యస్య నైవేద్యాన్తం సమర్చయేత్ । భేరీకౌతుకయోర్మధ్యే కుంభమేకం సలక్షణమ్ ॥౬౪॥ కుంభాష్టకం చ పరితః స్థాపయేత్ స్థండిలోపరి । స్నాతం స్వూర్ధ్వతిలకం శుక్లాంబరధరం శుచిమ్ ॥౬౫॥ సోపవీతం దర్భపాణిం భేర్యాస్తస్యాగ్నిపురోభువి । స్థాప్య పారశవం తత్ర స్థాపయేద్గణికాజనమ్ ॥౬౬॥ తతః కుర్వీత పుణ్యాహం భేరీం పారశవం తతః । గాణిక్యమపి కూణం చ ప్రోక్షయేద్దస్త్రవి

ద్యయా ॥౧౭॥ భేరీమభ్యర్చయేద్బ్రహ్మ న్ప్రకృతింత్రిగుణాత్మికామ్।
దక్షిణోత్తరయోర్విష్ణుం శ్రియంతత్రసభాజయేత్ ॥ ౧౮ ॥ వాయుంకో
ణేసమావాహ్య యథావిధిసమర్చయేత్ । సులగ్నే కోణమాదాయ
శబ్దతన్మాత్రవిద్యయా॥౧౯॥ దేవాన్సర్వా న్సమాహూయ స్వస్వ నామ
భిరబ్జజ । ఆహూయతాడయేద్భేరీం ప్రత్యేకం తాడనత్రయమ్ ॥౨౦॥

ఆహ్వానక్రమః.

భేరీతాడనవేళాయాం నృత్యేచ్చగణికాజనః । ఆహూతవ్యా స్సర్వయ
జ్ఞాస్స్వాహావాషట్సమన్వితాః॥౨౧॥ బ్రహ్మాచసపరీవార ఆహూతవ్యో
మహోత్సవే । విష్ణుశ్చసపరీవారస్సహపారిషదైస్తథా॥౨౨॥ఆహూ
తవ్యస్తథారుద్రః ప్రమథాద్యైస్సమన్వితః । దేవతాశ్చత్రయస్త్రిం
శదృషయశ్చతపోధనాః ॥౨౩॥ సిద్ధవిద్యాధరాశ్చాన్యేనాగామానుష
విగ్రహాః । స్వర్గిణోయక్షరక్షాంసి నద్యోవిద్యాశ్చ సాగరాః ॥౨౪॥
ఆహూతవ్యాగపర్వతాశ్చ స్వైస్స్వైర్నామభిరబ్జజ । ఏవముత్సవసే
వార్థం దేవానాహూయదేశికః ॥ ౨౫ ॥ ఆవాహ్యామధ్యమేకుంభే తీ
ర్థావధిసమర్చయేత్ । లోకపాలాన్సమాహూయ ప్రాక్కుంభాదిషు
పూర్వవత్ ॥ ౨౬ ॥ నివేద్యచాథ నీరాజ్య గుప్తదేశే నివేశయేత్ ।

ఉత్సవవిధిః.

బలిబేరగతాం శక్తిం మూలబింబే నివేశయేత్ ॥ ౨౭ ॥ ఉత్సవారంభ
దివసాత్ప్రథమే పంచమేహని । తృతీయేహ్న్యపి సద్యోవా కారయే
దంకురార్పణమ్ ॥౨౮॥ అష్టాదశ దినేయద్వా దశాహేంతత్తథానచేత్ ।
నవమేదివసేవాపికుర్యాదవభృథోత్సవమ్ ॥ ౨౯ ॥ ప్రతిష్ఠా దివసేయ
ద్వా రాజ్ఞోజన్మ దినేపివా । మాసనక్షత్రతిథిషు దర్శేవా తీర్థమా
చరేత్ ॥౩౦॥ సాగరేవా మహానద్యాం పుణ్యతీర్థే ధవాబ్జజ ।
వాప్యాంవా పుష్కరిణ్యాంవా కుర్యాదవభృథోత్సవమ్ ॥ ౩౧ ॥ తిథి
ష్వేవ ప్రకుర్వీత సాగరేవభృథోత్సవమ్ । దర్శేవా పూర్ణమా
స్యాంవా నాన్యత్రకమలాసన ॥ ౩౨ ॥ నక్షత్రేవాతిథౌయద్వా నద్యా

దా తీర్థమాచరేత్ । తిథినక్షత్ర యోగేతు తీర్థం సర్వ గుణోత్తరమ్॥ కలయావాపి విద్ధాచే త్తిథిర్వా యదితారకా । వర్జయిత్వాథ తాంవిద్ధాం పరేద్యుస్తీర్థమాచరేత్ ॥౭౪॥ కలామాత్రావశేషాచే త్తిథిర్వా యదితారకా । తతోత్సవం ప్రకుర్వీత సాహి సర్వగుణోత్తరా ॥౭౫॥ తీర్థోత్సవం వినిశ్చిత్య ధ్వజారోహణమాచరేత్ । ఉత్సవారంభ దివసఅపరాహ్ణే చతుర్ముఖః ॥౭౬॥ విష్వక్సేనం పురస్కృత్య యద్వాపక్షీశ్వరం గురుః । బహిర్నిర్గత్య ధరణీం సంగృహ్యాంకుర మర్పయేత్॥ గర్భమందిరమాసాద్య దేవమభ్యర్చ్య తంత్రవిత్। కమార్వ్యాయాం సమావాహ్య తస్మాదప్యుత్సవాదిషు ॥౭౭॥ ఆవాహ్యాత్ర తయా చేశ తీర్థాస్త్ర సన్నిధింగురుః । అర్చయిత్వాథ బల్యర్థం తథాన్యై స్స్నానకౌతుకమ్ ॥౭౮॥ ప్రపయ్యాయాగసదనం స్థండిలోర్ధ్వం నివేశయేత్। తతో గర్భగృహం ప్రాప్య ప్రణమ్య ప్రార్థయేద్ధరిమ్ ॥౮౦॥ భగవన్పుణ్డరీకాక్షకరిష్యే కౌతుకక్రియామ్। మహోత్సవార్థం దేవేశ తదర్థం త్వం ప్రసీదమే ॥౮౧॥ ఇతి విజ్ఞాప్య శయన తీర్థకౌతుకవర్జితమ్ । దేవీభ్యాం సహ సర్వేషాం బధ్నీయాత్కౌతుకం కరే ॥౮౨॥ గురుస్స్వదక్షిణే హస్తే కృత్వా కౌతుకబంధనమ్ । యాగమందిరమాసాద్య కుంభస్థాపనమాచరేత్॥౮౩ ॥ నవకుంభాన్సకరకాన్వేదికాయాం యథాక్రమమ్ । స్థండిలోపరి సంస్థాప్య పుణ్యాహమపి వాచయేత్ ॥౮౪॥ ద్వారతోరణమభ్యర్చ్య విష్వక్సేనం గళాష్టకమ్ । యోగపీఠం మహాకుంభే తథాన్యేష్వపి కల్పయేత్ ॥౮౫॥ మహాకుంభే మూలబేరాత్తచ్ఛక్తిం మూలవిద్యయా । సుదర్శనంచ కరకే ప్రాగాదిషు యథాక్రమమ్ ॥౮౬॥ ఆవాహ్య వాసుదేవాదీన్పురుషాదీన్విదిక్షుచ । అభ్యర్చ్యాభిమంత్ర్యాథ చక్రపద్మం సమర్చయేత్ ॥౮౭॥ ప్రాగాది సరకుణ్డేషు వాసుదేవాదికాన్యజేత్। మూలాదావాహయేద్బ్రహ్మస్నానవసత్యే గురూత్తమః॥౮౭॥ పంచభిర్వా చతుర్భిర్వా త్రిభిరేకేనవా నలైః । యజేత తత్రసాన్నిధ్యం తీర్థాంతం ప్రార్థయేదపి ॥౮౮॥ ఘృతప్రసూనపుష్పాద్యైస్తత్తన్మంత్రైర్యథాక్ర

వమ్ । జుహుయాన్మూర్తిప్రస్తాన్ చరుభిశ్చ పురోదితైః ॥౧౦౦॥

పరివారహోమః.

ఆవసథ్యానలే యద్వా ప్రాక్కుండే వా గురుస్స్వయమ్। హోమశేషేణైవ జుహుయాత్పరివారాన్యథావిధి॥౧౦౧॥ ఉద్ధృత్య ప్రణవం పూర్వం తత్తన్నామ చతుర్థికమ్ । సపరివారశబ్దస్య చతుర్థ్యా సహితం పునః ॥౧౦౨॥ తతస్స్వాహాంతముద్ధృత్య హోమమగ్నౌ ప్రోక్తశ్చతుర్ముఖ। బ్రహ్మా ప్రజాపతిరుద్రో దేవాశ్ఛందాంసి పద్మజ ॥ ౧౦౩ ॥ ఋషయశ్చాపి గంధర్వాస్తథైవ చ సరీసృపాః। యక్షాశ్చాప్సరసశ్చైవ మానాద్యైస్సహ నక్షరాః॥ ౧౦౪ ॥ సముద్రా నగపర్వతాశ్చైవ న ప్రజాభూతాని పద్మజ । పశవశ్చ తథా వృక్షాస్తథైవౌషధయస్స్మృతాః ॥౧౦౫॥ వనస్పతిశ్చోద్భిదశ్చ స్వేదజాశ్చాండజాస్తథా । జరాయుజాశ్చ భూమ్యాది సప్తలోకాస్తథైవ చ ॥౧౦౬॥ అతలాద్యాస్సప్తలోకాస్తథా చండాది దేవతాః। ప్రాయశ్చిత్తాహుతీర్హుత్వా చేదం విష్ణ్వతిమంత్రతః ॥౧౦౭॥ హుత్వా పూర్ణాహుతిం బ్రహ్మన్బలిదానం సమాచరేత్ । సదహోత్పరికీర్ణదర్భాన్ దేవాన్నోద్వాసయేదపి ॥ ౧౦౮ ॥ తీర్థాంతమగ్నిం సంరక్షేత్తావద్ధోమం దినే దినే । సాయంప్రాతశ్చ కుర్వీత యథావత్కమలాసన ॥౧౦౯॥

బలిదానమ్.

బలిదానం తతః కుర్యాద్ధోమాంతే ప్రత్యహం గురుః। పురస్తాద్యాగసదనే కుముదాదీన్ప్రతిక్షిపేత్ ॥౧౧౦॥ బల్యర్థ్యామన్నమూర్తిం వా పురోధాయ గురూత్తమః । చణ్డప్రచణ్డయోర్ద్వారే పురస్తాద్యాగమణ్డపే॥ ౧౧౧॥ గర్భమందిరమారభ్య పంచావరణభూమిషు । గత్వా గ్రామం సమాసాద్య గ్రామమధ్యే చతుర్ముఖ ॥౧౧౨॥ ఆహూయ తత్ర బ్రహ్మాణం బల్యర్థం దేశికోత్తమః । పీఠే వా స్థండిలే యద్వా సమావాహ్య బలిం క్షిపేత్ ॥౧౧౩॥ గ్రామహీనే క్షిపేద్బ్రహ్మన్బలిపీఠసమీపతః । పూర్వాద్యాశాసు చేంద్రాదీనాహూయావాహ్య పూర్వవత్ ॥౧౧౪॥ బలిం పీఠే స్థండిలే వా ప్రక్షిపేచ్చ యథావిధి । వహన్నార శవో భైరీం హూయ

మానేమరుద్గణే ॥ ౧౧౫॥ కౌణేనతాడయేద్భేరీష్షాక్ త్రివారంగురుచో
దితః । ఆహూయమానే చేంద్రాద్యా నృత్యేయుర్గణికాజనాః॥౧౧౬॥
జగన్మోహనంతత్ర గాయేయుర్గీతివేదినః । వాదయేయు ర్వాద్య
కష్టాన్స్తోత్రమేయుశ్చవందినః॥౧౧౭ ॥ నిత్యోత్సవార్చయాసార్ధంపం
చావరణభూమిషు । గ్రామేబల్యర్చయాసార్ధంబలిదానంప్రశస్యతే॥
యద్వాచక్రేణకుర్వీత భేర్యాకేవలయాథవా । బలిశిష్టంక్షిపేత్పీఠే కా
తుకంతత్రపూజయేత్ ॥౧౧౯॥ నీత్వాథయాగ సదనం యథాస్థానం ని
వేశయేత్ । ఆరంభదివసాద్రాత్రౌ సమాప్తదివసేహని ॥ ౧౨౦॥ ఏకా
మేకాంబలిందద్యాన్నత్యేవద్యాద్బలిద్వయమ్ । ఉపరాగే సంక్రమేనా

※ ఉత్సవబింబ యాత్రావిధిః. ※

ప్రాప్తేతీర్థదినేతదా ॥౧౨౧ ॥ కాలద్వయేబలిందద్యాద్దేశికః పంచరా
త్రవిత్ । ఆసాద్యగర్భసదన మర్చయిత్వాయథావిధి ॥౧౨౨॥ ఉత్స
వార్చాం సమాదాయ దేవీభ్యాంసహవా వినా । ఆస్థాన మంటపే దే
వంయానమారోప్యదేశికః ॥ ౧౨౩ ॥ ఆరాధ్య మంత్రాన్విన్యస్య నిశా
చూర్ణం లోహరేః । విన్యస్య పాదయోర్బ్రహ్మన్పాదుకా మపియోజ
యేత్ ॥౧౨౪॥ యానంవహంత్సువిప్రేషు వైనతేయంసమర్చయేత్ । దే
వాగ్రేనినయేద్ధీమాన్ ఘృతవర్తిసమన్వితాన్ ॥౧౨౫॥ గాయకాశ్చాపిగా
యేరన్వాదయేయుశ్చవాద్యకాః । తాళాదిసర్వంకుర్వీరన్తత్రవైతాళి
కాజనాః ॥౧౨౬॥ ధూపాంశ్చైవబృహద్దీపాన్ధారయేయుస్సమంతతః,
ఛత్రచామరవృన్దాని బిభృయుఃపరితోహరేః ॥ ౧౨౭ ॥ ఘోషయేయు
ర్ద్విజశ్రేష్ఠాః దేవాః దేవస్యపృష్ఠతః । పఠేయుఃపద్యగద్యానిస్తుతిం
వాదేవపృష్ఠతః ॥౧౨౮॥ గ్రామంసర్వంపరిక్రమ్యఅవరోప్యచమంటపే ।
ఆరాధ్యపృథుకాదీని నివేద్యచయథాతథమ్ ॥౧౨౯॥ పునరుద్ధాస్య దేవే
శంస్థాపయేన్మందిరాన్తరమ్ । న్యాసపూర్వంసమభ్యర్చ్యనివేద్యతదనం
తరమ్ ॥౧౩౦॥ నీరాజ్యయానాద్దేవేశ మవరోప్య తతఃపరమ్ । యథా
స్థానంసమావేశ్యస్నాపయేత్కలశైస్తతః ॥౧౩౦॥ వీథీపర్యయనే పాత్రి

త్తైస్నానందేవస్యకీర్త్యతే । వీథీంగచ్ఛతి దేవేశే యదిభక్త్యాదికంపథి॥ అస్త్రమంత్రేణసంప్రోక్ష్య దేవాయవినివేదయేత్ । ఫలంవాయదితాంబూలంతూష్ణీమేవనివేదయేత్ ॥౧౩౩॥ పాత్రాభరణవస్త్రాణిప్రోక్ష్యాస్త్రేణనియోజయేత్ । సాయంప్రాతః ప్రతిదినంవీథీభ్రమణ మాచరేత్॥ ౧౩౪॥ అన్నాద్యైర్ద్విగుణైర్నిత్యంమూలాయవినివేదయేత్ । సప్తమే

చూర్ణోత్సవః.

హనిస్థాయాహ్నేదేవంస్నానార్చయాసహ ॥ ౧౩౫ ॥ ఉత్తమాద్యైశ్చకలశైస్స్నాపయేద్గంధవారిభిః। ఉపచర్యచదీపాంత మేకబేరేచతుర్ముఖ ॥౧౩౬॥ మూలబింబేప్రకుర్వీతస్నపనంశాస్త్రవర్త్మనా। తతో దేవస్యపురతస్థండిలేధాన్యనిర్మితే। ఉలూఖలంమణ్డయిత్వా విన్యసేద్వస్త్రవేష్టితమ్ ॥౧౩౭॥ శ్రీసూక్తేన శ్రియంధ్యాయన్నర్చయిత్వాభిమంత్ర్యచ । మూలమంత్రేణ ముసలే దేవం ధ్యాయ న్సమర్చయేత్॥ ౧౩౮॥ నిశాతండులయోశ్చూర్ణం నిక్షిపేదప్యులూఖలే । పఠంతో మంగళం దాస్యోగృహీత్వాముసలంతతః ॥౧౩౯॥ విమర్దయేయు ర్నిభృతం యథాసూక్ష్మతరంతథా। నిశాచూర్ణంతదాదాయ కుంభే వేష్టితవాససి ॥౧౪౦॥ నిక్షిప్యస్థండిలేస్థాప్యకృత్వాకూర్చాపి ధానవత్। తత్రశ్రియంసమావాహ్యసమభ్యర్చ్యయథావిధి ॥౧౪౧॥ శ్రీసూక్తేనాథతచ్చూర్ణైర్దేవంతమభిషేచయేత్ । తతోదేవం పరిక్రమ్యప్రణిపత్యగురుస్స్వయమ్॥౧౪౨॥ పుష్పాంజలింవికీర్యాథసాయంకుర్యాన్మహో

జలద్రోణ్యర్చనమ్.

త్సవమ్ । జలద్రోణ్యర్చనంబ్రహ్మన్నపరాహ్ణేష్టమేహని ॥౧౪౩॥ కుర్వీత తద్విధింవక్ష్యే శృణుష్వకమలాసన । వినయేత్సరసీతీరం దేవీభిస్సహకౌతుకమ్ ॥౧౪౪॥ అవరోప్య ప్రపాయాంతంనిర్మాయస్థండిలంపురః । కటాహంవాజలద్రోణీం విన్యసేత్థండిలోపరి ॥౧౪౫॥ గంధోదకైస్సమాపూర్యవికిరేత్పరితోక్షతాన్। తతోదర్భైఃపరిస్తీర్యప్రోక్ష్యపుణ్యాహవారిభిః ॥౧౪౬॥ శోషణాదివిధాయాత్రగంగాద్యాస్సరితోర్చ

యేత్ । అబ్లింగాభి ర్మహామంత్రై రభిమంత్ర్య త్రిఘటజ్జలమ్ ॥ ౧౪౭॥ గాథాభిర్వక్ష్యమాణాభి స్తమీశంప్రార్థయేద్గురుః । భగవన్పుండరీకాక్ష శరణాగత వత్సల ॥ ౧౪౮ ॥ అస్మిన్మహానిక ర్తవ్యా జలక్రీడాత్వయావిభో । శుద్ధయే సర్వలోకానాం దేవానాం ప్రీతయేపి చ ॥ ౧౪౯ ॥ మాత్రాతదర్థంకర్తవ్యా మదనుగ్రహకామ్యయా । ఇతిప్రణమ్య విజ్ఞాప్య దేవమర్ఘ్యాదిభిర్యజేత్ ॥౧౫౦॥ వాద్యవేదేషుఘుష్టేషు దేవీ దేవంచ దేశికః । అబ్లింగా ద్వారుణంసూక్తం జపంస్తత్రైవ గాహ

మృగయోత్సవః.

యేత్ ॥౧౫౧॥ నీరాజనాంతమభ్యర్చ్య యథావిధిచతుర్ముఖ । ఉత్థాప్యయానమారోప్యనినయేన్మంటపాంతరమ్ ॥౧౫౨॥ తత్రాత్రిసమలంకృత్య సమారోప్యతురంగమం । గ్రామసీమ పరిక్రమ్య నయేదుద్యానమంటపమ్ ॥౧౫౩॥ అభ్యర్చ్య వివిధైర్భోగై ర్నయేద్ధామ యథా

రథోత్సవః.

పురమ్ । సనమేదివసేబ్రహ్మన్రథం పుణ్యాహవారిభిః ॥ ౧౫౪ ॥ సంప్రోక్ష్య వక్ష్యమాణేన వర్త్మనా వాహనంచరేత్ । బిభ్రాణంతస్య శిఖరే ధనేశం సమహోత్సవమ్ ॥౧౫౫॥ తలేద్వితీయేఆవాహ్య చోపకంఠేచతుర్ముఖ । వాసుదేవంసమభ్యర్చ్య తక్షకంప్రథమేతలే ॥౧౫౬॥ మహాపీఠేతు గరుడం మధ్యపీఠేష్వణుష్వహ । ఇంద్రాదీన్ ప్రథమేపీఠే కుముదాదీన్సమర్చయేత్ ॥౧౫౭॥ చక్రేవాయుం రథేబ్రహ్మన్వైనతేయంసమర్చయేత్ । హవిర్భిర్వైద్యైంద్రాదిభ్యో బలిందత్వారథోత్తమమ్ ॥౧౫౮॥ ఆరోప్యదేవంసంకీర్త్య వీథిపర్యటనంగురుః । అవరోహ్య రథాద్దేవం నినయేన్మంటపాంతరమ్ ॥౧౫౯ ॥ యత్సమీపే స్థితనద్యాది తత్ర దేశికసత్తమః । రాత్రౌ త్వత్తరాత్రేదేవస్య మృగయా దివసేగురుః ॥౧౬౦॥ తీర్థబేరం సమాసాద్య గాథామేతాముదీరయేత్ । తీర్థ

తీర్థోత్సవః.

యాత్రా త్వయా కార్యా శ్వఃప్రభాతే సురోత్తమ ॥౧౬౧॥ తత్ర ప్రతిస-
రారంభం త్వమనుజ్ఞాతుమర్హసి । ఇతి విజ్ఞాప్య తీర్థార్థం కృత్వా ప్రతి
సరం తదా ॥౧౬౨॥ అభ్యర్చ్య స్థండిలే వేద్యామధివాస్య యథావిధి।
ఉత్సవానంతరం ప్రాతరుత్థాప్య కమలాసన ॥౧౬౩॥ సమయోత్సవబే
రస్య ప్రాపయ్య విధిపూర్వకమ్ । మంత్రాసనాది నవభిః కలశైరభిషేచ
యేత్ ॥౧౬౪॥ కుర్యాన్నద్యాదితీర్థానాం దాహన స్నానమంతతః।
పుణ్యాహవారిభిః ప్రోక్ష్య గంగాదిసరితో గురుః ॥౧౬౫॥ ఆవాహ్యాభ్య
ర్చ్య విధివత్ తూర్ణం చేన్నైవ తదంబుభిః । కల్యాణ కౌతుకం ప్రోక్ష్య తత
త ఉత్సవసన్నిధౌ ॥౧౬౬॥ తీర్థబేరం సమాదాయ శిరసా ధారయన్స్వధీః।
నద్యాదితీర్థమాసాద్య చక్రమంత్రమనుస్మరన్ ॥౧౬౭॥ నిమజ్జన్నే
వ తద్బింబం త్రివారం మజ్జయేత్సుధీః । తదా సర్వే నిమజ్జేయుర్లిప్సవో
వా ముముక్షవః ॥౧౬౮॥ తదానీమేవ బింబానాం సర్వస్య కౌతుకబంధనమ్।
విముచ్య తజ్జలే క్షిప్త్వా నినయేన్మంటపాంతరమ్ ॥౧౬౯॥ అభ్యర్చ్య
రాత్రౌ పూర్వస్యాం దేవమాస్థానమంటపే । సన్నివేశ్య చతుర్వక్త్ర

అవరోహణమ్.

ప్రవిశేద్యాగమంటపమ్ ॥౧౭౦॥ అభ్యర్చ్య స్థాపితాన్ కుంభానాదా
య గురుసత్తమః । దేవస్య పురతో భూమౌ ధాన్యపీఠే నివేశయేత్॥
ఉత్సవాంతోచితం కుర్యాత్స్నపనం తద్యథావిధి। అంతే కుంభాంబుభిస్స
ర్వైః కూర్చైస్సేచనమాచరేత్ ॥౧౭౨॥ ఏకబేరే మూలబింబే తీర్థ
బేరే పరత్ర చేత్ । నివేదనాంతం కృత్వాథ ప్రవిశేద్యాగమణ్టపమ్॥౧౭౩॥
హుత్వా యథావిధి తత శ్శాంతిహోమం సమాచరేత్ । ప్రాయశ్చిత్తా
ర్థమాజ్యేన పంచోపనిషదా గురుః ॥౧౭౪॥ తతః పూర్ణాహుతిం హు
త్వా విసృజేచ్చ హుతాశనాన్ । తోరణాది స్థితాన్ దేవానుద్వాస్య విధి

పూర్వకమ్ ॥ ౧౭౫ ॥ యానమారోప్య దేవేశం ధ్వజస్తంభం సమాశ్రి
యేత్ । తత్ర పక్షీంద్ర మభ్యర్చ్య మహాన్నం వినివేదయేత్ ॥ ౧౭౬ ॥
ప్రదక్షిణం పరిక్రమ్య సంహారక్రమమాశ్రయేత్ । కుంభే ధ్వజస్థ మావా
హ్య మూలబేరే నియోజయేత్ ॥ ౧౭౭ ॥ సన్నిధా వుత్సవార్థస్య ధ్వ
జంత మవరోపయేత్ । ఉద్వాస్య తత్ర చేంద్రాదీన్ కుర్యాద్వీథి ప్రదక్షి
ణమ్ ॥ ౧౭౮ ॥ తత్రావాహితాన్ దేవాన్ బల్యర్థం చతురానన । ఉద్వా
స్య మందిరం నీత్వా యానాత్తమవరోప్య చ ॥ ౧౭౯ ॥ ఉత్సవాదీన్ బేరా
న్ ప్రాపయేద్గర్భమందిరమ్ । అభ్యర్చ్య తాని సర్వాణి జపేదష్టాక్షరం
మనుమ్ ॥ ౧౮౦ ॥ తత ఉద్వాస్య తచ్ఛక్తిం మూలబేరే గురూత్తమః । అభ్య
ర్చ్య చ యథాన్యాయం నత్వా స్తుత్వా విశేషతః ॥ ౧౮౧ ॥ ప్రదక్షిణం పరి

పుష్పయాగవిధిః.

క్రమ్య స్వనికేతనమాశ్రయేత్ । ఉత్తరేహని తీర్థస్య సాయాహ్నే గ
ర్భమందిరే ॥ ౧౮౨ ॥ ధ్రువబేరం సమభ్యర్చ్య ప్రార్థయేత్పరమేశ్వరమ్ ।
భగవన్ పుండరీకాక్ష శరణాగతవత్సల ॥ ౧౮౩ ॥ ధ్వజార్థాంకురమారభ్య
ఉత్సవావభృథాంతిమమ్ । యన్మయానుష్ఠితం కర్మ తవ సుప్రీతయే వి
భో ॥ ౧౮౪ ॥ తథాన్యైస్తదనుజ్ఞాతైర్దేశికైశ్చాపి యత్కృతమ్ । సాధ
కైశ్చ తథాన్యైశ్చ వివిధైః పరిచారకైః ॥ ౧౮౫ ॥ తత్తత్సంపూరణా
ర్థం చ న్యూనాధిక్యోపశాంతయే । త్వామద్యావసరే యష్టుం చతుఃస్థాన
స్థితం విభో ॥ ౧౮౬ ॥ ప్రవృత్తమనుజానీహి మదనుగ్రహకామ్యయా । ఇ
తి విజ్ఞాప్య చావాహ్య గురురుత్సవకౌతుకే ॥ ౧౮౭ ॥ సంపూజ్య యానమా
రోప్య నినయేన్మంటపాంతరమ్ । న్యసేద్ద్వారాణి చత్వారి మధ్యే మంటప
మబ్జజ ॥ ౧౮౮ ॥ తన్మధ్యదేశం శుచిభిర్మృద్భిస్సంపూరయేదపి । చతు
రశ్రం యథా కృత్వా గోమయేనానులేపయేత్ ॥ ౧౮౯ ॥ దర్పణోదరవ
త్కృత్వా తత్ర చక్రాబ్జమండలమ్ । శోభాంతం పూరయిత్వాథ ప్రో
క్ష్య పుణ్యాహవారిభిః ॥ ౧౯౦ ॥ న్యసేద్భద్రాసనం తత్ర దేవం తత్ర నివే

శ్యచ । పుష్పయాగం తతఃకుర్యా త్తత్ప్రకార మిహశ్శృణు ॥ ౧౯౧ ॥
కర్ణికాబిందుషు బ్రహ్మ న్విన్యసే ద్ద్వాదశాత్మదాన్ । విష్ణ్వాద్యాదేవ-
తా స్తత్ర గోవిన్దాంతా యథాక్రమమ్ ॥ ౧౯౨ ॥ కర్ణికాయాం వాసుదే
వం ద్వాదశాక్షరవిద్యయా । తతశ్శోభాంతమావాహ్య పూర్వోక్తేనై
వవర్త్మనా ॥ ౧౯౩ ॥ అర్ఘ్యాదిభూషణాంతైశ్చ నవభి రుపచర్యచ ।
అర్చయేత్కర్ణికామధ్యే వాసుదేవం చతుర్ముఖ ॥ ౧౯౪ ॥ పంచవర్ణై-
శ్చకుసుమై స్తన్మంత్రంపూర్వముద్ధరేత్ । ఫలంభవతు మే పుష్పై ర్నమ
ఇత్యవసానికమ్ ॥ ౧౯౫ ॥ అర్చయేద్ధృదయాద్యంగం భూషణాన్యప్యనం
తరమ్ । చక్రాదీన్యప్యథాభ్యర్చ్య కేసరాదిషుపూర్వవత్ ॥ ౧౯౬ ॥ శం
ఖానసానం కుసుమై స్తత్తన్మంత్రై ర్యథాక్రమమ్ । తతఃపురుషసూక్తస్య
ఋగ్భిష్షోడశభి స్తథా ॥ ౧౯౭ ॥ నారాయణానువాకైశ్చ విష్ణుసూక్తైశ్చ
పద్మజ ! పంచోపనిషన్మంత్రై ర్దేవపాదారవిందయోః ॥ ౧౯౮ ॥
పుష్పై ర్మోహాంతం పుష్పాణి విన్యసే ద్దేశికోత్తమః । ధూపదీపాదతోద
త్వా నీరాజ్యార్ఘ్యమహాహవిః ॥ ౧౯౯ ॥ నివేద్యతత్రై వాగ్నేయ్యాం ప్ర
తిష్ఠాప్య హుతాశనమ్ । సమిచ్ఛరుభి రాజ్యేన పూర్ణాహుత్యవసా
నికమ్ ॥ ౨౦౦ ॥ హుత్వాచాగ్నిం సముద్వాస్య మండలస్థ మతఃప
రమ్ । కౌతుకం యానమారోప్య ప్రథమావరణంనయేత్ ॥ ౨౦౧ ॥
సేవార్థమాగతాన్సర్వా న్గంధపుంస్సదసంప్రతి । నియుజ్యమణ్టపంనీత్వా
నైవేద్యాంతంసమర్చయేత్ ॥ ౨౦౨ ॥ మందిరాంత ర్భవంనీత్వా ఏవం
మూలే నియోజయేత్ । ప్రీణయ్యాజ్ఞానత ఇతి విజ్ఞాప్య తదనుజ్ఞయా ॥
౨౦౩ ॥ స్వధామప్రవిశేత్పశ్చా ద్గురుః పూర్ణమనోరథః । యజమా
నశ్చవిత్తాద్యైస్తోషయిత్వా యథావిధమ్ ॥ ఛత్రచామరవాద్యాద్యై రా
రోప్యశిబికాదికమ్ । పరివారైస్సహ గృహం గురుం నీత్వా తతో వ్రజేత్ ॥

పవిత్రారోపణవిధిః.

సంవత్సరోపచారాణాం న్యూనాధిక్యోపశాంతయే । చాతురాశ్రమ ధ

మార్గాణాం తద్వద్దోషాపనుత్తయే ॥౨౦౬॥ జ్యేష్ఠాదిమాసచతుర్మాసస్వప
వితోత్సవమాచరేత్ । శుక్లపక్షేథ ద్వాదశ్యాం పౌర్ణమాస్యామథా
పివా ॥౨౦౭॥ శ్రవణేహస్తనక్షత్రే పవిత్రారోపణంమతమ్ । కౌశే
యతంతూనథవా కార్పాసేయాన్సమాహరేత్ ॥౨౦౮॥ ముద్గచూర్ణా
యుక్తైర్బహుప్రక్షాళయేచ్ఛుద్ధవారిభిః। శోషయిత్వాతపేతంతూన్ త్రిగు
ణీకృత్యతాన్పునః ॥౨౦౯॥ త్రిగుణీకృత్య గోత్రాయాం శంఖాద్వాస్థా
పయేద్గురుః । స్థాప్యాయామానుసారేణపవిత్రాణిప్రకల్పయేత్ ॥౨౧౦॥
తంతుభిస్సప్తవింశద్భిర్జఘన్యంపరికీర్తితమ్ । అష్టోత్తరశతైస్సూత్రైః
మధ్యమంపరికీర్తితమ్ ॥౨౧౧॥ శతోధికైస్తథాసూత్రైరుత్తమంక
మలాసన । మూలబేరాదిబేరాణాంద్వాత్రింశద్భిర్యుతంమతమ్॥౨౧౨॥
కుంభమణ్డలవర్ధనానాంతావద్గ్రంథిభిరన్వితమ్ । నేమిబాహ్యపవిత్రాథో
గ్రంథయస్స్యుశ్చతుశ్శతమ్ ॥౨౧౩॥ బింబానాంమనుజానాంవానాభిమా
నప్రకల్పయేత్ । గ్రంథ్యాహ్వయపవిత్రంతుహృన్మానంపరికల్పయేత్॥
అలంకారపవిత్రంతు జంఘామానం చతుర్ముఖ । మర్యాదాఖ్యపవి
త్రాణి జానుమానానికల్పయేత్ ॥౨౧౪॥ కిరీటాదిపవిత్రాణిబహుగ్రం
థియుతానిచ । దేవస్యసహజేపీఠేపీఠమానంప్రకల్పయేత్ ॥౨౧౫॥ ప్ర
భాపవిత్రంకుర్వీత తన్మానంకమలాసన॥ ప్రతిమానాంతుసర్వాసాంద్వా
త్రింశద్గ్రంథిసంయుతమ్ ॥౨౧౬॥ పాత్రాణాంస్రుక్స్రువాదీనాం మే
ఖలానాంచ తాదృశమ్ । హస్తమానాయతంవహ్నేస్తావద్గ్రంథి సమ
న్వితమ్ ॥౨౧౭॥ ధూపదీపాదిపాత్రాణాం స్వచ్ఛందంగ్రంథికల్పనమ్।
ద్వాదశాంగుళమానానిధూపాదీనాంచతుర్ముఖ ॥౨౧౮॥ చండాదిపరి
వారాణాంబహుగ్రంథిసమన్వితమ్ । హస్తమానం పవిత్రంస్యాత్తోర
ణానాంచ పద్మజ ॥౨౨౦॥ నిర్మాయైవం పవిత్రాణి సుపుష్పైర్మ
ల్లికాదిభిః । ఆపూర్య్యరచయేద్గ్రంథీన్ చందనేనానులేపయేత్ ॥౨౨౧॥
పవిత్రారోపణదినాత్సప్తమేపంచమేహని । తృతీయేహనివాప్యేవా కా

రయేదంకురార్పణమ్ ॥౨౨౨॥ ఉపోషితోగురుర్బ్రాహ్మేముహూర్తే ప్రాగ్గ
ర్భమందిరమ్। ప్రవిశ్య దేవమభ్యర్చ్య గాథామేనాముదీరయేత్॥౨౨౩॥
న్యూనాతిరేకశాంత్యర్థంపవిత్రారోహణంపరమ్ । అర్చనంభగవన్సర్వ
దురితోత్సారణోత్తమమ్ ॥౨౨౪॥ సమ్పదాంచాపిసర్వాసాముత్పాదక
మనుత్తమమ్ । క్రియతే తదవిఘ్నేన యథాశాస్త్రార్థచోదితమ్॥
తదనుజ్ఞాపయామి త్వామనుజానీహికర్మతత్ । ఇతివిజ్ఞాప్య దేవేశంని

ఏకబేరవిషయే.

నయేన్మంటపాంతరమ్॥ ౨౨౬ ॥ ఏకబేరవిధానంచేత్క్రియమాణక్రమం
శృణు । మూలబేరంసమభ్యర్చ్యస్నానాంతంవిధిపూర్వకమ్॥ ౨౨౭॥ కృ
త్వాప్రతిసరంతస్య ప్రవిశేన్మంటపాంతరమ్ । బహుబేరేతుకల్యాణ
కౌతుకేకౌతుకంచరేత్ ॥౨౨౮॥ మణ్టపాంతరమానీయబద్ధకౌతుకమబ్జ
జ । సంస్నాప్యవిధివద్దేవం ద్వారతోరణమర్చయేత్ ॥౨౨౯॥ స్థండిలే
థపవిత్రాణి ప్రాగుదగ్వానివేశయేత్ । పుణ్యాహవాచిభిఃప్రోక్ష్య శో
షణాదిసమాచరేత్ ॥౨౩౦ ॥ గన్ధద్రవ్యైర్ధూపయిత్వా వికిరేత్కు
సుమాన్యపి । నవేనవాససాచ్ఛాద్యచక్రముద్రాంప్రదర్శయేత్ ॥౨౩౧॥
అస్త్రమంత్రేణసంపూజ్యమణ్టపం తంతుభిఃక్రమాత్ । ఐశానీం దిశమా
రభ్య చాస్త్రేణనివేష్టయేత్ ॥౨౩౨ ॥ సుదర్శనంమణ్టపోచ్చైర్బ్రహ్మాభామా
పద్మమతఃపరమ్ । ద్వారేష్వపి గదాశంఖం ధ్యాత్వాష్టాసుదిశాస్వపి॥
మాషోదనేనభూతేభ్యోబలిందత్త్వాయథావిధి । వర్తయిత్వాథ చక్రా
బ్జం దేవంతత్రనివేశయేత్ ॥౨౩౪॥ అభ్యర్చ్యచనివేద్యాథ స్థండిలేషుస
లక్షణాన్ । కుంభాన్నవచవిన్యస్య మహోత్సవవిధానతః ॥౨౩౫॥ సు
దర్శనంచకరకే సమావాహ్యసమర్చయేత్ । అగ్నౌసమిచ్చరుఘృతైర్హు
త్వాసంపాతమాహరేత్ ॥ ౨౩౬ ॥ సేచయిత్వా పవిత్రాణి పవిత్రా
రోహణంచరేత్ । ఏకబేరేపురామూల బేరేన్యత్రయదశ్శృణు॥౨౩౭॥క
ల్యాణకౌతుకే పూర్వం కుంభేష్వథతుమండలే । తతస్తుధ్రువబేరేపి ప

విత్రారోపణంమతమ్ ॥౨౩౮॥ తథాసర్వాసు చార్చాసు పంచవర్ణై-
స్సుతంతుభిః । ప్రాసాదమపిసంవేష్ట్య జాగరేణ నిశాంనయేత్ ॥౨౩౯॥
పరేద్యుస్స్నాప్య దేవేశంవర్తయేదబ్జమండలమ్ । ద్వారాదియజనంకృ-
త్వా దేవంతత్రాబ్జమండలే ॥౨౪౦॥ వినివేశ్యయథాపూర్వం కుంభా-
నామర్చనంమతమ్ । సమిదాజ్యచరుపాయసాన్నైస్తిలలాజఘృతాదిభిః॥
అష్టోత్తరశతంహుత్వాపవిత్రైరబ్జమణ్డలమ్ । భూషయిత్వా తతస్సుం-
భ కుండతోరణభూషణం ॥౨౪౨॥ పాత్రాణాంచతథాకృత్వా స్సంవిశే-
ద్గర్భమందిరమ్। తత్రదేవంపూజయిత్వాతత్రస్థానామతఃపరమ్॥౨౪౩॥
శ్రియాదీనాంచతథాను చండాదీనాంయథాక్రమమ్ । బలిపీఠాంతమారో-
ప్యచైవంవిష్ణ్వతిమంత్రతః ॥౨౪౪॥ మూలమందిరమాసాద్య దేవమభ్య-
ర్చ్య దేశికః । మనుష్యార్థానిసర్వాణి దేవపాదారవిందయోః॥౨౪౫॥
పుష్పవద్విన్యసేద్బ్రహ్మ స్వవంశప్రసుపంచసు । త్రిషుసద్యోర్థవాక్కృ-
త్వా పూజాకాలేదినేదినే ॥౨౪౬॥ పవిత్రారోహణదినే పవిత్రాణియ-
థాపురమ్ । ఆరోప్యతంసమభ్యర్చ్య స్నాపయేత్కుంభపుష్కరైః॥
౨౪౭॥ అగ్నిన్విసృజ్య దేవేశ మర్చయిత్వా యథాక్రమమ్ । న్యూనాతి-
రేకశాంత్యర్థ మిమాంగాథాముదీరయేత్ ॥౨౪౮॥ భగవన్ దేవదేవేశ
శంఖచక్ర గదాధరా । సంవత్సరోప చారాణాం పూరణార్థంకృ-
తస్త్వయా ॥౨౪౯॥ ఆరాధనంగ్రహణత్వం భక్తానాంహితకామ్యయా ।
సాహంస్వతంత్రఃకించిచ్చకరోమివిహితంహితమ్ ॥ ౨౫౦ ॥ కింతుత్వ-
త్ప్రేరితంసర్వంకరోమినవశస్స్వయమ్ । తత్త్వంతవ్యమశేషేణక్రియా-
లోపాద్యనుష్ఠితమ్ ॥ ౨౫౧ ॥ ఇతివిజ్ఞాప్యతదను దేశికస్తదనుజ్ఞయా ।
స్వస్మైపవిత్రంపురతో యత్యాదీనాంతతఃపరమ్ ॥౨౫౨॥ దత్వాతాని
పవిత్రాణి యానమారోప్యతంవిభుం । ధామసర్వంపరిక్రమ్యమందిరాం-
తర్భువంనయేత్ ॥౨౫౩॥ ప్రత్యహందేవదేవస్య పవిత్రారోహణావధి।
సాయాహ్నే ఉత్సవంకుర్యాత్సర్వమంగళసంయుతమ్ ॥౨౫౪॥ జపేయు

శ్రైవ్యాదికావేదా స్సవిత్రార్థ మహోత్సవే । వైశాఖాషాఢకార్తిక్య

తీర్థోత్సవః.

మాఘమాసేషు పర్వసు ॥ ౨౫౫ ॥ అరుణోదయవేళాయాం కుర్యాత్తీ

వసంతోత్సవః.

ర్థోత్సవం హరేః । చైత్రవైశాఖ మాసేవా వసంతాఖ్యమహోత్సవః ॥

౨౫౬ ॥ యద్వాగ్రీష్మఋతౌకుర్యాత్పుష్పోద్యానజలాశయె । మణ్టపే

దేవమ్యాసీయ శైత్యసౌరభ్యవస్తుభిః ॥ ౨౫౭ ॥ ఉపచర్య యథాపూర్వం

మందిరాంతర్భవనం నయేత్ । చైత్రేవైశాఖమాసేవా పౌర్ణమా

కల్హారోత్సవః.

స్యాం గురూత్తమః ॥ కల్హార కుసుమైఃకుర్యాన్మంటపం సుమనోహరమ్

కల్హారకుసుమైర్దేవం మండయిత్వాయథావిధి ॥ ౨౫౮ ॥ తైరేవకుసు

మైర్హుత్వా దేవస్యోత్సవమాచరేత్ । మాఘమాసే పౌర్ణమాస్యాం

దమనోత్సవః.

కల్హారకుసుమైర్యథా ॥ తథాచ దమనాభిశ్చ మండనం హోమమేవచ ।

కృత్వోత్సవం ప్రకుర్వీత రాజరాష్ట్రాభి వృద్ధయె ॥ ౨౬౦ ॥ శ్రావణే పౌ

హంసయజనమ్.

ర్ణమాస్యాంచ వేదారంభణమాచరేత్ । ఇష్ట్వాతదా హయగ్రీవం సా

యం కుర్యాన్మహోత్సవమ్ ॥ ౨౬౧ ॥ ఉపోష్యదివసెతస్మిన్నపరేద్యుర్గహ

దీపావళిః.

రణం మతమ్ । బ్రహ్మన్నాశ్వయుజేమాసి కృష్ణపక్షేకలేస్థిథౌ ॥ ౨౬౩ ॥

అరుణేందూదయెకుర్యాత్తైలేనాభ్యంజనం హరేః । తస్మిన్మాసి సితప

మహానవమీ.

క్షే నవమ్యాంతందినేదినే ॥ ౨౬౪ ॥ లక్ష్మ్యాదేవస్య యాజనం సర్వసంప

త్ప్రదం నృణామ్ । అంకురా నర్పయిత్వాదౌ స్థండిలె ధాన్యనిర్మితె ॥

౨౬౫ ॥ నవకుంభాన్సకరకాన్ స్థాన్సప్యమధ్యే శ్రియం యజేత్ । ప్రతిష్ఠావత్త

దస్యత్ర శ్రియ మేవహూతాశనే ॥ ౨౬౬ ॥ వాహనాదీనివాద్యాని పరిత్య
క్తాంపూజయేద్గురుః । నవమేహ నిసాయాహ్నే పాహామంనిర్వర్త్య దేశి
కః ॥౨౬౭॥ దశమ్యామశ్వమారుహ్య ప్రాపయేచ్ఛమీతరుమ్ । శరా
సనాద్యాయుధాని తత్రనిక్షిప్య దేశికః ॥ ౨౬౮ ॥ పుణ్యాహ వారిభిః
ప్రోక్ష్య దేవపార్శ్వే నివేశయేత్ । అనుజ్ఞాప్యతతో దేవం ప్రాగాదిషు
యథాక్రమమ్ ॥౨౬౯॥ విసృజ్యబాణానంతేతు శమీవృక్షేనిపాతయేత్ ।
తతశ్శమీపల్లవైస్తైర్దేవమభ్యర్చ్య దేశికః ॥౨౭౦॥ తత్పల్లవంస్వయం
ధృత్వాదద్యాద్భక్తజనంప్రతి । మంటపేదేవమభ్యర్చ్య మందిరాంత

దీపోత్సవః.

ర్నయేత్॥ కృత్తికాయాంచ కార్తిక్యేసాయాహ్నే దీపమంగళమ్।
సంగృహ్య గానంపర్త్యాగ్నిం దీపాంస్తస్మాత్సమానయేత్ ॥ సాయం
కాలేన్వృషేలగ్నే దీపారాధనమాచరేత్ । దీపాంశ్చైవ మహాదీపా
న్స్థాపయేదగ్నిస్తంభమే ॥౨౭౩॥ నివేద్యపృథుకాన్లాజాన్దేవాయోత్స

వివాహోత్సవః.

వమాచరేత్ । ఫాల్గునేమాసిఫల్గున్యాం చైత్రసంక్రమణేథవా ॥౨౭౪॥
వివివాహంకుర్యాత్ భక్తముక్తిప్రదంన్నృణామ్ । సంక్రమానంతరదినే

మృగయా.

చైత్రేస్యాన్మృగయోత్సవః॥౨౭౫॥ మార్గశీర్షాదిమాసానా మధిపాః

మాసేశారాధనమ్.

కేశవాదయః । మాసస్థేదా తథాయద్వామాసేశారాధనంచరేత్॥

పంచపర్వాది.

౨౭౬॥ ఏకాదశ్యాం పౌర్ణమాస్యాం దర్శేసంక్రమణేపిచ । పంచప
ర్వోత్సవాబ్రహ్మ న్సర్వదోషోపశాంతిదః.॥ ౨౭౭॥ శ్రావణాదిత్రిమా

ఆగ్రేణమ్.

సేషు శుక్లపక్షేసమాచరేత్ । ఆగ్రేణముత్సవంబ్రహ్మన్ యానమారో

ష్యతంహరిమ్ ॥ ౨౭౮ ॥ కేదారదేశమాసాద్య ప్రోక్ష్య పుణ్యాహవారిభిః । సులగ్నే లవనం కృత్వా గోష్ఠాగారం సమానయేత్ ॥ ౨౭౯ ॥ పలాలం తు బహిర్నీత్వా ధాన్యరాశిం ప్రకల్పయేత్ । తత్ర శ్రియం సమావాహ్య యథాయోగ్యం సమర్చయేత్ ॥ ౨౮౦ ॥ తతస్తండులమానీయ దేవాగారం ప్రవేశయేత్ । కృత్వా గుడాన్నం విధివద్దేవాయ వినివేదయేత్ ॥ ౨౮౧ ॥ హుత్వా దద్యాద్ద్విజాతిభ్యో గృహ్ణీయాచ్చ స్వయం గురుః । పుష్యే మాసి తథా పుష్యే దేవమభ్యర్చ్య దేశికః ॥ ౨౮౨ ॥

ప్లవోత్సవః.

ప్లవేదేనం సమారోప్య నద్యాం వా పుత్సవం చరేత్ । ఆషాఢే శుక్లపక్షస్య

శయనోత్థానమ్.

ద్వాదశ్యామబ్జమండలే ॥ ౨౮౩ ॥ ఆరాధ్య వాసుదేవం తం శయనే వేదికోపరి । శాయయేచ్చ యథాన్యాయం దేవీభ్యాం సహ వా వినా ॥ ౨౮౪ ॥ దేవస్యయావదుత్థానం చాతుర్మాస్యమిణో నరాః । వ్రతం నిత్యమనుష్ఠేయుశ్శయనే దేవమర్చయేత్ ॥ ౨౮౫ ॥ ద్వాదశ్యాం కృత్తికాశుద్ధే ఉత్తిష్ఠో నిత్యమంత్రతః । ఉత్థాప్యతం హరిం భక్త్యా మండలార్చన మాచరేత్ ॥ ౨౮౬ ॥ హుత్వా హవిర్నివేద్యాథ గ్రామేకుర్యాన్మహోత్సవమ్

ఏకాదశీ ద్వాదశీ.

అరుణోదయవిద్ధాయాం కుర్యాన్నైకాదశీవ్రతమ్ ॥ ౨౮౭ ॥ ఉపోష్యైకాదశీం శుద్ధాం ద్వాదశ్యాం పారణం చరేత్ । ద్వాదశ్యాముపవాసేతు త్రయోదశ్యాం హి పారణమ్ ॥ ౨౮౮ ॥ శ్రావణే బహుళే పక్షే రోహి

శ్రీకృష్ణజయంతీ.

ణ్యాం చంద్రదర్శనే । ప్రాదురాసీత్స్వయం కృష్ణస్తదా దేవం సమ

శ్రీరామనవమీ.

ర్చయేత్ ॥ ౨౮౯ ॥ చైత్రే మాసి నవమ్యాం తు శుక్లపక్షే రఘూద్వహః । బభూవ కర్కటే లగ్నే తదా తస్యార్చనం మతమ్ ॥ ౨౯౦ ॥ వైశాఖే తు

శ్రీనృసింహజయంతీ.

సితేపక్షే చతుర్దశ్యాం నృకేసరీ । ప్రదోషకాలె సంజజ్ఞె సంధ్యా
యాంతం సమర్చయేత్ ॥ ౨౯౧ ॥ సర్వాస్వపిజయంతీషు యజేద్దేవ
ముపోషితః । యాగాంతే పారణం కుర్యాన్నిత్యైక నిరతోజనః ।
బుభుక్షూణాం సకామానాం ప్రభాతే పారణం మతమ్ ॥ ౨౯౨ ॥

ఉపరాగః.

నిమజ్జమేత్సముద్రాద్రౌ గ్రహణేచంద్రసూర్యయోః । స్నపనంవా ప్ర
కుర్వీత యథాహంకమలాసన ॥ ౨౯౩ ॥ చాపసంక్రమమారభ్య తైష

ధనుర్మాసారాధనమ్,

సంక్రమణావధి । అరుణోదయవేళాయాం ప్రత్యహం మాంస మర్చ
యేత్ ॥ ౨౯౪ ॥ ముద్గాన్నం జుహుయాదగ్నౌ తథైవచ నివేదనమ్।

ఏకాదశీ ధనుర్మాసజా.

తన్మాసశుద్ధైకాదశ్యాముషస్యభ్యర్చ్యమాంవిధే ॥ ౨౯౫ ॥ ఉత్తరంద్వార
మానీయకవాటోద్ఘాటనంచరేత్ । సేవంతేతత్రయేమర్త్యా స్తేషాం
నాస్తిపునర్జనిః ॥ ౨౯౬ ॥ తన్మాసేచ తథార్ద్రాయా మభిషిక్తం చతు

ఆర్ద్రా,

ర్ముఖః । దృష్ట్వా నీరాజనేకాలే పునర్జన్మనవిద్యతే ॥ ౨౯౭ ॥ మాఘ

శివరాత్రిః.

మాసే కృష్ణపక్షే చతుర్దశ్యాం మహానిశి । చతుర్థానార్చనంకుర్యా

ప్రాయశ్చిత్తవిధిః.

దభిషేకపురస్సరమ్ ॥ ౨౯౮ ॥ ప్రాయశ్చిత్తవిధింవక్ష్యే తచ్ఛృణుష్వ
యథావిధి। విచ్ఛిన్నపూజనేబిమ్బే భగ్నేస్తేపతితేథవా॥ ౨౯౯ ॥ దూషి
తేనష్టవాతాద్యైస్సంస్పృష్టే వాకుణ్డగోళకైః । పంచసంస్కారరహి

సంప్రోక్షణమ్,

తైర్వేదవిక్రయకారకైః ॥ ౩౦౦ ॥ శైవైర్వైఖానసైర్వ్యాద్వా ప్రతిలో

మాసనులోమజైః । ఆశౌచిభిర్వాపాపిష్ఠై ర్రోగిభిర్వా దసేక్ర్పతే ॥౩౦౧॥ స్వేదనే చలనే యద్వా జననే మరణేపి చ । శ్వసృగాలఖరస్పర్శే వల్మీకా దిసముద్భవే ॥౩౦౨॥ అర్చయిత్వాంకురం పూర్వం కుర్యాద్వేద్యధివా సనమ్ । కుంభేష్వావాహ్య చాభ్యర్చ్య హుత్వా తత్త్వాని విన్యసేత్॥ శుభే ముహూర్తే సంప్రోక్ష్య యథావిధి సమర్చయేత్ । శాస్త్రాంతర

శాస్త్రాంతర ప్రతిష్ఠాయామ్,

ప్రతిష్ఠాయాం పూజాభంగో భవేద్యది ॥ ౩౦౪ ॥ శాంతిం హుత్వా య థాపూర్వం సంప్రోక్ష్యైవ సమర్చయేత్ । అజ్ఞాతజాతిచండాలచోరై

అస్పృశ్యస్పర్శే,

ర్వా వృషలైరపి ॥౩౦౫॥ దీక్షితైరద్విజైః స్త్రీభిః స్పృష్టాత్ప్రోక్షణము

పరివారార్చనభంగే,

చ్యతే । పరివారార్చనే భంగే స్నపనాచ్ఛుద్ధిరుచ్యతే ॥౩౦౬॥ మహోత్స వాదిస్థానేషు శ్వసృగాలాదిదర్శనే । పుణ్యాహం వాచయిత్వా ప్రోక్ష్య శుద్ధి

అగ్నిశాంతౌ.

ర్భవతి పద్మజ ॥౩౦౭॥ అగ్నిశాంతే మథిత్వాగ్నిం శాంతిం హుత్వా య థాపురమ్ । అష్టోత్తరశతం హూం మంత్రజాపస్స్రుకుముర్దతః ॥ ౩౦౮॥ క్రమికేశాదిసంస్పృష్టేఽస్పృశ్యస్పృష్టే హుతాశనే । హోమోవ్యా

త్రిదశాదిప్రతిష్ఠాయాం,

హృతిభిర్బ్రహ్మన్నష్టావింశతి సంఖ్యయా ॥ ౩౦౯ ॥ త్రిదశాది ప్రతిష్ఠా యాం పూజాలోపో న దూషణమ్ । దీపనూపాగ్నినిర్వాణే పక్షిణాంశ్రా

పూజాలోపే-గృహార్చాయాం పూజాభంగే,

వణం స్పృశేత్ ॥ ౩౧౦ ॥ పూజాభంగే గృహార్చాయాం భంగకాల హా వింశచ । నివేద్య హవ్యమేవిప్రా ప్రోక్ష్య జయేత్కమలాసన ॥ ౩౧౧ ॥ పా

ఆతపస్పర్శే.

త్యాసార్చనభంగేషు పునస్సంప్రోక్షణం మతమ్ । బింబానామాతప

అగ్నిదాహే,

.స్పర్శే శుద్ధ్యర్థం స్నపనం మతమ్ ॥ ౩౧౨ ॥ గ్రామాదీనా మగ్నిదా
హే శాంతింహుత్వాయథాపురమ్ । నిర్మాయప్రోక్షణంకుర్యాదభంగే
శాంతిమాచరేత్ ॥ ౩౧౩ ॥ ఛత్రచామరవాద్యానాం దాహేశాంతిర్య
థాపురమ్ । నిర్మాయ పూర్వవత్కర్మ పూర్వ సంబంధవర్జితమ్॥
వస్త్రదాహేపరిత్యజ్యశాంతిహోమంసమాచరేత్ । స్నపనం ధారణే
విష్ణోఃకారయేచ్ఛాంత్యనంతరమ్ ॥ ౩౧౪ ॥ అగ్నిదాహేతు సర్వత్ర

నిత్యాదియాగపద్యే తంత్రానుష్ఠానమ్

స్నైవమేవచతుర్ముఖ । నిత్యం నైమిత్తికం కామ్యం త్రివిధం కర్మపద్మ
జ॥౩౧౬॥ తేషాంతుయాగపద్యేచేత్కర్మతంత్రేణకారయేత్ । ప్రవృత్తే

స్నపనే బింబపతనే,

స్నపనే తత్రపతితేకౌతుకేఽపి। అవస్థాప్యతతస్నానస్య శాంతి హో

ఉత్సవస్థలనే,

మంసమాచరేత్। స్థాలిత్యేయద్యుత్సవస్యశాంతిహోమంసమాచరేత్॥
వినానిత్యోత్సవంనైవ ధ్వజపూర్వమహోత్సవః । కుర్యాచ్చేచ్ఛాంతిర
త్రైస్యాచ్చేత్ధ్వజస్యవిపర్యయే ॥ ౩౧౯ ॥ ధ్వజాంతరంసద్యఏవ సము
ద్ధృత్యయథాపురమ్ । ఉత్సవం కారయేచ్ఛేషం శాంతిహోమ పురస్స

కుంభాదినష్టే.

రమ్ ॥౩౨౦॥ కుంభమండలకుండాగ్ని పాలికాతోరణాదిషు । నష్టేషు
స్పృష్టేషు హతేషుపతితేషువా ॥ ౩౨౧ ॥ పునరన్యద్యథాపూర్వం
కృత్వాశాంతింసమాచరేత్ । ఉత్సవేగ్రామశైథిల్యే దేవస్యస్నపనం
చరేమ ॥౩౨౨॥ ముహూర్తాతిక్రమేశాంతిః ప్రతిష్ఠోత్సవకర్మసు । స్థా

ఉత్సవాది స్థాలిత్యే.

లిత్యేయేనకేనాపి బలిదానోత్సవాదిషు ॥౩౨౩॥ అతిక్రాంతంపురాకృ

అధికారివిఘ్నే.

త్వాతత్కాలే కార్యమాచరేత్। అధికారిషు విఘ్నే చేత్ దేశికాదిషు కా

బింబే వాతాదిదుష్టే.

రణాత్ ॥౩౨౬॥ ద్విజైరన్యైస్తత్కర్మ దేశికానుజ్ఞయాచరేత్ । వా

తాద్యైరుత్సవే దుష్టే స్నాపయేద్యాగమందిరే॥ తత్ర న్యాసం వినా హో

బింబే పతితే.

మస్నాన్యథోత్సవమాచరేత్ । తథైవ పతితే బింబే న విశేషోఽస్తి కశ్చన॥

బింబదాహే.

పూర్వవద్బింబదాహేపి శాంతిహోమం సమాచరేత్ । బింబే చోరాది

బింబే నష్టే.

భిర్నష్టే శక్తిః కర్మాంకురకౌతుకే ॥౩౨౭॥ సమారోప్యాన్యబింబే నశే

షముత్సవమాచరేత్ । శాంతిహోమశ్చ కర్తవ్యః యథావత్క్రమలా

తీర్థోత్సవభంగే.

సన ॥౩౨౮॥ హానేశ్చ తీర్థయాత్రాయాః పునరుత్సవమాచరేత్। తీర్థ

అవరోహణకాలః.

యాత్రాదినాదూర్ధ్వం కుర్యాత్పంచదినావధి॥౩౨౯॥ధ్వజావరోహణం

పుష్పయాగభంగే.

బ్రహ్మన్పరతశ్శాంతిమాచరేత్ । పుష్పయాగో యదినిశి శాంతయే పు

ష్పయేద్దివా ॥౩౩౦॥ పుష్పయాగస్య హానిశ్చేదుత్తమ స్నపనం చరేత్।

తంత్రే కౌతుకమ్.

కర్మణాం యాగపద్యానాం కౌతుకం తంత్రతశ్చరేత్ ॥ ౩౩౧ ॥ అనా

చార్యప్రతిష్ఠాయాం పునస్థాపనమాచరేత్ । సర్వం తే కథితం బ్రహ్మ

న్పంచరాత్రం యథావిధి ॥౩౩౨॥ దేవేభ్యశ్చ ఋషిభ్యశ్చ శాస్త్రమేత

త్ప్రపంచయ। శాస్త్రేణానేన మే యే మాం యజంతి చతురానన॥౩౩౩॥

మయ్యేవ తే సామావాసన్ప్రాప్య తాం పరతామపి । నాస్తికాయ న దాత

వ్యం నాభక్తాయకదాచన ॥౩౩౪॥ నదేయంజ్ఞానహీనాయ ఇత్యాదిశ్య
జగత్ప్రభుః । పశ్యతో మేపురో విప్రా స్తత్రై వాంత్యరధీయత ॥౩౩౫॥
ఇదంపవిత్రంపాపఘ్నం పంచరాత్రాహ్వయంమహత్ । యుష్మాకంప్ర
చ్ఛతామద్యకృపయాహముపాదిశమ్ ॥౩౩౬॥ సార్ధకోటి ప్రమాణం
హి శాస్త్రంతత్పంచరాత్రకమ్ । కార్త్స్న్యేన భగవానాహ లోకానాం
హితకామ్యయా ॥౩౩౭॥ సహస్రత్రయసంఖ్యాతం షడుత్తర శతాన్వి
తమ్ । శాస్త్రంబ్రహ్మోపదేశాఖ్యం సంహితాసుసుపూజితమ్ ॥౩౩౮॥
అనేనసకలంసాధ్యం నాసాధ్యంవిద్యతేక్వచిత్ । అనుక్తం గ్రాహ్యమ
న్యేభ్య అన్యత్రైతన్నియోజయేత్ ॥౩౩౯॥ అభ్యస్యసంహితామేనాం
శుభంప్రాప్స్యథయోగినః । అభ్యస్తసర్వశ్రుతయస్తపసా విజితేంద్రి
యాః ॥౩౪౦॥ ఆరాధయధ్వందేవేశం సహిసర్వస్వదోహరిః । పృచ్ఛ
తో మునిశార్దూలా న్బృహస్పతిముఖాన్స్వయమ్ ॥ ౩౪౧ ॥ పార్శ్వరు
ద్రస్య వయంజ్యేష్ఠః ప్రాహైషీదనుకంపయా । ... ॥౩౪౧౪॥

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే విష్ణుతిలకే బ్రహ్మోపదేశే
అష్టమోధ్యాయస్సమాప్తః.

శ్రీవిష్ణుతిలకాఖ్యాసంహితా సమాప్తా.

శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు.